

Jaarverslag 2020

Verantw. Uitg.: Tony Van Der Steen en Jean Marie Hanneke
College van de ombudsmannen voor de Pensioenen
WTC III Simon Bolivarlaan 30 bus 5 1000 Brussel
klacht@ombudsmanpensioenen.be
www.ombudsmanpensioenen.be

BD 51.548

Vermenigvuldiging van dit verslag of delen ervan is toegestaan
mits bronvermelding.

Vormgeving en drukwerk: Artoos n.v.

Jaarverslag
2020

Hot Topics in 2020

Een terugblik op het jaar 2020 brengt ons onmiddellijk bij de coronacrisis. Het eerste hoofdstuk van dit jaarverslag is dan ook hieraan gewijd.

Vooreerst willen we benadrukken dat de pensioendiensten het bewijs hebben geleverd te beschikken over een groot aanpassingsvermogen en blijk hebben gegeven van een enorme pro-activiteit gedurende deze periode. De tweede alinea van dit jaarverslag begint dan ook met een eerbetoon aan hen, ook al was niet alles vanzelfsprekend.

In een eerste deel hiervan tonen we aan de hand van vijf klachten aan wat de Ombudsman Pensioenen van zijn kant zoal heeft kunnen doen voor gepensioneerden in het kader van de coronacrisis.

In een tweede deel wordt opgemerkt dat naar aanleiding van de oversterfte ingevolge corona de Ombudsman Pensioenen meerdere klachten van erfgenamen van overleden gepensioneerden ontving die hun beklag deden dat hun geliefde overleden was ingevolge corona doch dat het pensioen van de maand van overlijden niet uitbetaald was. Dit terwijl zij wel facturen dienden te betalen zoals de rusthuisfactuur voor de dagen dat de gepensioneerde nog in leven was. De Ombudsman Pensioenen roept de wetgever op de financiële impact van het overlijden van een gepensioneerde in overweging te nemen en de mogelijkheid en /of de opportuniteit te onderzoeken om de wetgeving aan te passen zodat de betaling van het pensioen in de maand van overlijden wanneer er geen langstlevende echtgenoot is in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde in leven was gedurende deze maand mogelijk wordt.

Tevens was de coronacrisis de aanleiding voor de Ombudsman Pensioenen om twee reeds in vorige jaarverslagen besproken items en de daarbij horende tips aan de toekomstig gepensioneerden terug opnieuw onder de aandacht te brengen daar deze gelet op de coronacrisis opnieuw brandend actueel geworden zijn. Deze worden toegelicht in het derde deel.

Ten eerste betreft het de vrijstelling van bijdragen die zelfstandigen gevraagd en verkregen hebben ingevolge een tijdelijke moeilijke financiële situatie veroorzaakt door de coronacrisis. De Ombudsman Pensioenen wijst erop dat de zelfstandige hiervoor geen pensioen krijgt en dat deze jaren ook niet meetellen om na te gaan of zijn loopbaan lang genoeg is om vervroegd met pensioen te gaan. De Ombudsman Pensioenen wijst deze gepensioneerden erop dat deze bijdragen nog altijd binnen de 5 jaar kunnen geregulariseerd worden: hiervoor dient dan wel een afkooppremie betaald te worden. Meer ten gronde stelt de Ombudsman Pensioenen zich de vraag of een echte sociale pensioenverzekering niet een verzekering is waarbij iedereen verplicht is aan te sluiten en bijdragen te betalen. Wie in een dergelijk systeem van sociale dekking echt zijn bijdragen niet kan betalen -en dit dient volgens de Ombudsman Pensioenen grondig onderzocht te worden!- blijft dan toch verzekerd op basis van het solidariteitsprincipe.

Ten tweede blijkt uit een onderzoek van de Universiteit van Hasselt en Maastricht dat heel wat coronapatiënten vaak lang met klachten kampen (vermoeidheid, druk op borst, spierpijn) waardoor ze niet snel terug kunnen gaan werken. De Ombudsman Pensioenen wijst de coronapatiënten die na 65 jaar nog aan het werk waren zonder hun pensioen te hebben laten uitrekenen en zonder dit op te nemen en door corona langer dan 6 maanden ziek zijn, erop dat zij er belang bij hebben tijdig (in de zesde maand ziekte) hun pensioen aan te vragen teneinde niet in een periode verzeild te geraken zonder sociale uitkering (ziekte of pensioen).

In het tweede hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de onderlinge invloed op elkaar van pensioenen

die zowel berekend en betaald worden door de FPD. Wanneer een gepensioneerde twee pensioenen (een werknemerspensioen en een ambtenarenpensioen) ontvangt van de FPD en één van beide pensioenen verhoogt (verhoging minimumpensioen werknemer) met als gevolg een herberekening (lees verlaging) van het andere pensioen (minimumpensioen ambtenaar), krijgt de gepensioneerde momenteel eerst de verhoging van het éne pensioen, om dan (pas een aantal maanden later) een terugvorderingsbeslissing te krijgen ingevolge de verlaging van zijn andere pensioen. Een verlaging die veroorzaakt werd door de verhoging van het eerste pensioen. Dit tot verwondering van de gepensioneerde die denkt “de FPD die mijn beide pensioenen berekent en betaalt beschikt nu toch onmiddellijk over alle pensioengegevens”. Daarom roept de Ombudsman Pensioenen de FPD op zijn computerprogramma’s aan te passen zodat dergelijke onderlinge invloed op elkaar van twee pensioenen die beide door de FPD berekend en betaald worden snel onderzocht wordt zodat het totaal bedrag van beide pensioenen onmiddellijk en gelijktijdig correct uitbetaald wordt. Daarenboven stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat de wetgeving, die de wijze bepaalt waarop de door de gepensioneerde terug te betalen bedragen kunnen gecompenseerd worden met pensioenbedragen die door de pensioendienst met terugwerkende kracht uitbetaald worden, verschilt tussen werknemers- en ambtenarenpensioenen. De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook de wetgever aan de wetgeving op dit punt te harmoniseren.

In het derde hoofdstuk wordt de informatisering van het treffen van pensioenbeslissingen onder de loep genomen. De gepensioneerden zijn vragende partij voor een wetgeving die rekening houdt met hun complexe werkelijkheid. Dit vraagt verfijnde wetgeving met vele uitzonderingen. Deze verfijnde wetgeving met veel uitzonderingen leidt, wanneer de wetgeving op vele gevallen moet toegepast worden, tot informatisering. De informatisering en automatisering maakt het functioneren van de overheid immers eenvoudiger en sneller. Doch in de praktijk gaat informatisering gepaard met standaardisering waardoor de werkelijkheid, om het in informaticataal uit te drukken, herleid wordt tot 0 of 1. Vaak is er een grijze zone daar heel wat wetgeving voor interpretatie vatbaar is. Standaardisering sluit bijgevolg op zijn beurt deels het maatwerk weer uit waardoor we in een vicieuze cirkel beland zijn. Het risico bestaat dan ook dat de gepensioneerde slachtoffer wordt van een robotachtige gelijkheid, waarbij geen oog meer bestaat voor de eigenheid van zijn situatie. Teneinde dit te kunnen opsporen heeft de Ombudsdienst Pensioenen zich gespecialiseerd in het detecteren van eventuele onvolmaaktheden en fouten in de computerprogramma’s. Om enig soelaas te bieden voor het probleem van de robotachtige gelijkheid wijst de Ombudsman Pensioenen op het belang van een degelijke motivering van de wijze waarop de pensioenbeslissing tot stand gekomen is en op het belang om klachten met de nodige zorgvuldigheid te behandelen.

Vier voorbeelden illustreren dit. Zo leidde de automatische verwerking van de gegevens uit het bevolkingsregister door het informaticaprogramma van de Federale Pensioendienst ertoe dat een in het buitenland gehuwd echtpaar waarvan de ene echtgenoot de Belgische nationaliteit heeft en de andere echtgenote de nationaliteit van een niet EU-land en dat besluit naar België te verhuizen gedurende een maand als feitelijk gescheiden werd beschouwd. Hierdoor werd slechts de helft van het gezinspensioen nog uitbetaald. Vermits de feitelijke scheiding het gevolg was van de verplicht te vervullen administratieve geplogenheden heeft de Ombudsman Pensioenen kunnen bekomen dat het gezinspensioen ononderbroken werd uitbetaald.

In een tweede voorbeeld heeft de Ombudsdienst Pensioenen vastgesteld dat het computerprogramma van de FPD zo geprogrammeerd was dat, om snel te kunnen verifiëren of de inkomsten uit een beroepsactiviteit terwijl men een pensioen geniet al dan niet de wettelijk toegelaten grens overschreden, men gebruik maakt van de bezoldigingscodes uit Dmfa aangiften (inkomsten volgens het sociaal criterium) daar waar de wetgeving voorschrijft dat men rekening moet houden met de door de fiscus weerhouden inkomsten (inkomsten volgens het fiscaal criterium). Hierdoor kan het computerprogramma niet identificeren of het loon van de maand december effectief in december werd uitbetaald (en derhalve bij de inkomsten van dat jaar in aanmerking dient genomen te worden voor de controle toegelaten activiteit) of in januari van het volgend jaar werd uitbetaald (en derhalve het loon van december in aanmerking dient genomen te worden bij de inkomsten van het volgende jaar voor de controle toegelaten activiteit). De gepensioneerde moet dit zelf opmerken en de bewijslast leveren. Door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen werd het door de gepensioneerde aangeleverde bewijs dat oorspronkelijk door de pensioendienst verworpen was toch aanvaard.

In een derde voorbeeld heeft de Ombudsman Pensioenen vastgesteld dat de FPD voor een gepensioneerde die enkel een pensioen overzeese sociale zekerheid genoot een foutief attest voor

de ziekte- en invaliditeits- (ZIV) verzekering heeft overgemaakt aan het Intermutualistisch College. Hierdoor werd deze persoon niet meer als persoon ten laste beschouwd voor de ziekteverzekering. Dit had weliswaar voor de verplichte verzekering geen consequenties doch moest zij hierdoor ten onrechte bijdragen betalen voor de aanvullende verzekering. De FPD erkende een foutief ZIV-attest te hebben opgesteld en heeft het Intermutualistisch College hiervan op de hoogte gebracht. De Ombudsman Pensioenen roept de FPD op alle gelijkaardige fouten op te sporen en recht te zetten.

In een vierde voorbeeld wordt de klacht van een gepensioneerde besproken die een gepeperde belastingaanslag van ongeveer 6.000 euro kreeg voor het inkomstenjaar 2019 (aanslagjaar 2020). Tijdens ons onderzoek wordt duidelijk dat er te weinig bedrijfsvoorheffing op het pensioen ingehouden werd. Dit terwijl alle gegevens voorhanden waren om de bedrijfsvoorheffing correct in te houden. Deze fout is te wijten aan het feit dat bij het opstarten van de unieke betaling gedurende de periode van 1 januari 2019 tot en met 13 mei 2019 de interne controles met betrekking tot de fiscaliteit uitgeschakeld werden. De FPD heeft ondertussen de interne controle voor deze dossiers terug kunnen inschakelen zodat vanaf dat moment de bedrijfsvoorheffing terug correct werd ingehouden. De Ombudsman Pensioenen blijft ijveren, zoals reeds eerder gesteld in onze jaarverslagen, om in zoveel mogelijk gevallen de bedrijfsvoorheffing zonder melding van gegevens door de gepensioneerde automatisch correct in te houden.

In het vierde hoofdstuk wordt stilgestaan bij de vraag hoe de pensioendienst een ten onrechte aan een gepensioneerde uitbetaald pensioenbedrag moet terugvorderen: is deze terugvordering beperkt tot het netto bedrag dat de gepensioneerde effectief ontvangen heeft of moet de gepensioneerde het bruto belastbare bedrag terugbetalen (dus ook de bedrijfsvoorheffing die hij niet ontvangen heeft van de pensioendienst). De ziekte- en invaliditeitsbijdrage en de solidariteitsbijdrage mogen immers wettelijk niet teruggevorderd worden. Wij stellen vast dat de FPD meestal opteert voor een bruto belastbare terugvordering. Dit heeft tot gevolg dat de gepensioneerde een hoger bedrag dan het bedrag dat hij van de pensioendienst ontvangen heeft aan de pensioendienst moet terugbetalen. De gepensioneerde heeft immers een netto pensioenbedrag ontvangen. De bedrijfsvoorheffing wordt door de pensioendienst ingehouden op het pensioen en in de vorm van voorschotten aan de fiscus betaald, die ze in mindering brengt van de toekomstige personenbelasting. Zolang de gepensioneerde nog geen afrekening heeft gekregen van de personenbelasting voor het jaar waarin de terugvordering plaats vindt, betaalt hij dus meer terug dan hij gekregen heeft. Dit is niet in overeenstemming met de circulaire van de fiscus. Volgens deze circulaire is het tot 31 juli van het jaar volgend op de onterechte betaling aangewezen dat enkel het netto pensioenbedrag teruggevorderd wordt. De Ombudsman Pensioenen roept de FPD op de terugvorderingspraktijk af te stemmen op de fiscale regularisatieprocedure zoals verwoord in de circulaire.

In het vijfde hoofdstuk “Implementatie van nieuwe rechtspraak door toedoen van de Ombudsman Pensioenen” tonen we aan hoe de Ombudsman Pensioenen ook dit werkingsjaar weer heeft bijgedragen tot de implementatie van nieuwe rechtspraak in de toepassing van de pensioenwetgeving. Zo weigerde de Federale Pensioendienst oorspronkelijk het grenscomplement toe te kennen aan degenen die voor 1 december 2015 niet vervroegd met pensioen waren gegaan, ook al konden ze voor 1 december 2015 wel vervroegd met pensioen gaan, en nadien in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage stappen. De Federale Pensioendienst interpreteerde de wet zodanig dat vanaf het moment dat iemand in het genot was van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage hij volgens de wetgeving zoals deze van kracht was tot en met 31 december 2018 niet meer voldoet aan de voorwaarden om vervroegd met pensioen te gaan. Op dat moment kon hij geen aanspraak meer maken op het grenscomplement. De Ombudsman Pensioenen wees erop dat de interpretatie van de FPD mensen ontmoedigt om hun beroepsactiviteiten verder te zetten na de vroegst mogelijke pensioendatum en hen aanspoort om vervroegd met pensioen te gaan. Deze interpretatie staat haaks op de bedoeling van de wetgever. De FPD wijzigde na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen zijn interpretatie: ook zij die voor 1 december 2015 niet vervroegd met pensioen gegaan zijn -ook al konden ze dit- doch later in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage terecht kwamen, hebben voortaan recht op het grenscomplement. Hiermee vervult de Ombudsman de rol van signaalgever van tendensen die zich voordoen in de rechtspraak en fungeert hij als alternatieve wijze van geschillenbeslechting.

In het zesde hoofdstuk worden de klachten besproken betreffende de nieuwe controleprocedure op het maximale verblijf van 29 dagen per kalenderjaar in het buitenland die in werking trad op 1 juli 2019. Ongeveer de helft van de klachten was ongegrond, de andere helft gegrond. De Ombudsman stelde vast dat de FPD zich soepel opstelde inzake de controle op het verblijf. Zo heeft de Federale

Pensioendienst de controles vanaf april 2020 ingevolge de coronacrisis en dan meer in het bijzonder de in dit kader opgelegde quarantainemaatregelen, opgeschort. Hij stelde ook vast dat de pensioendienst op een constructieve en billijke wijze binnen de mogelijkheden van het wettelijk kader omgaat met de klachten wanneer de Ombudsman een bemiddelingsvoorstel formuleert. Daarenboven stelt hij vast dat hij een meerwaarde kan leveren door de gepensioneerde bij te staan in het leveren van het bewijs bij een onterechte schorsing van de IGO. Zo wees de Ombudsman Pensioenen een gepensioneerde die moeilijk te been was en vreesde zich niet tijdig naar het gemeentehuis te kunnen begeven omdat hij afhankelijk was van vervoer door derden (in dit geval zijn zoon) op de mogelijkheid gebruik te maken van het sociaal vervoer georganiseerd door de gemeente om zich binnen de vooropgestelde tijdsspanne naar het gemeentehuis te begeven.

De Ombudsman stelt op basis van de ontvangen klachten voor de wetgeving betreffende de controleprocedure aan te passen, met name de gemeente rechtstreeks aan de FPD te laten melden dat betrokkene zich heeft aangemeld op het gemeentehuis. Dit ten einde onterechte schorsingen te voorkomen doordat er geen tijd verloren gaat ingevolge de verzending van het verblijfsbewijs en de verwerking ervan. Dit bespaart tevens voor de gepensioneerde administratieve last. Tot slot herhaalt de Ombudsman Pensioenen zijn aanbeveling om de wijze waarop de dagen van verblijf in het buitenland dienen geteld te worden duidelijk te definiëren en breidt deze aanbeveling uit tot de wetgeving op het Gewaarborgd Inkomen. Tevens beveelt hij aan de wetgeving op dit punt en op het vlak van de sanctie bij de overschrijding van het maximumverblijf in het buitenland in beide reglementeringen te harmoniseren.

In hoofdstuk zeven wordt ook dit jaar weer stilgestaan bij de strijd tegen de armoede. Dit is en blijft immers een punt waarop de Ombudsman Pensioenen de aandacht wil blijven trekken. In dit kader organiseerde het netwerk van Belgische Ombudsmannen (POOL) onder leiding van de Nederlandstalige Ombudsman Pensioenen een bijeenkomst met ervaringsdeskundigen in de armoede waarin zij hun ervaring deelden over de toegankelijkheid van de ombudsdiensten voor mensen in armoede.

Verder roept de Ombudsman Pensioenen in dit hoofdstuk de FPD op om spontaner voorschotten op de Inkomensgarantie voor ouderen toe te kennen wanneer er informatie ontbreekt niet te wijten aan de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO)-genieter.

Eveneens beveelt de Ombudsman Pensioenen aan wanneer de IGO weggevallen is door de verhoging van het pensioen (bijvoorbeeld verhoging van het minimumpensioen) de toekenning van de IGO opnieuw automatisch te onderzoeken bij de eerst volgende verhoging van het IGO-bedrag. De Ombudsman Pensioenen wijst erop dat dit item wel eens brandend actueel zou kunnen worden gelet op de geplande aanpassingen van de pensioenen aan de welvaartsaanpassingen. Meer algemeen herhaalt de Ombudsman Pensioenen zijn dubbele suggestie om de toekenning van de IGO periodiek te onderzoeken en een informatiecampagne op te zetten om de bekendheid van de IGO te verhogen.

In het achtste hoofdstuk komen een aantal succesvolle bemiddelingen aan bod. Het eerste bemiddelingsvoorbeeld toont het belang aan om door de ogen van de burger naar een probleem te kijken, dit teneinde een klacht op een klantvriendelijke manier te kunnen behandelen. In een tweede voorbeeld wordt duidelijk dat een correcte kwalificatie van buitenlandse sociale uitkeringen cruciaal kan zijn teneinde de Belgische pensioenrechten correct vast te stellen. In een derde bemiddeling wordt (nogmaals) het belang onderstreept van een goede coördinatie tussen de diensten van de FPD en van een doorgedreven onderzoek zeker wanneer een (grote) schuld aan betrokkene wordt betekend.

In een negende hoofdstuk wordt het onderzoek naar de billijkheid van een wettekst besproken. De Ombudsman Pensioenen stelt zich de vraag of het ontbreken van een pensioenverzekering voor de niet gehuwde helper voor 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag nog te rechtvaardigen is nu de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld is aan het bewijs van een voldoende lange loopbaan. Om de betaalbaarheid van de pensioenen in de toekomst te garanderen wil de huidige pensioenwetgeving langer werken aanmoedigen. Teneinde deze doelstelling te realiseren is de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld aan de voorwaarde een voldoende lange loopbaan te bewijzen. Een toekomstig gepensioneerde deed zijn beklag bij de Ombudsman Pensioenen dat ondanks dat hij op jonge leeftijd beginnen werken is als helper van een zelfstandige hij niet vervroegd met pensioen kan gaan. Reden: er bestaat geen pensioenverzekering voor niet gehuwde helpers voor 1 januari van het jaar van hun 20ste verjaardag. De jaren die betrokkene als helper gewerkt heeft voor 1 januari van het jaar van zijn

20ste verjaardag tellen niet mee in het kader van de loopbaanvoorwaarde voor het vervroegd pensioen daar hij geen sociale bijdragen betaald heeft. Doch hij kon geen sociale bijdragen betalen.

In een tweede geval roept de Ombudsman Pensioenen de wetgever op bij de berekening van het pensioen als zelfstandige te opteren voor ofwel een definitieve pensioenberekening waarbij voor de laatste loopbaanjaren geopteerd wordt om rekening te houden met een al dan niet weerlegbaar vermoeden zodat voor de ingangsdatum van het pensioen een definitieve beslissing kan getroffen worden en die later niet meer moet herzien worden (tenzij bij een weerlegbaar vermoeden op uitdrukkelijke vraag van de gepensioneerde). Ofwel voor een systeem waarbij voor de ingangsdatum van het pensioen een voorlopige pensioenbeslissing getroffen wordt waarbij voor de laatste loopbaanjaren de berekening plaats vindt op basis van de inkomsten dienstig voor voorlopige bijdragen en die later herzien wordt op basis van de werkelijk verdiende inkomsten wanneer deze gekend zijn. Het huidige systeem waarbij het pensioen voor het ingangsjaar ongeveer 4 jaar na pensionering herzien wordt op basis van een fictief inkomen is niet redelijk te verantwoorden.

In een tiende hoofdstuk wordt het belang benadrukt om telkens wanneer nieuwe pensioenrechten worden vastgesteld een pensioenbeslissing te versturen. Zo ontvangen heel wat gepensioneerden bij het overlijden van hun echtgenoot al geruime tijd geen pensioenbeslissing van het overlevingspensioen als werknemer meer. Hierdoor hebben zij geen zicht op hoe het overlevingspensioen berekend wordt. Er wordt hen niet gewezen op de mogelijkheid naar de arbeidsrechtbank te stappen indien ze het niet eens zijn met de pensioenbeslissing. Ook worden zij niet meer attent gemaakt op welke beroepsactiviteiten zij nog moeten meedelen indien ze deze zouden aanvatten. Het niet meer verzenden van pensioenbeslissingen is daarenboven niet conform aan het Handvest van de Sociaal Verzekerde dat een leidraad is over de rechten die een sociaal verzekerde, en dus ook een gepensioneerde, kan doen gelden. De Ombudsman Pensioenen heeft de Federale Pensioendienst kunnen overtuigen de nodige stappen te zetten om in de toekomst deze beslissingen opnieuw te versturen. In dit kader droomt de Ombudsman Pensioenen ervan dat in (de uitvoeringsbesluiten van) het Handvest van de Sociaal Verzekerde de figuur en de bevoegdheden van de Ombudsman geïntegreerd worden en dat de verplichting om op alle beslissingen in de pensioensector de Ombudsman te vermelden ingevoerd wordt.

In hoofdstuk 11 roept de Ombudsman Pensioenen de FPD op de communicatie over de betaaldata van de pensioenen per overschrijving in het buitenland op punt te stellen. Naar gelang welk communicatiemiddel (betaalkalender op de website, verklarende brief bij wijziging van het pensioenbedrag) men consulteert vindt men immers een andere betaaldatum.

In hoofdstuk 12 beveelt de Ombudsman Pensioen de wetgever aan de wetgeving zo te formuleren dat er geen onduidelijkheid meer bestaat of het totaal effectief ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) al dan niet onder het drempelbedrag mag duiken. Er bestaan immers gevallen waarbij dit wel het geval is daar de FPD bij de vaststelling van de ZIV bijdrage geen rekening houdt met de inhouding die het pensioenfonds op het kapitaal verricht heeft. Uit bewoordingen van de wettekst meent de Ombudsman immers af te leiden dat het de bedoeling van de wetgever is dat de inhouding ZIV-bijdrage op het wettelijk pensioen niet tot gevolg mag hebben dat het globaal door de gepensioneerde ontvangen pensioenbedrag lager komt te liggen dan het drempelbedrag.

In hoofdstuk 13 wordt de te lange behandelingstermijn van aanvragen tot regularisatie van de studieperiode bij de FPD Nederlandstalige sector ambtenaren onder de loep genomen. In dit kader blijft de Ombudsman Pensioenen de FPD Nederlandstalige sector ambtenaren wijzen op het belang om de toekomstig gepensioneerde beter in te lichten over de stand van zaken van het regularisatiedossier en spoort hij de pensioendienst aan de nodige maatregelen te blijven treffen teneinde de achterstand weg te werken.

In hoofdstuk 14 bespreken we hoe door toedoen van de Ombudsman Pensioenen de FPD een verbeterde pensioenbeslissing trof met terugwerkende kracht tot de initiële ingangsdatum van het pensioen, in plaats van de eerder getroffen beslissing die inging vanaf de maand volgend op de nieuwe pensioenaanvraag. Immers ten tijde van de eerste pensioenbeslissing was het onderzoek naar de pensioenrechten niet correct gevoerd. De FPD had niet alle noodzakelijke informatie teneinde een correcte pensioenbeslissing te kunnen treffen opgevraagd bij de gepensioneerde. Dit resulteerde in de uitbetaling van achterstallige pensioenbedragen van in totaal 7.487,72 euro. De maatschappelijk

werkster bij wie de gepensioneerde aanklopte raadde deze aan in plaats van een rechtszaak in te spannen tegen de FPD beroep te doen op de Ombudsman Pensioenen. De Ombudsman Pensioenen kan immers een belangrijke rol spelen als vorm van alternatieve wijze van geschillenbeslechting.

Een vijftiende hoofdstuk is gewijd aan de statistische gegevens.

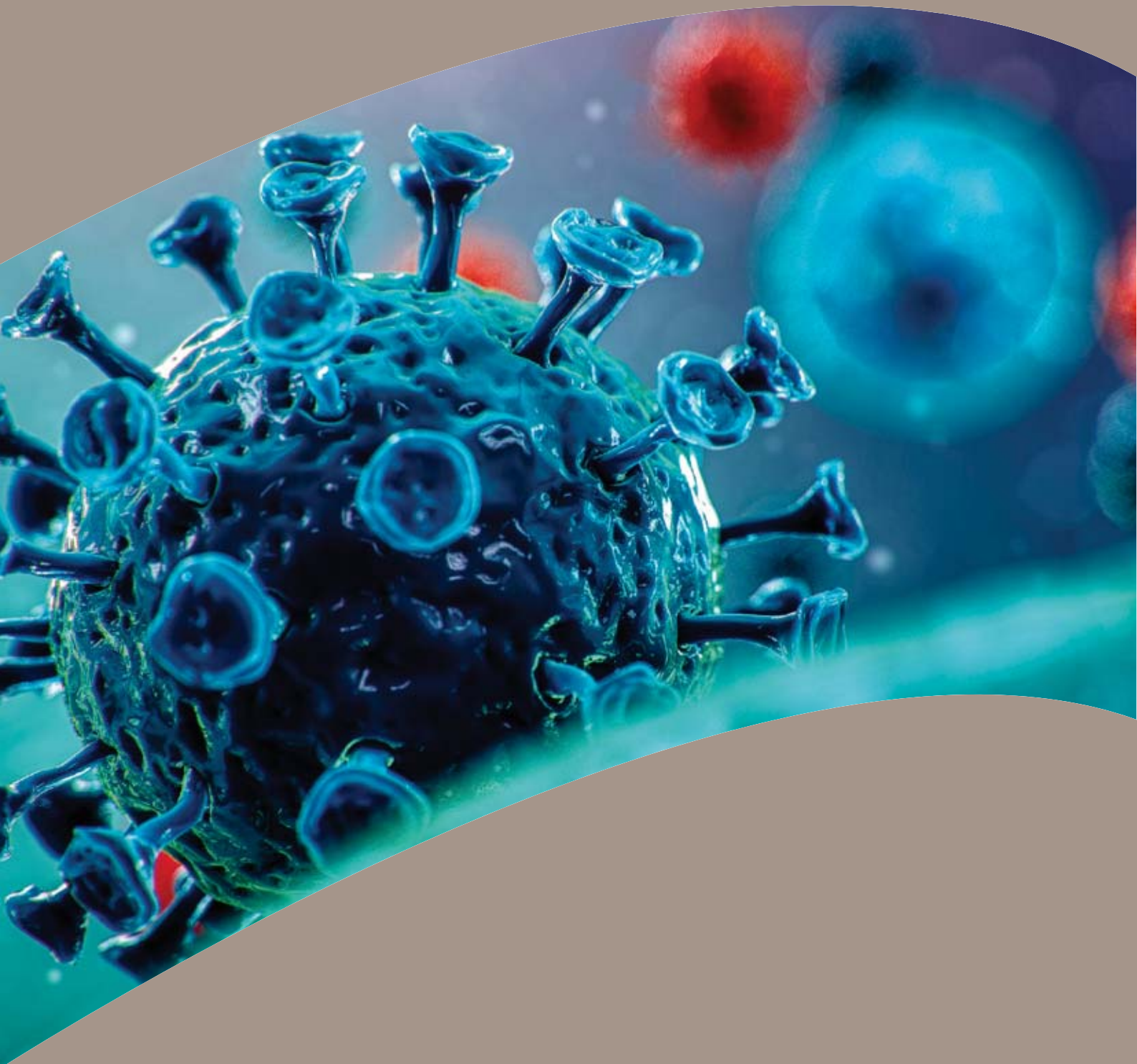
In een zestiende hoofdstuk wordt toegelicht hoe de Ombudsdienst Pensioenen omgaat met klachten over het pensioenbeleid, vragen om informatie, klachten over buitenlandse pensioeninstellingen en klachten waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is.

In hoofdstuk 17 staan we stil bij de werking en de middelen van de Ombudsdienst Pensioenen. Aan bod komen het personeelsbestand, de financiële middelen, de informatica, de huisvesting, het lidmaatschap van ombudsmanorganisaties, de samenwerking met de universitaire wereld, de publicatie van Ombudsjurisprudentie, de permanente vorming en de bekendmaking van het jaarverslag en de samenwerking met collega's ombudsmannen.

Er wordt ingegaan op de moeilijkheden die de Ombudsman Pensioenen ondervindt in zijn zoektocht naar nieuwe personeelsleden ter vervanging van personeelsleden die de dienst verlaten en de kosten die verbonden zijn aan de selectie van het College. Eveneens wordt toelichting gegeven bij de wijze waarop de Ombudsdienst Pensioenen gewerkt heeft tijdens de coronacrisis. Zo werden de adviezen van de Veiligheidsraad strikt opgevolgd waardoor overgegaan werd naar vijf dagen telewerk per week. Om de burgers die niet beschikken over een computer of hiermee niet vlot overweg kunnen en die door angst of hun fysieke of mentale gezondheid in die bijzondere tijd het huis niet konden of durfden verlaten toch te helpen heeft de Ombudsdienst Pensioenen in die uitzonderlijke gevallen, en enkel in die gevallen, beslist om de telefonische klacht te aanvaarden en te onderzoeken. Tevens wordt de nieuwe visie voor de volgende werkingsjaren voorgesteld. Bovendien vaardigt de Ombudsman Pensioenen voor het eerst een aanbeveling uit om de reglementering betreffende de inrichting en werking van de Ombudsdienst Pensioenen uit 1997 die volledig achterhaald is (bijna een kwart eeuw oud) en welke in de loop der tijden nooit herzien is waardoor de goede werking van de Ombudsdienst Pensioenen ernstig in het gedrang kan komen aan te passen. In dit verband is het vermeldenswaardig dat het eerste contact, dat gelegd is met de nieuwe minister van Pensioenen, ons hoop geeft.

In het voorlaatste hoofdstuk vindt u de aanbevelingen kort samengevat.

In een laatste hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van een aantal nuttige adressen.

Corona

1
HOOFDSTUK

Corona

De coronatijd - en de cijfers tonen dit aan - had niet tot gevolg dat de Ombudsdienst Pensioenen een toevloed aan klachten gerelateerd aan de coronacrisis ontving. Integendeel slechts een beperkt aantal klachten was te linken aan de coronacrisis.

Daarenboven stelden wij vast dat de pensioendiensten praktische oplossingen uitgewerkt hadden en zich soepel opstelden wanneer de coronacrisis problemen voor de gepensioneerde opleverden, waarvoor wij hen uitdrukkelijk gefeliciteerd hebben. Zo was het tijdens de quarantaineperiode bijvoorbeeld mogelijk telefonisch een pensioenaanvraag in te dienen en werd het pensioen van een gepensioneerde woonachtig in het buitenland niet geschorst wanneer hij aan de pensioendienst meldde dat hij zijn levensbewijs niet tijdig kon terugsturen gelet op de quarantainemaatregelen die in zijn woonland gehanteerd werden.

In een eerste deel bespreken we een aantal succesvolle bemiddelingen.

Deze crisis (wereldwijd en geheel nieuw) heeft geleid tot zoveel ongekende situaties en problemen, ook voor de pensioendiensten. In feite was dit een soort ultieme test die aan de openbare diensten en hun personeel werd opgedrongen als controle of zij snel, efficiënt en flexibel kunnen reageren op het onbekende, ja zelfs het onwaarschijnlijke.

Over het algemeen, en onze statistieken bevestigen dit, werd deze “test” door de pensioendiensten met glans doorstaan. Gebruikelijk of niet, wij wensen hen hier uitdrukkelijk mee te feliciteren.

In een tweede deel wordt opgemerkt dat, naar aanleiding van de oversterfte ingevolge corona, de Ombudsman Pensioenen meerdere klachten van erfgenamen van overleden gepensioneerden ontving die hun beklag deden dat hun geliefde overleden was ingevolge corona doch dat het pensioen van de maand van overlijden niet uitbetaald was. Dit terwijl zij wel facturen dienden te betalen zoals de rusthuisfactuur voor de dagen dat de gepensioneerde nog in leven was.

De Ombudsman Pensioenen roept de wetgever op de financiële impact van het overlijden van een gepensioneerde in overweging te nemen en de mogelijkheid te onderzoeken om de wetgeving aan te passen zodat de betaling van het pensioen in de maand van overlijden in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde in leven was gedurende deze maand mogelijk wordt.

Tevens was de coronacrisis de aanleiding voor de Ombudsman Pensioenen om twee reeds in vorige jaarverslagen besproken items en de daarbij horende tips aan de toekomstig gepensioneerden terug opnieuw onder de aandacht te brengen omdat deze gelet op de coronacrisis opnieuw brandend actueel geworden zijn. Deze worden toegelicht in het derde deel.

Het betreft de vrijstelling van bijdragen als zelfstandige gevraagd en verkregen ingevolge een tijdelijke moeilijke financiële situatie die geen pensioenrechten opent en het gegeven dat wie na 65 jaar nog aan het werk is zonder zijn pensioen te hebben laten uitrekenen en opnemen en langer dan 6 maanden ziek is er belang bij heeft zijn pensioen tijdig aan te vragen teneinde niet in een periode verzeild te geraken zonder sociale uitkering (ziekte of pensioen).

Deze items heeft de Ombudsman Pensioenen trouwens ook onder de aandacht gebracht in het digitale actualiteitscollege van de Leergang Pensioenrecht van de KU Leuven op 27 mei 2020. Dit college was trouwens gratis digitaal te volgen via een livestream. Meer dan 300, hoofdzakelijk professionals in de pensioensector zoals vakbondsmedewerkers, medewerkers van sociale verzekeringsfondsen, advocaten, medewerkers van pensioenfondsen, mutualiteiten, rechters en arbeidsauditeurs, volgden dit college.

Daarenboven heeft de Ombudsman Pensioenen zijn tips ook gepubliceerd op de website van de Ombudsdienst Pensioenen teneinde deze kenbaar te maken bij het grote publiek.

1. Succesvolle bemiddelingen in verband met de coronacrisis

RSZ - Levensbewijs

DOSSIER 34172

Met zijn verzoek van 3 maart 2020 beklagde de heer Vogels zich erover dat de RSZ, dienst overzeese sociale zekerheid het pensioen voor de maanden januari en februari 2020 niet gestort had.

Wij stelden vast dat betrokkene nog geen contact had opgenomen met de RSZ. Gelet op het feit dat het een dringend betalingsprobleem betrof, beslisten wij om de vraag mede te ondersteunen.

Op 4 maart 2020 deelde de RSZ ons mee geen levensbewijs ontvangen te hebben van de heer Vogels waardoor de uitbetaling van het pensioen gestopt werd.

Om betrokkene te helpen stuurden wij hem via mail een levensbewijs toe.

De heer Vogels reageerde niet meteen en daarom vroegen wij hem op 18 maart 2020 om ons toch dringend in te lichten.

De heer Vogels deelde ons mee dat hij ingevolge de coronacrisis geblokkeerd zat in Istanbul (hij woont in Marokko). Hij zag geen uitweg om het levensbewijs te laten ondertekenen door een bevoegde instantie.

Wij hebben de heer Vogels toen aangeraden om zich te wenden tot het Belgische consulaat in Istanbul. Echter, het bleek niet meteen mogelijk voor hem om naar het Consulaat te gaan.

Daarom stelden wij voor om aan de RSZ een mail te sturen met een foto van zichzelf met zijn identiteitskaart en een krant van de dag in de hand. De RSZ meldde ons dat bij uitzondering een foto van hemzelf met zijn identiteitskaart volstond.

Echter, de volgende dag slaagde de heer Vogels erin om het levensbewijs te laten aanvullen door het Belgische consulaat in Istanbul. Hij bezorgde ons het levensbewijs met stempel van het Belgische consulaat.

De RSZ deelde ons mee dat de pensioenen op 25 maart 2020 werden uitbetaald.

Door de soepele houding van de RSZ en onze ondersteuning werd een positief resultaat bereikt en beschikte de heer Vogels op korte tijd weer over zijn pensioen.

FPD sector werknemers - Noodzakelijke informatie van de mutualiteit

DOSSIER 34437

De heer Nys werd op 1 mei 2020 gepensioneerd. Op 27 mei 2020 beklagt de heer Nys zich erover dat de FPD sector werknemers hem geen pensioen had uitbetaald. Op zijn vraag waarom het pensioen niet betaald werd deelde de FPD hem mee dat hij nog wachtte op inlichtingen van de mutualiteit betreffende uitkeringen die hij genoot.

Wij stellen vast dat de heer Nys op 10 mei 2020 de FPD erover inlichtte dat hij onmogelijk zijn mutualiteit kon bereiken ingevolge de Coronamaatregelen. Wij stellen ook vast dat hij meermaals met de FPD telefonisch en via mail contact opnam.

De Ombudsdienst Pensioenen vroeg aan de FPD om het dossier af te handelen rekening houdende met de bijzondere maatregelen tijdens de coronacrisis.

In principe moet betrokkene zelf de nodige formulieren laten invullen door de mutualiteit. Ingevolge de coronamaatregelen neemt de FPD nu zelf contact op met de mutualiteit om na te gaan of eventuele uitkeringen gestopt werden en of er eventueel bedragen moeten teruggestort worden aan de mutualiteit.

Wij merken dat de mutualiteit niet meteen antwoordde aan de FPD.

De FPD besluit dat de heer Nys niet de dupe mag zijn van het uitblijven van het antwoord van zijn mutualiteit. Daarom nam de FPD op 5 juni 2020 de beslissing om het pensioen uit te betalen. Op 11 juni 2020 heeft betrokkene zijn pensioen ontvangen.

Het past hier evenwel te melden dat betrokkene aanvankelijk in november 2019 aan de FPD meldde dat hij geen vervangingsinkomen genoot. Met de beslissing van 21 februari 2020 stuurde de FPD het vragenformulier met betrekking tot het genot van vervangingsinkomsten aan betrokkene. De heer Nys reageerde niet meteen. Nadien was het door de coronacrisis voor hem niet meer mogelijk om bij zijn mutualiteit langs te gaan.

FPD sector ambtenaren - Weddengegevens niet beschikbaar voor berekening pensioen

DOSSIER 34489

De heer Daniels diende zijn pensioenaanvraag in april 2019 in (pensioen 1 mei 2020). Op 8 april 2020 beklagt hij zich erover dat de FPD hem meedeelde dat hij geen pensioen zou uitbetalen omdat er nog gegevens ontbraken van zijn ambtenarenpensioen.

Tijdens een eerste onderzoek van de pensioengegevens stelden wij vast dat hij een korte periode aangesloten was bij de overzeese sociale zekerheid, een vijftal jaar als ambtenaar heeft gewerkt en de rest van zijn loopbaan als werknemer in de privé sector werkte.

Terwijl het onderzoek van zijn pensioenrechten in de overzeese sociale zekerheid was afgerond had de FPD sector ambtenaren nog geen beslissing genomen. De FPD sector werknemers kon zonder die gegevens geen definitieve beslissing nemen.

Het dossier kende enige vertraging doordat de FPD sector werknemers pas in november 2019 (ingevolge een oude praktijk waarbij de FPD sector ambtenaren slechts 6 maanden voor ingangsdatum op de hoogte gebracht werd) de FPD sector ambtenaren inlichtte over het onderzoek.

Gelet op de geringe loopbaan in de openbare sector nam de FPD sector werknemers een voorlopige beslissing waardoor de heer Daniels alvast in mei 2020 niet zonder inkomen zou vallen.

Uit het onderzoek van het dossier in de openbare sector bleek dat er nog gegevens over de loopbaan ontbraken.

De heer Daniels werkte vroeger bij de Nationale landmaatschappij. Hoewel hij nooit werkte bij de Vlaamse landmaatschappij werd zijn dossier wel naar die instelling overgeheveld bij de regionalisering. Het is dan ook aan de diensten van het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap om de loopbaan aan de FPD te bezorgen. De Vlaamse gemeenschap stelde echter deze gegevens niet te kunnen bezorgen. Door de coronacrisis kon het papieren dossier immers niet geraadpleegd worden en bijgevolg konden er geen gegevens opgezocht worden.

Wij stellen vast dat de FPD in eerste instantie zelf een oplossing voor het probleem zocht. Hij heeft op eigen initiatief de pensioenloopbaan in de openbare sector samengesteld en een voorlopige beslissing genomen. De FPD heeft de heer Daniels hierover eind maart 2020 via mail ingelicht.

Mede door onze interventie konden alle pensioenen in mei 2020 uitbetaald worden, weliswaar betaalde de FPD slechts op basis van voorlopige bedragen uit.

Hoewel wij niet bevoegd zijn om tussen te komen bij de diensten van de Vlaamse gemeenschap hebben wij toch op 25 mei 2020, om de heer Daniels zo goed mogelijk te helpen, contact opgenomen met de Vlaamse gemeenschap.

De Vlaamse gemeenschap heeft een uitzondering toegestaan op het telewerk zodat het papieren dossier kon geraadpleegd worden en de gegevens op 29 mei 2020 aan de FPD konden bezorgd worden.

De FPD heeft een definitieve pensioenbeslissing genomen in de regeling voor ambtenaren en in de regeling voor werknemers. Het ambtenarenpensioen werd licht verhoogd, het bedrag in de werknemersregeling diende niet aangepast te worden.

De bijzondere inspanningen van de diensten van de Vlaamse gemeenschap en de soepele houding van de FPD in de coronatijd hebben mede door de interventie van de Ombudsdienst Pensioenen ertoe geleid dat betrokkene niet zonder inkomsten is gevallen.

FPD - Fiscale fiche

DOSSIER 34458 EN ANDERE

De fiscale fiche (281.11) inkomsten 2019 en dan vooral het niet ontvangen ervan in de gebruikelijke periode door de gepensioneerden heeft bij vele gepensioneerden voor ongerustheid gezorgd. Getuige hiervan het feit dat de Ombudsdienst Pensioenen van maart tot begin juni hierover klachten heeft ontvangen, naast de vele telefoons van ongeruste burgers. Wij bespreken hieronder een typerend dossier om de problematiek rond de fiscale fiche duidelijk te maken.

Hierbij merken we op dat de Ombudsman Pensioenen in het Jaarverslag 2014 op pagina 77 aan de pensioendiensten suggereerde wanneer ze heel wat telefoons verwachten omdat zich een bijzondere situatie voordoet onmiddellijk een gesproken boodschap te plaatsen op de pensioenlijn 1765. Zo moeten gepensioneerden niet lang aan de lijn hangen tot een medewerker hen te woord kan staan en het probleem uitleggen. Aan deze suggestie werd hier gevolg gegeven. Tevens suggereerde de Ombudsman Pensioenen destijds wanneer er zich problemen voordoen (in casu het niet kunnen verzenden van alle papieren fiscale fiches) dit te verspreiden via de algemene communicatiemiddelen evenals hiervoor de moderne media zoals twitter en facebook in te schakelen. Ook hieraan werd gevolg gegeven.

Op 3 juni 2020 beklagt de heer Jacques zich erover dat hij nog geen papieren fiscale fiche inkomsten 2019 heeft ontvangen. Ook zijn echtgenote en een aantal gepensioneerden voor wie hij de belastingaangifte doet, ontvingen deze fiscale fiche nog niet. Hij meent dat de FPD de papieren fiscale fiche aan iedereen zou moeten toesturen en sommigen niet gewoon verwijzen naar mypension.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft aan alle betrokkenen die ons contacteerden het volste begrip voor de bezorgdheid getoond. De fiscale aanslag blijft voor velen een belangrijk moment waar zij bijzondere aandacht aan schenken. Wanneer zij dan de formulieren om de belastingaangifte in te vullen of het voorstel van vereenvoudigde aangifte ontvangen, wensen zij hun fiscale fiche te kunnen raadplegen op papier zoals alle voorgaande jaren. Vandaar het volste begrip voor hun bekommernissen.

Maar, door de Coronacrisis leefden we in (en beleefden we) een bijzondere tijd. En bijzondere tijden vergen soms bijzondere maatregelen. Daarom heeft de Federale Pensioendienst (FPD) een aantal maatregelen genomen in verband met de fiscale fiche inkomsten 2019. Omdat de Ombudsdienst Pensioenen, net als alle andere ombudsdiensten, een bemiddelingsdienst is die onafhankelijk optreedt en in het midden staat tussen de burger en de administratie wegen wij bij het onderzoek van een klacht zorgvuldig af welke mogelijkheden kunnen leiden tot een haalbare en positieve oplossing voor de gepensioneerde en de pensioendienst.

Wij deelden daarom aan de betrokkenen die ons contacteerden mee dat wij ook begrip kunnen opbrengen voor de maatregelen die de FPD met betrekking tot de verzending van de fiscale fiche heeft genomen.

Let wel, indien de FPD de fiscale fiches tijdig had verstuurd dan was deze verzending afgerond geweest voor de coronacrisis en was er in se geen probleem opgetreden.

Immers, in de nota van de FOD Financiën fiscale fiche 122-281-11 Avis 2019 NL lezen we:

“U moet vóór 1 maart aan iedere verkrijger van de inkomsten een afschrift van de fiche overhandigen om deze laatste in staat te stellen zijn aangifte in de personenbelasting of in de belasting van niet-inwoners in te vullen. Het staat u daarbij vrij om dit afschrift via een drager naar eigen keuze te bezorgen, eventueel via e-mail of via de post. Ingeval u de fiche uitsluitend via e-mail verstuurt, is het aangewezen dit enkel te doen mits voorafgaand akkoord van de verkrijger van de inkomsten.”

De FPD heeft in februari enkel de fiscale fiches naar de gepensioneerden die in het buitenland wonen opgestuurd. Wij ontvingen dan ook geen klachten hieromtrent uit het buitenland. De verzending van een papieren fiscale fiche aan alle gepensioneerden was vanaf de lockdown niet

haalbaar omdat de social distancing in de drukkerij niet kon gegarandeerd worden. De FPD onderzocht de mogelijkheden om de fiscale fiches alsnog tijdig aan de gepensioneerden te bezorgen. Het laten drukken in een andere drukkerij werd onderzocht maar bleek uiteindelijk geen optie.

De beperking van het aantal te verzenden fiches was wel een mogelijke piste. Deze bleek haalbaar zonder de gezondheid van het personeel in gevaar te brengen en toch tegemoet te komen aan de legitieme verwachting van de gepensioneerden.

In samenwerking met de FOD Financiën werd beslist om de papieren fiscale fiches enkel te sturen aan de gepensioneerden die hun fiscale aangifte nog op papier indienden. Er werd van uitgegaan dat de personen die reeds eerder ervoor opteerden om hun fiscale aangifte digitaal te doen ook de mogelijkheid hebben om hun fiscale fiches digitaal te raadplegen. De keuze om digitaal te gaan op fiscaal vlak werd op die manier impliciet doorgetrokken naar het pensioendossier.

De maatregelen die de FPD heeft genomen voorzien bijgevolg dat een papieren fiscale fiche automatisch zal gestuurd worden naar zij die voorheen hun fiscale aangifte op papier indienden. Deze fiches werden op 27 mei 2020 verstuurd. Dit is nog tijdig. De fiscale aangifte moet immers pas tegen eind juni worden ingediend, voor opmerkingen over de gegevens van het voorstel van vereenvoudigde aangifte is de deadline zelfs nog later.

Door deze late verzending ontvingen de gepensioneerden hun formulieren voor aangifte of hun vereenvoudigde aangifte vooraleer ze hun fiscale fiche ontvingen.

Wij menen dat het niet aangewezen zou geweest zijn dat de fiscus de aanslagformulieren later aan de gepensioneerden zou bezorgd hebben om er zo voor te zorgen dat het aanslagformulier pas zou ontvangen worden nadat de fiscale fiches werden ontvangen. Dit zou volgens ons immers de ongerustheid bij vele gepensioneerden nog vergroot hebben.

Op de website van de FPD was reeds vanaf het begin van de coronacrisis te lezen dat de fiscale fiches op papier niet konden verzonden worden omdat de social distancing in de eigen drukkerij niet kon gegarandeerd worden. Tevens werd vermeld dat voor zij die hun aangifte al online indienden (of via een medewerker van de FOD Financiën) of een elektronisch voorstel van vereenvoudigde aangifte ontvingen en die dit wensen, alsnog een papieren versie kan opgevraagd worden.

Op 13 mei 2020 heeft de FPD een persbericht verspreid dat ook beschikbaar is op mypension, ebox, myminfin, taks on web, en verschijnt in het voorstel van vereenvoudigde aangifte. Dit werd eveneens gecommuniceerd via de twitteraccount en de facebookpagina van de FPD.

Hier werd dus gevolg gegeven aan de suggestie van de Ombudsman Pensioenen uit het Jaarverslag 2014 op pagina 78 om gebruik te maken van de algemene communicatiemiddelen evenals het inschakelen van moderne media zoals Twitter en Facebook wanneer er zich een probleem voordoet.

In het persbericht is tevens verwoord dat de gepensioneerden die een papieren fiscale fiche wensen, dit kunnen vragen.

Vooreerst is dit mogelijk via de pensioenlijn 1765.

Ook hier ging de pensioendienst in op een suggestie van de Ombudsman Pensioenen (verwoord in het Jaarverslag 2014 op pagina 77) om bij een probleem waardoor de pensioendienst verwacht heel wat telefoons te krijgen van gepensioneerden, van dit probleem aan het begin van de telefonische oproep melding te maken via een gesproken boodschap zodat de gepensioneerde niet (lang) moet wachten tot hij iemand aan de lijn krijgt. Zo werd er melding gemaakt dat niet alle papieren fiscale fiches konden verstuurd worden ingevolge de coronacrisis. Het keuzemenu op de pensioenlijn 1765 werd tevens aangepast. Via optie 4 waarbij men zelf het Rijksregisternummer moet invoeren kan men een papieren fiscale fiche bekomen zonder dat men moet wachten tot men een medewerker van de FPD aan de lijn krijgt. Indien nodig kan men ook nog altijd opteren om alsnog een medewerker te spreken.

Daarnaast was het ook mogelijk via het contactformulier op de website de fiscale fiche op papier te vragen (er is een speciale keuzemogelijkheid voorzien in het contactformulier).

Voor meer informatie en hoe duplicata aan te vragen kon men terecht op de website van de FPD:
<https://www.sfpd.fgov.be/nl/gevolgen-corona>
<https://www.sfpd.fgov.be/nl/betaling/fiscale-fiche>

Wij beseffen dat deze werkwijze van sommigen een aanpassing vroeg maar wij hopen dat de personen die hun aangifte volledig online indienen (of hun vereenvoudigde aangifte online ontvangen) zich hierin toch enigszins konden vinden. Indien dit toch niet het geval is kon de fiscale fiche op papier gevraagd worden. De anderen ontvingen automatisch de papieren fiscale fiche.

Ter zijde, ook mypension werd aangepast waardoor men nu vanaf de startpagina onmiddellijk toegang krijgt tot de ongelezen berichten waardoor men rechtstreeks terechtkomt bij de fiscale fiche.

Dit alles betekent dat alle gepensioneerden, en niet alleen zij die de digitale weg hebben gekozen alle gegevens van de fiscale fiche ontvangen hebben, ofwel op papier ofwel digitaal.

De FPD heeft verschillende communicatiekanalen aangewend om de gepensioneerden in te lichten over de wijzigingen in de verzending van de fiscale fiches. Uiteraard bestond enkel de mogelijkheid om deze communicatie via digitale weg te doen. Een communicatie via brief zou immers op hetzelfde neerkomen als de verzending van de fiscale fiches. Om toch zo veel mogelijk gepensioneerden te bereiken, ook zij die de digitale kanalen niet gebruiken, heeft de FPD een persbericht verstuurd dat opgenomen werd door verschillende media.

Kortom, we menen dat de FPD in deze bijzondere tijd een bijzondere maatregel heeft genomen die wel overwogen was en steunde op een evenwichtige keuze. Zij die via digitale weg hun fiscale aangifte indienen of een digitaal voorstel van vereenvoudigde aangifte ontvangen vonden alle informatie terug via het digitale platform, zij die een papieren aangifte indienen hebben hun fiscale fiche ook automatisch op papier ontvangen. En voorts bleef het voor iedereen mogelijk om eenvoudig via telefoon de papieren fiscale fiche op te vragen.

Hoewel wij dus begrip kunnen opbrengen voor de ongerustheid van sommige gepensioneerden, menen wij dat de FPD in dit geval een verantwoorde keuze heeft gemaakt waarbij geen enkele burger in de kou bleef staan, ook de zwakkeren in de maatschappij niet.

Levensbewijs- Op gemotiveerde manier duidelijkheid scheppen tijdens de klachtenbehandeling

DOSSIER 34391

De feiten

Op 11 maart 2020 stuurt de FPD een levensbewijs naar de heer Bollen die de Belgische nationaliteit heeft doch in Spanje woont.

De FPD stuurt immers elk jaar aan alle gepensioneerden die niet in België gedomicilieerd zijn een levensbewijs teneinde na te gaan of de gepensioneerde nog in leven is en of zijn burgerlijke stand niet gewijzigd is (b.v. van belang om na te gaan of de toekenningsvoorwaarden van een gezinspensioen, overlevingspensioen, ... nog vervuld zijn).

Dit levensbewijs moet door de gepensioneerde op de voorzijde ondertekend worden zodat hij de erop vermelde verbintenis elke wijziging in zijn burgerlijke staat te melden onderschrijft.

De keerzijde van dit formulier moet ingevuld worden, hetzij door de Belgische ambassade of door

het Belgisch Consulaat van het land waar de gepensioneerde verblijft, hetzij door de bevoegde lokale overheid (bijvoorbeeld de burgemeester of de politie van de verblijfplaats).

Nadien moet het document binnen de 30 dagen bij de FPD toekomen teneinde de onderbreking van de betaling van het pensioen te vermijden.

De procedure voor personen woonachtig in het buitenland verschilt van deze voor personen die in België wonen daar de FPD niet automatisch door alle buitenlandse autoriteiten op de hoogte gebracht wordt van verandering van woonplaats, burgerlijke staat, nationaliteit, overlijden, ... Die informatieoverdracht bestaat niet tussen de FPD en de buitenlandse autoriteiten.

Op 19 maart 2020 stuurt de heer Bollen een mail naar de FPD met de melding dat in Spanje een lockdown is afgekondigd waardoor hij zijn woning niet mag verlaten. De Guarda Civil waar hij zijn levensbewijs laat invullen is daarenboven op dat moment voorlopig gesloten. Hij vraagt dan ook aan de FPD alstublieft rekening te houden met deze situatie. Tevens meldt hij zo spoedig als het weer mogelijk is het levensbewijs te bezorgen.

In een tweede mail gedateerd op dezelfde dag vraagt hij een identificatiesleutel te bezorgen zodat hij zijn pensioendossier via mypension kan consulteren.

Op 20 maart 2020 ontving de heer Bollen de melding van de FPD dat ze op de hoogte zijn van de problemen die gepensioneerden kunnen ondervinden met betrekking tot het laten valideren van het levensbewijs. De FPD deelt mee alle begrip te hebben dat dit in deze uitzonderlijke tijden niet lukt. Ze beloven dat de betalingen van zijn pensioen voorlopig gewoon doorlopen. Tevens melden ze hem dat van zodra de situatie zich terug normaliseert en de bevoegde instanties terug open en bereikbaar zijn, hij zijn levensbewijs moet laten invullen.

Op 24 maart 2020 meldt de FPD hem de mogelijkheden om de website mypension vanuit het buitenland te consulteren. Indien hij een geactiveerde Belgische identiteitskaart heeft (eID) dan kan hij deze gebruiken door middel van een kaartlezer. Zo niet moet hij een eID aanvragen op www.diplomatie.belgium.be en deze laten activeren. Dit activeren kan door de identiteit te laten bevestigen -lees: u in persoon aan te melden bij een consulaire post in Spanje. Een andere optie is zich verplaatsen naar België en zich daar aanmelden bij één van de lokale registratiekantoren (LRA), bijvoorbeeld Federale Pensioendienst.

Op 27 april 2020 meldt de heer Bollen aan de FPD dat hij zijn pensioen voor april niet heeft ontvangen terwijl dit normaal rond de 20ste op zijn rekening staat.

Op 29 april 2020 ontvangt hij identiek dezelfde mail als deze van 20 maart. Dit terwijl zijn normale betaaldatum reeds verstreken is.

In reactie hierop meldt de heer Bollen nog dezelfde dag (29 april 2020) dat hij normaal rond de 25ste van de maand zijn pensioen ontvangt. Doch dat tot op heden hij zijn pensioen nog niet ontvangen heeft. Hij stelt dan ook de vraag of de betalingsdata veranderd zijn.

Op 30 april ontvangt hij een afrekening waarop vermeld staat dat zijn "pensioenrechten (her)berekend zijn". Hij heeft recht op achterstallen ten bedrage van 2.046,79 euro netto.

Op 4 mei 2020 krijgt betrokkene in antwoord op zijn mail van 29 april 2020 de melding dat zijn pensioen voor de maand april zal betaald worden rond 7 mei. Hierbij wordt uitdrukkelijk vermeld: "Een exacte datum kan ik u echter niet meedelen. Dit is afhankelijk van uw bank. De vertraging heeft te maken met de uitzonderlijke procedure omtrent de corona-crisis".

Wanneer hij op 12 mei 2020 zijn pensioen nog niet gekregen heeft doet hij zijn beklag bij de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Wanneer een levensbewijs verstuurd is, wordt de betaling van het pensioen geschorst wanneer het levensbewijs niet ontvangen werd binnen de 30 dagen na de verzending.

Zoals reeds opgemerkt in de inleiding heeft de FPD bijzondere inspanningen gedaan en zich soepel

opgesteld om voor de meeste problemen die verband houden met de coronacrisis een pragmatische oplossing te vinden. Dit is hier ook het geval.

Wanneer de gepensioneerde zich manifesteert en melding maakt dat hij het levensbewijs niet tijdig kan terugsturen verbindt de FPD zich ertoe om het pensioen niet te schorsen. Er is immers een manuele tussenkomst van de dossierbeheerder vereist teneinde de betaling niet te schorsen.

Volgende melding is te lezen op de website van de FPD:

“Ik woon in het buitenland en ik heb problemen om mijn levensbewijs te laten invullen

Als u door de veiligheidsmaatregelen tegen het coronavirus problemen hebt om uw levensbewijs te laten invullen,

kunt u ons contacteren:

- *via ons online contactformulier;*
- *per e-mail: levensbewijzen@sfpd.fgov.be;*
- *telefonisch op +32 78 15 1765.*

We zullen al het mogelijke doen om te voorkomen dat uw pensioenbetaling stopt. U moet wel alles in orde brengen van zodra de situatie terug normaal is.”

Betrokkene had tijdig gemeld aan de FPD dat hij het levensbewijs niet tijdig kon terugsturen. Doch de dossierbeheerder is vergeten de automatische stopzetting van de betaling van het pensioen ongedaan te maken. Het probleem is derhalve niet dat de FPD geen structurele oplossing voorzien had, doch het is de praktische verwerking die in casu gefaald heeft.

Nadat de heer Bollen aan de FPD op 27 april 2020 meegedeeld had dat hij zijn pensioen nog niet ontvangen had, heeft de FPD meteen de volgende dagen de nodige stappen ondernomen om de betaling van het pensioen te hernemen. De FPD heeft dan zeer snel gereageerd op de mail van 27 april 2020.

Tevens werd aan de heer Bollen op 29 april een antwoord verstuurd. Doch het antwoord van de FPD van 29 april betreft een standaardmail- inhoudelijk volledig identiek aan het antwoord van 20 maart 2020. Dit antwoord is volledig correct.

Echter gelet op het feit dat de FPD zijn belofte van 20 maart 2020 niet is nagekomen, is een standaardmail hier niet de aangewezen manier om te antwoorden. Vooreerst waren verontschuldigheden hier gepast geweest. Verder was een korte toelichting van wat er fout gelopen was aangewezen. Het ontbreken van deze twee elementen heeft bij de heer Bollen ongerustheid veroorzaakt.

Conclusie 1

De Ombudsdienst Pensioenen heeft in dit dossier twee zaken gedaan:

Ten eerste hebben we nagekeken of er een betaalopdracht vertrokken was naar de huisbankier van de FPD -dit was effectief het geval- en bijgevolg aan betrokkene bevestigden dat de FPD deze keer zijn belofte wel nagekomen is. Kortom op gemotiveerde manier duidelijkheid scheppen is onontbeerlijk teneinde de klager gerust te stellen.

Ten tweede heeft de Ombudsdienst Pensioenen de belofte aan betrokkene gedaan het dossier mee op te volgen. Zo heeft de Ombudsdienst Pensioenen aan betrokkene gevraagd te laten weten indien het pensioen in de loop van de komende dagen zou uitbetaald worden. De heer Bollen deelde ons mee dat hij zijn pensioen voor de maand april effectief ontving op 19 mei 2020. Dit was dan ook de reden om de klacht formeel af te sluiten.

Geven we nog mee dat op 15 juli 2020 -wanneer de quarantaine in Spanje beëindigd was- de heer Bollen zijn levensbewijs heeft laten invullen en overgemaakt heeft aan de FPD.

Conclusie 2

De Ombudsman stelt verder vast dat het BEX-project (Bilateral Exchanges) dat de FPD opgestart heeft en waarbij maandelijks langs beveiligde elektronische weg overlijdensdata uitgewisseld worden met verschillende landen zoals Duitsland, Nederland, Frankrijk, Luxemburg en Italië ertoe kan leiden dat er minder frequent levensbewijzen moeten opgevraagd worden aan gepensioneerden woonachtig in deze landen.

Indien ook deze uitwisseling van gegevens met Spanje plaats zou vinden, zouden er minder frequent nog levensbewijzen dienen verstuurd te worden aan de gepensioneerden in Spanje, en al zeker niet tijdens

een pandemie. In dit kader geven we nog mee dat de FPD in onderhandelingen met de Ombudsman meegedeeld heeft dat in de loop van 2020 gesprekken en voorbereidingen met Spanje gepland stonden om in loop van het eerste semester van 2021 ook met Spanje via beveiligde elektronische weg overlijdensdata uit te wisselen.

Merk nog op dat vanaf 10 augustus 2020 mypension gelet op de eIDAS (Electronic Identification, Authentication and trust Services) (Europese Verordening 910/2014) consulteerbaar is met de Spaanse digitale sleutel.

2. Pensioen van de maand van overlijden: oproep tot onderzoek naar de mogelijkheid om de wetgeving aan te passen zodat de betaling mogelijk wordt in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde in leven was in deze maand.

Het pensioen van de maand van overlijden is betaalbaar als de gepensioneerde na de uitbetaling van het pensioen overleed. Overleed de gepensioneerde voor de uitbetaling van het pensioen, dan is het pensioen van de lopende maand niet betaalbaar, tenzij er een langstlevende samenwonende huwelijkspartner is.

Voor de ene gepensioneerde betekent dit dus dat hij het pensioen voor een volledige maand krijgt, de andere krijgt geen enkele eurocent. De meeste kosten voor de maand van overlijden worden daarentegen gefactureerd in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde nog leefde tijdens deze maand. We denken hierbij onder andere aan de rusthuisfacturen. Hierdoor wordt de huidige uitbetaalvoorwaarde van het pensioen in de maand van overlijden door velen als onrechtvaardig en onbillijk ervaren. Naar aanleiding van de oversterfte ingevolge corona ontving de Ombudsman Pensioenen meerdere klachten over dit item.

De Ombudsman Pensioenen roept de wetgever op de financiële impact van het overlijden van een gepensioneerde in overweging te nemen en de mogelijkheid en/of opportuniteit te onderzoeken om de wetgeving aan te passen zodat de betaling van het pensioen in de maand van overlijden in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde in leven was gedurende deze maand mogelijk wordt.

DOSSIERS 33968 – 34369 – 34370 – 34399 – 34470 – 34856 – 34840 – 34988 – ...

DOSSIER 34370

De feiten

Mevrouw Beyers overlijdt aan de gevolgen van Covid-19 op 18 april 2020. Haar pensioen wordt elke maand uitbetaald rond de 24ste. Voor april is dit de 23ste.

De FPD vraagt na het overlijden het totale pensioenbedrag terug aan de bank waar het pensioen op de zichtrekening overgeschreven wordt.

De dochter van mevrouw Beyers kan hier moeilijk mee akkoord gaan en zij neemt schriftelijk contact op met de eerstelijnsklachtendienst van de FPD. Zij stelt dat haar moeder nog 18 dagen geleefd heeft in de maand april en dat zij ook tot dan nog recht had op haar pensioenbetaling.

De klachtendienst van de FPD antwoordt ontkennend. Hij stelt dat het pensioen enkel per maand betaalbaar is en dat het niet opgedeeld kan worden in dagen.

De dochter neemt vervolgens contact met de Ombudsman Pensioenen.

DOSSIER 34470

De feiten

De heer Dezoute is op 8 mei 2020 op 83-jarige leeftijd overleden.

Mei is de maand dat hij ook vakantiegeld bij zijn pensioen kreeg. Het pensioen wordt, samen met het volledige vakantiegeld op vraag van de FPD teruggestort.

De dochter neemt contact met de Ombudsdienst met de vraag of het vakantiegeld zomaar kan teruggevraagd worden en zij dacht bijkomend dat haar vader nog 8 dagen pensioen zou krijgen.

Zij vraagt of dit allemaal wel correct is.

Bedenkingen

Artikel 67 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 stelt dat de rust- en overlevingspensioenen verworven zijn per twaalfden en dat zij betaalbaar zijn per maand, samen met de ermee gepaard gaande uitkeringen.

Het al dan niet gerechtigd zijn op de uitbetaling van het werknemerspensioen voor de maand van overlijden van een gepensioneerde wordt geregeld door artikel 72 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers. Wij citeren:

“In geval van overlijden van de gerechtigde op een uitkering ten laste van de pensioenregeling voor werknemers, worden de vervallen en niet uitbetaalde termijnen van ambtswege uitbetaald aan de echtgenoot met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden.

Bij ontstentenis van de in het eerste lid bedoelde echtgenoot worden de niet uitbetaalde termijnen, met inbegrip van de uitkering voor de maand van overlijden voor zover de gerechtigde niet overleden was op de uitgiftedatum van de postassignatie of bij betaling op een (persoonlijke zichtrekening) op de in het nationaal compensatiesysteem geldende uitvoeringsdatum, uitbetaald in volgende orde :

- 1° aan de kinderen met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden;*
- 2° aan ieder persoon met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden;*
- 3° aan de persoon die in de verplegingskosten is tussengekomen;*
- 4° aan de persoon die de begrafeniskosten heeft betaald.*

De in het tweede lid bedoelde termijnen worden van ambtswege aan de in dat lid, 1°, beoogde rechthebbenden uitbetaald. De andere rechthebbenden die de vereffening van de vervallen en aan een overleden gerechtigde niet uitbetaalde termijnen te hunnen voordele wensen te bekomen, moeten een aanvraag rechtstreeks tot de Rijksdienst voor Pensioenen richten. De aanvraag, gedateerd en ondertekend, moet opgemaakt worden op een formulier conform het door de Minister die de werknemerspensioenen onder zijn bevoegdheid heeft, goedgekeurd model. De burgemeester van de gemeente waar de overledene zijn hoofdverblijfplaats had of de burgemeester van de gemeente waar de overledene samenleefde met een der in het tweede lid, 2°, bedoelde personen bevestigt de juistheid van de op dit formulier vermelde gegevens en ondertekent dit mede. De personen bedoeld in het tweede lid, 3° en 4°, kunnen de aanvraag laten ondertekenen door de burgemeester van hun hoofdverblijfplaats.

Op straffe van verval moeten de aanvragen tot uitbetaling van de termijnen ingediend worden binnen een termijn van zes maanden. Die termijn gaat in op de dag van het overlijden van de gerechtigde of op de dag van de verzending van de kennisgeving van de beslissing indien deze na het overlijden werd verzonden.

Wanneer de kennisgeving aan de afzender teruggezonden wordt wegens het overlijden van de gerechtigde, wordt bij ontstentenis van de in het eerste lid bedoelde echtgenoot, een nieuwe kennisgeving gezonden aan de burgemeester van de gemeente waar de overledene zijn hoofdverblijfplaats had. De burgemeester bezorgt die kennisgeving aan de persoon die, krachtens het tweede lid, voor de uitbetaling van de termijnen in aanmerking komt.”

Samengevat, in geval van overlijden van de gerechtigde op een uitkering ten laste van de pensioenregeling voor werknemers¹, worden de vervallen en niet-uitbetaalde termijnen, inclusief deze van de maand van het overlijden, van ambtswege uitbetaald aan de echtgenoot met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden.

Bij ontstentenis van een samenwonende echtgenoot, kunnen de vervallen en niet-uitbetaalde termijnen, met inbegrip van de uitkering voor de maand van overlijden voor zover de pensioengerechtigde niet overleden was op of voorafgaand aan de uitgiftedatum van de postassignatie of de uitvoeringsdatum in het nationaal compensatiesysteem bij uitbetaling op een persoonlijke rekening bij een financiële instelling, van ambtswege uitgekeerd worden aan een rechtverkrijgende. De in het nationaal compensatiesysteem geldende uitvoeringsdatum kan teruggevonden worden op de website van de FPD, meer bepaald op deze webpagina: <https://www.sfpd.fgov.be/nl/betaling/betaaldatum>.

Voor het pensioen van mevrouw Beyers was dit de 23ste april.

Aangezien zij weduwe was en zij op 18 april voorafgaand aan de uitbetaling van het pensioen overleden was, was er inderdaad geen recht meer op de uitbetaling van het pensioen voor de maand april 2020

¹ De regeling voor overheidspensioenen (artikel 61 wet 7 november 1987) en zelfstandigenpensioen (artikel 157 KB 22 december 1967) is gelijklopend.

en werd het, conform aan de wettelijke bepalingen ter zake, teruggevraagd door de FPD.

Voor wat betreft het dossier van de heer Dezoute was er een bijkomende vraag voor wat betreft de uitbetaling van het vakantiegeld.

Het pensioen werd betaald op 14 mei 2019 (uitvoeringsdatum in het nationaal compensatiesysteem). In dit geval is er geen recht op de uitbetaling van het pensioen voor de maand mei 2020, de heer Dezoute was immers overleden op 8 mei, zijnde voor de uitbetalingsdatum.

De uitbetaling van en het recht op het vakantiegeld wordt geregeld door artikel 56, § 2 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers: *“Het vakantiegeld en de aanvullende toeslag bij het vakantiegeld worden uitbetaald in de loop van de maand mei, op voorwaarde dat het rust- of overlevingspensioen voor de maand mei van het lopend jaar daadwerkelijk aan de in § 1 bedoelde gerechtigden verschuldigd is, (...)”*

Het recht op de betaling van het vakantiegeld is volgens de vigerende wetgeving dus onlosmakelijk verbonden met het pensioenrecht voor de maand mei. Met andere woorden geen recht op pensioen voor de maand mei, ook geen recht op het vakantiegeld.

Er was dus voor de maand van overlijden geen recht op pensioen, noch op het vakantiegeld.

Conclusie

De Ombudsdienst Pensioenen ontvangt al sinds zijn ontstaan klachten over de uitbetaling van het pensioen voor de maand van overlijden samen met klachten over de uitbetaling van het vakantiegeld. Het is een klassieke klacht.

In het geval er een overlevende (samenwonende) echtgenote is, dan komt het pensioen in zijn totaliteit toe aan de samenwonende weduwe/weduwenaar.

Maar, is er geen overlevende echtgenoot, dan kan het pensioenbedrag voor de maand van het overlijden enkel en alleen nog betaald worden aan de nabestaanden als de gepensioneerde overleden is *na de effectieve uitbetaling* van het pensioen.

De pensioenbetalingen zijn gespreid over de maand en kunnen in het begin, maar ook op het einde van de maand plaatsvinden naargelang de sector en aard van het pensioen.

Een simpel voorbeeld geeft aan waarover het gaat en zal ook duidelijk maken waarom er hierover nogal wat ongeloof / klachten kunnen ontstaan.

De pensioenbetaling is voorzien op 1 mei, de gepensioneerde overlijdt op 2 mei. Gevolg: volledig recht op pensioen en vakantiegeld voor de maand mei.

De betaling is voorzien op 29 mei, de gepensioneerde overlijdt op 28 mei. Gevolg: geen recht op pensioen en vakantiegeld voor de maand mei.

De teneur van de vele klachten die wij hierover ontvangen is gelijklopend en varieert telkens van onbillijk naar onrechtvaardig en zelfs naar ongeloof. Op veel begrip van de gepensioneerde kan de wetgeving niet rekenen.

Een uitbetaling van het pensioen in de maand van overlijden in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde in leven was in deze maand wordt door de meeste klagers als redelijker en logischer aangevoeld en zodoende ook gevraagd.

Doch de wetgeving ter zake laat zulks niet toe. Het is alles of niets.

“Wij hebben begrip voor uw frustratie”, laten we weten aan de betrokken nabestaanden, doch *“niets aan te doen als gevolg van de wetgeving ter zake”* moeten wij steeds besluiten. Dura lex, sed lex!

Uiteraard komen deze klachten in tijden van oversterfte ten gevolge van Covid-19 fel terug aan de oppervlakte en wordt dit item zeer actueel.

De meeste kosten die de nabestaanden moeten betalen -denken we bijvoorbeeld aan de

rusthuisfacturen- volgen niet dezelfde logica als het pensioenrecht. De meeste kosten zijn proportioneel aan het aantal dagen dat de gepensioneerde gedurende de maand van overlijden nog leefde. Terzijde, wanneer een werknemer overlijdt in de loop van de maand wordt een gelijkaardige redenering gevolgd. Er zijn regels die bepalen hoe het loon dat verschuldigd is voor de in de maand van overlijden reeds gepresteerde dagen moet geproratiseerd worden. Ook inzake de vereffening van het vakantiegeld zijn er bijzondere regels voorzien.

Het lijkt ons logisch dat de nabestaanden spontaan de proratisering opwerpen.

In het kader van onze signaalfunctie² lijkt het ons, in tijden van het coronavirus en de hogere sterftekansen van de gepensioneerde, des te meer aangewezen om de oproep tot betaling van het pensioen in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde in leven was gedurende de maand van overlijden onder de bijzondere aandacht te brengen van de wetgever.

3. Tips van de Ombudsman Pensioenen die aan belang winnen in coronatijden

- 1. Let op wanneer je als zelfstandige een vrijstelling van bijdragen gevraagd en verkregen hebt ingevolge een tijdelijke moeilijke financiële situatie door corona. Hou er rekening mee dat deze periode geen pensioenrechten opent en niet in aanmerking komt om na te gaan of je vervroegd met pensioen kan gaan!**

Aan een zelfstandige in een tijdelijke moeilijke financiële of economische situatie wordt de mogelijkheid geboden om een vrijstelling van sociale bijdragen te vragen. Van deze optie zullen vermoedelijk heel wat zelfstandigen gebruik maken gelet op de coronacrisis. Zeker de zelfstandigen die een overbruggingsrecht krijgen (de uitkering die je krijgt omdat de overheid verplicht jouw zaak geheel of gedeeltelijk te sluiten of omdat, ook al verplichtte de overheid dit niet, je genoodzaakt was de activiteit voor tenminste 7 dagen te onderbreken).

Deze zelfstandigen blijven voor de periode dat ze de vrijstelling van bijdragen vragen wel gedekt voor de ziekteverzekering en de gezinsbijslag. Doch ze openen later geen pensioenrechten voor de periode dat ze de vrijstelling van bijdragen krijgen. De periode waarvoor je een vrijstelling van bijdragen hebt gekregen telt ook niet mee om na te gaan of je vervroegd met pensioen kan gaan.

Om vervroegd met pensioen te gaan moet je immers een voldoende lange loopbaan bewijzen: zo kan je vervroegd met pensioen op 63 jaar als je een loopbaan hebt van 42 jaar, op 61 jaar als je een loopbaan hebt van 43 jaar en op 60 jaar als je een loopbaan hebt van 44 jaar. Een jaar tewerkstelling als zelfstandige telt als jaar om vervroegd met pensioen te gaan mee als je voor tenminste twee kwartalen van dat jaar (is een half jaar) sociale bijdragen betaald hebt. Dus wie bijvoorbeeld voor de periode van 1 januari 2020 tot en met 30 september 2020 vrijstelling van bijdragen gevraagd en gekregen heeft omdat hij het tijdelijk financieel moeilijk had gelet op de coronacrisis, heeft één jaar minder dat in aanmerking komt om vervroegd met pensioen te gaan.

De Ombudsman Pensioenen ontvangt regelmatig klachten van zelfstandigen die een vrijstelling van bijdragen gevraagd en gekregen hebben gezien hun tijdelijke moeilijke financiële situatie. Jaren later wanneer ze met pensioen gaan komt dan immers de verrassing dat ze hiervoor geen pensioen krijgen – ook al werden ze destijds hiervan wel op de hoogte gesteld door hun sociaalverzekeringsfonds. De verrassing wordt er dan nog des te groter op wanneer ze vaststellen dat deze periode niet meetelt voor de voorwaarden van het vervroegd pensioen.

Hierdoor kunnen ze soms pas een jaar of zelfs een paar jaar later met pensioen gaan. Een zeer beperkt aantal zelfstandigen die een vrijstelling van bijdragen gevraagd en gekregen hebben gelet op hun tijdelijke moeilijke financiële situatie lopen hierdoor zelfs het minimumpensioen mis. Deze periode telt immers ook niet mee voor de jaren minimumpensioen, waarvan de voorwaarde is dat er minstens 30 jaren loopbaan moeten zijn als zelfstandige of werknemer. De bespreking van deze klachten kan u lezen in het Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2013 pagina 130-134.

² Reeds in het Jaarverslag 1999, p. 83 schreven wij over dit item: "Deze regeling wordt als uiterst onrechtvaardig aangevoeld omdat, naar gelang de datum van overlijden vóór of na de datum van betaling valt, het pensioen niet of wel betaald wordt."

Tip 1 van de Ombudsman Pensioenen

De Ombudsman Pensioenen wijst zelfstandigen in een tijdelijke moeilijke financiële of economische situatie op andere mogelijkheden dan het vragen van een vrijstelling van bijdragen zodat ze later toch pensioenrechten openen: een uitstel van betaling van de bijdragen met één jaar vragen of vragen voorlopig verminderde bijdragen te betalen wanneer ze een omzetsdaling kunnen aantonen. Indien toch een vrijstelling van bijdragen gevraagd en verkregen werd gelet op de tijdelijke moeilijke financiële situatie wijst de Ombudsman Pensioenen erop dat de bijdragen nog altijd binnen de 5 jaar kunnen geregulariseerd worden: dan moet daarvoor wel een afkooppremie betaald worden.

Meer ten gronde heeft de Ombudsman Pensioenen bedenkingen bij de solidariteit van dit systeem en stelt hij zich de vraag of de pensioenverzekering op dit punt niet eerder aansluit bij een klassieke verzekering dan bij een sociale verzekering. Met andere woorden, enkel wie bijdragen betaalt is verzekerd; hierbij speelt het probleem van selectie en anti-selectie: de meest bedreigden -zij die zich tijdelijk in een financieel moeilijke situatie bevinden- krijgen de mogelijkheid zichzelf uit te sluiten van de pensioenverzekering: ze hebben niet het geld om de bijdragen te betalen en “kiezen” er dus voor zich gedurende deze periode niet te verzekeren voor hun pensioen.

De Ombudsman Pensioenen stelt zich derhalve de vraag of een echte sociale verzekering niet een verzekering is waarbij iedereen verplicht is aan te sluiten en bijdragen te betalen. Wie echt zijn bijdragen niet kan betalen -en dit dient volgens de Ombudsman Pensioenen grondig onderzocht te worden!- blijft dan toch verzekerd op basis van het solidariteitsprincipe.

In het Jaarverslag 2013 werd dan ook gesteld: “Het is duidelijk dat deze problematiek niet zo maar op te lossen valt. Bekeken in een breder perspectief en na zekere hervormingen is het misschien denkbaar dat op een dag het opnieuw mogelijk wordt ook de perioden gedurende dewelke de zelfstandige in staat van behoefte verkeert opnieuw opgenomen worden in de berekening van het wettelijk pensioen en in aanmerking worden genomen voor de loopbaanvoorwaarde die toegang geeft tot het vervroegd pensioen. Op dat ogenblik zal ook de berekeningswijze van uitkeringen voor deze perioden (zuivere gelijkstelling of op basis van een minimum gewaarborgd bedrag) besproken moeten worden.”

In reactie hierop werd in het KB van 21 december 2018 tot wijziging van het KB van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende rust- en overlevingspensioenen der zelfstandigen met betrekking tot de invloed van de vrijstelling van bijdragesupplementen op het pensioen (Belgisch Staatsblad 29 januari 2019) voorzien dat voor de vrijstelling van bijdragen die gevraagd werden voor de bijdragen na een regularisatie van het beroepsinkomen terwijl de zelfstandige niet gevraagd heeft om vrijgesteld te worden van de betaling van de voorlopige bijdragen en die betaald heeft, de pensioenrechten op basis van die voorlopige bijdragen te behouden.

Dit item is opnieuw brandend actueel geworden. Een werknemer die tijdelijk werkloos is ingevolge de coronacrisis bouwt voor de periode van tijdelijke werkloosheid pensioenrechten op, dit op basis van het loon van het loopbaanjaar dat de tijdelijke werkloosheid voorafgaat. Hij lijdt dus geen pensioenverlies. Ook telt de periode tijdelijke werkloosheid mee om na te gaan of hij voldoende jaren heeft om vervroegd met pensioen te gaan.

Een zelfstandige die zijn zaak tijdelijk heeft moeten stopzetten ingevolge de coronacrisis en het tijdelijk financieel moeilijk heeft, krijgt een overbruggingsrecht, doch hij moet in principe sociale bijdragen blijven betalen. Als de zelfstandige het vraagt en het wordt hem toegestaan geen bijdragen te betalen dan bouwt hij geen pensioenrechten op. Deze periode telt ook niet mee om na te gaan of hij vervroegd met pensioen kan gaan.

Daarom stelt de Ombudsman Pensioenen zich de vraag of deze twee categorieën van personen getroffen door de coronacrisis zich niet in een vergelijkbare situatie bevinden en dus gelijk zouden moeten behandeld worden. Hij baseert zich hiervoor op een uitspraak van de arbeidsrechtbank van Hoei van 10 december 2010 die de uitsluiting van pensioenopbouw voor een zelfstandige in tijdelijke moeilijke financiële of economische situatie vergelijkbaar vond met een werkloze werknemer. De rechtbank oordeelde immers dat ook al is er een legitiem doel voor het verschil in behandeling, met name het budget van de pensioenverzekering van de zelfstandigen, het nadeel voor de zelfstandigen te groot is in vergelijking met de omvang van de besparingen ten voordele van de pensioenverzekering van de zelfstandigen. De rechtbank oordeelde bijgevolg dat het gelijkheidsbeginsel geschonden was.

2. Ben je na 65 jaar nog aan het werk zonder het pensioen op te nemen en ben je langer dan 6 maanden ziek ten gevolge van corona, vraag je pensioen tijdig aan!

Uit een onderzoek van de Universiteit van Hasselt en Maastricht blijkt dat heel wat coronapatiënten vaak lang met klachten kampen (vermoeidheid, druk op borst, spierpijn) waardoor ze (nog) niet kunnen werken. Daarom wijst de Ombudsman Pensioenen zich baserend op gelijkaardige klachten uit het verleden van langdurige zieken die ouder zijn dan 65 jaar en geen pensioen genieten (zie Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2012 p. 33) op het volgende.

Heb je corona gekregen en ben je dus ziek na de wettelijke pensioenleeftijd (65 jaar) en heb je op 65 jaar verzaakt om jouw pensioenrechten te laten berekenen omdat je toch niet met pensioen wou gaan daar je zo nog verder pensioenrechten wenste op te bouwen: let dan op! Ben je ouder dan 65 jaar dan kan je maar gedurende 6 maanden een ziekte-uitkering krijgen. Nadien ben je genoodzaakt –indien je tenminste niet zonder sociale uitkering wenst te vallen- toch met pensioen te gaan³.

Tip 2 van de Ombudsman Pensioenen

De Ombudsman Pensioenen wijst erop dat een aanvraag voor een rustpensioen als werknemer of zelfstandige ten vroegste ingaat de maand volgend op de aanvraag. Vraag dus op tijd het rustpensioen aan (in de zesde maand ziekte) wanneer je na 65 jaar verder werkte zonder jouw pensioen op te nemen zodat je niet in een periode verzeild geraakt zonder sociale uitkering (ziekte of pensioen).

³ Merk wel op: het antwoord van Minister van Pensioenen Alexander De Croo (21 januari 2014) op de parlementaire vraag van mevrouw Meryame Kitir aan Minister van Pensioenen op 21 februari 2014 over verlies pensioenrechten bij overgang van ziekteuitkering naar pensioen (vraag nr. 20459, Hand Kamer 2013-2014, CRABV, 53, COM 899, 21 januari 2014, 4) naar aanleiding van de melding hierover in het Jaarverslag van de Ombudsdienst Pensioenen: "Als de betrokkene een toegelaten activiteit uitoefent, kan hij zijn pensioen hernemen met een model 74. Als hij zijn pensioen echter nog niet heeft aangevraagd, kan hij enige tijd zonder inkomen vallen. In principe zal het pensioen voortaan echter aansluiten op de uitkering, door het pensioen uit te betalen met enige terugwerkende kracht."

*Onderlinge invloed op elkaar van pensioenen
die zowel berekend als betaald worden
door de FPD: oproep tot een onmiddellijke
correcte berekening en betaling*

Onderlinge invloed op elkaar van pensioenen die zowel berekend als betaald worden door de FPD: oproep tot een onmiddellijke correcte berekening en betaling

Vanaf april 2016 zijn de Rijksdienst voor Pensioenen (die de werknemerspensioenen berekent) en de Pensioendienst voor de Overheidssector (die de meeste ambtenarenpensioenen berekent) gefusioneerd tot de Federale Pensioendienst. Deze berekent nu alle werknemerspensioenen en de meeste ambtenarenpensioenen.

Vanaf 1 januari 2019 is de unieke betaling in voege getreden. Dit project zorgt ervoor dat elke gepensioneerde alle pensioenen die de Federale Pensioendienst aan hem betaalt op eenzelfde datum zal ontvangen. Dus één enkele betaaldatum en één enkele betaalwijze per gepensioneerde aan wie de FPD pensioenen uitbetaalt.

Maar wat nu wanneer een gepensioneerde twee pensioenen (een werknemerspensioen en een ambtenarenpensioen) ontvangt van de FPD en één van beide pensioenen verhoogt (verhoging minimumpensioen werknemer) met als gevolg een herberekening (lees verlaging) van het ander pensioen (minimumpensioen ambtenaar)? Momenteel krijgt de gepensioneerde eerst de verhoging van het éne pensioen, om dan (pas) een aantal maanden later een terugvorderingsbeslissing te krijgen ingevolge de verlaging van zijn andere pensioen. Een verlaging die veroorzaakt werd door de verhoging van het eerste pensioen. Dit tot verwondering van de gepensioneerde die denkt “de FPD die mijn beide pensioenen berekent en betaalt beschikt nu toch onmiddellijk over alle pensioengegevens.” Ten tijde dat de pensioenen nog door verschillende instellingen berekend en betaald werden was het niet onlogisch dat de ene pensioendienst pas een berekening kon maken wanneer de andere pensioendienst hem daarvoor alle nodige informatie had verschaft. Dat de aanpassingen nu gefaseerd verlopen is minder evident voor een gepensioneerde. De huidige werkwijze lijkt wel de processie van Echternach. Dit veroorzaakt ongerustheid bij de gepensioneerde. Bij elke volgende verhoging denkt deze: “de FPD verhoogt nu wel mijn pensioen, maar maak ik wel echt aanspraak op deze verhoging? Gaan ze in de loop van de volgende maanden de verhoging niet terugvorderen?” De Ombudsman Pensioenen roept de FPD bijgevolg op zijn computerprogramma’s aan te passen zodat dergelijke onderlinge invloed op elkaar van twee pensioenen die beide door de FPD berekend en betaald worden snel onderzocht wordt zodat het totaal bedrag van beide pensioenen onmiddellijk en gelijktijdig correct uitbetaald wordt.

Daarenboven stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat de wetgeving die de wijze bepaalt waarop de door de gepensioneerde terug te betalen bedragen kunnen gecompenseerd worden met pensioenbedragen die door de pensioendienst met terugwerkende kracht uitbetaald worden verschilt tussen werknemers- en ambtenarenpensioenen. De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook aan de wetgeving op dit punt te harmoniseren.

DOSSIER 34300

De feiten

Mevrouw Van Voeren werkt als maatschappelijk assistente bij de gemeente en wordt beroepsmatig met regelmaat geconfronteerd met problemen die betrekking hebben op de uitbetaling en de toekenning van de pensioenen.

Deze keer is het het pensioen van haar vader Theo dat zeer eigenaardige sprongetjes maakt.

Met de volmacht in de hand doet zij haar verhaal. Haar vader krijgt voortdurend brieven van de pensioendienst. Hij kreeg een herziening van zijn overheidspensioen met terugwerkende kracht vanaf 1 juli 2019 en uit een eerder contact met de Federale Pensioendienst was het niet direct duidelijk wat er aan de hand was.

Mevrouw Van Voeren is niet akkoord met de werkwijze van de FPD. Er volgt namelijk een terugvordering die volgens haar zuiver te wijten is aan de gebrekkige coördinatie tussen de verschillende diensten van de FPD, die verantwoordelijk zijn voor de toekenning / betaling van het pensioen van haar vader.

Het is een ingewikkeld dossier.

De heer Van Voeren heeft een overheidspensioen met een belangrijk gedeelte supplement gewaarborgd minimum. Hij heeft ook een overlevingspensioen als werknemer en een klein persoonlijk rustpensioen als werknemer.

Sinds 1 januari 2019 gebeurt de betaling van deze verschillende voordelen tezamen. Men noemt dit de “unieke” betaling.

Voor de betaling van deze verschillende pensioenvoordelen moeten er een aantal verschillende regels in aanmerking genomen worden.

Namelijk, het supplement minimum bij het overheidspensioen moet verminderd worden, rekening houdend met de pensioenbedragen in de werknemersregeling (rustpensioen én overlevingspensioen werknemer). Anderzijds is het bedrag van het te betalen overlevingspensioen werknemer dan weer afhankelijk van het toegekende rustpensioen werknemer en het toegekende rustpensioen ten laste van de overheid.

In juli 2019 verhoogt het gedeelte overlevingspensioen werknemer als gevolg van een aanpassing aan het gewaarborgd minimumpensioen. Het overlevingspensioen stijgt met 32,30 euro per maand.

Uit onze inlichtingen blijkt dat uw overlevingspensioen werknemer vanaf 1 juli 2019 werd verhoogd.

Vanaf 1 juli 2019 moest uw minimumpensioen daardoor als volgt worden herberekend:

Nominaal jaarbedrag:	3 048,08 EUR (volgens het aantal dienstjaren)
Supplement:	6 552,92 EUR (voorzien voor een alleenstaande gepensioneerde)
Verminderingen:	1 384,14 EUR (uw rust-en overlevingspensioen werknemer) 68,12 EUR (uw onvoorwaardelijk rustpensioen zelfstandige)

Minimumbedrag:	8 148,74 EUR (aan spilindex 138,01, d.w.z. niet geïndexeerd).

Dit jaarbedrag van 8 148,74 EUR komt overeen met een bruto geïndexeerd maandbedrag van 1 159,09 EUR aan de huidige indexverhoging, namelijk 1,7069.

De ten onrechte uitgevoerde betalingen werden gedaan in strijd met artikel 125 § 1 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen. Overeenkomstig dit artikel moeten alle andere pensioenen, renten of andere inkomsten in mindering van het supplement gewaarborgd minimum gebracht worden.

VERDER VERLOOP

Het maandbedrag van uw rustpensioen zal zo spoedig mogelijk worden aangepast volgens de hierboven vermelde wettelijke bepaling en dan 1 159,09 EUR (bruto) per maand bedragen.

Er valt op te merken dat de terugvordering enkel zal betrekking hebben op die bedragen die werden ten onrechte ontvangen binnen de termijn van zes maanden voorafgaand aan de datum van afgifte van deze aangetekende brief en de datum waarop het maandelijks bedrag van uw rustpensioen zal worden aangepast (artikel 59 § 1 van de wet van 24 december 1976).

Een gedetailleerde afrekening van de ten onrechte uitbetaalde sommen die moeten worden teruggestort,

zal zodra mogelijk worden opgestuurd door de Dienst Betalingen van de Federale Pensioendienst. Dan kan u een voorstel doen tot gespreide terugbetaling.

Wij vestigen ook uw aandacht erop dat deze brief, overeenkomstig de algemene beginselen van het administratief recht, een uitvoerbare titel vormt. Dit wil zeggen dat de Federale Pensioendienst (FPD) zonder verdere gerechtelijke stappen te ondernemen, binnen de grenzen van artikel 1409 en volgende van het Gerechtelijke Wetboek mag overgaan tot invordering van de onverschuldigd betaalde bedragen.

MEER INFORMATIE

Indien u meer informatie wenst, kunt u schriftelijk of via het telefoonnummer vermeld onderaan de eerste bladzijde, contact met ons opnemen. U kunt zich eveneens wenden tot de Pensioenpunten waarvan u de lijst reeds eerder ontving.

Het supplement gewaarborgd minimum overheidspensioen wordt evenwel niet onmiddellijk verminderd. Pas in de loop van de maand januari 2020 stelt de Federale Pensioendienst vast dat het supplement minimum overheidspensioen moest verminderd worden. Er gaat eind januari 2020 een werkopdracht naar de FPD toekenningsdiensten (overheidspensioenen) en vanaf februari 2020 wordt de betaling van het minimumpensioen gecorrigeerd.

Er wordt een eerste herzieningsbeslissing (zie hierboven) genomen door de toekenningsdiensten sector overheidspensioenen van de FPD waarbij het supplement overheid met terugwerkende kracht vanaf 1 juli 2019 verminderd wordt met 32,09 euro per maand.

In deze beslissing wordt vermeld dat de zesmaandelijks verjaringstermijn zoals verwoord in artikel 59 van de programmawet van 24 november 1976 zal toegepast worden.

Deze beslissing wordt naar de dienst terugvorderingen van de FPD gestuurd. Betrokkene ontvangt een aangetekende zending, gedateerd op 26 maart 2020, waarin hem meegedeeld wordt dat hij het teveel ontvangen supplement minimumpensioen voor de maanden oktober 2019 (zes maanden teruggaand vanaf de aangetekende zending) tot en met januari 2020 zijnde in totaal 128,37 euro moet terugbetalen.

In de bijgaande brief (zie hieronder) staat vermeld dat de invordering van de schuld uitgesteld wordt indien de aanvraag om kwijtschelding ingezonden wordt binnen de maand volgend op de schuldbetekening.

FEDERALE PENSIOENDIENST schuldensaldi@sfpd.fgov.be Gratis telefoonnummer: 1765 Druk dan 1-1-7830 (4-cijferige code) Website: www.sfpd.fgov.be Uw dossier op: www.mypension.be	Afz.: FPD, Zuidertoren, Europaesplanade 1, 1060 Brussel Aangetekend
Dossiernummer	Datum 26/03/2020
Kennisgeving van een schuld Geachte heer, In uitvoering van de bijgevoegde beslissing hebt u ten onrechte een bedrag van 128,37 euro genoten. Als bijlage de afrekening van dit bedrag.	

Het teveel ontvangen zal worden ingevorderd in toepassing van art. 1409 van het GW op al uw pensioenen die wij uitbetalen en dit vanaf 07/2020

Indien u dit wenst, kan u het hierboven vermeld bedrag ook in één maal terugstorten op rekening BE97 6790 0050 9349 met als vermelding [...]. Dit binnen de maand na deze beslissing.

U kan omwille van uw materiële of sociale situatie binnen de maand op datum van deze kennisgeving een aanvraag om kwijtschelding indienen om de schuld geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden; dit kan u doen met bijgevoegd formulier te richten aan Federale pensioendienst Zuidertoren 1060 Brussel.

De aanvraag om kwijtschelding schorst of onderbreekt echter de gerechtelijke procedure bij de rechtbank van eerste aanleg niet maar schorst wel de invordering. Een laattijdige aanvraag geldt enkel voor de resterende schuld en de reeds ingevorderde bedragen op datum van de uitspraak worden niet kwijtgescholden.

Hoogachtend,

Voor de administrateur-generaal,

Mevrouw Van Voeren vraagt de kwijtschelding aan op 8 april 2020 en dus binnen de maand volgend op de aangetekende zending.

Daarenboven diende een tweede bijkomende correctie in dit dossier toegepast te worden. De betaaldiensten van de FPD hadden bijkomend vastgesteld dat het destijds vanaf 1 juli 2015 toegekende overlevingspensioen werknemer verkeerd berekend was.

Namelijk de FPD werknemerspensioenen had voor wat betreft de cumulatie met het overheidspensioen rekening gehouden met het volledig bedrag ervan (inclusief het supplement minimum). Volgens de cumulatieregels van een overlevingspensioen werknemer met een rustpensioen overheid mag er enkel rekening gehouden worden met het basisbedrag van het rustpensioen overheid (zonder supplement¹).

Dit had tot gevolg dat het overlevingspensioen werknemer gevoelig verhoogde vanaf de ingangsdatum, namelijk vanaf 1 juli 2015.

Op 5 maart 2020 stuurt de FPD betaaldiensten² een interne nota naar de toekenningsdiensten met de vraag om een nieuwe beslissing overlevingspensioen werknemer te treffen. De beslissing in verband met de verhoging van het overlevingspensioen werknemer werd verstuurd op 16 maart 2020.

Evenwel, het supplement minimumpensioen overheid diende vanaf dezelfde datum evenredig verminderd te worden als gevolg van deze verhoging. De nog niet uitbetaalde verhoging (achterstallen) van het overlevingspensioen werknemer werd dus integraal gebruikt om het teveel betaalde supplement minimum te compenseren.

1. Oproep om computerprogramma's aan te passen zodat de onderlinge invloed op elkaar van twee pensioenen die beide door de FPD berekend en betaald worden onmiddellijk berekend wordt

Wij hadden ook al in andere gelijkaardige klachten kunnen vaststellen dat de aanpassingen aan de overheidspensioenen niet automatisch geïmplementeerd of geprogrammeerd zijn in het systeem van de “unieke” betaling.

Met andere woorden, een eenvoudige verhoging in het stelsel van het werknemers- en/of het zelfstandige pensioen die een directe, in dit geval evenredige, vermindering inhoudt van het andere stelsel, zijnde het overheidspensioen, wordt niet automatisch in één en dezelfde betaling toegepast.

De verminderingen van het overheidspensioen kunnen pas uitgevoerd worden na een

¹ De problematiek van de cumulatie van een overlevingspensioen werknemer met een overheidspensioen waar een supplement minimum inbegrepen is, hebben wij uitvoerig besproken in ons JV 2006, p. 52.

² De dienst “conformiteit rechten”.

toekenningsbeslissing van de FPD- toekenningsdiensten afdeling overheidspensioenen. Dit is een, op zijn zachts uitgedrukt, zeer omslachtige werkwijze om de betaling van het overheidspensioen aan te passen aan de verhoging van het werknemerspensioen. Uiteraard met die bedenking dat de verhoging van het werknemerspensioen hier enkel te wijten is aan de verhoging van het minimumpensioen in het werknemersstelsel. Deze werkwijze lijkt wel de processie van Echternach.

Ter vergelijking, de FPD past de cumulatiebepalingen tussen de werknemers en de zelfstandige pensioenen wel rechtstreeks en automatisch toe. Verhoogt bijvoorbeeld het rustpensioen zelfstandige dan zal automatisch in een en dezelfde betaling het overlevingspensioen werknemer (kunnen³) aangepast worden. Er hoeven geen nieuwe beslissingen genomen te worden, omdat de cumulatiebeslissing al eerder genomen werd.

Bovendien beschikt de FPD over alle gegevens om het pensioen correct te berekenen en uit te betalen. Het is uiteraard niet de fout van de gepensioneerde dat de programmatie niet onmiddellijk een correcte berekening en betaling toelaat terwijl deze verwachting wel leeft in hoofde van de gepensioneerde.

De unieke betaling is daarenboven reeds ingevoerd sinds 1 januari 2019.

Merk daarenboven nog op dat indien het terug te vorderen bedrag te gering is, artikel 59 § 4, van de wet van 24 december 1976 betreffende de budgettaire voorstellen 1976-1977 toegepast wordt, zonder dat hiervoor een aanvraag dient te gebeuren. Deze bepaling stelt dat geen terugbetaling wordt gevorderd van sommen die inzake pensioenen onverschuldigd werden uitbetaald en waarvan het totale bedrag 75 euro niet overschrijdt. Dit bedrag wordt jaarlijks op 1 januari aangepast aan de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen. In 2020 werd dit bedrag vastgesteld op 100,94 euro.

Uit de schriftelijke vraag van 22 januari 2013 aan de Minister van Pensioenen⁴ lezen we in het antwoord van de destijds PDOS dat deze problematiek toen ook al gekend was. Wij citeren:

“In 2012 waren er 13.643 gepensioneerden van wie het onverschuldigd pensioenbedrag in dit kader niet werd teruggevorderd.

De bedragen die niet teruggevorderd worden zijn meestal zeer kleine bedragen van maximaal enkele euro's. Deze schulden ontstaan hoofdzakelijk ingevolge de aanpassing van het werknemers- of zelfstandigenpensioen van betrokkene buiten index, hetgeen een invloed kan hebben op de cumulatie van het rustpensioen met het overlevingspensioen of op het gewaarborgd minimumpensioen.”

Uiteindelijk betekent dit dat, hoe langer de FPD met de correcte betaling wacht (in casu gebeurde de terugvordering hier buiten de normale verjaringstermijn van 6 maanden), des te meer kans er is dat de terugvordering ook effectief uitgevoerd wordt.

Tenslotte, voor de heer Van Voeren die geconfronteerd werd/wordt (en ook voor andere gepensioneerden in dezelfde situatie) met deze problematiek, lijkt zijn “unieke” betaling niet echt juist te zijn.

Mijnheer Van Voeren ervaart dit immers als volgt: zijn pensioenbedrag verhoogt met 32,09 euro, maar achteraf blijkt dat de verhoging moet teruggedraaid worden en er bovendien een terugbetaling moet plaats vinden. Dit leidt er toe dat telkens er een verhoging van het pensioenbedrag zal zijn, betrokkene in de onwetendheid zal zijn of deze verhoging wel bestendig zal zijn.

Voor deze mensen draagt deze werkwijze dus bij tot grote onzekerheid over het aan hen betaalde pensioen.

Vandaar dat wij in een eerste bemiddeling gevraagd hebben of, gelet op het feit dat de FPD zowel het rustpensioen ambtenaar als het overlevingspensioen werknemer berekent evenals gelet op de unieke betaling, het in dergelijke dossiers niet aangewezen zou zijn dat de onderlinge invloed van twee pensioenen, die door eenzelfde instelling berekend en bovendien tezamen uitbetaald worden, onmiddellijk en gelijktijdig toegepast zou worden. En wij vroegen aan de FPD dat, indien er niet onmiddellijk en gelijktijdig een correcte berekening en betaling van het totaalpensioenbedrag plaats vindt, dit door een ruime interpretatie van het concept administratieve fout⁵ als dusdanig zou kunnen gekwalificeerd worden. Dit zou dan betekenen dat de FPD de betaling pas kan terugvorderen de maand

3 Het bedrag van het overlevingspensioen in dezelfde of een andere sector kan afhankelijk zijn van de som van de rustpensioenen.

4 Schriftelijke vraag nr. 5-7866 van Inge Faes (N-VA) d.d. 22 januari 2013 aan de vice-eersteminister en minister van Pensioenen.

5 Toepassing van artikel 17 van het handvest van de sociaal verzekerde in plaats van artikel 59 (zie ook hoger punt 1).

volgens op de toekenningsbeslissing. De toepassing van dit artikel zou immers door de gepensioneerde ervaren worden als een teken en/of herstel van vertrouwen in zijn administratie.

Immers de Ombudsdienst Pensioenen gaat op zoek naar alle redelijk te verantwoorden argumenten om het verzoek van betrokkene te verdedigen.

Merk wel op dat nadat de Ombudsdienst Pensioenen de tegenargumenten van de pensioendienst gekregen heeft, hij zich plaatst tussen beide partijen (klager en pensioendienst) en hij dan bij de beoordeling over de gegrondheid rekening houdt met de argumenten van beiden. Bij de beoordeling van de gegrondheid neemt de Ombudsdienst Pensioenen een onpartijdige positie in.

Op onze vraag met betrekking tot de toegepaste verjaringstermijn van 6 maanden antwoordde de FPD ons dat hij niet zo ver wou gaan om te spreken van een administratieve fout.

De FPD maakt toepassing van artikel 59 van de wet van 24 december 1976 betreffende de budgettaire voorstellen 1976-1977 dat toelaat ten onrechte uitbetaalde bedragen (in het kader van de wijziging van het minimumpensioen overheid) aan te passen met terugwerkende kracht.

Deze stelling is verdedigbaar. Zeker gelet op de huidige figuratie van de computerprogrammatie bij de FPD.

De Ombudsman Pensioenen roept bijgevolg de FPD op zijn computerprogramma's in dergelijke gevallen aan te passen zodat de onderlinge invloed op elkaar van twee pensioenen die beide door de FPD berekend en betaald worden onmiddellijk onderzocht wordt zodat het totaal bedrag van beide pensioenen onmiddellijk en gelijktijdig correct uitbetaald wordt. Hiervoor is wel vereist dat verhogingen van de minimumpensioenen tijdig gepubliceerd worden.

2. Aanbeveling om het verschil in wetgeving tussen werknemers- en ambtenarenpensioenen betreffende de wijze waarop de door de gepensioneerde terug te betalen bedragen kunnen gecompenseerd worden met pensioenbedragen die door de pensioendienst met terugwerkende kracht uitbetaald worden te harmoniseren.

De FPD toekenningsdiensten sector werknemers nam op 16 maart 2020 een nieuwe beslissing inzake overlevingspensioen werknemer. Het overlevingspensioen werknemer diende zoals eerder al aangehaald gevoelig verhoogd te worden. Vanaf 1 juli 2015 werd het recht verhoogd naar een bruto maandelijks pensioenbedrag van 94,79 naar 739,52 euro.

Deze beslissing was de trigger voor een herziening van het supplement minimum overheid. Dit diende immers in evenredigheid verminderd te worden (zie ook hoger).

De verhoging van het overlevingspensioen werknemer (= achterstallen) werd gecompenseerd door de vermindering van het supplement minimum.

Er bleven wel nog achterstallen in de regeling van het vakantiegeld werknemer (voor de maanden mei 2016, 2017, 2018 en 2019). Bijkomend waren er maandelijks nog uiterst kleine achterstallen inzake overlevingspensioen werknemer⁶.

Als gevolg van deze nieuwe beslissingen en de daaruit voortvloeiende achterstallen liet de FPD aan de heer Van Voeren het volgende weten:

SCHULDEN EN SALDI

Afz.: FPD, Zuidertoren, Europaesplanade 1, 1060 Brussel

Gratis telefoonnummer: 1765
Code van 4 cijfers: 78 30

Website: www.sfd.fgov.be

⁶ Ongeveer 3 euro per maand, en zo goed als integraal te wijten aan de berekeningsregels.

Uw dossier op: www.mypension.be

Ons kenmerk	Uw kenmerk	Uw bericht van	Datum 26/03/2020	Bijlagen
-------------	------------	----------------	---------------------	----------

**Uw pensioenschuld van 128,37 EUR, u betekend op 26/03/2020.
De achterstallen na de herziening van het vakantiegeld (VG) en het overlevingspensioen werknemer (OPW) gecumuleerd met het rustpensioen Openbaar Bestuur (RPO O) vanaf 01/07/2015.
Uw verzoek om kwijtschelding van 08/04/2020.**

Geachte heer,

De initiële schuld van 128,37 EUR werd aan u betekend op 26/03/2020.

Op 22/04/2020 wordt uw vakantiegeld en uw rust- en overlevingspensioen vanaf 01/07/2015 herzien.

Dit resulteert in een achterstallig positief saldo van 1 936,32 EUR.

Deze achterstallen worden in mindering gebracht op uw openstaande schuld en er wordt u nog een saldo van 1 807,95 EUR uitbetaald.

U heeft geen schuld meer bij de Federale Pensioendienst.

Wij beschouwen hiermee uw dossier als afgehandeld.

Hoogachtend,
Voor de administrateur-generaal,

Deze achterstallen werden uitbetaald. Doch de eerder betekende schuld van 128,37 euro inzake het supplement (in toepassing van de zesmaandelijke verjaringstermijn) was blijven bestaan en werd integraal ingehouden op de beschikbare achterstallen (grotendeels inzake vakantiegeld). De resterende achterstallen van 1.807,95 euro (zie ook hieronder punt 3) werden hem uitbetaald.

Dat de schuld van 128,37 euro (ingevolge de toepassing van een terugvorderingsbeslissing waarbij een verjaringstermijn van 6 maanden werd toegepast) aan 10 % kan ingehouden worden op de reguliere toekomstige maandelijkse pensioenbetalingen is voor ons duidelijk.

Immers artikel 1410 § 4 Gerechtelijk Wetboek bepaalt wel dat de ten onrechte uitbetaalde bedragen kunnen teruggevorderd worden ten belope van 10 % van iedere latere prestatie die aan de gepensioneerde wordt uitbetaald.

Het lijkt ons eigenaardig dat de schuld (128,37 euro) hier gerecupereerd wordt op de later ontstane achterstallen vakantiegeld die buiten de periode van de schuld liggen zonder dat dit aan betrokkene betekend werd.

Immers artikel 1410 § 4 Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat wanneer een voordeel (hier pensioen) *met terugwerkende kracht wordt uitbetaald* (dit is het geval gezien het overlevingspensioen in het stelsel van de werknemers niet correct betaald was in het verleden) de *“vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen van de vroegere prestaties die niet samen met gezegde voordelen mogen genoten worden”* kunnen afgehouden worden van de bestaande schuld (schuldcompensatie genaamd).

Wij vroegen aan de FPD in een tweede bemiddeling bijkomende inlichtingen ter zake.

De FPD antwoordde: “Het te veel ontvangen is inderdaad volledig afgehouden op het saldo van 22/04/2020. Maar het is niet helemaal correct om te spreken over een schuldcompensatie. De schuld is namelijk betekend en dat betekent dat er 10% mag worden ingevorderd op de betalingen. Ook op een saldo mag 10% worden teruggevorderd. Het bedrag van het saldo bedroeg 1.936,32 euro. De ingevorderde schuld bedroeg 128,37 €.

Voor schuldcompensaties moet er ook onderscheid gemaakt worden tussen stelsel werknemer/

zelfstandigen en de ambtenaren. Voor ambtenarenpensioenen is nog steeds artikel 59 van de programmawet van 24/12/1976 van toepassing. De passage die in het schuin is aangeduid, laat het toe om, voor de ambtenarenpensioenen, ten onrechte uitbetaalde bedragen volledig terug te vorderen op vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen.

“Art. 59 § 1 De sommen die inzake pensioenen ten onrechte uitbetaald werden door de in artikel 58 vermelde machten en organismen, blijven verworven door hen die ze hebben ontvangen, als de terugbetaling niet gevraagd werd binnen een termijn van zes maanden te rekenen vanaf de eerste dag van de maand gedurende welke de uitbetaling is geschied.

In afwijking van het eerste lid kunnen de ten onrechte uitbetaalde bedragen waarvan de terugbetaling niet gevorderd werd binnen de in het eerste lid of in § 2 van dit artikel vastgestelde termijn, evenwel ten voordele van de schuldeiser afgehouden worden van de vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen die inzake pensioenen verschuldigd zijn door die machten en organismen evenals van de vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen die verschuldigd zijn door de organismen bedoeld in artikel 1410 § 4, eerste lid, van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek.

De afhouding is beperkt tot de op de datum van de afgifte van de in artikel 60 voorziene opvordering vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen. Zij gebeurt op schriftelijke aanvraag van de schuldeiser aan de schuldenaar van de voormelde bedragen. Zij wordt door middel van een ter post aangetekende brief betekend door de schuldeiser aan de persoon die de ten onrechte uitbetaalde bedragen ontvangen heeft.

De terugvordering mag in geen enkel geval betrekking hebben op bedragen die ten onrechte uitbetaald werden meer dan tien jaar vóór de eerste januari van het jaar dat volgt op de datum van de afgifte van de in artikel 60 voorziene opvordering. (...)

§ 4. Geen terugbetaling wordt gevorderd van sommen die inzake pensioenen onverschuldigd werden uitbetaald en waarvan het totale bedrag (75 EUR) niet overschrijdt. Het in het eerste lid bepaalde bedrag is gekoppeld aan het op 1 januari 2003 toepasselijk indexcijfer van de consumptieprijzen. Het wordt jaarlijks op 1 januari aangepast aan de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen op dezelfde wijze als de rust- en overlevingspensioenen ten laste van de Openbare Schatkist. (...)

Art. 60. Benevens de stuitingsdaden waarin het Burgerlijk Wetboek, voorziet, wordt de verjaring gestuit door een opvordering, aan de schuldenaar betekend door middel van en ter post aangetekende brief met vermelding van :

1° het nieuwe jaarlijkse brutobedrag;

2° de bepalingen in strijd waarmee de betalingen werden gedaan.

Te rekenen vanaf de afgifte van de aangetekende brief kan de terugvordering gedurende vijf jaar worden vervolgd.”

De interpretatie van de FPD strookt ons inziens niet met het 2de lid. Met het 2de lid wordt immers bedoeld “de ten onrechte uitbetaalde bedragen waarvan de terugbetaling NIET gevorderd werd binnen de zes maanden (of drie jaar in geval van toepassing van §2)”. De sommen die reeds teruggevorderd werden met toepassing van een verjaringstermijn van 6 maanden vallen hier dus niet onder, het gaat o.i. dus enkel over een verjaarde schuld.

En bovendien mag de invordering niet zomaar gebeuren, immers: “De afhouding is beperkt tot de op de datum van de afgifte van de in artikel 60 voorziene opvordering vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen. Zij gebeurt op schriftelijke aanvraag van de schuldeiser aan de schuldenaar van de voormelde bedragen. Zij wordt door middel van een ter post aangetekende brief betekend door de schuldeiser aan de persoon die de ten onrechte uitbetaalde bedragen ontvangen heeft.”

De heer Van Voeren heeft geen aangetekende brief ontvangen waarin hem gemeld werd dat de buiten de verjaringstermijn van 6 maanden gelegen schuld, met name de verjaarde schuld voor de maanden juli tot en met september 2019, toch nog zou gerecupereerd worden door deze in te houden op de ontstane achterstallen.

In de oorspronkelijke beslissing inzake terugvordering werd daarentegen enkel vermeld dat de

zesmaandelijkse verjaringstermijn zoals verwoord in artikel 59 van de programmawet van 24 december 1976 zal toegepast worden.

We lieten dan ook aan de FPD weten dat de verjaarde schuld voor de maanden juli tot en met september 2019 ons inziens ten onrechte werd ingevorderd.

Immers ons gedetailleerd onderzoek van de berekening van de achterstallige bedragen en het saldo van 1.807,95 euro deed ons vaststellen dat de FPD ook de verjaarde schuld gerecupereerd had op de ontstane achterstallen.

De FPD antwoordde ons dat dit inderdaad het geval was geweest, de verjaarde schuld werd ten onrechte ingehouden. De FPD betaalde de ingehouden bedragen, zijnde 83,94 euro, aan betrokkene terug.

Wat betreft de inhouding van het teruggevorderde pensioenbedrag ingevolge de toepassing van de verjaringstermijn van 6 maanden op de later ontstane achterstallen (met terugwerkende kracht uitbetaald pensioenbedrag) hebben wij de volgende bedenkingen.

De FPD stelt dat ingevolge artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek 10 % mag afgehouden worden op de toekomstige betalingen en dus ook op deze achterstallen zelfs wanneer deze geen betrekking hebben op dezelfde periode als deze waarvoor de terugvordering plaats vond.

Hier rijst de vraag of dit de juiste interpretatie is van artikel 1410 § 4 Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt dat de ten onrechte uitbetaalde bedragen kunnen teruggevorderd worden ten belope van 10 % van iedere latere prestatie die aan de gepensioneerde wordt uitbetaald.

Daarenboven bepaalt artikel 1410 § 4 Gerechtelijk Wetboek wanneer een voordeel (hier pensioen) *met terugwerkende kracht wordt uitbetaald* (dit is het geval gezien het overlevingspensioen in het stelsel van de werknemers niet correct betaald was in het verleden) kunnen de *“vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen van de vroegere prestaties die niet samen met gezegde voordelen mogen genoten worden”* afgehouden worden van de bestaande schuld (schuldcompensatie genaamd).

In een brief die aan betrokkene verstuurd werd stond vermeld dat de invordering van de schuld uitgesteld wordt indien de aanvraag om kwijtschelding ingezonden wordt binnen de maand volgend op de schuldbetekening.

De interpretatie van de FPD in combinatie met hogergenoemde zin leidt tot problemen.

Immers mevrouw Van Voeren vraagt voor haar vader de kwijtschelding aan op 8 april 2020 binnen de maand volgend op de aangetekende zending.

De FPD heeft reeds alvorens het achterstallig bedrag uit te betalen hierop onmiddellijk de schuld vermindert.

Een aanvraag tot kwijtschelding van schuld ingesteld binnen de maand kan dan ook geen schorsing meer te weeg brengen.

De FPD antwoordde ons enkel dat haar aanvraag tot kwijtschelding van schuld nog zou onderzocht worden.

Gezien het verschil in tijdsduur waarin de schuld teruggevorderd wordt tussen de interpretatie van de FPD en onze interpretatie maar één maand bedroeg en gelet op het geringe bedrag waarover het gaat, hebben wij hierin niet verder bemiddeld. Immers eens het resultaat van de bemiddeling bekend zou zijn, zou het verschil in tijdsduur reeds verstreken zijn.

Doch de Ombudsman Pensioenen stelt vast dat de wetgeving die de wijze bepaalt waarop de door de gepensioneerde terug te betalen bedragen kunnen gecompenseerd worden met pensioenbedragen die door de pensioendienst met terugwerkende kracht uitbetaald worden verschilt tussen werknemers- en ambtenarenpensioenen. De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook de wetgever aan de wetgeving op dit punt te harmoniseren.

Het betreft hier artikel 59 van de programmawet van 24 december 1976 dat enkel van toepassing is

op overheidspensioenen en toelaat een grotere compensatie door te voeren van de schuld van een gepensioneerde op later ontstane achterstallige betalingen in vergelijking met artikel 1410 Gerechtelijk Wetboek.

Informatisering

3 HOOFDSTUK

Informatisering

Waar vroeger een pensioen manueel werd berekend door een ambtenaar zien we nu meer en meer dat de berekening en uitbetaling van de pensioenen geautomatiseerd worden.

Dit biedt heel wat voordelen: vaak kunnen zo efficiëntiewinsten geboekt worden, is er het voordeel dat de computer nauwkeuriger is in het berekenen dan de mens en kunnen de ambtenaren die vroeger deze manuele berekeningen uitvoerden ingezet worden om tegemoet te komen aan het toegenomen aantal vragen van de burger.

Anderzijds dient opgemerkt te worden dat het ontdekken van onvolmaaktheden in computerprogramma's een zeer ver doorgedreven kennis van de pensioenwetgeving en een inzicht in de logica en algoritmen van de berekeningsprogramma's vergt.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft ingespeeld op deze nieuwe evolutie: de dienst heeft zich verder gespecialiseerd in het detecteren van eventuele fouten of onvolmaaktheden in de computerprogramma's. Vier bemiddelingsvoorbeelden worden geciteerd om dit aan te tonen.

1. Uitbetaling van het gezinspensioen indien er een feitelijke scheiding is door gezinshereniging

Een in het buitenland gehuwd echtpaar waarvan de ene echtgenoot de Belgische nationaliteit heeft en de andere echtgenote de nationaliteit van een niet EU- land besluit naar België te verhuizen. Het echtpaar geniet een gezinspensioen.

De inschrijving in het rijksregister van de echtgenote van vreemde nationaliteit kan niet onmiddellijk gebeuren daar het gemeentebestuur nog niet in het bezit is van haar vergunning om in het kader van gezinshereniging haar echtgenoot te vervoegen. De echtgenoot, die Belg is, werd wel onmiddellijk ingeschreven in het rijksregister.

De automatische verwerking van de gegevens uit het bevolkingsregister door het informaticaprogramma van de Federale Pensioendienst leidde ertoe dat het echtpaar gedurende een maand als feitelijk gescheiden werd beschouwd.

Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen erkent de Federale Pensioendienst dat het gegeven dat de echtgenote niet onmiddellijk op het adres van haar echtgenoot is ingeschreven niet tot gevolg heeft dat de echtgenoten geacht worden feitelijk gescheiden te zijn (waardoor enkel de helft van het gezinspensioen aan de ene echtgenoot kan uitbetaald worden daar ze voordien in een land woonden waarmee België geen bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid heeft) doch dat ze wel aan de toekenningsvoorwaarden voor een gezinspensioen beantwoorden, waardoor het gezinspensioen volledig kan uitbetaald blijven. De afzonderlijke inschrijving in het Rijksregister gedurende iets minder dan één maand is immers het gevolg van de te vervullen administratieve geplogenheden.

DOSSIER 34485

De feiten

Op 4 april 2014 waren de heer Baeckeland, die de Belgische nationaliteit heeft, en zijn echtgenote mevrouw Gartimaye, die de Nigeriaanse nationaliteit heeft, in Lagos (Nigeria) getrouwd.

In 2020 willen ze naar België verhuizen om zich daar definitief te vestigen. De heer Baeckeland heeft zich op 3 maart 2020 afgemeld bij de Belgische ambassade in Nigeria.

Op 5 maart 2020 komt hij in België aan.

Zijn echtgenote komt op 21 maart 2020 in België aan. De heer Baeckeland meldde in zijn klacht dat hij wat vroeger dan zijn echtgenote naar België is vertrokken teneinde het appartement dat ze zullen bewonen te bemeubelen en in orde te brengen.

Op 22 maart 2020 heeft de heer Baeckeland zich aangemeld bij de stad Antwerpen om zich terug in te schrijven in België.

Na de woonstcontrole door de politie op 4 april 2020 wordt hij, zoals de wetgeving voorschrijft, met terugwerkende kracht tot de datum van het indienen van het verzoek tot inschrijving in België, zijnde 22 maart 2020, ingeschreven in het bevolkingsregister.

Mevrouw Gartimaye heeft zich de dag na haar aankomst in Zaventem, zijnde op 22 maart 2020, via de stedelijke website bij de dienst Vreemdelingenzaken van de stad Antwerpen aangemeld.

Een echtgenote van vreemde nationaliteit die zich bij haar Belgische partner in België wil vestigen moet immers overeenkomstig de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering een aanvraag tot gezinshereniging indienen. De procedure voorziet dat de gezinshereniging noodzakelijkerwijze moet gaan via de gemeentelijke administratie van de vestigingsgemeente, in casu via de dienst Vreemdelingen Zaken van de Stad Antwerpen.

Alle nodige documenten werden op 6 april 2020 bij mevrouw Gartimaye opgevraagd teneinde de verblijfsaanvraag digitaal te kunnen opstarten.

Op 10 april 2020 maakt mevrouw Gartimaye de gevraagde documenten over.

Op 16 april 2020 wordt de procedure formeel opgestart en wordt de wijkagent gevraagd een woonstcontrole uit te voeren.

Aangezien uit de woonstcontrole bleek – in casu ook op 16 april 2020- dat mevrouw Gartimaye effectief in Antwerpen verbleef werd zij in het vreemdelingenregister ingeschreven vanaf 16 april 2020, de datum waarop de procedure formeel werd opgestart. Zij ontvangt dan ook een bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister en een machtiging tot beperkt verblijf als vreemdeling. Het dossier doorgestuurd naar de Dienst Vreemdelingen (DVZ) die deel uitmaakt van de FOD Binnenlandse Zaken. De DVZ zal later immers moeten beslissen over het toelaten, het verblijf of het verwijderen van mevrouw Gartimaye.

Het verbaasde de heer Baeckeland dan ook dat aan hem, wegens wat hij een “tijdelijke feitelijke scheiding” noemt, geen gezinsspensioen werd toegekend waardoor het ontvangen pensioenbedrag beduidend lager lag.

Tevens merkte hij op dat volgens hem tussen de aanmelding door zijn echtgenote via de stedelijke website bij de dienst Vreemdelingenzaken van de stad Antwerpen en het opvragen van de nodige documenten ingevolge de coronalockdown meer tijd verlopen was vermits op de ontvangstmelding van 29 maart 2020 dit risico vermeld werd en dit in de mail van 7 april 2020 aan hem door de stad Antwerpen bevestigd was.

Aangezien zijn contacten met de Federale Pensioendienst geen resultaat hadden wendde de heer Baeckeland zich tot de Ombudsdienst Pensioenen teneinde toch de uitbetaling van het gezinsspensioen te bekomen voor de maand april 2020.

Ter vervollediging delen we nog mee dat mevrouw Gartimaye sinds 6 november 2020 in het bezit is van haar verblijfsvergunning ingevolge de gezinshereniging.

Bedenkingen

De Ombudsdienst Pensioenen stelde vast dat de heer Baeckeland op 22 april 2020 van de Federale

Pensioendienst een beslissing ontvangen heeft waarin gesteld werd dat hij en zijn echtgenote sinds 22 maart 2020 niet meer op hetzelfde adres wonen.

Artikel 3 § 1 a) van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn bepaalt dat het gezinspensioen wordt toegekend aan de werknemer van wie de echtgenoot geen beroepsactiviteit of enkel een toegelaten beroepsactiviteit uitoefent en die geen rust- of overlevingspensioen of vervangingsinkomen geniet¹.

Doch baseert de pensioendienst zich op artikel 74, 4° van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers dat bepaalt dat onder feitelijke scheiding van de echtgenoten dient verstaan te worden: de toestand die ontstaat wanneer de echtgenoten onderscheiden hoofdverblijfplaatsen hebben; deze worden vastgesteld aan de hand van de inschrijvingen in de bevolkingsregisters of van de identificatiefiche bedoeld in artikel 18ter of bij ontstentenis van een afzonderlijke inschrijving in de bevolkingsregisters, wanneer één van de echtgenoten in de gevangenis is opgesloten, in een gesticht ter bescherming van de maatschappij of een bedelaarskolonie is opgenomen of het voorwerp heeft uitgemaakt van een beschermingsmaatregel, bedoeld in artikel 2 van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

De FPD betaalt de helft van zijn gezinspensioen aan hem uit. Zijn echtgenote voldoet immers volgens de FPD niet aan de nationaliteitsvereisten om de uitbetaling van de helft van het gezinspensioen te bekomen daar zij de Nigeriaanse nationaliteit heeft en België geen bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid met Nigeria heeft.

Hij krijgt in april 2020 geen 2.168,76 euro doch slechts 1.084,38 euro, zijnde de helft van het gezinspensioen, uitbetaald.

Vanaf mei 2020 wordt opnieuw het gezinspensioen volledig aan de heer Baeckeland uitbetaald. Uit het rijksregister blijkt dat de heer Baeckeland van 22 maart 2020 tot 16 april 2020 niet langer op hetzelfde adres was ingeschreven als zijn echtgenote.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft eerst alle gegevens betreffende de inschrijving in het bevolkingsregister en de data aangaande de formaliteiten in het kader van de gezinshereniging opgevraagd via de Ombudsvrouw van de stad Antwerpen.

De Ombudsdienst Pensioenen stelt op basis hiervan vast dat de afzonderlijke inschrijving in het Rijksregister gedurende iets minder dan één maand het gevolg is van de te vervullen administratieve geplogenheden. Daarenboven is het nooit de bedoeling van het koppel geweest om feitelijk te scheiden. Op basis van deze argumenten vraagt de Ombudsdienst Pensioenen bijgevolg aan de Federale Pensioendienst om het gezinspensioen toch volledig aan de heer Baeckeland uit te betalen gedurende de maand april 2020.

De argumentatie van de Ombudsdienst Pensioenen stemt daarenboven overeen met het arrest van het Arbeidshof te Luik van 10 februari 2004 (in casu voor een pensioen als zelfstandige)² dat stelde *“Het rustpensioen wordt aan het gezinsbedrag aan een getrouwde begunstigde toegekend. De getrouwde begunstigde wiens echtgenote van vreemde nationaliteit nog niet op het adres van haar woonplaats is ingeschreven omdat het gemeentebestuur nog niet in bezit is van haar vergunning om in het kader van gezinshereniging haar echtgenoot te vervoegen, beantwoordt aan de toekenningsvoorwaarden voor een gezinspensioen. Het gegeven dat de echtgenote niet op het adres van haar echtgenoot is ingeschreven, heeft niet tot gevolg dat de echtgenoten geacht moeten worden feitelijk gescheiden te zijn”*.

1 Toch kan een gepensioneerde een gezinspensioen ontvangen terwijl de echtgenoot een pensioen of als dusdanig geldend voordeel ontvangt uit een ander stelsel (zelfstandigen of ambtenaren) of krachtens de pensioenwetgeving van een ander land of volkenrechtelijke instelling. Opdat de gepensioneerde alsnog recht zou hebben op het gezinspensioen mag de echtgenoot echter geen pensioen genieten dat meer bedraagt dan het verschil tussen het gezinspensioen en het pensioen voor alleenstaanden. Is de andere uitkering kleiner dan het verschil tussen het gezinspensioen en het pensioen voor alleenstaanden, dan heeft de gepensioneerde recht op het gezinspensioen, maar wordt het bedrag van het pensioen van de echtgenoot ervan afgehouden.

De echtgenoot heeft ook altijd het recht om af te zien van zijn pensioen voor alleenstaanden wanneer het gezinspensioen van de andere echtgenoot de som van de twee pensioenen voor alleenstaanden zou overschrijden. De FPD onderzoekt ook ambtshalve welke regeling het voordeligste is, twee pensioenen voor alleenstaanden of één gezinspensioen.

2 Soc. Kron., 2005, afl.10, p.6.

In dit arrest wordt gesteld dat de pensioenwetgeving definieert wat onder feitelijk gescheiden echtgenoten moet verstaan worden doch niet definieert wat onder samenwonende echtgenoten dient verstaan te worden.

Volgens het Arbeidshof kan de wijze waarop feitelijke scheiding dient bewezen te worden niet a contrario dienen als enige wijze om de samenwoning te bewijzen.

Een inschrijving van de echtgenote in het register van de burgerlijke stand is immers volgens dit arrest maar mogelijk nadat de gemeente in het bezit is van de toelating tot gezinshereniging. Wanneer men het bewijs van de afwezigheid van een feitelijke scheiding enkel maar mag leveren aan de hand van de inschrijving in het bevolkingsregister moet men besluiten dat men zich in een situatie van "fait du Prince" bevindt vermits de wetgeving enkel maar een inschrijving in het bevolkingsregister toelaat wanneer er een beslissing over de gezinshereniging door het bevoegde orgaan getroffen is. Daarenboven kan het maanden in beslag nemen alvorens zo'n beslissing er is.

Conclusie 1

De Federale Pensioendienst had oor naar onze opmerkingen en liet ons weten dat hij zich met deze opmerkingen akkoord kon verklaren. Op 25 juni 2020 werd dan aan de heer Baeckeland een nieuwe beslissing toegestuurd waarbij voor wat betreft de maand april 2020 eveneens het gezinspensioen werd toegekend. De achterstallige bedragen (verschil tussen het betaalde pensioen als alleenstaande en het gezinspensioen) werden hem overgemaakt.

Kortom, het is niet te verdedigen dat een gepensioneerde rechten misloopt door het feit dat hij een door een andere overheid opgelegde verplichting correct en minutieus naleeft. Wanneer de wetgeving in dergelijke gevallen enigszins voor interpretatie vatbaar is -wat in casu het geval is- dient deze interpretatie die de gepensioneerde geen rechten doet mislopen toegepast te worden.

Conclusie 2

Om zelf de meest pientere gepensioneerde toe te laten een fout op te sporen in een geïnformatiseerd proces is transparantie van de pensioendienst erg belangrijk. Daarom wijst de Ombudsman Pensioenen hier op het belang van het motiveringsbeginsel en zorgvuldigheidsbeginsel.

Laten we eerst stil staan bij het motiveringsbeginsel. Het motiveringsbeginsel vereist hier dat aan de gepensioneerde in de pensioenbeslissing duidelijk wordt uitgelegd waarom de echtgenoten als feitelijk gescheiden beschouwd worden.

Zo staat op de pensioenbeslissing vermeld dat de feitelijke scheiding afgeleid is uit het feit dat de echtgenoten niet op hetzelfde adres in het bevolkingsregister zijn ingeschreven.

Het is immers ingevolge deze motivering dat de gepensioneerde een klacht heeft ingediend daar zijn echtgenote in de onmogelijkheid was zich in het bevolkingsregister te schrijven tot dat de toelating tot gezinshereniging gegeven was.

Wat betreft het zorgvuldigheidsbeginsel is het van groot belang dat wanneer een gepensioneerde opmerkingen formuleert, zoals in casu het geval was, hier grondig onderzoek naar gevoerd wordt. Dit laatste is echter niet gebeurd.

2. Controle toegelaten activiteit : beroepsinkomsten dienen vastgesteld te worden op basis van het fiscaal criterium (in plaats van het sociaal criterium)

Teneinde snel te kunnen verifiëren of de inkomsten uit een beroepsactiviteit al dan niet de toegelaten grens inzake werken naast pensioen overschrijden is het computerprogramma van de FPD zo geprogrammeerd dat men gebruik maakt van de bezoldigingscodes uit de Dmfa aangiften. Deze bevatten derhalve de beroepsinkomsten volgens het sociaal criterium daar waar de wetgeving voorschrijft dat men rekening moet houden met de door de fiscus weerhouden inkomsten.

Door gebruik te maken van de inkomsten uit de Dmfa aangifte kan de FPD niet identificeren of het loon van de maand december effectief in december werd uitbetaald (en derhalve bij de inkomsten van dat jaar in aanmerking dient genomen te worden voor de controle toegelaten activiteit) of in januari van het volgend jaar

werd uitbetaald (en derhalve het loon van december in aanmerking dient genomen te worden bij de inkomsten van het volgende jaar voor de controle toegelaten activiteit). De gepensioneerde moet dit zelf opmerken. Tevens berust de bewijslast dat het loon eventueel in een volgend fiscaal jaar is uitbetaald bij de gepensioneerde. Door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen werd het door de gepensioneerde geleverde bewijs dat oorspronkelijk door de pensioendienst verworpen was toch aanvaard.

DOSSIER 34861

De feiten

De heer Huyse geniet een rustpensioen in de openbare sector. In 2019 cumuleerde hij dit pensioen met een activiteit als werknemer.

De heer Huyse hield nauwgezet zijn inkomsten uit deze activiteit bij. Hij wou immers ten allen prijze vermijden dat zijn inkomsten hoger zouden liggen dan de voor hem toepasselijke jaargrens.

Hij is dan ook verwonderd dat hij op 16 september 2020 een brief van de FPD ontvangt waarbij hem wordt meegedeeld dat hij de toegelaten cumulatiegrens in 2019 met 5 % overschreden heeft en dat bijgevolg zijn pensioen voor het jaar 2019 met hetzelfde percentage diende verminderd te worden. De FPD deelt hem ook mee dat hij de te veel ontvangen bedragen moet terugbetalen.

De heer Huyse is niet akkoord met de berekening van de inkomsten zoals de FPD deze heeft uitgevoerd. Hij bezorgt aan de FPD een uittreksel uit de individuele rekening van het jaar 2019 en het bewijs dat het loon van de maand december 2019 pas in januari 2020 gestort werd.

De FPD blijft bij zijn standpunt en deelt hem in oktober 2020 mee dat het te veel gestorte bedragen van zijn toekomstige maandbedragen zal worden afgehouden.

De heer Huyse wendt zich eind oktober 2020 tot de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Vanaf het jaar van de 65ste verjaardag (of als men op de ingangsdatum een loopbaan van minstens 45 jaar kan bewijzen) mag het pensioen onbeperkt gecumuleerd worden met inkomsten uit een beroepsactiviteit. Voldoet men niet aan deze voorwaarde dan mag het pensioen gecumuleerd worden met inkomsten uit een beroepsactiviteit voor zover deze inkomsten een bepaalde jaargrens niet overschrijden.

Voor het jaar 2019 bedraagt de toegelaten jaargrens in het geval van de heer Huyse 8.172 euro bruto. Dit is de jaargrens van toepassing in het geval van de cumulatie van een rustpensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit als werknemer zonder kinderlast.

Op basis van artikel 76 van de programmawet van 28 juni 2013 moet:

1° onder “beroepsactiviteit” worden verstaan: iedere activiteit die beroepsinkomsten kan opleveren;

2° moet onder “beroepsinkomsten” worden verstaan: de inkomsten bedoeld in artikel 23, § 1, 1°, 2° of 4°, of in artikel 228, § 2, 3° of 4°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 10 april 1992 en bekrachtigd bij de wet van 12 juni 1992, (...)

Worden niet beschouwd als beroepsinkomsten:

a) het dubbel vakantiegeld;

b) de achterstallige bedragen bedoeld in artikel 171, 5°, b), (= bezoldigingen, pensioenen, renten of toelagen als vermeld in de artikelen 31 en 34, waarvan de uitbetaling of de toekenning door toedoen van de overheid of wegens het bestaan van een geschil slechts heeft plaatsgehad na het verstrijken van het belastbare tijdperk waarop zij in werkelijkheid betrekking hebben; (...)

3° moet onder “beroepsactiviteit als werknemer” worden verstaan: een beroepsactiviteit die onder de toepassing valt van de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten of van een soortgelijk wettelijk of reglementair statuut.

4° moet onder “beroepsinkomsten als werknemer” worden verstaan: de bruto beroepsinkomsten die voortvloeien uit een beroepsactiviteit als werknemer. (...)

Uit het onderzoek van het dossier blijkt dat de FPD in zijn beslissing meldt dat de heer Huyse in 2019 in totaal 8.568,53 euro bruto verdiend heeft. Omdat hij hierdoor de jaargrens met 5 % overschreden had, verminderde de FPD het pensioenbedrag voor dat jaar met 5 %.

Bij het nazicht van de berekening van de in aanmerking genomen inkomsten uit de beroepsactiviteit blijkt echter dat de FPD rekening heeft gehouden met de inkomsten van de maand december 2019. Het inkomen van betrokkene voor de maand december 2019 werd evenwel pas uitbetaald in januari 2020.

Daar de cumulatiewetgeving voor wat betreft de vaststelling van de in aanmerking te nemen inkomsten voorschrijft dat er rekening dient gehouden te worden met de inkomsten die in een bepaald jaar betaald werden (fiscaal criterium) meenden wij net als de heer Huyse dat de FPD de inkomsten verkeerd berekend had. De FPD kon bijgevolg het inkomen van december 2019 niet in aanmerking nemen bij de te weerhouden inkomsten van 2019 in het kader van de toegelaten activiteit maar diende wel de inkomsten van de maand december 2018, die in januari 2019 betaald werden, in aanmerking te nemen. Deze inkomsten waren lager dan deze van de maand december 2019.

Wij merken hier nog op dat de heer Huyse bij zijn verzoek tot herziening van de inkomsten voor het jaar 2019 aan de hand van een loonfiche en een rekeninguittreksel duidelijk aantoonde dat de wedde van de maand december 2019 wel degelijk in januari 2020 werd betaald (en deze van december 2018 in januari 2019).

Het is niet evident voor een gepensioneerde dit te ontdekken. De heer Huyse is er echter wel in geslaagd dit te ontdekken. Al dient onmiddellijk toegevoegd te worden dat het bedrag van de inkomsten die door de fiscus weerhouden werden- en dus in aanmerking moet genomen worden voor de terugvordering- ook niet correct door de gepensioneerde is uitgeteld.

In de plaats van het dossier naar aanleiding van de opmerkingen van betrokkene opnieuw te onderzoeken had de FPD aan de heer Huyse bevestigd: “Daar wij gehouden zijn ons te baseren op de multifunctionele aangifte van uw werkgever bij SIGEDIS, hebben wij dan ook deze aangegeven bedragen in rekening genomen (sociaal criterium)”³

De wetgeving schrijft nergens voor dat de FPD rekening moet houden met de gegevens die voorkomen in de Dmfa aangiften. Daarentegen schrijft de wet voor dat als inkomsten in aanmerking genomen dienen te worden, de inkomsten die door de fiscus als dusdanig worden weerhouden.

Doch het rekening houden met de gegevens die voorkomen in de multifunctionele aangifte heeft verschillende voordelen: zo kan een beroepsactiviteit opgespoord worden zonder dat de gepensioneerde de uitoefening van deze beroepsactiviteit aan de pensioendienst moet melden. Dit bespaart de gepensioneerde een administratieve last.

Daarenboven kan de controle sneller plaats vinden zodat de gepensioneerde niet pas nadat hij verschillende jaren de toegelaten grens overschreden heeft dit te weten komt waardoor de pensioenschuld hoog kan oplopen.

Wel dient opgemerkt te worden dat men enkel de bezoldigingscodes die in de multifunctionele aangifte voorkomen in aanmerking mag nemen wanneer deze dienstig kunnen zijn om de door de fiscus weerhouden inkomsten vast te stellen. Het fiscaal criterium geldt immers als algemene basis bij de controle op werken naast pensioen.

Zo worden voor de controle toegelaten activiteit onder andere volgende bezoldigingscodes uit de Dmfa-aangifte in aanmerking genomen omdat ze deel uitmaken van het fiscale loon:

- Code 1: Dit is een restcategorie waarin alle bedragen waarop sociale zekerheidsbijdragen verschuldigd zijn, moeten worden vermeld, tenzij ze onder een andere code worden vermeld. Het betreft voornamelijk de lonen voor werkelijke arbeid, maar ook het overloon, het enkel vakantiegeld bediende en het gewaarborgd loon bij ziekte. De restcategorie bevat tevens het werkgeversaandeel in maaltijdcheques die niet aan de uitsluitingsvoorwaarden voor het inhouden van sociale zekerheidsbijdragen voldoen voor zover ze toegekend worden in verhouding tot de effectief gewerkte dagen in het aangiftekwartaal.

-Code 2: Deze code omvat voornamelijk de eindejaarspremie en de geschenken in natura. Ook de anciënniteitspremies vallen hieronder. Doch deze laatste worden niet in aanmerking genomen in het kader van de controle toegelaten activiteit omdat deze premies geen betrekking hebben op het te

³ Meer informatie over het fiscaal en sociaal criterium vindt u in ons Jaarverslag 2019, p. 54 en volgende en in ons Jaarverslag 2013, p. 111 en volgende

controleren jaar, maar op het geheel van de prestaties in een loopbaan.

-Code 5: Deze code omvat de premies die toegekend worden ingevolge de beperking van arbeidsprestaties in het raam van maatregelen tot herverdeling van de arbeid.

-Code 6: Het gaat om de vergoedingen voor uren die geen arbeidstijd zijn. Het belangrijkste voorbeeld zijn de vergoedingen voor inactiviteitsuren in de transportsector (de zogenaamde overbruggingstijd). Ook de vergoedingen voor “beschikbaarheidstijd”, dit is het loon voor werknemers die vervoersactiviteiten uitoefenen bij een werkgever die niet noodzakelijk tot de transportsector behoort, voor uren die geen arbeidstijd zijn, vallen hieronder.

-Code 20: Deze code wordt uitsluitend gebruikt voor gepensioneerde werknemers en wordt uitsluitend gebruikt voor de controle toegelaten activiteit. Het betreft voordelen die deel uitmaken van het fiscaal loon, maar waarop geen sociale zekerheidsbijdragen worden afgehouden. De voordelen die het meest voorkomen onder code 20 zijn:

- Het dubbel vakantiegeld bedienden;
 - De voordelen in natura (bijvoorbeeld arbeidsgereedschap en werkkledij);
 - Premies die worden betaald aan het personeel van de plaatselijke en provinciale overheidsdiensten.
- Daarnaast bevat deze code ook de kosten eigen aan de werkgever zoals:
- De terugbetaling woon-werkverkeer met het openbaar vervoer;
 - Mobiliteitsvergoeding in de bouwsector;
 - Terugbetaling van werkelijk gemaakte kosten.

-Code 54: Deze code omvat(te) het enkel vakantiegeld voor een arbeider.

Alle achterstallen van premies en wedden of lonen (bijvoorbeeld competentiepremies overheidssector, achterstallige weddenverhogingen) kunnen door de FPD niet automatisch geïdentificeerd worden. Hierdoor bestaat het risico dat deze in aanmerking zullen genomen worden als beroepsinkomsten. De bewijslast berust in deze gevallen dus bij de gepensioneerde.

Zo ook moet het loon van de maand december in het desbetreffende jaar in aanmerking genomen worden wanneer het ook effectief in die maand zelf uitbetaald wordt. Wordt het daarentegen uitbetaald in het begin van januari van het volgend jaar, dient het in dat jaar in aanmerking genomen te worden.

Het loon van zowel een arbeider⁴ als een bediende⁵ mag immers ook uitbetaald worden na de periode waarvoor het loon betaald wordt zolang het maar betaald is voor de 4de werkdag na deze periode. Hiervan kan door een collectieve arbeidsovereenkomst of het arbeidsreglement afgeweken worden waardoor de betaling later plaatsvindt, weliswaar met de restrictie dat de betalingsdatum niet gelegen mag zijn na de 7de werkdag die volgt op de maand waarin gewerkt werd en waarvoor dus het loon verdiend is.

Ook hier erkent de FPD dat door gebruik te maken van de inkomsten uit de DMFA aangifte hij niet kan identificeren of het loon van de maand december effectief in december werd uitbetaald. De bewijslast dat het loon eventueel in een volgend fiscaal jaar is uitbetaald berust ook hier bij de gepensioneerde.

Gelet op het feit dat de beslissing van de FPD bijgevolg niet in overeenstemming is met de toepasselijke wetgeving, vroegen wij om een herziening van het dossier.

Conclusie 1

De FPD heeft het dossier herzien. Na het niet meer in aanmerking nemen van het loon van december 2019 bij de inkomsten van 2019 maar wel deze van december 2018 komt de FPD tot de conclusie dat de heer Huysse de jaargrens voor het jaar 2019 nog met 2 % overschrijdt. Hij stuurt aan betrokkene een nieuwe schuldvordering in die zin.

Uiteindelijk is na een nieuwe melding door betrokkene een nader onderzoek gevoerd naar het bedrag van het loon van de maand december 2018. Hieruit is gebleken dat een gedeelte van het dubbel vakantiegeld door de werkgever ten onrechte als een gewoon loon van de maand december 2018 in

4 De betaling van het loon van een arbeider moet minstens in 2 betalingen per maand plaats vinden, dit met een tussenperiode van maximum 16 kalenderdagen

5 De betaling van het loon van een bediende moet minstens om de maand plaats vinden

de Dmfa aangifte vermeld werd. Ingevolge de foutieve Dmfa aangifte door de werkgever stemde het door de pensioendienst weerhouden inkomen voor de maand december 2018 –dat nu wel terecht werd in aanmerking genomen bij de inkomsten van 2019- nog steeds niet overeen met het door de fiscus weerhouden loon voor december 2018. Ter verbetering werd door de FPD een nieuwe beslissing getroffen: de overschrijding voor 2019 werd beperkt tot 1 %.

Conclusie 2

Om ook hier weer de gepensioneerde toe te laten een fout op te sporen in een geïnformatiseerd proces is transparantie van de pensioendienst erg belangrijk. Daarom wijst ook in dit dossier de Ombudsman Pensioenen op het belang van de motivering van de beslissing en het respecteren van het zorgvuldigheidsbeginsel na de melding van een klacht door de gepensioneerde.

Het motiveringsbeginsel vereist hier dat aan de gepensioneerde in de terugvorderingsbeslissing wordt toegelicht dat deze beslissing tot stand gekomen is op basis van beroepsinkomsten zich steunend op het sociaal criterium daar waar de wetgeving voorschrijft dat beroepsinkomsten volgens het fiscaal criterium dienen gehanteerd te worden.

Wat betreft het zorgvuldigheidsbeginsel is het van groot belang dat wanneer de burger opmerkingen formuleert, zoals in casu het geval was, hier grondig onderzoek naar gevoerd wordt.

Algemene conclusie

De gepensioneerden zijn vragende partij voor een wetgeving die rekening houdt met hun complexe werkelijkheid. Dit vraagt verfijnde wetgeving met vele uitzonderingen.

Deze verfijnde wetgeving met veel uitzonderingen leidt, wanneer de wetgeving op vele gevallen moet toegepast worden, tot informatisering. De informatisering en automatisering maakt het functioneren van de overheid immers eenvoudiger en sneller.

Doch in de praktijk gaat informatisering gepaard met standaardisering. Standaardisering sluit op zijn beurt deels het maatwerk weer uit waardoor we in een vicieuze cirkel beland zijn.

Veelal dient, teneinde tot een automatisering te kunnen komen, de werkelijke situatie gereduceerd te worden tot wit of zwart, of in informaticataal uitgedrukt 0 of 1. Doch de werkelijkheid is vaak veel complexer en niet te herleiden tot wit of zwart of tot 0 of 1. Vaak is er een grijze zone daar heel wat wetgeving voor interpretatie vatbaar is.

Door de informatisering van het treffen van beslissingen dreigt de gepensioneerde in toenemende mate te worden geconfronteerd met beslissingen die bijna volautomatisch zijn genomen en waarbij de menselijke tussenkomst tot een minimum herleid is. Het risico bestaat dan dat de gepensioneerde slachtoffer wordt van een robotachtige gelijkheid, waarbij geen oog meer bestaat voor de eigenheid van zijn situatie.

De gepensioneerde dreigt te worden geconfronteerd met beslissingen die genomen zijn op basis van gegevens die via een in grote mate geautomatiseerd proces van andere overheidsdiensten zijn verkregen.

In dergelijke gevallen is het voor de gepensioneerde heel moeilijk om na te gaan of een beslissing op basis van correcte gegevens genomen is.

Bovendien zal de gepensioneerde indien er een fout gemaakt is dit zelf moeten bewijzen.

Kortom in geval van fouten in het systeem moet hij zijn eigen onschuld bewijzen. Ook wanneer hij zich in een bijzondere situatie bevindt zal hij de pensioendienst dienen te wijzen op de specificiteit en eigenheid van zijn situatie. Niet iedereen is daartoe in staat. Al zeker niet de meest kwetsbare groepen in onze samenleving.

Om de meest pientere gepensioneerde toch toe te laten de pensioendiensten te wijzen op de specificiteit van zijn situatie is transparantie van de pensioendienst erg belangrijk. Daarom wijst de Ombudsman Pensioenen hier de pensioendiensten op het belang van het motiveringsbeginsel en zorgvuldigheidsbeginsel.

Het motiveringsbeginsel vereist hier dat aan de gepensioneerde in de pensioenbeslissing duidelijk wordt uitgelegd hoe de pensioenbeslissing tot stand gekomen is.

Wanneer een gepensioneerde opmerkingen formuleert over de specificiteit van zijn geval of het vermoeden van een fout in de beslissing is het belangrijk dat deze grondig onderzocht worden zodat het zorgvuldigheidsbeginsel gerespecteerd wordt.

3. Foutief attest inzake ziekte- en invaliditeit voor gerechtigden op een pensioen in het stelsel van de overzeese sociale zekerheid ten laste van de RSZ verstuurd door FPD

De Ombudsman Pensioenen heeft vastgesteld dat de FPD voor een gepensioneerde die enkel een pensioen overzeese sociale zekerheid genoot een foutief attest voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering aan het Intermutualistisch College heeft overgemaakt ook al had deze persoon geen pensioen dat werd uitbetaald door de FPD. Hierdoor werd deze persoon niet meer als persoon ten laste beschouwd voor de ziekteverzekering. Al had dit weliswaar voor de verplichte verzekering geen consequenties doch moest zij hierdoor ten onrechte bijdragen betalen voor de aanvullende verzekering. De FPD erkende ten onrechte een ZIV-attest te hebben opgesteld en heeft het Intermutualistisch College hiervan op de hoogte gebracht. De Ombudsman Pensioenen roept de FPD op alle gelijkaardige fouten op te sporen en recht te zetten.

DOSSIER 34220

De feiten

Mevrouw Larcier ontvangt sinds 1 januari 2018 een rustpensioen van de RSZ, toegekend voor haar tewerkstelling als expat gedurende ongeveer 4 jaar (1974-1978).

Echter, sinds de toekenning van dit pensioen, weigerde haar mutualiteit haar nog langer als “persoon ten laste” te behouden voor wat betreft de dekking voor de gezondheidszorgen. In feite had het Intermutualistisch College in maart 2018 van de FPD een attest ontvangen met de “code 01”, de code voor pensioenen uit de privé-sector met een carrière van meer dan een derde van een volledige loopbaan. Deze informatie dwong de mutualiteit om haar als gerechtigde te beschouwen.

Voor de verplichte ziekteverzekering had dit geen gevolgen. Doch voor de aanvullende verzekering moest betrokkene wel een premie betalen.

In 2018 vroeg mevrouw Larcier aan de FPD om deze inlichtingen te verbeteren en aan de mutualiteit een verbeterd attest te sturen. In juli 2018 antwoordde de FPD dat hij de nodige maatregelen zou nemen om het onjuiste attest te annuleren.

De gepensioneerde heeft echter twee jaar later vernomen dat haar dossier nog steeds niet in orde was omdat de mutualiteit geen verbeterd attest van de FPD had ontvangen.

Uit het onderzoek van de Ombudsman Pensioenen bij de FPD bleek dat de beloofde rechtzetting mislukt was. De FPD heeft zijn excuses aangeboden voor deze fout.

Hij nam ook contact op met het RIZIV en de mutualiteit. Aan deze laatste stuurde de FPD een attest waarin werd verklaard dat mevrouw Larcier geen pensioen van de FPD ontving.

Tevens werd een intern onderzoek gestart, waaruit bleek dat de FPD in 2018 inderdaad ten onrechte een attest met code 01 had afgeleverd, terwijl het opstellen van dit attest eigenlijk onder de bevoegdheid van de RSZ viel.

Begin april nam de FPD vervolgens opnieuw contact op met het RIZIV om te bevestigen dat er enkel rekening mocht gehouden worden met het attest gezondheidszorgen van de RSZ. Ook de mutualiteit nam op haar beurt contact op met het RIZIV en bezorgde haar het attest van de RSZ.

Ten slotte veranderde de mutualiteit de aansluiting voor Madame Larcier door haar weer als persoon ten laste van haar man te beschouwen inzake gezondheidszorg.

Bedenkingen

Ons onderzoek bracht een gebrek aan coördinatie tussen de FPD en de RSZ aan het licht op het gebied van de attesten ziekte- en invaliditeit.

In een e-mail van april 2020 specificeerde de RSZ het volgende:

“De RSZ overzeese sociale zekerheid levert geen dergelijk elektronisch attest af om de eenvoudige reden dat hij niet verbonden is met het elektronische netwerk dat dit type attesten uitgeeft en ontvangt (attest A101). Sinds 1 januari 2019 leveren we alleen papieren attesten af (type A101)⁶. Aan de andere kant heeft het Pensioenkadaster [van de FPD] een paar jaar geleden per vergissing en op eigen initiatief dit type attest afgeleverd voor pensioenen betaald door de overzeese sociale zekerheid hoewel het daartoe niet bevoegd was.

Na het vaststellen van verschillende gevallen, hebben we een omstandige brief gestuurd naar het Pensioenkadaster van de Federale Pensioendienst om een einde te maken aan deze praktijk.”

Conclusie

In de periode voorafgaand aan het jaar 2019 was er voor dossiers zoals dat van mevrouw Larcier een administratief probleem daar de FPD in dergelijke gevallen ten onrechte attesten heeft afgeleverd aan het Intermutualistisch College voor gerechtigden op een pensioen overzeese sociale zekerheid.

Dit brengt ons ertoe om ons ook vragen te stellen voor de andere mogelijks betrokkene gevallen (ingangsdatum voor 2019). Om dit verder uit te klaren hebben wij ons onderzoek verder gezet bij de betrokken diensten.

De RSZ bevestigde ons dat het probleem in het geval van mevrouw Larcier uitsluitend het gevolg was van een foutief afgeleverd elektronisch attest door de FPD. Overigens is de FPD niet in staat om het aantal foutief afgeleverde attesten te identificeren. In 2017 werd het eerste geval door de RSZ aan de FPD gemeld.

De Ombudsman vroeg op 21 augustus 2020 meer informatie aan de FPD om te weten wat er precies gebeurd was in dergelijke dossiers. Hij vroeg ook of de betrokken gevallen konden worden geïdentificeerd en verbeterd.

Deze vragen werden overgemaakt aan de ICT afdeling van de FPD. Wij wachten momenteel nog steeds op het antwoord.

Wij vestigen nog de aandacht op een bespreking uit ons Jaarverslag 2018 met een problematiek die nauw verband houdt met deze. In die tekst bespraken wij het afleveren van de attesten inzake ziekteverzekering voor de gepensioneerde ambtenaren met een carrière van minder dan 1/3 van een volledige loopbaan. Voor alle ambtenaren werd steeds een attest afgeleverd van + 1/3 loopbaan, wat ook hun werkelijke loopbaan was.

Deze ambtenaren kunnen nooit als persoon ten laste worden aanzien en moeten nu nog altijd ten onrechte de bijdrage voor de aanvullende verzekering als gerechtigde betalen.

De Ombudsman pleitte in 2018 er bij de FPD voor om zijn programmatie aan te passen maar de FPD is niet gevolgd zeggende dat er geen duidelijke definitie bestaat bij het RIZIV van het begrip “pensioen overeenstemmend met een professionele loopbaan van minder dan 1/3 van een volledige loopbaan (of beschouwd als dergelijke)”.

Vanaf 1 januari 2019 werd de wetgeving inzake de dekking voor gezondheidszorgen gewijzigd zodat de nieuwe gepensioneerde ambtenaren niet meer met dit probleem geconfronteerd werden. De ambtenaren met een loopbaan van minder dan één derde van een volledige loopbaan die gepensioneerd zijn voor 1 januari 2019 zijn daarentegen nog steeds ten onrechte niet vermeld al persoon ten laste voor de ziekteverzekering.

⁶ De aflevering van de attesten door de RSZ vanaf 1 januari 2019 volgt uit de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken (hoofdstuk 12 “wijziging betreffende de overzeese sociale zekerheid”). Artikel 71 van deze wet voorziet de overdracht naar de Belgische ziekteverzekering van de gepensioneerden van het stelsel wanneer zij in de EER of Zwitserland wonen. De gepensioneerden van het stelsel van de overzeese sociale zekerheid die buiten de EER of Zwitserland wonen blijven genieten van het stelsel van de overzeese sociale zekerheid voor de terugbetaling van hun gezondheidszorgen.

Wij nodigen de lezer uit om de tekst in ons Jaarverslag 2018 te overlopen wetende dat het probleem nog steeds niet opgelost is omdat het RIZIV tot nu toe nog geen duidelijke instructies heeft gegeven. Wij stellen vast dat tot op vandaag er nog enkele honderden gepensioneerden zijn die aan de mutualiteit een bijdrage voor hun aanvullende verzekering betalen terwijl zij hiervan zouden kunnen vrijgesteld worden.

4. Ten onrechte geen wijziging van de bedrijfsvoorheffing bij de omzetting van een gezinspensioen naar een pensioen als alleenstaande gedurende de eerste maanden na de invoering van de unieke betaling (begin 2019)

Deze bespreking kadert in de algemene problematiek van de fouten die de Ombudsdienst Pensioenen ontdekt heeft in computerprogrammatie van de inhouding van de bedrijfsvoorheffing op pensioenen. Wij hebben hier reeds in eerdere jaarverslagen⁷ aandacht aan besteed.

Wij ontvingen een klacht van een gepensioneerde die een gepeperde belastingaanslag van ongeveer 6.000 euro kreeg voor het inkomstenjaar 2019 (aanslagjaar 2020). Tijdens ons onderzoek wordt duidelijk dat er te weinig bedrijfsvoorheffing op het pensioen ingehouden werd. Dit terwijl alle gegevens voorhanden waren om de bedrijfsvoorheffing correct in te houden. Deze fout blijkt te wijten te zijn aan het feit dat bij het opstarten van de unieke betaling gedurende de periode van 1 januari 2019 tot en met 13 mei 2019 de interne controles die dienstig zijn om de correcte bedrijfsvoorheffing in te houden uitgeschakeld werden. De FPD heeft ondertussen de interne controle voor deze dossiers terug kunnen inschakelen zodat vanaf dat moment de bedrijfsvoorheffing terug correct werd ingehouden. De Ombudsdienst Pensioenen blijft ijveren, zoals reeds eerder gesteld in onze jaarverslagen, om in zoveel mogelijk gevallen de bedrijfsvoorheffing zonder melding van gegevens door de gepensioneerde automatisch correct in te houden.

DOSSIER 34824

De feiten

Mevrouw De Koninck is 75 jaar en zij heeft een gemengd pensioen overheid en werknemer.

Tijdens het jaar 2020 wordt zij geconfronteerd met een belastingaanslag van ongeveer 6.000 euro, afkomstig van de pensioeninkomsten 2019. Eind februari 2020 neemt zij telefonisch contact op met de FPD voor wat betreft de fiscale inhoudingen op haar pensioen.

Zij neemt, na schriftelijke klacht in eerste lijn bij de FPD te hebben ingediend, contact op met de Ombudsman Pensioenen.

Bedenkingen

Het feit dat mevrouw De Koninck geconfronteerd wordt met een toch wel aanzienlijke invordering van belastingen wijst er op dat de bedrijfsvoorheffing op het pensioen niet afdoende is geweest.

Wij hebben derhalve de inhouding van de bedrijfsvoorheffing op het pensioen van mevrouw De Koninck getoetst aan de reglementaire bepalingen ter zake.

De FPD moet de bedrijfsvoorheffing inhouden volgens de regels en schalen van de bedrijfsvoorheffing ingesteld door de FOD Financiën⁸.

In de toepassingsregels, Hoofdstuk I, Algemeen, Afdeling 2 – vermindering wegens gezinslasten, 1.7 Gezinstoestand, wordt de gezinstoestand als volgt gedefinieerd:

“Voor de toepassing van de bedrijfsvoorheffing wordt verstaan :

1° onder echtgenoten : de gehuwden die zich niet in een van de in sub 2°, b vermelde gevallen bevinden ;

2° onder alleenstaanden :

⁷ JV 2017, p. 53 e.v. Wettelijke samenwoning met partner ten laste: foutieve bedrijfsvoorheffing.
JV 2019, p. 82, 6. Geen automatische aanpassing en derhalve foutieve bedrijfsvoorheffing en sociale inhoudingen op ambtenarenpensioenen bij de FPD bij overlijden van echtgenoot die ten laste was.
JV 2019, p. 89: Foutieve bedrijfsvoorheffing bij FPD bij gehandicapt kind ten laste ouder dan 25 jaar
JV 2019, p. 92: Niet onmiddellijke toepassing van nieuwe bedrijfsvoorheffingschalen vanaf januari bij gemengde loopbaan waarbij minstens één pensioen niet uitbetaald wordt door de FPD.

⁸ Koninklijk besluit tot wijziging van het KB/WIB 92, op het stuk van de bedrijfsvoorheffing

a) de ongehuwde personen ;

b) de gehuwde personen :

- voor het jaar van het huwelijk of van de verklaring van wettelijke samenwoning ;
- voor het jaar waarin de wettelijk samenwonenden met elkaar in het huwelijk treden, worden zij als gehuwden aangemerkt, tenzij de verklaring van wettelijke samenwoning tijdens hetzelfde jaar is afgelegd;
- vanaf het jaar na dat waarin de feitelijke scheiding heeft plaatsgevonden, voor zover die scheiding in het belastbare tijdperk niet ongedaan is gemaakt ;
- voor het jaar van de ontbinding van het huwelijk of van de scheiding van tafel en bed of van de beëindiging van de wettelijke samenwoning ;
- die rijksinwoners zijn, indien de echtgenoot beroepsinkomsten heeft van meer dan 11.100 EUR per jaar die bij overeenkomst zijn vrijgesteld en die niet in aanmerking komen voor de berekening van de belasting op de andere inkomsten van het gezin ;
- die niet-inwoners zijn, indien slechts één van de echtgenoten in België aan de belasting onderworpen inkomsten verkrijgt en de andere echtgenoot binnenlandse beroepsinkomsten die bij overeenkomst zijn vrijgesteld of buitenlandse beroepsinkomsten heeft van meer dan 11.100 EUR per jaar.

Om de vermindering van de bedrijfsvoorheffing wegens gezinslasten vast te stellen, moet de gezinstoestand van de verkrijger van de inkomsten in aanmerking worden genomen zoals die zich voordoet op 1 januari van het jaar waarin de inkomsten worden betaald of toegekend.

De schuldenaar van de bedrijfsvoorheffing :

- mag echter, bij wijziging van de gezinstoestand in de loop van het jaar, de nieuwe toestand in aanmerking nemen zodra hij daarover is ingelicht ;
- moet evenwel rekening houden met de gezinstoestand die hem door de Algemene Administratie van de Fiscaliteit zou zijn medegedeeld en zulks vanaf de eerste betaling of toekenning van inkomsten tijdens de tweede maand die op de mededeling volgt.”

Er zijn twee types belastingschalen. Schaal I is van toepassing wanneer de verkrijger van de inkomsten een *alleenstaande* is of wanneer de echtgenoot van de verkrijger van de inkomsten eveneens persoonlijke beroepsinkomsten (rustpensioen alleenstaande) ontvangt. Schaal II is van toepassing wanneer de titularis in het genot is van een gezinspensioen. In Schaal II wordt er beduidend minder bedrijfsvoorheffing afgehouden.

Mevrouw De Koninck heeft een gemengd pensioen. Een klein werknemerspensioen en een overheidspensioen. Haar echtgenoot heeft een overheidspensioen. De inhouding bedrijfsvoorheffing op haar overheidspensioen bevond zich tot december 2018 in de correcte schaal I als alleenstaande.

Bij het in voege treden van de unieke betaling⁹ werd haar overheidspensioen ingedeeld als zijnde met gezinslast. De belastingschaal II werd op dat ogenblik toegepast. Deze classificatie werd haar toegekend omdat het werknemerspensioen zich eerder- weliswaar foutief- in de voordeligere Schaal II bevond.

In april 2019 volgt er evenwel een nieuwe toekenningsbeslissing en wordt het werknemerspensioen gezin (18,24 euro per maand) terecht vanaf 1 mei 2019 omgezet naar alleenstaande (14,59 euro per maand). De echtgenoot is immers ook in het genot van een overheidspensioen.

Maar de omschakeling naar de betaling van het werknemerspensioen bedrag alleenstaande vanaf mei had niet automatisch tot gevolg dat de belastingschaal correct werd aangepast van schaal II naar schaal I. Dit betekent dat er verder een bedrijfsvoorheffing in Schaal II op haar beide pensioenen wordt ingehouden.

Zoals de naam het aangeeft is de bedrijfsvoorheffing een voorschot op de belasting die uiteindelijk zal verschuldigd zijn. De voorheffing moet dan ook een zo nauwkeurig mogelijke weergave zijn van de definitieve belasting om zo, in de mate van het mogelijke, bijkomende betalingen of terugbetalingen te vermijden.

Wij hebben derhalve aan de FPD gevraagd waarom de bedrijfsvoorheffing niet correct aangepast werd op het ogenblik dat het werknemerspensioen omgeschakeld werd naar het alleenstaande bedrag. Wij

⁹ De bundeling van de betaling van de zelfstandige, werknemers- en overheidspensioenen hebben wij reeds uitvoerig beschreven in ons Jaarverslag 2019, pagina 86 ev. (project unieke betaling).

zijn immers van mening dat dit automatisch zou moeten gebeuren¹⁰.

De FPD antwoordde dat bij mevrouw De Koninck voor de invoering van de unieke betaling die plaats vond in januari 2019 er een verschillende bedrijfsvoorheffingsschaal gebruikt werd voor de uitbetaling van haar ambtenarenpensioen en het werknemerspensioen.

Bij de conversie naar een unieke betaling heeft de FPD wanneer de bedrijfsvoorheffingsschaal niet hetzelfde was voor het werknemers- en ambtenarenpensioen steeds de meest voordelige bedrijfsvoorheffingsschaal toegepast. Het was immers volgens de FPD vanwege het grote aantal dossiers niet mogelijk om deze dossiers allemaal onmiddellijk individueel te onderzoeken. Daardoor werd bij mevrouw De Koninck vanaf januari 2019 dus ten onrechte het gezinsbarema ook toegepast op haar ambtenarenpensioen.

Wanneer een werknemerspensioen van het gezinsbedrag naar het bedrag als alleenstaande wordt omgezet voert het computerprogramma van de FPD interne controles uit. Doch door de complexiteit kan de bedrijfsvoorheffingsschaal wanneer dit nodig zou zijn niet altijd automatisch aangepast worden door het computerprogramma. Het computerprogramma signaleert wel de mogelijke tegenstrijdigheden, doch indien effectief een wijziging aan de bedrijfsvoorheffingsschaal dient te gebeuren is hiervoor nog steeds een manuele actie nodig.

Concreet betekent dit in het dossier van mevrouw De Koninck dat de omzetting naar de correcte Schaal I niet automatisch kan verlopen doch dat in principe, op het moment dat er een herziening is van het recht van gezin naar alleenstaande, het betaalprogramma wel interne controles uitvoert. Het programma signaleert dan dat er een manuele actie nodig is om de juiste fiscale toestand aan te passen.

Doch als gevolg van de invoering van de unieke betaling waren deze controles van 1 januari 2019 tot en met 14 mei 2019 uitgeschakeld. Vandaar dat de belastingschaal ten onrechte niet gewijzigd werd. Op 15 mei 2019 werd de signalering terug geactiveerd en zijn de eerste workflows met het signaal “na te kijken of de bedrijfsvoorheffing wel correct is” terug aangemaakt. Al de niet aangemaakte workflows, zijnde ongeveer een 5.000¹¹, werden achteraf alsnog gecreëerd en manueel verwerkt.

Uiteindelijk werd bij mevrouw De Koninck de toe te passen schaal I bedrijfsvoorheffing pas aangepast vanaf maart 2020. De bedrijfsvoorheffing op het pensioen van mevrouw De Koninck steeg hierdoor van 230,95 naar 597,30 euro. De oorsprong van de hoge belastingaanslag is dus duidelijk. Bovendien werd er vanaf dan ook correct een solidariteitsbijdrage ingehouden¹². De aanpassing van de bedrijfsvoorheffingsschaal kwam er in het dossier van mevrouw De Koninck ingevolge de creatie van een workflow op 25 januari 2020.

Uiteindelijk heeft het dus 11 maanden geduurd (van april 2019 tot maart 2020) vooraleer de FPD de fiscale toestand rechtgezet heeft.

De FPD meldt ons -ook al voegt de FPD er onmiddellijk aan toe dat dit niet belet dat ze een fout hebben gemaakt in het dossier- dat in de brieven waarop toelichting gegeven wordt over het gewijzigde uitbetaalde pensioenbedrag steeds de volledige bruto-netto situatie die de pensioendienst gebruikt vermeld wordt. De FPD concludeert hieruit dat de gepensioneerden dan vrij eenvoudig kunnen nagaan of de bedrijfsvoorheffingsschaal correct is toegepast.

Bij de omzetting van het gezinspensioen naar een pensioen als alleenstaande met ingang van 1 mei 2019 werd op 24 april 2019 inderdaad een brief met betrekking tot de bruto-netto situatie en de hiervoor determinerende elementen gepost in mypensioen van mevrouw De Koninck.

De brief vermeldt dat de fiscale schaal II wordt toegepast op haar pensioen. Tevens wordt er in deze brief vermeld dat deze schaal van toepassing is op echtgenoten en wettelijk samenwonenden van wie de partner geen persoonlijke beroepsinkomsten heeft. Dat de partner ook in principe¹³ geen pensioen

¹⁰ Zie ook ons JV 2019, p. 82, 6. Geen automatische aanpassing van de fiscale en sociale inhoudingen op ambtenarenpensioenen bij de FPD bij overlijden van echtgenoot

¹¹ Merk wel op dat ook al wordt een workflow gecreëerd werd naar aanleiding van wijziging van een determinerend element voor de bedrijfsvoorheffing dit voor de meeste dossiers niet resulteert in een wijziging van de bedrijfsvoorheffing.

¹² De berekening van de solidariteitsbijdrage is gekoppeld aan de schaal van de bedrijfsvoorheffing.

¹³ Indien de partner een klein pensioen geniet verhindert dit de toepassing van schaal II niet.

mag genieten wordt niet vermeld. De foutief toegepaste bedrijfsvoorheffingsschaal valt ons inziens dus niet zo eenvoudig te detecteren door betrokkene.

Daarbij komt dat vermits betrokkene niet expliciet geopteerd heeft voor communicatie per post zij onder het principe “digital by default” valt. Doch daar de FPD niet in het bezit is van het e-mailadres van mevrouw De Konick¹⁴ ontvangt zij geen mail met de melding dat er een brief voor haar gepost is in mypension. Hierdoor heeft zij dus in de praktijk zelf geen weet van het feit dat er een brief voor haar in mypension gepost is.

Zoals in het Jaarverslag 2019¹⁵ vermeld, wordt er wat betreft de correcte toepassing van de bedrijfsvoorheffing wel heel wat verantwoordelijkheid -en we moeten benadrukken soms onvermijdelijk- bij de gepensioneerde gelegd.

Deze wordt immers gevraagd elke wijziging van de elementen die determinerend zijn voor de inhoudingen op zijn pensioen te melden¹⁶.

Dat deze verantwoordelijkheid die bij de gepensioneerde gelegd wordt voor de meeste hun kennis en bevattingsvermogen te boven gaat of dat bij de gepensioneerden ten onrechte het idee leeft dat de pensioendienst toch in het bezit is van alle noodzakelijk gegevens om de bedrijfsvoorheffing correct te berekenen blijkt uit het feit dat in de periode van januari tot en met 14 mei 2019 maar 60 gepensioneerden de FPD gecontacteerd hebben met de vraag of hun bedrijfsvoorheffing wel correct was gelet op een wijzigend element dat determinerend was voor de bedrijfsvoorheffing.

De Ombudsman Pensioenen roept de pensioendiensten bijgevolg op inspanningen te blijven doen om zoveel mogelijk van de determinerende elementen voor de bedrijfsvoorheffing zelf op te sporen door het voeden van hun bestanden met gegevens afkomstig van andere overheidsdiensten (gegevens uit het rijksregister, kinderlast, pensioenen uitbetaald door een andere pensioendienst, RVA-uitkeringen, uitoefening van een beroepsactiviteit terug te vinden in de Dmfa aangiftes).

Wij verwijzen in dit kader bijkomend naar het “only once” principe, verwoord in de wet van 5 mei 2014 houdende de verankering van het principe van de unieke gegevensinzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren.

Het principe van de unieke gegevensinzameling is één van de essentiële middelen om de verschillende verplichte overheidsprocedures of -formulieren voor burgers en ondernemingen te vereenvoudigen. Dit principe wil o.a. vermijden dat burgers steeds opnieuw dezelfde identificatiegegevens dienen mee te delen in het geval deze gegevens reeds aan een andere administratie werden overgemaakt.

De wet heeft als doel om het hergebruik van gegevens die reeds beschikbaar zijn in authentieke bronnen (principe van de unieke gegevensinzameling/only once-principe) in de werking van de federale overheidsdiensten te verankeren en het gebruik te stimuleren van elektronische formulieren door de waarde ervan volledig gelijk te schakelen met papieren formulieren. Verder voorziet deze wet de mogelijkheid om bestaande wetgeving en formulieren van federale instanties in strijd met de wet aan te passen.

Doch is het in de praktijk nog niet mogelijk (onmiddellijk) -vaak gelet op het uitzonderingskarakter van bepaalde situaties- op deze wijze alle informatie te bekomen die de pensioendienst nodig heeft om de bedrijfsvoorheffing correct en juist te berekenen (b.v. beroepsinkomsten van de echtgenoot).

De (toekomstig) gepensioneerde is nog steeds voor sommige informatie de enige bron waar de volledige en juiste informatie te bekomen is.

¹⁴ Betrokkene heeft in 2012 toen de FPD op een betalingsbericht meldde dat de correspondentie voortaan digitaal zou plaatsvinden niet aan de FPD gemeld de briefwisseling verder per post te willen ontvangen.

¹⁵ Zie Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2019 p. 90

¹⁶ Merk op dat betrokkene jaren geleden aan de RVP niet gemeld had dat haar partner een ambtenarenpensioen kreeg van PDOS en dat hierdoor zij eigenlijk ten onrechte een gezinspensioen heeft ontvangen van de RVP.

Daarom raadt de Ombudsman Pensioenen niettemin de gepensioneerden aan de brieven waarop toelichting gegeven wordt over het gewijzigde uitbetaalde pensioenbedrag na te kijken en de wijzigingen van elementen die determinerend zijn voor de bedrijfsvoorheffing en die door de FPD gevraagd werden mee te delen, ook effectief mee te delen (b.v. kind ten laste).

Tot slot delen we nog mee dat de Ombudsman Pensioenen na het gevoerde onderzoek zijn bevindingen heeft overgemaakt aan de federale Ombudsman die bevoegd is voor de werking van de fiscus zodat deze kan nagaan of de belastingaanslag correct is.

*Door de gepensioneerde terug te betalen
onterecht ontvangen pensioenbedrag:
netto of bruto?*

4

HOOFDSTUK

Door de gepensioneerde terug te betalen onterecht ontvangen pensioenbedrag: netto of bruto?

Wanneer door de pensioendienst ten onrechte een pensioenbedrag werd uitbetaald aan een gepensioneerde rijst de vraag hoe de pensioendienst dit bedrag moet recupereren: is dat dan beperkt tot het nettobedrag dat de gepensioneerde effectief ontvangen heeft of moet de gepensioneerde het belastbaar brutobedrag terugbetalen (dus ook de bedrijfsvoorheffing die hij niet ontvangen heeft van de pensioendienst). De onverschuldigd betaalde ziekte- en invaliditeitsbijdrage en de solidariteitsbijdrage mogen immers niet teruggevorderd worden.

De FPD opteert meestal voor een terugvordering van het belastbaar brutobedrag. Dit heeft tot gevolg dat de gepensioneerde een hoger bedrag dan het bedrag dat hij van de pensioendienst ontvangen heeft aan de pensioendienst moet terugbetalen. De gepensioneerde heeft immers een netto pensioenbedrag ontvangen. De bedrijfsvoorheffing wordt door de pensioendienst ingehouden op het pensioen en in de vorm van voorschotten aan de fiscus betaald die ze in mindering brengt van de toekomstige personenbelasting. Zolang de gepensioneerde nog geen afrekening heeft gekregen van de personenbelasting voor het jaar waarin de terugvordering plaats vindt, betaalt hij dus meer terug dan hij gekregen heeft. Dit is niet in overeenstemming met de circulaire van de fiscus. Volgens deze circulaire is het tot 31 juli van het jaar volgend op de onterechte betaling aangewezen dat enkel het netto pensioenbedrag teruggevorderd wordt.

De Ombudsman Pensioenen roept de FPD op de terugvorderingspraktijk af te stemmen op de fiscale regularisatieprocedure zoals verwoord in de circulaire.

DOSSIERS 34346 - 35023

De feiten

De heer Vandermeulen was sinds 1 januari 2013 in het genot van een overlevingspensioen openbare sector en een klein overlevingspensioen werknemer.

Hij bereikt op 28 februari 2020 de pensioenleeftijd. De FPD diende dus 15 maanden op voorhand het onderzoek naar een rustpensioen als werknemer op te starten.

Met de beslissing van 13 maart 2019 heeft de Federale Pensioendienst zijn rustpensioen werknemer toegekend vanaf 1 maart 2020 en tegelijkertijd de schorsing bevestigd van het overlevingspensioen werknemer vanaf 1 maart 2020 in toepassing van de cumulatierregels.

De heer Vandermeulen verwachtte eveneens een beslissing te ontvangen waarbij zijn overlevingspensioen overheid vanaf 1 maart 2020 herberekend werd ingevolge de toekenning van zijn rustpensioen.

Pas einde maart 2020 ontvangt hij een herzieningsbeslissing van zijn overlevingspensioen overheid. Zijn overlevingspensioen overheid wordt verminderd vanaf 1 maart 2020. Bijkomend wordt in deze herzieningsbeslissing aangegeven dat er een schuld zal ontstaan die hij zal moeten terugbetalen.

Eind april ontvangt hij een afrekening van de terugvordering van de FPD. Het betreft het teveel ontvangen bruto belastbaar overlevingspensioen overheid.

De heer Vandermeulen kan niet akkoord gaan met het feit dat de FPD als klap op de vuurpijl nu ook nog eens aan hem de bedrijfsvoorheffing terugvraagt, terwijl hij dit bedrag totaal niet ontvangen heeft. Als hij de bedrijfsvoorheffing terugbetaalt, dan zal hij deze pas ten vroegste eind 2021 kunnen terugkrijgen van de fiscus.

In het dossier van mevrouw Braeckeveldt werd ook een terugvordering van het bruto belastbaar bedrag aan betrokkene betekend.

Mevrouw Braeckeveldt ontving in september 2018 de terugvordering van teveel betaalde bedragen in het jaar 2016 wegens overschrijding van de toegelaten cumulatiegrenzen. Ingevolge een wijziging in de cumulatietoestand werd deze schuldvordering herzien. Mevrouw Braeckeveldt diende minder terug te betalen. Bij de afrekening door de FPD liep het mis. In april 2019 deelde de FPD aan mevrouw Braeckeveldt mee dat haar achterstallen verschuldigd waren van 742,83 euro netto. Vrijwel meteen na de betaling van dit bedrag merkt de FPD dat de afrekening foutief was. Door de betaling van 742,83 euro ontving mevrouw Braeckeveldt een maandbedrag dubbel. De FPD vorderde echter niet 742,83 euro (zijnde het bedrag dat mevrouw Braeckeveldt effectief ontvangen had), doch 1.062,43 euro terug. Dit is het netto aan mevrouw Braeckeveldt ten onrechte dubbel uitbetaalde maandbedrag verhoogd met de bedrijfsvoorheffing (= bruto belastbaar bedrag).

Mevrouw Braeckeveldt vraagt zich af waarom er geen netto bedrag is teruggevorderd.¹

Bedenkingen

Vooraf melden we dat vijftien maanden voor het bereiken van de pensioenleeftijd (28 februari 2020) door de FPD het onderzoek naar de rechten van het rustpensioen diende opgestart te worden in het dossier van de heer Vandermeulen.

Het Handvest van de Sociaal Verzekerde voorziet dat binnen de 4 maanden vanaf de pensioenaanvraag of het feit dat aanleiding gaf tot het ambtshalve onderzoek een pensioenbeslissing moet getroffen worden en voorziet nog een termijn van 4 maanden om de betaling in orde te brengen.

Met de beslissing van 13 maart 2019 heeft de Federale Pensioendienst sector werknemers zijn rustpensioen werknemer toegekend vanaf 1 maart 2020. Tegelijkertijd werd het overlevingspensioen werknemer vanaf 1 maart 2020 als gevolg van de cumulatiebepalingen geschorst.

De beslissing van de FPD sector ambtenaren met betrekking tot het overlevingspensioen openbare sector (toepassing van de cumulatieregels) had eveneens binnen de termijnen voorzien in het Handvest van de Sociaal Verzekerde genomen moeten zijn. Doch de FPD sector ambtenaren werd niet onmiddellijk in kennis gesteld van het onderzoek van het rustpensioen werknemer door de FPD sector werknemers. Een gebrek aan coördinatie tussen beide diensten ligt dus aan de oorsprong van het probleem.

De vraag waar we hier dieper op ingaan is of de pensioendienst bij een onterecht ontvangen pensioenbedrag netto dan wel bruto dient terug te vorderen.

Vooraf eerst een duidelijke definiëring van enkele concepten. Wanneer de FPD enkel het onverschuldigd betaalde bedrag terugvordert, is er sprake van een netto terugvordering.² Wanneer de FPD naast het onverschuldigd betaalde bedrag ook de bedrijfsvoorheffing terugvordert, is er sprake van een bruto terugvordering.³ De onverschuldigd betaalde ziekte- en invaliditeitsbijdrage en de solidariteitsbijdrage mogen immers niet teruggevorderd worden. De begrippen bruto en netto terugvordering hebben in deze tekst dan ook enkel betrekking op de terugvordering van de onverschuldigd betaalde bedrijfsvoorheffing en dus niet op de terugvordering van onverschuldigd betaalde ziekte- en invaliditeitsbijdrage en de solidariteitsbijdrage⁴.

Het artikel 14 § 2 van het koninklijk besluit van 8 december 2013⁵ bepaalt immers dat indien door de FPD wordt vastgesteld dat bij de bepaling van de inhouding een materiële vergissing werd begaan, hij ambtshalve de vergissing rechtzet. Indien de vergissing aanleiding heeft gegeven tot een onvoldoende inhouding dan past de FPD het bedrage van de inhouding aan vanaf de eerste betaling die volgt op

1 Wij ontvingen de klacht van mevrouw Braeckeveldt pas in december 2020. Wij konden helaas aan haar verzoek geen verder gehoor geven daar de afrekening door de fiscus voor de inkomsten van 2019 reeds gemaakt werd (zie verder).

2 Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 2; W. VAN ECKHOUTTE, *Socialezekerheidsrecht met fiscale notities 2019-2020*, II, Mechelen, Kluwer, 2019, 2070.

3 Ibid.

4 We zouden dus ook van "semibruto" kunnen spreken.

5 Koninklijk besluit van 8 december 2013 tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen.

de datum waarop aan betrokkene het bedrag van de nieuwe inhouding en de berekeningswijze ervan werd meegedeeld.

Schematische voorstelling:

Bruto pensioenbedrag
- Ziekte- en invaliditeitsverzekering bijdrage
- Solidariteitsbijdrage
= Belastbaar pensioenbedrag
- Bedrijfsvoorheffing
= Netto pensioenbedrag

Op grond van artikel 249 WIB 1992 wordt de belasting op beroepsinkomsten (pensioen) geheven bij wijze van voorheffing. De wetgever noemt dit de bedrijfsvoorheffing.⁶ De bedrijfsvoorheffing is een voorschot op de personenbelasting en wordt ingehouden op het belastbaar pensioenbedrag.⁷ De bedrijfsvoorheffing is verschuldigd door het betalen of het toekennen van belastbare bezoldigingen.⁸ Het betalen of het toekennen van pensioenen zorgt er dus voor dat de bedrijfsvoorheffing opeisbaar wordt.⁹

De FPD is op grond van artikel 270, 1° WIB 1992 bedrijfsvoorheffing verschuldigd aan de FOD Financiën.¹⁰ Dit artikel bepaalt namelijk het volgende: “De bedrijfsvoorheffing is verschuldigd door: de in de artikelen 3, 179 of 220 vermelde belastingplichtigen die als schuldenaar, bewaarder, mandataris of tussenpersoon in België of in het buitenland [...] pensioenen [...] betalen of toekennen”.¹¹

De FPD zal dus op het belastbaar pensioen bedrijfsvoorheffing inhouden en vervolgens het netto pensioenbedrag aan de pensioengerechtigde uitkeren.¹² De FPD stort de verschuldigde bedrijfsvoorheffing door aan de FOD Financiën. Op grond van artikel 296 WIB 1992 verrekent de Administratie van de Ondernemings- en Inkomensfiscaliteit uiteindelijk het bedrag van de geheven bedrijfsvoorheffing met de personenbelasting.¹³

De betalingstabel hieronder verduidelijkt wat er juist gebeurd was. Het correcte maandrecht lezen we af in april. In maart werd er duidelijk teveel betaald met als gevolg de berekening van de schuld (in de laatste kolom).

6 Art. 249, tweede lid WIB 1992.

7 FEDERALE PENSIOENDIENST, *Van bruto- naar nettobedrag*, <https://www.sfpd.fgov.be/nl/betaling/brut-net> (consultatie 23 maart 2020); E. VAN DE VELDE EN M. WILMS, “Fiscaliteit inzake de eerste en tweede pensioenpijler in het licht van de recente hervormingen”, TSR 2019, afl. 3, (444) 453.

8 Art. 273,1° WIB 1992; D. HEYLEN EN I. VERREY, *Sociaal recht in essentie*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 418.

9 D. HEYLEN EN I. VERREY, *Sociaal recht in essentie*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 418.

10 D. Deschrijver, *Bedrijfsvoorheffing*, Gent, Larcier, 2016, 33-34; D. HEYLEN EN I. VERREY, *Sociaal recht in essentie*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 418.

11 Art. 270, 1° WIB 1992.

12 Art. 272, 1° WIB 1992.

13 Art. 296, eerste lid WIB 1992; E. VAN DE VELDE EN M. WILMS, “Fiscaliteit inzake de eerste en tweede pensioenpijler in het licht van de recente hervormingen”, TSR 2019, afl. 3, (444) 453.

Maand	02/2020	03/2020	04/2020	Berekening teveel ontvangen met en zonder Bedrijfsvoorheffing
Rustpensioenen werknemer		2030,45	2030,45	0,00
Overlevingspensioenen werknemer	10,83			0,00
Overleving Overheid	2063,02	2104,28	440,40	-1663,88
Totaal bruto bedragen	2073,85	4134,73	2470,85	-1663,88
ZIV-bijdrage	-73,62	-146,78	-87,72	+ 59,06
Solidariteitsbijdrage Werknemer	-0,22	-40,61	-40,61	0,00
Solidariteitsbijdrage Overheid	-41,26	-42,08	-8,81	+ 33,27
Totaal belastbaar	1958,75	3905,26	2333,71	-1571,55 (met BV)
Bedrijfsvoorheffing (BV)	-293,05	-1392,28	-498,02	
Totaal Netto	1665,70	2512,98	1835,69	-677,29 (zonder BV)

De FPD vroeg aan betrokkene de terugbetaling van het teveel ontvangen bruto-pensioenbedrag tijdens de maand maart 2020, inclusief de bedrijfsvoorheffing.

Het verschil is groot, de FPD vroeg een bruto bedrag terug van 1.571,55 euro, zijnde 894,26 euro meer dan mijnheer Vandermeulen netto teveel ontvangen had. Het verschil van 894,26 euro vertegenwoordigt exact wat er in maart 2020 teveel afgehouden werd aan bedrijfsvoorheffing (of 1392,28 - 498,02) en doorgestort werd naar de belastingdiensten.

Het feit dat ook de bedrijfsvoorheffing teruggevraagd werd door de FPD, zette kwaad bloed bij de heer Vandermeulen. Hij weet dat een terugbetaling van de bedrijfsvoorheffing in het beste geval pas eind 2021 zal kunnen gerecupereerd worden via de belastingaanslag. In het minder goede geval zal dit pas in 2022 zijn, of 2 jaar later.

In eerste instantie, toen de heer Vandermeulen zelf vroeg het bedrag netto terug te vorderen, wenste de FPD hierop niet in te gaan.

Ook toen wij het in een bemiddeling voor een eerste keer vroegen was het antwoord opnieuw negatief.

Doch het antwoord op onze tweede bemiddeling was evenwel positief. Dit tot groot genoegen van onze klager.

Het positief antwoord van de FPD werd aan de Ombudsdienst toegestuurd op 26 mei 2020. Toen de Ombudsdienst Pensioenen aan betrokkene meldde dat de bemiddeling geslaagd was, stortte deze diezelfde dag nog het netto teveel ontvangen bedrag (677,29 euro) terug op rekening van de FPD.

Voor het lopende fiscaal jaar is het dus mogelijk om de teveel betaalde bedrijfsvoorheffing te recupereren.

Dit gebeurt reeds automatisch voor teruggekeerde betalingen: bijvoorbeeld een betaling die terugkeert na overlijden, een betaling die terugkeert als het pensioen ten onrechte op een verkeerde zichtrekening gestort wordt. De bedrijfsvoorheffing op het pensioen zal dan volledig geautomatiseerd uit de boekingspost gehaald worden.

Daarentegen, voor teveel betaalde pensioenbedragen tijdens het lopende jaar berekent de FPD zonder uitzondering het bruto belastbaar, dat aldus wordt teruggevorderd bij de schuldenaar. Het is voor de FPD evenwel mogelijk om de bedrijfsvoorheffing van een lopend jaar niet op te nemen in een schuldbetekening, doch deze direct fiscaal te regelen.

Uiteindelijk is het niet meer dan een soort fiscale mutatie van de bestemming van de afhouding van de bedrijfsvoorheffing: deze wordt boekhoudkundig uit de algemene boekingspost bedrijfsvoorheffing gehaald en teruggezet als pensioengelden op rekening van de FPD.

Laten we ook nog even dieper ingaan op de voordelen die in dit geval verbonden zijn aan deze bewerking. Het betreft: klantvriendelijkheid, kleinere en vooral meer aannemelijke schuldbedragen,

accuratere fiscale afhandeling en een snellere recuperatie van de schulden als er een maandelijkse invordering dient te gebeuren.

Wel is het momenteel nog steeds zo dat de “mutatie bedrijfsvoorheffing naar pensioen” voor wat betreft de recuperatie van schulden manueel moet gebeuren door de dienst Sociale en Fiscale Inhoudingen van de FPD en dit kan misschien op bepaalde ogenblikken tot een overbelasting van de dienst leiden. Eindconclusie voor deze klacht is dat de heer Vandermeulen voldoening heeft gekregen. Doch de Ombudsdienst Pensioenen werkt niet enkel curatief waarbij door bemiddeling naar een oplossing wordt gestreefd voor de ingediende klacht. De Ombudsdienst Pensioenen werkt ook preventief. Het is de bedoeling dat toekomstig gepensioneerden niet met gelijkaardige problemen zouden geconfronteerd worden.

Dit was dan ook de aanleiding om nader te onderzoeken wanneer de FPD een onverschuldigd betaald bedrag wil terugvorderen of in de terugvordering de bedrijfsvoorheffing al dan niet moet inbegrepen zijn.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft een grondig onderzoek gevoerd over dit item.

Tevens heeft, onder begeleiding van de Nederlandstalige Ombudsman Pensioenen een Masterstudente Rechten van de KU Leuven, Margot Derie, in het kader van het project PrakSiS deze problematiek onderzocht. Het project PrakSiS werd door de KU Leuven ingericht ter vervanging van de Masterproef en heeft als doel om een student kennis te laten maken met de juridische praktijk, waarbij de student actief meewerkt om een probleem ingebed in de sociale zekerheid op te lossen.

Beiden kwamen tot dezelfde conclusie.

Kort samengevat: de procedure voor de regularisatie van te veel betaalde pensioenen wordt op fiscaal vlak geregeld door een circulaire. We hebben daarenboven een strekking in de rechtspraak gevonden die de werkwijze, verwoord in de circulaire ondersteunt. Doch stellen we vast dat de terugvorderingspraktijk van de FPD op bepaalde punten afwijkt van de fiscale regularisatieprocedure uit de circulaire. Wij bepleiten dan ook dat de terugvorderingspraktijk van de FPD zou afgestemd worden op de fiscale regularisatieprocedure.

In ondergaande tekst lichten wij onze bevinding toe en staven deze met argumenten. We hebben deze bevindingen en argumenten eveneens overgemaakt aan de FPD.

In een circulaire Ci.RH.244/594.121 van 19 mei 2009 van de FOD Financiën wordt de procedure beschreven voor de regularisatie van de belastingtoestand van belastingplichtigen die teveel betaalde pensioenen hebben verkregen.

Merk in dit kader op dat de gelijkschakeling tussen de openbare sector en de privésector er in 2008 is gekomen na een gezamenlijke bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen en de federale Ombudsman¹⁴. De circulaire Ci.RH.244/588.835 van 7 februari 2008 bepaalt het volgende: “Gelet op de rechtspraak, en inzonderheid op het arrest van het Hof van Cassatie van 20.06.2002, rolnr.Fo00079N, is beslist om de principes opgenomen in nrs. 3 tot 6, die reeds gelden voor teveel betaalde bezoldigingen en pensioenen die in een later belastbaar tijdperk worden teruggevorderd van personeelsleden of gewezen personeelsleden van de openbare sector, voortaan ook toe te passen in de privésector.”¹⁵ De circulaire van 7 februari 2008 werd vervolgens aangevuld door de circulaire Ci.RH.244/594.121 van 19 mei 2009. Deze circulaire gaat dieper in op de modaliteiten van het gebruik van een attest 281.25.¹⁶ Door de invoering van deze circulaire verloopt de fiscale regularisatie van de terugvordering van onverschuldigd betaalde pensioenen in de openbare sector en in de privésector op dezelfde manier.¹⁷

De teveel betaalde pensioenen moeten het gevolg zijn van ongewilde vergissingen of van ongewilde administratieve vertragingen.

¹⁴ Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2007, p. 80.

¹⁵ Circ. 7 februari 2008 RH.244/588.835 AOIF nr. 4/2008, 2.

¹⁶ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 1.

¹⁷ F. Vandenberghe, *Handboek Personenbelasting 2019*, Oud-Turnhout, Gompel & Svacina, 2019, 352; I. Van De Woesteyne, *Handboek personenbelasting 2019-2020*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 518.

De onrechtmatig betaalde pensioenen die in een later belastbaar tijdperk worden teruggevorderd, moeten niet geregulariseerd worden voor het belastbaar tijdperk waarin de onrechtmatig betaalde sommen werkelijk zijn teruggevorderd. Wel moeten ze geregulariseerd worden voor het belastbaar tijdperk waarin de sommen onrechtmatig zijn betaald.

De procedure die voor de fiscale regularisatie moet/kan worden gevolgd is in grote mate afhankelijk van de periode waarin de terugvordering wordt gevraagd. Er dienen drie periodes te worden onderscheiden. De eerste periode loopt tot op het moment waarop de inkomstenfiches voor het voorbije inkomstenjaar worden opgesteld. De tweede periode loopt vanaf het moment waarop de inkomstenfiches worden opgemaakt tot 31 juli van het jaar volgend op het jaar van de oorspronkelijke betaling. Ten slotte loopt de derde periode vanaf 1 augustus van het jaar volgend op het jaar van de oorspronkelijke betaling. We bespreken deze drie periodes.

1/ Eerste periode: tot de opmaak inkomstenfiches voorbije inkomstenjaar

In deze eerste periode zijn er nog geen inkomstenfiches opgesteld voor het afgelopen inkomstenjaar.¹⁸ Dit heeft tot gevolg dat de terugvorderingen van de bezoldigingen en pensioenen netto kan gebeuren.¹⁹ Aangezien er nog geen inkomstenfiches zijn opgesteld, is het nog mogelijk om een correcte inkomstenfiche op te stellen.²⁰

De regularisatie van de bedrijfsvoorheffing gebeurt door het indienen van een verbeterende aangifte.²¹ Op de inkomstenfiche voor het afgelopen inkomstenjaar zal het verschil tussen het werkelijk uitgekeerde bedrag en het teruggevorderde bedrag worden weergegeven net als de werkelijk ingehouden bedrijfsvoorheffing, zijnde de oorspronkelijke ingehouden min de door de schuldenaar van de bedrijfsvoorheffing gerecupereerde bedrijfsvoorheffing.²²

Doordat het nog mogelijk is om de correcte inkomstenfiches op te stellen, kan de belastingplichtige op zijn aangifte in de personenbelasting onmiddellijk de juiste bedragen invullen zodat er geen rechtzetting door de fiscus nodig is.²³ Er zal dus geen attest 281.25 nodig zijn om de onverschuldigde betaling te regulariseren.²⁴

De netto terugvordering binnen het lopende jaar wordt daarenboven gestaafd door Cassatierechtspraak, met name door het arrest van het Hof van Cassatie 19 juni 2015.

Dit arrest betreft weliswaar de terugvordering van onverschuldigd betaald vakantiegeld door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie; doch dezelfde principes uit dit arrest kunnen ons inziens ook toegepast worden op de FPD. Beiden zijn namelijk schuldenaar van bedrijfsvoorheffing op sociale uitkeringen. Daarenboven is de circulaire Ci.RH.244/594.121 van 19 mei 2009 niet enkel van toepassing op pensioenen doch ook op bezoldigingen.²⁵ We vatten de feiten van dit arrest kort samen.

De Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie had bij vergissing teveel vakantiegeld uitgekeerd aan arbeiders.²⁶ Bijgevolg besloot de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie tijdens het nog lopende jaar het teveel betaalde vakantiegeld bij de arbeiders terug te vorderen.²⁷ De Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie wilde de ingehouden en doorgestorte bedrijfsvoorheffing terugvorderen bij de fiscale administratie.²⁸ De fiscale administratie weigerde de bedrijfsvoorheffing terug te storten.

¹⁸ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 3.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 1; F. Vandenberghe, *Handboek Personenbelasting 2019*, Oud-Turnhout, GOMPEL & SVACINA, 2019, 352.

²⁶ Cass. 19 juni 2015, *TFR* 2016, afl. 2, nr. 494, 1, file:///C:/Users/Eigenaar/Downloads/tfr2016_2po_2%20(1).pdf.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Cass. 19 juni 2015, *TFR* 2016, afl. 2, nr. 494, 1, file:///C:/Users/Eigenaar/Downloads/tfr2016_2po_2%20(1).pdf.

Het Hof van beroep te Brussel oordeelde in een arrest van 21 november 2012 dat de bedrijfsvoorheffing moet teruggestort worden.²⁹ Vervolgens besloot de fiscale administratie cassatieberoep aan te tekenen.

Het Hof van Cassatie oordeelde dat de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie de teveel ingehouden en aan de fiscale administratie doorgestorte bedrijfsvoorheffing kan terugvorderen van de fiscale administratie.³⁰ Het Hof van Cassatie oordeelde als volgt: “Het systeem van de fiscale wet staat er niet aan in de weg dat de Rijksdienst die bij vergissing teveel vakantiegeld heeft betaald aan arbeiders en die dit vakantiegeld van de betrokken arbeiders heeft teruggevorderd, de zonder rechtsgrond betaalde bedrijfsvoorheffing terugvordert van de fiscale administratie”³¹

De netto terugvordering wordt eveneens gestaafd door rechtspraak betreffende pensioenen. Zo vonden wij het vonnis van de Arbeidsrechtbank Brussel van 26 mei 1997. Ook hier weer een korte samenvatting.

De toenmalige RVP had aan eiseres een rustpensioen toegekend waarop ze geen recht had. Bijgevolg vorderde de RVP de onverschuldigde betaling terug van eiseres.³² De RVP vorderde van eiseres niet enkel het effectief uitgekeerde rustpensioen terug, maar ook de bedrijfsvoorheffing die op het rustpensioen werd ingehouden en werd doorgestort aan de administratie der belastingen.³³ De RVP ging dus over tot een bruto terugvordering aangezien de bedrijfsvoorheffing ook werd teruggevorderd van eiseres.

Eiseres ging hier niet mee akkoord en stelde dat enkel het bedrag dat haar effectief werd uitgekeerd, kon worden teruggevorderd.³⁴ Eiseres spoort dus aan op een netto terugvordering. Eiseres besloot uiteindelijk een vordering in te stellen voor de arbeidsrechtbank te Brussel.

De arbeidsrechtbank oordeelde dat eiseres terecht stelt dat ze niet kan gehouden worden om meer terug te betalen dan dat ze effectief heeft ontvangen. De RVP die een onrechtmatige betaling heeft gedaan, beschikt slechts over een vordering tegen eiseres voor het bedrag dat hij effectief aan eiseres heeft uitgekeerd.³⁵ Dit volgt uit de artikelen 1235 en 1376 van het Burgerlijk Wetboek.

Bovendien geeft de arbeidsrechtbank aan dat de bedrijfsvoorheffing geen belasting is, maar wel een wijze van inning van de belasting.³⁶ Het is een voorschot op de definitieve belasting. Dit volgt uit de artikelen 296 en 304 § 2 WIB 1992.

Verder oordeelt de arbeidsrechtbank dat de RVP bij het inhouden en het doorstorten van de bedrijfsvoorheffing een eigen verplichting uitvoerde.³⁷ Dit volgt uit de artikelen 270 tot 273 WIB 1992. De RVP handelde bijgevolg niet in naam en voor rekening van eiseres.

Ten slotte oordeelt de arbeidsrechtbank dat het feit dat de administratie der belastingen zich verzet tegen de teruggave van de voorheffing aan de RVP of dat die teruggave praktische of juridische problemen veroorzaakt onverschillig is.³⁸ Het strookt namelijk niet met de principes van een onverschuldigde betaling dat eiseres meer zou moeten terugbetalen dan dat ze effectief onverschuldigd heeft ontvangen.

2/Tweede periode: vanaf de opmaak inkomstenfiches tot 31 juli jaar volgend op het jaar van oorspronkelijke betaling

In deze tweede periode zijn de inkomstenfiches wel al opgemaakt.³⁹ Dit heeft tot gevolg dat de

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*

³¹ *Ibid.*

³² Arbrb. Brussel 26 mei 1997, *Soc.Kron.* 1998, 46.

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Arbrb. Brussel 26 mei 1997, *Soc.Kron.* 1998, 46.

³⁶ Arbrb. Brussel 26 mei 1997, *Soc.Kron.* 1998, 47.

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

³⁹ Zie ook FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIËN, Indieningstermijnen fiches, <https://financien.belgium.be/nl/E-services/Belcotaxonweb/indieningstermijnen-fiches#q1> (consultatie 27 maart 2020).

schuldenaar van de bedrijfsvoorheffing een verbeterde fiche 281.11 zal moeten opstellen.⁴⁰ De inkomstenfiches kunnen via Belcotax-on-web worden verbeterd door het indienen van een verbeterend bestand of door een online verbetering.⁴¹ De terugvordering van bezoldigingen en pensioenen kan netto gebeuren. De regularisatie van de bedrijfsvoorheffing gebeurt door het indienen van een verbeterende aangifte. Er zal dus opnieuw geen attest 281.25 nodig zijn om de onrechtmatige betaling te regulariseren. De FPD kan rechtstreeks de bedrijfsvoorheffing bij de fiscus terugvorderen. De fiscus zet dan de belastbare grondslag recht en betaalt de FPD terug.⁴²

Wel kan het gebeuren dat de belastingplichtige zijn aangifte van de personenbelasting invult op basis van de foutieve gegevens op zijn oorspronkelijke inkomstenfiche. Wanneer vanaf 1 september van het aanslagjaar de ingediende aangiftes worden verwerkt, zal het geautomatiseerde systeem vaststellen dat de verbeterde fiche die zich ondertussen in Belcotax bevindt, niet overeenstemt met de bedragen die de belastingplichtige op zijn aangifte heeft vermeld.⁴³ De taxatiedienst zal dit opmerken en zal het nodige doen om tot een correcte afrekening te komen.⁴⁴ Het blijft ook mogelijk dat de belastingplichtige zelf om een rechtzetting vraagt.⁴⁵

3/Derde periode: vanaf 1 augustus jaar volgend op jaar van oorspronkelijke betaling

In deze derde periode is de ingehouden bedrijfsvoorheffing reeds verrekend met de verschuldigde personenbelasting. Dit heeft tot gevolg dat vanaf 1 augustus de schuldenaar van de bedrijfsvoorheffing, de bedrijfsvoorheffing niet meer kan recupereren bij de fiscus.⁴⁶ Wanneer deze schuldenaar de bedrijfsvoorheffing wil recupereren, zal hij dus in principe moeten overgaan tot een bruto terugvordering bij de belastingplichtige en niet tot een terugvordering bij de fiscus.⁴⁷

De belastingtoestand van de belastingplichtige voor het belastbaar tijdperk waarin de onverschuldigde betaling gebeurde, kan dan enkel nog worden geregulariseerd op basis van een attest 281.25.⁴⁸ Indien de schuldenaar van de bedrijfsvoorheffing toch besluit om een netto terugvordering toe te passen, dan kan de schuldenaar de bedrijfsvoorheffing niet meer terugvorderen bij de FOD Financiën.⁴⁹

Het opstellen van een attest 281.25 is op basis van deze circulaire verplicht.⁵⁰ In principe zou de FPD dan een bruto terugvordering moeten toepassen. Besluit de FPD om toch een netto terugvordering door te voeren dan kan hij niet meer de bedrijfsvoorheffing van de FOD Financiën recupereren. De FPD draagt dan finaal de financiële last van de ten onrechte betaalde bedrijfsvoorheffing.

⁴⁰ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 3.

⁴¹ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 3-4.

⁴² SECUREX SOCIAAL SECRETARIAAT, *Fiscale regularisatie buiten attest 281.25 – Ga nu reeds tot actie over*, https://www.securex.eu/lex-go.nsf/vwNewsW-gfisc_nl/5F75ADC54C7C4509C125829F0028E98D?OpenDocument (consultatie 27 maart 2020).

⁴³ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 4.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 2.

⁴⁸ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 4; FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIËN, *Bericht aan de werkgevers en aan de andere schuldenaars van aan de bedrijfsvoorheffing onderworpen inkomsten, 2018, 5-6*, [https://www.securex.eu/lexgo.nsf/vwAllDocs/9DF4F8144E53D59CC-12582DA002A4C76/\\$File/9DF4F8144E53D59CC12582DA002A4C76_oo_nl.pdf](https://www.securex.eu/lexgo.nsf/vwAllDocs/9DF4F8144E53D59CC-12582DA002A4C76/$File/9DF4F8144E53D59CC12582DA002A4C76_oo_nl.pdf) (consultatie op 26 maart 2020).

⁴⁹ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 2.

⁵⁰ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 4.

Schema⁵¹:

Periode	Vraag om terugvordering van onrechtmatig betaalde sommen:		
1	a) Tot 31.12 van het jaar van de oorspronkelijke onrechtmatige betaling b) Van 1.1 van het jaar volgend op het jaar van de oorspronkelijk onrechtmatige betaling tot het moment van het opmaken van de inkomstenfiches	Geen gebruik van attest 281.25	Inkomstenfiches bevatten correcte cijfers Netto terugvordering
2	Vanaf het moment waarop de inkomstenfiches zijn opgemaakt tot 1 augustus van het jaar volgend op het jaar van de oorspronkelijke onrechtmatige betaling	Geen gebruik van attest 281.25	Inkomstenfiches bevatten foute cijfers Verbeterde fiches opstellen Netto terugvordering
3	Vanaf 1 augustus van het jaar volgend op het jaar van de oorspronkelijke onrechtmatige betaling	Attest 281.25 opstellen	Kopie attest aan belastingplichtige Bruto terugvordering

Merk wel op dat in een recent geschil waarbij een terugvordering van werkloosheidsuitkeringen plaats vond die zowel betrekking hadden op het jaar van de terugvordering als op het jaar voorafgaand aan de terugvordering het Hof van Cassatie van 2 december 2019⁵² zonder een onderscheid te maken tussen beide periodes -een aspect dat immers door geen van beide partijen werd opgeworpen- stelde dat de teruggave van de ten onrechte ontvangen werkloosheidsuitkeringen zich niet beperkt tot het netto gedeelte van de betaalde uitkeringen maar zich ook uitstrekt tot het bedrag van de bedrijfsvoorheffingen.

De werkloze had zich ter argumentatie van zijn stelling gesteund op een arrest van het Arbeidshof van Brussel van 29 september 2010 waarin geconcludeerd werd dat “voor zover de RVP⁵³ tegenover de fiscus een eigen schuld betaalt waarop de sociaal verzekerde geen recht heeft, de RVP de onverschuldigd betaalde voorheffing moet terugvorderen van de fiscus”.

In deze zienswijze vallen de bedrijfsvoorheffingen onder wat men zou kunnen kwalificeren als een “rekening” van de werknemer bij de administratie van de directe belastingen. Deze rekening bevat een voorschot op de belasting, de aanvullende belastingen inbegrepen, die later wordt gevestigd en waarvan het voorschot desgevallend aan de belastingplichtige wordt teruggegeven.

Doch deze zeer recente Cassatierechtspraak verhindert ons inziens niet dat wanneer de netto-terugvordering zich (volledig) binnen het lopende jaar afspeelt de Cassatierechtspraak van 19 juni 2015⁵⁴ relevant blijft. Rechtspraak waarin gesteld wordt het systeem van de fiscale wetgeving er niet aan in de weg staat dat de zonder rechtsgrond aan de betrokkene betaalde bedrijfsvoorheffing teruggevorderd wordt van de fiscale administratie en derhalve bij de betrokkene niet teruggevorderd wordt.

Daarenboven benadrukken wij dat de gepensioneerde in het geval dat de bedrijfsvoorheffing door de pensioendiensten bij hem niet wordt teruggevorderd niet jarenlang moet wachten op een terugbetaling van de bedrijfsvoorheffing.

⁵¹ Circ. 19 mei 2009 RH.244/594.121 AOIF nr. 28/2009, 5.

⁵² Cass., 2 december 2019, nr. S.19.0038.F.

⁵³ Lees de voorganger van de FPD.

⁵⁴ Cass 19 juni 2015, T.F.R. 2016, afl.2, nr.494.

*Implementatie van nieuwe rechtspraak
door toedoen van Ombudsman Pensioenen*

5 HOOFDSTUK

Implementatie van nieuwe rechtspraak door toedoen van de Ombudsman Pensioenen

In dit hoofdstuk tonen we aan de hand van een voorbeeld aan hoe de Ombudsman Pensioenen ook dit werkingsjaar weer heeft bijgedragen tot de implementatie van nieuwe rechtspraak in de toepassing van de pensioenwetgeving.

De Federale Pensioendienst weigerde oorspronkelijk het grenscomplement toe te kennen aan degene die voor 1 december 2015 niet vervroegd met pensioen waren gegaan, ook al konden ze voor 1 december 2015 wel vervroegd met pensioen gaan en nadien in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage stapten. De Federale Pensioendienst interpreteerde de wet zodanig dat vanaf het moment dat iemand in het genot was van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage hij volgens de wetgeving zoals deze van kracht was tot en met 31 december 2018 niet meer voldoet aan de voorwaarden om vervroegd met pensioen te gaan. Op dat moment kon hij geen aanspraak meer maken op het grenscomplement. De Ombudsman Pensioenen wees erop dat de interpretatie van de FPD mensen ontmoedigt om hun beroepsactiviteiten verder te zetten na de vroegst mogelijke pensioendatum en hen aanspoort om vervroegd met pensioen te gaan.

Deze interpretatie staat haaks op de bedoeling van de wetgever. De FPD wijzigde na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen zijn interpretatie: ook zij die voor 1 december 2015 niet vervroegd met pensioen gegaan zijn -ook al konden ze dit- doch later in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage terecht kwamen, hebben voortaan recht op het grenscomplement.

Ter verdediging van zijn argumentatie verwees de Ombudsman Pensioenen naar rechtspraak (vonnissen arbeidsrechtbank Gent, 21 maart 2018 en Arbeidshof Antwerpen, afdeling Hasselt 17 januari 2020). Hiermee vervult de Ombudsman de rol van signaalgever van tendensen die zich voordoen in de rechtspraak.

Dit dossier toont eveneens aan dat de Ombudsman Pensioenen een rol kan spelen als vorm van alternatieve wijze van geschillenbeslechting.

DOSSIER 33959

De feiten

De heer Van Malder heeft een loopbaan van 1972 tot 2008 als grenswerknemer in Nederland. Vanaf 2009 tot heden heeft hij als werknemer in België gewerkt. Hij voldeed aan de voorwaarden tot het bekomen van een vervroegd pensioen en een grenscomplement vanaf 1 februari 2015. Doch hij opteerde ervoor om verder te werken en deze voordelen niet op te nemen.

Nadien werd hij ontslagen en stapte in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT).

Bij het ambtshalve onderzoek van zijn pensioenrechten op 65 jaar (ingangsdatum: 1 februari 2020) stelde hij vast dat er geen complement als grenswerknemer werd toegekend.

Bedenkingen

De pensioenwetgeving in verband met de toekenning en berekening van het grensarbeiderspensioen werd grondig aangepast voor de pensioenen die ten vroegste kunnen ingaan vanaf 1 januari 2016.

De programmawet van 19 december 2014 heeft de regels voor het “intern recht” pensioen grondig gewijzigd (wijziging van artikel 5 § 7 van het KB van 23 december 1996).

We verwijzen hierbij naar de toelichting bij de wet voor de belangrijkste principes (voor wat betreft de rustpensioenen) van deze hervorming van de aanvulling op het rustpensioen van de grens- of seizoenwerknemer:

- Enkel werknemers die een tewerkstelling als grens- of seizoenwerknemer vóór 1 januari 2015 bewijzen, kunnen later aanspraak maken op een aanvulling op het rustpensioen.
- Het recht op de aanvulling gaat slechts in op het ogenblik dat het buitenlands wettelijk pensioen, verkregen voor dezelfde activiteit, ingaat.
- Om het ‘pensioen intern recht’ te bepalen, wordt enkel rekening gehouden met de perioden van tewerkstelling als grens- of seizoenwerknemer in het land dat dit buitenlands wettelijk pensioen toekent.
- Alle Belgische en buitenlandse wettelijke pensioenen en pensioenvoordelen worden in mindering gebracht van het ‘pensioen intern recht’ om de te betalen aanvulling vast te stellen.
- De aanvulling op het rustpensioen is enkel betaalbaar indien het buitenlands wettelijk pensioen verkregen voor dezelfde activiteit daadwerkelijk betaalbaar is.
- Het verzaken aan het wettelijk pensioen op basis van de wetgeving van het land van tewerkstelling, heeft automatisch de verzaking aan de aanvulling tot gevolg.

Op de valreep kwam er nog een overgangsregeling. De bestaande regels blijven van toepassing op de werknemer:

- die perioden van tewerkstelling als grens- of seizoenwerknemer gelegen vóór 1 januari 2015 bewijst; en
- die vóór 1 december 2015, naargelang het geval de leeftijd van 65 jaar bereikt of *voldoet aan de voorwaarden om zijn vervroegd rustpensioen te krijgen*.

De FPD deelde aan de heer Van Malder mee dat aangezien hij in het genot was van een SWT er geen mogelijke ingangsdatum van zijn pensioen is vóór 1 december 2015 waardoor het grenscomplement dient toegekend te worden volgens de nieuwe wetgeving. De FPD stelt dat artikel 4 § 4 van het KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (zoals van toepassing voor de wetwijziging door artikel 4 van de wet van 5 december 2017 die in werking trad op 1 januari 2019) het immers niet mogelijk maakt vervroegd met pensioen te gaan wanneer iemand in het genot is van een uitkering in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag. Dit komt er op neer dat er in casu geen grenscomplement kan worden toegekend.

De heer Van Malder voldeed aan de voorwaarden van deze overgangsbepaling: hij werkte immers als grenswerknemer voor 1 januari 2015 en voldeed aan de voorwaarden om op 1 februari 2015 zijn vervroegd pensioen te verkrijgen.

Het gegeven dat hij niet effectief op vervroegd pensioen ging en koos voor SWT doet echter geen afbreuk aan het feit dat hij aanspraak kon maken op een vervroegd pensioen. De programmawet vereist immers geenszins het effectief uitputten of het genieten van een vervroegd pensioen. Dit strookt overigens niet met de bedoeling van de wetgever. We lezen immers “Zo worden deze werknemers aangespoord om hun beroepsactiviteiten verder te zetten en hun rustpensioen niet aan te vragen om te ontsnappen aan deze hervorming” (zie Toelichting bij aangenomen amendement d.d. 10 december 2014 ontwerp programmawet 19 december 2014, Parl.St. Kamer 2014-2015, nr. 54Ko672/006, 17).

Conclusie

Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen waarbij deze verwees naar rechtspraak (vonnis arbeidsrechtbank Gent, 21 maart 2018 en Arbeidshof Antwerpen, afdeling Hasselt 17 januari 2020) wijzigde de FPD zijn ingenomen standpunt en besliste dat wanneer belanghebbende voldoet aan de voorwaarden om op vervroegd pensioen te gaan vóór 1 december 2015 en daarna instapt in de regeling van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag de oude regeling inzake grenscomplement moet toegepast worden.

In de andere gevallen, met name wanneer betrokkene in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag stapt en pas ná deze datum voldoet aan de voorwaarden om op vervroegd rustpensioen te gaan (zelfs vóór 1 december 2015) zal de nieuwe regeling inzake het complement grenswerknemer toegepast worden (wat betekent dat geen grenscomplement kan toegekend worden voor de ingangsdatum van het buitenlands pensioen).

De heer Van Malder ontvangt dan ook een nieuwe beslissing waarbij hem vanaf 1 februari 2020 naast zijn Belgisch rustpensioen van 761,79 euro per maand wel het complement ten bedrage van 956,34 euro per maand als grenswerknemer wordt toegekend.

Uiteindelijk laat betrokkene deze voordelen niet uitbetalen daar hij overeenkomstig het KB 12 december 2018 tot wijziging van het KB van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsuitkeringen door het niet opnemen van deze voordelen nog aanspraak maakt op werkloosheidsuitkeringen vermits hij nog geen buitenlands pensioen kan genieten (ingangsdatum 27 juni 2021) en 15 jaar grenswerknemer was. In dit kader merken we op dat dit KB 12 december 2018 er gekomen is nadat de Ombudsman Pensioenen samen met de federale Ombudsman en de Nationale Nederlandse Ombudsman volgende problematiek heeft aangekaart (zie Jaarverslag 2016 p. 87-92).

In België wonende grenswerknemers die in Nederland werkten maar daarna werkloos werden, kregen geen werkloosheidsuitkering meer in België vanaf de maand volgend op hun 65ste verjaardag. Doch hadden ze op dat moment nog geen recht op hun pensioen dat door Nederland wordt uitbetaald. De pensioenleeftijd is daar immers hoger dan in België.

Deze grensarbeiders riskeerden zo om gedurende een periode tot maximum ongeveer twee jaar in een juridisch vacuüm terecht te komen, zonder pensioen en zonder werkloosheidsuitkering. De Belgische federale Ombudsman, hierin gesteund door de Belgische Ombudsman Pensioenen en de Nederlandse Ombudsman, beval aan de continuïteit van de sociale rechten te vrijwaren.

Deze aanbeveling leidde ertoe dat de Belgische wetgeving op de werkloosheid werd aangepast. Een in België wonende volledig werkloze die minstens 15 jaar grenswerknemer was en die geen aanspraak kan maken op een buitenlands pensioen kan met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018 na de leeftijd van 65 jaar werkloosheidsuitkeringen krijgen. De heer Van Malder heeft hiervan gebruik gemaakt.

*Controleprocedure op het verblijf in
het buitenland voor genietters van een
Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) en voor
genietters van een Gewaarborgd Inkomen (GI)*

Controleprocedure op het verblijf in het buitenland voor genietters van een Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) en voor genietters van een Gewaarborgd Inkomen (GI)

Sinds 1 juli 2019 trad een nieuwe controleprocedure op het maximale verblijf van 29 dagen per kalenderjaar in het buitenland in werking. De klachten die de Ombudsman Pensioenen hierover ontving waren in de helft van de gevallen ongegrond, de andere helft gegrond. In dit hoofdstuk bespreken we de meest significante klachten. De Ombudsman stelde vast dat de FPD zich soepel opstelde inzake de controle op het verblijf. Zo heeft de Federale Pensioendienst de controles vanaf april 2020 ingevolge de coronacrisis en dan meer in het bijzonder de in dit kader opgelegde quarantainemaatregelen opgeschort. Hij stelde ook vast dat de pensioendienst op een constructieve en billijke wijze binnen de mogelijkheden van het wettelijk kader omgaat met de klachten wanneer de Ombudsman een bemiddelingsvoorstel formuleert.

Daarenboven stelt de Ombudsman vast dat hij zelf een meerwaarde kan leveren door de gepensioneerde bij te staan in het leveren van het bewijs bij een onterechte schorsing van de IGO. Zo wees de Ombudsman Pensioenen een gepensioneerde die moeilijk te been was en vreesde zich niet tijdig naar het gemeentehuis te kunnen begeven omdat hij afhankelijk was van vervoer door derden (in dit geval zijn zoon) op de mogelijkheid gebruik te maken van het sociaal vervoer georganiseerd door de gemeente om zich binnen de vooropgestelde tijdsspanne naar het gemeentehuis te begeven. De Ombudsman beveelt op basis van de ontvangen klachten aan om de wetgeving betreffende de controleprocedure aan te passen, met name de gemeente rechtstreeks aan de FPD te laten melden dat betrokkene zich heeft aangemeld op het gemeentehuis. Dit ten einde onterechte schorsingen te voorkomen doordat er geen tijd verloren gaat ingevolge de verzending van het verblijfsbewijs en de verwerking ervan. Dit bespaart tevens voor de gepensioneerde administratieve last.

Tot slot herhaalt de Ombudsman Pensioenen zijn aanbeveling om de wijze waarop de dagen van verblijf in het buitenland dienen geteld te worden duidelijk te definiëren en breidt deze aanbeveling uit tot de wetgeving op het Gewaarborgd Inkomen. Tevens beveelt hij aan de wetgeving op dit punt en op het vlak van de sanctie bij de overschrijding van het maximumverblijf in het buitenland in beide reglementeringen te harmoniseren.

Inleiding

De Inkomensgarantie voor Ouderen, die sinds juni 2001 bestaat (en die op die datum in de plaats is gekomen van het Gewaarborgd Inkomen voor bejaarden), is een sociale bijstandsuitkering die bedoeld is om het inkomen aan te vullen van degenen die ouder zijn dan 65 jaar en waarvan het pensioen onder een bepaalde drempel ligt.

De IGO wordt volledig gefinancierd door de staat. De toekenning en de betaling ervan zijn aan voorwaarden gebonden. Wij beperken ons hier tot de voorwaarden verbonden aan de betaling van de IGO.

De IGO wordt betaald zolang de begunstigde zijn hoofdverblijfplaats heeft in België en daar gewoonlijk en hoofdzakelijk verblijft en niet meer dan 29 kalenderdagen per kalenderjaar in het buitenland verblijft.

Gelet op de aard van het voordeel (de Inkomensgarantie voor Ouderen is een sociale bijstandsuitkering) zijn controles om na te gaan of aan deze voorwaarde wordt voldaan dan ook gerechtvaardigd. De verblijfsvoorwaarde wordt regelmatig gecontroleerd door de FPD (gemiddeld één keer per jaar): bij

deze gelegenheid gaat de pensioendienst na of de gepensioneerde nog steeds in België verblijft en of hij of zij niet tijdelijk in het buitenland heeft verbleven.

Controleprocedure IGO tot en met juni 2019

De begunstigde van de IGO ontving elk jaar een in te vullen verblijfsbewijs dat per gewone post naar zijn adres werd gestuurd. Hij was verplicht dit te ondertekenen en zich aan te bieden bij de gemeente voor een stempel waaruit bleek dat hij inderdaad op het grondgebied aanwezig was. Hij diende dit document terug te sturen binnen de 30 dagen.

Er werd geen herinnering verstuurd en bij gebrek aan een reactie binnen de 30 dagen werd de IGO automatisch geschorst.

Als het document te laat werd teruggestuurd, werd de IGO opnieuw uitbetaald vanaf de maand volgend op de datum van het verblijfsbewijs.

Voor de vorige maanden (tussen de datum van verzending van het bewijs en de datum van terugkeer) bleef de IGO geschorst, tenzij de gepensioneerde aan de FPD een afdoende bewijs leverde van zijn aanwezigheid in België (o.a. bewijs van geleverde medische zorgen).

Opgemerkt moet worden dat bij een schorsing van meer dan 6 maanden, het recht op de IGO werd ingetrokken. Om het opnieuw te verkrijgen, moest de gepensioneerde een nieuwe aanvraag indienen.

De Ombudsdienst ontving regelmatig klachten (meerdere per maand) over problemen in verband met deze controleprocedure en de toepassing ervan.

In meer dan de helft van de gevallen had de klacht betrekking op het niet ontvangen van het document (verlies door de post, document dat in de verkeerde brievenbus¹ werd achtergelaten, tijdelijk verblijf in het ziekenhuis, verblijf bij familieleden in België, enz.) en de gevolgen hiervan: stopzetting van de IGO en de noodzaak om de nodige bewijsstukken (bewijs van medische verzorging, terugbetalingsattesten van de mutualiteit, ...) te leveren, wat niet altijd zo eenvoudig is.

Gelet op het feit dat het vaak onduidelijk was of de IGO-genieter al dan niet het levensbewijs per post ontvangen had, heeft de Ombudsdienst Pensioenen meerder malen in bemiddelingsvoorstellen gevraagd om de procedure aan te passen zodat de onduidelijkheid over het al dan niet ontvangen hebben van het verblijfsbewijs zou verdwijnen: dit door bijvoorbeeld het verblijfsbewijs aangetekend te versturen. Doch de FPD is hierop voor de wetwijziging nooit willen ingaan (onder andere uit kostenoverwegingen).

De nieuwe procedure voor de controle op de verblijfplaats is ingevoerd met ingang van 1 juli 2019.²

Wij citeren eerst de nieuwe versie van artikel 42 van het Koninklijk Besluit van 23 mei 2001, dat gewijd is aan de betalingsvoorwaarden van de IGO met als ingangsdatum 1 juli 2019:

“Art. 42. § 1. De inkomensgarantie is slechts betaalbaar voor zover de gerechtigde zijn werkelijke verblijfplaats in België heeft. Hiervoor moet de gerechtigde zijn hoofdverblijfplaats in België hebben en er bestendig en daadwerkelijk verblijven.

Met het oog op de betaling van de inkomensgarantie wordt met bestendig en daadwerkelijk verblijf in België gelijkgesteld

1° het verblijf in het buitenland gedurende ten hoogste negenentwintig al dan niet opeenvolgende kalenderdagen per kalenderjaar;

2° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende kalenderdagen per kalenderjaar of langer, ten gevolge van een toevallige en tijdelijke opname in een ziekenhuis of een andere instelling voor zorgverstrekking;

3° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende kalenderdagen per kalenderjaar of langer, voor zover uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf wettigen en op voorwaarde dat het Beheerscomité van de Federale Pensioendienst hiertoe de toelating heeft verleend.

¹ Wat zich voornamelijk voordoet in grote appartementsgebouwen waar de post nog wel eens in de brievenbus van een buur wordt gedeponeed.

² Koninklijk besluit van 30 maart 2018 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen en van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011 betreffende de betaling van de door de Rijksdienst voor Pensioenen betaalde uitkeringen.

Onverminderd de bepalingen van het tweede lid, 2°, wordt de uitbetaling van de inkomensgarantie geschorst voor elke kalendermaand tijdens welke de gerechtigde niet ononderbroken in België verblijft en dit vanaf de maand tijdens welke de in het tweede lid, 1° bedoelde periode wordt overschreden.

§ 2. De inkomensgarantie voor ouderen vervalt zodra de gerechtigde voor een ononderbroken periode van meer dan zes maanden in het buitenland verblijft of niet meer ingeschreven is in een Belgische gemeente.

Het verblijf in het buitenland voor een ononderbroken periode van meer dan zes maanden wordt vastgesteld ofwel op basis van de afvoering van ambtswege in toepassing van artikel 8 van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en identiteitskaarten ofwel op basis van feiten. Ingeval van vaststelling op basis van feiten kan de gerechtigde het tegenbewijs leveren dat hij werkelijk in België verbleef.

Bij zijn terugkeer kan hij overeenkomstig de bepalingen van afdeling 1 en 2 van hoofdstuk 2 opnieuw een aanvraag indienen.

§ 3. De gerechtigde op de inkomensgarantie die het Belgische grondgebied verlaat is verplicht de Dienst daarvan voorafgaandelijk in te lichten. Hetzelfde geldt voor de gerechtigde die op ononderbroken wijze gedurende meer dan 21 kalenderdagen verblijft in een andere verblijfplaats in België dan zijn hoofdverblijfplaats.

Wanneer de gerechtigde de verplichting bedoeld in het eerste lid om voorafgaandelijk de Dienst in te lichten in geval van vertrek naar het buitenland niet respecteert, wordt de betaling van de inkomensgarantie geschorst gedurende een kalendermaand, onverminderd de schorsing van de inkomensgarantie voorzien in paragraaf 1, derde lid. Hiertoe houdt de Dienst elke maand 10 % van het maandbedrag van de inkomensgarantie in tot het bereiken van het bedrag overeenstemmend met één maand inkomensgarantie.

§ 4. De controle op de bepalingen van paragrafen 1, 2 en 3 gebeurt ten minste eenmaal per jaar voor ten minste 80% van de gerechtigden op de inkomensgarantie volgens de procedure voorzien in het tweede en derde lid.

De afgifte van het controledocument gebeurt op de hoofdverblijfplaats van de gerechtigde of op de daadwerkelijke tijdelijke verblijfplaats in België meegedeeld aan de Dienst krachtens paragraaf 3, in de handen van de gerechtigde zelf, na vertoon van zijn geldige identiteitskaart. In geval van afwezigheid van de gerechtigde worden twee andere pogingen tot afgifte van het controledocument ondernomen binnen een termijn van 21 kalenderdagen vanaf de datum van de eerste poging. Indien, bij de derde en laatste poging tot afgifte van het controledocument de gerechtigde nog steeds afwezig is, wordt een verblijfsbewijs gedeponneerd in de brievenbus van de gerechtigde. Binnen de vijf werkdagen die volgen op de datum van het deponeren, biedt de gerechtigde zich in persoon en in bezit van zijn identiteitskaart aan bij het gemeentebestuur van zijn hoofdverblijfplaats, waar zijn aanwezigheid op het grondgebied wordt bevestigd door de bevoegde ambtenaar op het verblijfsbewijs en stuurt hij het ingevulde verblijfsbewijs terug naar de Dienst binnen deze termijn, waarbij de poststempel geldt als bewijs.

Indien het verblijfsbewijs niet werd ingevuld en/of teruggestuurd naar de Dienst binnen de termijn van vijf werkdagen voorzien in het tweede lid, wordt de begunstigde verondersteld niet meer in België te hebben verbleven, naargelang het geval, sinds de datum van de eerste poging tot afgifte van het controledocument of sinds de datum van zijn vertrek naar het buitenland in geval van verblijf in het buitenland, ongeacht of hij al dan niet zijn data van vertrek en terugkeer aan de Dienst heeft meegedeeld en de betaling van de inkomensgarantie wordt geschorst. De gerechtigde die langer in het buitenland heeft verbleven dan de duur bedoeld in paragraaf 1, tweede lid, 1°, licht, spontaan en zonder termijn, de Dienst in van zijn terugkeer op het Belgische grondgebied. De Dienst start onmiddellijk de controleprocedure voorzien in het tweede en derde lid.

Na bevestiging van de aanwezigheid van de gerechtigde op het Belgische grondgebied, herneemt de Dienst de betaling van de inkomensgarantie vanaf de eerste dag van de maand die volgt op deze tijdens welke hij deze bevestiging heeft bekomen.

De controleprocedure voorzien in het tweede en derde lid is niet van toepassing op de gerechtigden die opgenomen zijn in een rusthuis, rust- en verzorgingstehuis of in een psychiatrische verzorgingsinstelling in België.”

Vooreerst dient opgemerkt te worden dat de nieuwe procedure tegemoet komt aan deze verzuchting van de Ombudsman Pensioenen om te kunnen achterhalen of een verblijfsbewijs werd bezorgd bij de IGO-genieter. In de nieuwe procedure is het posten van het verblijfsbewijs (nadat de postbode zich driemaal heeft aangeboden) in de brievenbus bij de IGO-genieter traceerbaar bij Bpost.

1. De meest markante klachten sinds het in voege treden van de nieuwe controle procedure:

1. Te lange termijn alvorens de Inkomensgarantie voor ouderen terug in betaling wordt gesteld nadat bleek dat deze ten onrechte geschorst was

DOSSIER 33860

In oktober 2019 voerde de FPD een controle uit op het verblijf van sommige IGO gerechtigden in België. Zo werd de heer Saran gecontroleerd. De nieuwe controleprocedure die in juli 2019 in voege trad werd toegepast.

Nadat de postbode zich driemaal zonder succes op het adres van betrokkene aanmeldde, liet hij een controledocument verblijfsbewijs in de bus van de heer Saran achter. Vanaf dit ogenblik heeft de gerechtigde op een IGO vijf werkdagen de tijd om zich met het document bij het gemeentebestuur aan te bieden en het door de gemeente ingevulde verblijfsbewijs terug te sturen naar de pensioendienst. De poststempel geldt als bewijs.

In het geval van de heer Saran was het controledocument verblijfsbewijs weliswaar gedateerd op 24 oktober 2019 maar werd het slechts op 29 oktober 2019 door de postbode in zijn bus gedeponneerd.

De heer Saran meldt zich met het verblijfsbewijs bij het gemeentebestuur aan op 5 november 2019 (datumstempel van de gemeente). Dezelfde dag nog stuurt hij per aangetekend schrijven het controledocument verblijfsbewijs naar de FPD. De FPD ontvangt het controledocument verblijfsbewijs op 8 november 2019. Doch het duurt nog tot 12 november 2019 voordat het controledocument op de juiste dienst bij de FPD wordt verwerkt (validatie).

Indien het controledocument verblijfsbewijs onmiddellijk -lees de dag van ontvangst bij de FPD- was verwerkt dan was de IGO in november 2019 in principe niet geschorst geweest. Door het feit echter dat de registratie van het document door de FPD nog een paar dagen in beslag nam, werd de betaling van de IGO stopgezet.

Op 13 november 2019 ontvangt betrokkene van de FPD de melding dat zijn IGO opnieuw in betaling gegeven wordt. De FPD had immers erkend dat de IGO ten onrechte geschorst was ingevolge de combinatie van het logistiek probleem bij Bpost (waardoor de datum waarop het controledocument verblijfsbewijs in de brievenbus van betrokkene had moeten gestoken verschilde van de datum dat het document door de postbode effectief in de brievenbus van betrokkene werd gestoken) met de tijd die verstreken was tussen het verzenden van het document controle levensbewijs door de heer Saran en de validatie ervan bij de FPD.

Op 26 november 2019 had betrokkene het achterstallig bedrag van de IGO nog steeds niet ontvangen. Deze opeenvolging van omstandigheden had voor heer Saran negatieve financiële gevolgen (bankkosten omdat zijn rekening in het rood belandde). Hij diende dan ook die dag een klacht in bij de Ombudsdienst Pensioenen.

Door de bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen werd het achterstallig IGO bedrag, zijnde 303,55 euro, op 9 december 2019 gestort.

Het opnieuw in betaling zetten van de IGO duurt vaak erg lang (tot 2 maanden!), wat de problemen van mensen die al met beperkte financiële middelen worden geconfronteerd, nog verergert.

De Ombudsman beveelt op basis van deze klacht aan om de wetgeving betreffende de controleprocedure aan te passen, met name de gemeente rechtstreeks aan de FPD te laten melden dat betrokkene zich heeft aangemeld op de gemeentehuis. Dit teneinde onterechte schorsingen te voorkomen doordat er zo geen tijd verloren gaat ingevolge de verzending van het verblijfsbewijs (vooral wanneer deze per post plaats vindt) en de verwerking ervan. Dit bespaart tevens voor de gepensioneerde administratieve last.

2. Kinderziekte: technisch probleem bij het ontvangen van de ingezonden verblijfsbewijzen per mail

DOSSIER 33757

De FPD voerde een controle uit of mevrouw Olivier die een IGO genoot wel degelijk in België verbleef.

Nadat de postbode zich een aantal keren zonder succes bij haar had aangeboden werd een “verblijfsbewijs” in haar bus achtergelaten op 26 september 2019.

Op 27 september 2019 heeft betrokkene zich aangemeld bij de gemeente om het controledocument levensbewijs te laten invullen. Het verblijfsbewijs werd meteen via mail aan de FPD bezorgd.

Niettemin ontving mevrouw Olivier op 7 oktober 2019 de melding dat haar IGO zou geschorst worden daar zij het controledocument verblijfsbewijs niet tijdig had overgemaakt.

Betrokkene heeft op 11 oktober 2019 voor de eerste keer hierover haar beklag gedaan bij de FPD. Op 15 oktober 2019 heeft zij zich naar de FPD verplaatst teneinde ook ter plaatse haar beklag te doen.

Onderzoek bij de FPD wees uit dat de mailbox waarnaar de verblijfsbewijzen kunnen gestuurd worden technische problemen kende. Hierdoor werden de ontvangen mails met vertraging behandeld. Ten onrechte was de melding vertrokken dat de IGO diende geschorst te worden en werd de IGO ook effectief ten onrechte geschorst.

Op 17 oktober erkende de FPD dit probleem en heeft hij het nodige gedaan om hieraan te verhelpen. Tevens heeft de FPD zijn verontschuldiging aangeboden. Rond 25 oktober 2019 werd de IGO opnieuw uitbetaald.

3. Vervallen identiteitskaart

DOSSIER 33899

Mevrouw Cools geniet een IGO sedert 1 november 2018. In september 2019 werd gecontroleerd of zij aan de verblijfsvoorwaarde in België voldeed. De postbode belde aan bij mevrouw Cools die aanwezig was en de deur opende.

Doch de postbode weigerde om haar aanwezigheid te bevestigen omdat hij vaststelde dat haar identiteitskaart vervallen was. Hij heeft zich nadien niet meer aangeboden (hij diende zich bijgevolg slechts één keer aan in plaats van de voorziene drie keren). Wel liet de postbode op 26 september 2019 een controledocument verblijfsbewijs achter in de bus.

Mevrouw Cools diende dit controledocument verblijfsbewijs te laten valideren door het gemeentebestuur en terug te sturen naar de FPD.

Omdat zij slecht te been is en haar identiteitskaart vervallen was, heeft zij eerst aan de stad Brussel gevraagd dat een ambtenaar bij haar langs zou komen. De ambtenaar bood zich bij haar thuis aan op 8 oktober 2019. Hij noteerde haar aanvraag tot vervanging van haar identiteitskaart en hij gaf haar een attest van deze aanvraag.

Uiteindelijk heeft mevrouw Cools zich op 21 oktober 2019 door haar zoon per auto naar het stadhuis laten voeren. Daar werd de nieuwe identiteitskaart afgeleverd en het controledocument verblijfsbewijs ingevuld.

Op 15 november 2019 diende mevrouw Cools schriftelijk bij de FPD een klacht in teneinde de schorsing van haar IGO te herzien gelet op het hoger geschetste feitenrelaas.

Op 29 november 2019 antwoordde de klachtendienst van de FPD haar dat hij bij zijn standpunt bleef. Voor de klachtendienst van de FPD was het bewijs niet geleverd dat zij in België verbleven had en werd de IGO voor de maand september 2019 terecht niet betaald. De klachtendienst voegde eraan toe dat dit bewijs nog altijd kan geleverd worden door bijvoorbeeld een doktersattest.

Ontsteld door dit antwoord dat geenszins rekening hield met de door betrokkene voorgelegde uitleg riep mevrouw Cools de hulp van de Ombudsman in.

De Ombudsman merkte ten eerste op dat voor de maand september 2019 de IGO wel degelijk werd uitbetaald. Het antwoord van de klachtendienst van de FPD dat voor september 2019 de schorsing van de betaling van de IGO behouden bleef was foutief daar voor de maand september 2019 de betaling van de IGO effectief had plaatsgevonden. De schorsing van de betaling betrof immers de maand oktober 2019.

Het antwoord van de klachtendienst van de FPD veroorzaakte derhalve nog meer ongerustheid bij betrokkene (angst dat ook de IGO voor de maand september 2019 nog zou teruggevorderd worden).

De Ombudsdienst Pensioen vroeg aan de FPD om rekening te houden met het feitenrelaas en voegde ter staving de aanvraag tot het bekomen van een nieuwe identiteitskaart die door mevrouw Cools evenals door de ambtenaar van de stad ondertekend was op 8 oktober 2019 toe.

Na bemiddeling door de Ombudsman heeft de FPD haar aanwezigheid in België aanvaard. De IGO van de maand oktober werd kort daarna betaald. Ook de betaling van de IGO gedurende de maand september 2019 bleef gehandhaafd.

4. Gepensioneerde bij te staan in het leveren van het bewijs bij een onterechte schorsing van de IGO

DOSSIER 33757

Zoals reeds vermeld onder de rubriek “Kinderziekte: technisch probleem bij het ontvangen van de ingezonden verblijfsbewijzen per mail” voerde de FPD een controle uit bij mevrouw Olivier om na te gaan of ze wel degelijk in België verbleef en dus de IGO terecht werd uitbetaald.

Nadat de postbode zich een aantal keren zonder succes aanbood werd een verblijfsbewijs in haar bus achtergelaten op 26 september 2019. Mevrouw Olivier dient zich bijgevolg aan te melden bij het gemeentehuis om het controledocument verblijfsbewijs te laten invullen.

Betrokkene doet haar beklag. Ze schrijft: “uw procedure heeft mij ertoe verplicht om beroep te doen op iemand anders die een auto heeft om mij naar het gemeentehuis te brengen. Ik ben sedert jaren ernstig ziek en elke verplaatsing kost mij veel moeite en vergt de hulp van derden. (...) Ik kan mij maar met veel moeite verplaatsen zowel naar het gemeentehuis als naar de FPD ... Wat moet ik doen? Help mij AUB want ik hang volledig van de IGO af.”

De Ombudsman Pensioenen wees mevrouw op de mogelijkheid om tegen een kleine vergoeding beroep te doen op het sociaal vervoer van haar gemeente voor haar verplaatsingen naar de gemeente. Op deze wijze kan zij, zonder zich zorgen te moeten maken of haar zoon wel tijdig tijd kan vrijmaken om met haar naar het gemeentehuis te rijden zodat zij binnen de termijn die door de wetgever wordt opgelegd (5 werkdagen), het afgestempelde controledocument verblijfsbewijs terugsturen aan de FPD.

5. Hoe de dagen van verblijf in het buitenland tellen bij Inkomensgarantie voor Ouderen en bij Gewaarborgd Inkomen?

In het Jaarverslag 2018 op pagina 59 vaardigde de Ombudsman Pensioenen een algemene aanbeveling aan de wetgever uit om duidelijk te definiëren wat onder “ten hoogste negentwintig al dan niet opeenvolgende kalenderdagen per kalenderjaar verblijf in het buitenland” in de wetgeving op de Inkomensgarantie voor Ouderen dient verstaan te worden. Meer in het bijzonder: telt de dag van vertrek en aankomst wel of niet mee?

Aanleiding hiervoor was de verdeeldheid in de rechtspraak over hoe de dagen van verblijf in het buitenland dienen geteld te worden. De Ombudsman Pensioenen stootte immers op een aantal vonnissen die de administratieve praktijk van de Federale Pensioendienst (o.a. Arbrb. Antwerpen 16 juni 2016, onuitg.) bevestigden, weliswaar zonder verdere argumentatie doch enkel verwijzend naar het desbetreffende wetsartikel.

Een recenter vonnis van de Arbeidsrechtbank van Brussel van 31 oktober 2017 stelde dat de dag van vertrek en de dag van aankomst niet mochten worden meegeteld om de duur van het verblijf in het

buitenland te bepalen. Verder werd in dit vonnis geargumenteed dat de wetgeving duidelijk voorziet dat enkel rekening mag gehouden worden met volledige dagen van verblijf in het buitenland. Een duur die in dagen verwoord wordt, wordt niet in uren geteld.

In dit vonnis werd gesteld dat de wetgeving niet voorziet dat elke begonnen dag van verblijf in het buitenland geldt als één dag. Tot slot werd er naar analogie met artikel 52 Gerechtelijk Wetboek gesteld dat de termijn moet worden geteld van middernacht tot middernacht, zodat het niet nodig is om een deel van de dag van vertrek en een ander deel van de dag van aankomst te laten tellen voor een volledige dag.

De FPD opteert voor de interpretatie dat zowel de dag van vertrek als de dag van aankomst moeten meetellen.

Volgens de Ombudsman Pensioenen zou een strikte toepassing van deze interpretatie er eigenlijk toe moeten leiden –zonder te stellen dat de FPD ook strikt deze interpretatie volgt– dat een gepensioneerde reeds het verblijf³ van een daguitstap moet melden aan de pensioendienst. Ook de ongerustheid bij de gepensioneerde over het feit of ze nu al dan niet een daguitstap naar het buitenland zonder overnachting en of ze al dan niet boodschappen in het buitenland mogen gaan doen, zou met een duidelijke wettekst weggenomen zijn.

Op 17 december 2019 stelde mevrouw Fonck een parlementaire vraag aan de Minister van Pensioenen over dit item⁴. In artikel 42, § 3 van het Koninklijk Besluit van 23 mei 2001 staat immers vermeld dat “de gerechtigde op een inkomensgarantie die het Belgisch grondgebied verlaat verplicht is de FPD daarvan voorafgaandelijk in te lichten.” Zij merkte op: “Die verplichte voorafgaande kennisgeving is bijzonder lastig voor de grensbewoners en in het bijzonder voor de burgers van de Duitstalige Gemeenschap. In die regio’s steken er veel mensen dagelijks de grens over om boodschappen te doen of om hun familie te bezoeken. Voor elke verplaatsing zijn die mensen verplicht de Federale Pensioendienst daarover te informeren.”

In antwoord hierop stelde de Minister van Pensioenen: “Voormeld koninklijk besluit voorziet dat elke IGO-begunstigde zijn hoofdverblijfplaats moet hebben in België waar hij daadwerkelijk en bestendig moet verblijven. Een verblijf in het buitenland gedurende maximaal 29 kalenderdagen (al dan niet opeenvolgend) per kalenderjaar wordt gelijkgesteld met het daadwerkelijk en bestendig verblijven. De doelstelling van de verplichting tot voorafgaande melding van ieder verblijf in het buitenland is het nagaan of de IGO-begunstigde wel degelijk deze voorwaarde naleeft. De IGO-begunstigde moet dus niet elke keer aangeven wanneer hij zich buiten het Belgisch grondgebied verplaatst, maar enkel wanneer er sprake is van een verblijf in het buitenland.”

Ondertussen zijn we twee jaar verder. Wat is nu de stand van zaken? Een duidelijke wettekst is er tot op heden niet. De FPD blijft bij zijn interpretatie dat zowel de dag van vertrek als aankomst moeten meetellen. Een positief aspect is dat de communicatie van de FPD hierover klaar en duidelijk is.

Verder menen we op basis van het hoger geciteerde antwoord van de Minister van Pensioenen te mogen afleiden dat “een verblijf” in het buitenland minstens een “overnachting” in het buitenland impliceert.

In 2020 ontving de Ombudsdienst Pensioenen geen enkele klacht meer over de wijze waarop de dagen verblijf in het buitenland moeten geteld worden in het kader van de Inkomensgarantie voor Ouderen. Merk hier wel op dat ingevolge de quarantainemaatregelen naar aanleiding van de coronacrisis niet alleen de grenzen voor een ganse tijd dicht waren maar dat ook de FPD de controle op het verblijf in het buitenland heeft opgeschort vanaf april 2020.

Bijgevolg is het dan ook nog helemaal niet zeker dat een duidelijke communicatie door de FPD over de dag van vertrek en de dag van aankomst evenals het antwoord van de Minister over welke verplaatsingen naar het buitenland in aanmerking komen de problemen van de voor interpretatie vatbare wetgeving definitief hebben opgelost.

Wel ontving de Ombudsdienst Pensioenen een klacht over dit onderwerp in het kader van het

3 Volgens het woordenboek van Dale dient onder “verblijf” verstaan te worden “zich ophouden”.

4 *Vr. en Antw.*, zittingsperiode 55, 2010-09, 17 december 2019 (Vr. nr. 17 van F. FONCK), p. 226- 228

Gewaarborgd Inkomen, de voorloper van de IGO (die eveneens bijstand verleent aan 65-plussers die een laag pensioen hebben en niet over voldoende financiële middelen beschikken). Wij bespreken deze klacht hieronder uitvoerig vermits de wetgeving betreffende het verblijf in het buitenland voor een GI-genieter niet identiek is aan de wetgeving voor het verblijf in het buitenland voor een IGO-genieter.

DOSSIER 33765

De feiten

Mevrouw Vaneyck ontving een schrijven van de Pensioendienst met de mededeling dat haar recht op Gewaarborgd Inkomen gedurende drie maanden ten onrechte werd uitbetaald omdat zij te lang in het buitenland verbleef.

Mevrouw Vaneyck kan hier niet akkoord mee gaan om verschillende redenen.

Zij begrijpt wel dat het genot van een GI niet strookt met een langdurig of veelvuldig verblijf in het buitenland. De reizen die zij ondernam zijn volgens haar evenwel van een andere aard: zij deed dit om als lid van het bestuur van een vzw met religieuze doelstellingen deel te nemen aan een internationale vergadering.

De reis werd dan ook volledig bekostigd door de vzw zodat zij haar beperkte bestaansmiddelen, met name het genot van een Gewaarborgd Inkomen, hiervoor niet diende aan te spreken.

De duur van de reis is in functie van de duur van de geplande vergaderingen. Daarenboven ondernam betrokkene als 80-jarige deze reis omdat ze samen met de andere leden van het bestuur van de VZW kon heen en terug reizen. Alleen zou betrokkene deze verplaatsing niet gemaakt hebben.

Maar als hoofdargument stelde zij zelf geen besef gehad te hebben dat de toegestane periode van verblijf in het buitenland overschreden was. Zij is zich van geen kwaad bewust. Zij meent immers de dagen van verblijf in het buitenland correct berekend te hebben. Volgens haar was er dan ook geen overschrijding.

Tot slot is mevrouw Vaneyck wel verontwaardigd dat indien zij de termijn van verblijf in het buitenland toch zou overschreden hebben -blijkbaar met 1 dag verblijf in het buitenland- een dergelijke kleine overschrijding een schorsing van de GI voor 3 maanden tot gevolg had.

Zij diende klacht in bij de FPD. De klachtendienst van de FPD antwoordde haar op 21 oktober 2019: “aangezien u in het totaal meer dan 26 dagen in het buitenland verbleef (de dag van vertrek en aankomst inbegrepen), vervalt het recht op het gewaarborgd inkomen tijdens elke maand waarin u in het buitenland verbleef. Concreet zijn dit de maanden maart, augustus en september 2019.” Vermits zij geen vrede kon nemen met dit antwoord diende zij een klacht in bij de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Wij lijsten hieronder de belangrijkste feiten op:

- Mevrouw Vaneyck is 80 jaar;
- Zij verwittigde op 11 februari 2019 de FPD van een verblijf in het buitenland van 2 tot 9 maart;
- Op 27 juni 2019 verwittigt zij de FPD van een bijkomend buitenlands verblijf *vertrek op 10 augustus, terugkeer op 31 augustus 2019*;
- De aangekondigde reizen zijn in het kader van een opdracht voor een VZW: vrijwilligerswerk dus. Daarenboven worden de reizen bekostigd door de VZW;
- Ticketcontrole 1ste reis naar Zaragoza: heenreis op 2 maart 2019 vertrek 17:00 en aankomst 19 uur; terugreis op 9 maart 2019 om 19:25 en aankomst 21:30 uur;
- Ticketcontrole 2de reis naar Kigali : heenreis op 10 augustus om 10:25 en aankomst 18:50; terugreis op 31 augustus 20:05 uur en aankomst in Brussel 1 september om 06:35.

De FPD telt voor de 1ste reis 8 dagen buitenlands verblijf, voor de tweede reis 22 dagen. In totaal dertig dagen en dus een overschrijding van 1 dag.

Deze overschrijding heeft verregaande gevolgen voor de betaling van het GI. De FPD schorst de GI voor de maanden maart, augustus en september 2019, namelijk voor elke kalendermaand tijdens dewelke

de gerechtigde niet ononderbroken in België verbleef.

De FPD baseert zich hiervoor op de “oude” wetgeving met betrekking tot de betaling van het Gewaarborgd Inkomen, in het bijzonder artikel 63 van het KB van 29 april 1969 (aangepast bij KB van 22 januari 2002), wij citeren:

“Art. 63. Wordt geacht zijn werkelijke verblijfplaats, bedoeld in artikel 1, § 2, van de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, in België te hebben, de gerechtigde die er zijn hoofdverblijfplaats heeft en er bestendig en daadwerkelijk verblijft.

Met het oog op de betaling van het gewaarborgd inkomen wordt met bestendig en daadwerkelijk verblijf in België gelijkgesteld:

*1° het verblijf in het buitenland gedurende minder dan dertig al dan niet opeenvolgende **dagen** per kalenderjaar;*

*2° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende **dagen** per kalenderjaar of langer, ten gevolge van een toevallige en tijdelijke opname in een ziekenhuis of een andere instelling voor zorgenverstreking;*

*3° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende **dagen** per kalenderjaar of langer, voor zover uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf wettigen en op voorwaarde dat het beheerscomité van de Rijksdienst voor pensioenen hiertoe de toelating heeft verleend.*

Wanneer de in het tweede lid, 1°, bedoelde periode wordt overschreden en onverminderd de bepalingen van hetzelfde tweede lid, 2°, wordt de uitbetaling van het gewaarborgd inkomen geschorst voor elke kalendermaand tijdens welke de gerechtigde niet ononderbroken in België verblijft.

De gerechtigde op het gewaarborgd inkomen die het Koninkrijk verlaat is verplicht de Rijksdienst voor pensioenen voorafgaandelijk daarvan in te lichten met vermelding van de duur van zijn verblijf in het buitenland.(...)”

De betaling van het GI werd stopgezet voor de maanden september en oktober 2019, de betaling van het GI voor de maand maart 2019 wordt aan betrokkene aangetekend teruggevorderd op 29 oktober 2019.

Wij vergelijken met de IGO-wetgeving⁵ ter zake. Wij citeren:

“Art. 42. § 1. De inkomensgarantie is slechts betaalbaar voor zover de gerechtigde zijn werkelijke verblijfplaats in België heeft. Hiervoor moet de gerechtigde zijn hoofdverblijfplaats in België hebben en er bestendig en daadwerkelijk verblijven.

Met het oog op de betaling van de inkomensgarantie wordt met bestendig en daadwerkelijk verblijf in België gelijkgesteld

*1° het verblijf in het buitenland gedurende ten hoogste negenentwintig al dan niet opeenvolgende **kalenderdagen** per kalenderjaar;*

2° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende kalenderdagen per kalenderjaar of langer, ten gevolge van een toevallige en tijdelijke opname in een ziekenhuis of een andere instelling voor zorgverstreking;

3° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende kalenderdagen per kalenderjaar of langer, voor zover uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf wettigen en op voorwaarde dat het Beheerscomité van de Federale Pensioendienst hiertoe de toelating heeft verleend.

Onverminderd de bepalingen van het tweede lid, 2°, wordt de uitbetaling van de inkomensgarantie geschorst voor elke kalendermaand tijdens welke de gerechtigde niet ononderbroken in België verblijft en dit vanaf de maand tijdens welke de in het tweede lid, 1° bedoelde periode wordt overschreden.(...)”

Merk hier op dat bij de wet van 22 maart 2001 de inkomensgarantie voor ouderen ingesteld werd. Voor degenen die op dat moment gerechtigd waren op een gewaarborgd inkomen werd dit voordeel, behoudens uitzonderingen⁶, ambtshalve vanaf 1 juni 2001⁷ omgeschakeld naar de Inkomensgarantie voor Ouderen. Het Gewaarborgd Inkomen is een voordeel dat dus langzaam zal verdwijnen.

Het Gewaarborgd Inkomen van mevrouw Vaneyck werd op dat ogenblik niet vervangen door de Inkomensgarantie voor Ouderen.

De wetgeving van de Inkomensgarantie voor Ouderen was aanvankelijk, zeker voor wat betreft de

5 Koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen.

6 Ingeval de berekening van het GI voordeliger was dan de IGO (op basis van de gekende bestaansmiddelen).

7 Artikel 16. § 1: “Het aan de gerechtigde toegekende Gewaarborgd Inkomen wordt op de datum waarop deze wet in werking treedt, ambtshalve vergeleken met de Inkomensgarantie die aan de gerechtigde zou worden toegekend in toepassing van deze wet.”

verblijfsvoorwaarde, gelijklopend met deze van het GI. Doch de regelgeving van de IGO onderging een normale evolutie, terwijl de “oude” regelgeving met betrekking tot het Gewaarborgd Inkomen enkel de noodzakelijke aanpassingen (bedragen, etc..) volgde.

Wij stellen bij de vergelijking het volgende vast:

- De GI-wetgeving geeft geen uitsluitel over de dagen van vertrek en terugkeer.
- De wetgeving GI verwijst naar *dagen* terwijl de wetgeving IGO verwijst naar *kalenderdagen*.
- Bijkomend is de wetgeving IGO minder streng voor wat betreft de berekening van de te schorsen maanden.
- Er is een verschil van één maand extra schorsing in de GI wetgeving (3 maanden) in vergelijking met de IGO wetgeving (in dit dossier 2 maanden schorsing).

Kijken we eerst even naar de wetgeving op de IGO. Wanneer er gesproken wordt over kalenderdagen is het logisch om deze te rekenen als de dagen die verschijnen op de kalender. 29 kalenderdagen is van 1 tot 29 september, het uur op zich speelt hier geen rol. De kalenderdag begint immers om 0:00 uur en eindigt om 24:00 uur.

Maar de GI-wetgeving spreekt over dagen en niet over kalenderdagen.

De vraag stelt zich dus op welke manier deze dagen moeten gerekend worden. Dit te meer daar betrokkene in haar klacht stelde dat het totaal niet duidelijk was in de communicatie van de FPD hierover naar de rechthebbende op de GI / IGO.

Er kan verdedigd worden dat vermits men spreekt over dagen, dat het gaat over periodes van 24 uur. In het geval van betrokkene zou dat betekenen dat zij:

- Vertrekt op 2 maart om 17:00 uur en ietsje meer dan 7 dagen later (9 maart) terug is om 21:30 uur.
- Vertrekt op 10 augustus om 10:25; 22 keer 24 uur later tellen wij 1 september 10:25. Betrokkene was terug op 1 september om 6:35 en dus bijgevolg *geen 22 dagen* later.

Ook de communicatie op de verblijfsbewijzen leek ons niet duidelijk. De aangifte (verblijfsbewijs) is voor interpretatie vatbaar. Wij verduidelijken met een concreet voorbeeld uit haar dossier, in het bijzonder de wijze waarop de termijn van verblijf in het buitenland bevestigd wordt en de wijze waarop zij hier voor de eerste keer⁸ antwoordt:

1 Ik heb dit jaar al in het buitenland verbleven: NEE JA (vul dan ook de tabel in)

Ik ga dit jaar nog in het buitenland verblijven: NEE JA (vul dan ook de tabel in)

Datum van vertrek	Adres in het buitenland	Datum van terugkeer
2/03/2019	Monasterio de la Resurreccion Calle Don Teobaldo 3 Zaragoza, Spanje	9/03/2019
19/08/2019	Musukali, Rwanda	31/08/2019

2 Ik ben dit jaar al in een verplegingsinrichting of rusthuis opgenomen: NEE JA (vul dan ook de tabel in)

Over de data van vertrek is er geen interpretatie mogelijk, doch over de datum van terugkeer kan er wel degelijk één en ander gezegd worden.

Reis naar Zaragoza: vertrek op 2 maart om 17:00 uur en terugkeer op 9 maart 2019 (om 19:25 of is het 21:30 zie hoger).

Reis naar Kigali: vertrek op 19 augustus en “terugkeer” of moeten we zeggen “terugkeren” op 31 augustus, doch pas aankomst in België op 1 september.

Het feit dat er gesproken wordt over terugkeer kan ons inziens evengoed wijzen op de aanvang van de terugreis. Ter staving citeren wij ter zake de definitie van terugkeer zoals die voorkomt in het

⁸ Achteraf is er nog een wijziging gebeurd voor wat betreft de vertrekdatum (10 augustus). Zij heeft de FPD hier later, maar wel degelijk voorafgaand aan haar vertrek, correct van op de hoogte gesteld. Wij citeren uit haar e-mail van 27 juni 2019: “Aangifte buitenlandse reis: Ik reis van 10/08/2019 tot 31/08/2019 naar DR Congo en Rwanda, voor een bezoek aan onze zuster gemeenschappen daar, als bestuurder van de koepel-vzw.”

standaardwerk voor het begrip van de Nederlandse taal, namelijk “Van Dale”:

“te·rug·keer (de; m)

het terugkeren te·rug·ke·ren (keerde terug, is teruggekeerd) weer naar de plaats gaan vanwaar je gekomen bent”

De term “terugkeer” is zonder meer verwarrend. Eigenlijk zou er moeten staan “datum van aankomst in België”, want het is wel degelijk de datum van aankomst in het thuisland die in rekening gebracht wordt - en wat ons ook een logische datum lijkt in een wetgeving waar gesproken wordt over dagen (en waarbij zoals reeds hoger aangehaald er kan verdedigd worden dat een dag een periode van 24 uur behelst) - en niet de datum van terugkeer naar België.

Wij stellen vast dat het aanvaardbaar is en zelfs waarschijnlijk dat mevrouw Vaneyck (en vermoedelijk ook nog andere gepensioneerden) hierdoor op het verkeerde been kon gezet worden wanneer zij zich baseerde op de wijze waarop deze gegevens gevraagd worden.

Immers bij de originele aangifte van haar reis gaf zij duidelijk de datum van terugkeer aan, namelijk 31 augustus. Dit wil tevens zeggen dat zij zelf bij het tellen van de dagen vermoedelijk ook rekening gehouden heeft met de datum van terugkeer, zijnde 31 augustus.

De Ombudsdienst Pensioenen vroeg derhalve in een bemiddeling aan de FPD de ene dag dat betrokkene het toegelaten verblijf in het buitenland had overschreden –althans volgens de interpretatie van de FPD- niet in aanmerking te nemen gelet op de wijze waarop de gegevens opgevraagd werden.

Bovendien onderneemt zij deze reizen al jaren en vulde al die jaren steeds nauwgezet en zeer integer de verblijfsbewijzen in. Zij gaf in die jaren steeds vooraf nauwgezet het verblijf in het buitenland weer, ook de eventuele wijzigingen. Dit pleit voor de geloofwaardigheid van betrokkene, met name dat zij wel effectief dacht geen overschrijding te hebben van het toegelaten verblijf in het buitenland, dit gelet op een andere wijze van telling van dagen van verblijf in het buitenland.

Daarenboven maakt de FPD geen melding op zijn site over het aantal toegelaten dagen verblijf in het buitenland voor een GI-genieter en al evenmin over de wijze waarop de dagen van verblijf in het buitenland voor een GI-genieter moeten geteld worden. Wat trouwens verdedigbaar is gelet op het beperkt en tevens uitstervend aantal GI-genieters. Zo waren er in februari 2020 nog slechts 2.451 GI-genieters. Daarenboven zijn de meeste hoogbejaard: een bevolkingsgroep die minder buitenlandse reizen maakt. Doch dit impliceert dat mevrouw Vaneyck terecht argumenteert dat het voor haar moeilijk te achterhalen was dat haar wijze van tellen van de dagen van verblijf in het buitenland niet correct was.

Wij hebben bovendien aan de FPD meegedeeld dat mevrouw Vaneyck deze reizen maakt in opdracht van een VZW en dus puur als vrijwilliger voor het goede doel. De reis werd immers ook volledig bekostigd door de VZW zodat zij haar beperkte bestaansmiddelen, met name het genot van een gewaarborgd inkomen, hiervoor niet diende aan te spreken.

Deze gegevens maken dat indien zij geweten had dat ze de wettelijk toegelaten termijn voor het verblijf in het buitenland zou overschreden hebben met één dag, zij van de mogelijkheid gebruik zou gemaakt hebben om een vraag te richten aan het Beheerscomité van de FPD om een uitzondering⁹ toe te staan gelet op de volgens haar uitzonderlijke omstandigheid. Het Beheerscomité diende zich dan uit te spreken of een uitzondering omwille van een uitzonderlijke omstandigheid al dan niet gerechtvaardigd was.

Dus, was zij in de overtuiging geweest dat de datum van aankomst bepalend was in plaats van de datum van terugkeer, dan zou zij wellicht hiervoor een uitzondering kunnen gevraagd (en wellicht ook gekregen) hebben.

Wij vroegen tevens aan de FPD of het in het algemeen mogelijk zou zijn om de verblijfsbewijzen en in het bijzonder de aangifte van het verblijf in het buitenland aan te passen, in die zin dat er geen

⁹ Artikel 63, 3°, KB 23 april 1969: “het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende dagen per kalenderjaar of langer, voor zover uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf wettigen en op voorwaarde dat het beheerscomité van de Rijksdienst voor pensioenen hiertoe de toelating heeft verleend.”

interpretatie meer mogelijk is (bijvoorbeeld *datum van aankomst* in België in plaats van *datum van terugkeer*).

Wij wezen de FPD er ook op dat de gevolgen van een verkeerde interpretatie groot zijn gelet op de strafmaat die hier opgelegd wordt door de overtreding.

De FPD volgde onze argumentatie niet. Wij citeren het antwoord: *“Aangezien mevrouw in het totaal meer dan 29 dagen in het buitenland verbleef (de dag van vertrek en aankomst inbegrepen), vervalt het recht op het gewaarborgd inkomen tijdens elke maand waarin zij in het buitenland verbleef. Concreet zijn dit de maanden maart, augustus en september 2019. (op basis van artikel 63 van het Koninklijk besluit van 29 april 1969 houdende algemeen reglement betreffende het gewaarborgd inkomen voor bejaarden).*

Voor alle duidelijkheid gelden “dagen” in de GI wetgeving ook altijd als kalenderdagen. In de IGO wetgeving die recenter is, werd dit meer gepreciseerd, waarschijnlijk om verwarring met het begrip ‘werkdagen’ in bepaalde andere wetgeving te onderscheiden.

De datum van terugkeer slaat uiteraard op de terugkeer in België. In de mail in bijlage wordt eveneens gemeld: “Gelieve in bijlage het bewijs te vinden dat mevrouw Vaneyck terug in het land is sinds 1/9/2019. Zij was 3 weken in Afrika om te vergaderen met priorijen die deel uitmaken van haar congregatie”. Hier blijkt dat zij de terugkeer op 1/9/2019 ook zo interpreteren. Het vertrek in het buitenland is trouwens verschillend aan de terugkeer in België. Een wijziging aan het formulier is niet voorzien.

Mevrouw Vaneyck heeft voorafgaandelijk geen toelating aan het Beheerscomité gevraagd voor een verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende dagen per kalenderjaar of langer, voor zover uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf wettigen en op voorwaarde dat het beheerscomité van de Federale Pensioendienst hiertoe de toelating heeft verleend. (de toelating werd niet verleend om langer naar het buitenland te gaan).

Het ligt inderdaad altijd gevoelig als de overschrijding heel miniem is en dit geeft aanleiding tot interpretaties van de wetgeving om tegemoet te komen aan het verlies aan uitkering van betrokkene. De verhouding overschrijding van de 29 dagen tegenover de schuld is in dit geval groot, maar hier geldt de wetgeving helaas zoals voor iedereen.”

Wel heeft de FPD ons meegedeeld dat hij zou overwegen om de aanduiding op het verblijfsbewijs aan te passen (datum van terugkeer naar datum van aankomst).

Het feit dat de FPD overweegt om het verblijfsbewijs aan te passen met betrekking tot de “datum van terugkeer” in “datum van aankomst” geeft ons inziens aan dat hij zelf ook inziet dat er meer dan één interpretatie mogelijk is voor de term “terugkeer”.

Doch hij wenst deze mogelijke interpretatie niet verder door te trekken voor de schorsing van het Gewaarborgd Inkomen in het dossier van mevrouw Vaneyck.

Merk ook nog op dat mevrouw Vaneyck op haar klacht aan de klachtendienst van de FPD een foutief antwoord kreeg. De klachtendienst had het over een maximumverblijf van 26 dagen in het buitenland. Er is in de wetgeving geen sprake van een maximumverblijf van 26 dagen in het buitenland.

Verder is het duidelijk dat de wetgeving GI niet gelijklopend is aan de wetgeving met betrekking tot de IGO.

Zo is er een verschil voor wat betreft de sanctie (schorsing) bij overschrijding van het maximumverblijf in het buitenland (bij overschrijding van het maximumverblijf schorsing van elke kalendermaand tijdens dewelke niet ononderbroken in België verbleven in geval van GI en schorsing van elke maand waarin niet ononderbroken in België verbleven vanaf de maand van overschrijding van maximumverblijf bij IGO).

Bovendien spreekt de wetgeving GI over dagen en de wetgeving IGO over kalenderdagen. Doch zowel de wetgeving op IGO als deze op het GI hebben dezelfde doelstelling, met name aan 65-plussers met een pensioen dat een bepaald grensbedrag niet overschrijdt en die over beperkte financiële middelen beschikken een bijstandsuitkering verschaffen.

Een verduidelijking met betrekking tot de interpretatie van de wetgeving en een aanpassing en

harmonisatie van artikel 63 van het KB van 23 april 1969 en artikel 42 van het Koninklijk Besluit van 23 mei 2001 (IGO) is aangewezen.

De Ombudsman Pensioenen herinnert zijn aanbeveling om de wijze waarop de dagen van verblijf in het buitenland dienen geteld te worden duidelijk te definiëren in de wetgeving op de IGO en breidt deze aanbeveling uit tot de wetgeving op het Gewaarborgd inkomen. Tevens beveelt hij aan de wetgeving op dit punt en op het vlak van de sanctie bij overschrijding van het maximumverblijf in het buitenland in beide reglementeringen te harmoniseren.

Strijd tegen armoede

7
HOOFDSTUK

Strijd tegen armoede

In dit hoofdstuk wordt ook dit jaar weer stilgestaan bij de strijd tegen de armoede. Dit is en blijft immers een punt waarop de Ombudsman Pensioenen de aandacht wil blijven trekken. In dit kader organiseerde het netwerk van Belgische Ombudsmannen (POOL) onder leiding van de Nederlandstalige Ombudsman Pensioenen een bijeenkomst gehouden met ervaringsdeskundigen in de armoede waarin zij hun ervaring deelden over de toegankelijkheid van de ombudsdiensten voor mensen in armoede.

Verder roept in dit hoofdstuk de Ombudsman Pensioenen de FPD op om spontaner voorschotten op de Inkomensgarantie voor ouderen toe te kennen wanneer er informatie ontbreekt niet te wijten aan de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO)-genieter.

Eveneens beveelt de Ombudsman Pensioenen aan wanneer de IGO weggevallen is door de verhoging van het pensioen (bijvoorbeeld verhoging van het minimumpensioen) de toekenning van de IGO opnieuw automatisch te onderzoeken bij de eerstvolgende verhoging van het IGO-bedrag. De Ombudsman Pensioenen wijst erop dat dit item wel eens brandend actueel zou kunnen worden gelet op de geplande aanpassingen van de pensioenen aan de welvaartsaanpassingen.

Meer algemeen herhaalt de Ombudsman Pensioenen zijn dubbele suggestie om de toekenning van de IGO periodiek te onderzoeken en een informatiecampagne op te zetten om de bekendheid van de IGO te verhogen.

1. Samenwerking met het steunpunt tot bestrijding van armoede en met de ervaringsdeskundigen van de POD Maatschappelijke integratie

Het netwerk van Belgische Ombudsmannen (POOL) waarvan de Ombudsdienst Pensioenen deel uitmaakt heeft een werkgroep “kwetsbare groepen” opgericht. Deze werkgroep onder leiding van de Nederlandstalige Ombudsman Pensioenen¹ onderzoekt of de ombudsdiensten die deel uitmaken van POOL ook toegankelijk genoeg zijn voor mensen uit bijzondere doelgroepen zoals mensen met een handicap, ouderen, migranten, mensen in armoede, ... Hiervoor wordt onder andere beroep gedaan op de ervaringsdeskundigen in de armoede van de POD Maatschappelijke integratie.

Hun ervaringen over volgende aspecten werd gevraagd:

- de toegankelijkheid van de ombudsdiensten voor mensen in armoede (onder andere: welke hinderpalen zijn er? en welke ideeën hebben jullie om de toegankelijkheid te verbeteren?)
- hoe wordt het verloop van de klachtenbehandeling ervaren door mensen in armoede?
- hoe worden de resultaten van de bemiddelingen ervaren?
- wat is het imago van de ombudsdiensten?

Wij citeren kort hun belangrijkste bevinden:

Er werd op gewezen dat de mogelijkheid om klachten per telefoon in te dienen kan bijdragen tot een laagdrempeligere toegang tot de ombudsman. Ook het organiseren van zitdagen verspreid over het land kan hiertoe bijdragen.

Verder werd onder de aandacht gebracht dat er bij een aantal mensen in armoede angst is om een ombudsman te contacteren. Zij vrezen dat wanneer ze klagen bij de ombudsman over een administratie, deze administratie hen voortaan extra gaat controleren. Zo werd het voorbeeld aangehaald van een

¹ En met ondersteuning van een directrice bij de federale Ombudsman

genieter van een Inkomensgarantie voor Ouderen die angst had de Ombudsman Pensioenen te contacteren over de vermoedelijke foutieve berekening van zijn Inkomensgarantie voor Ouderen uit angst dat de pensioendienst dan nadien extra zou controleren op zijn bestaansmiddelen.

Er werd gewezen op de belangrijke rol die het middenveld (vakbonden, ocmw's, pensioenservices van mutualiteiten, ...) kan spelen om mensen in armoede in contact te brengen met de ombudsdiensten.

Het hanteren van een ook voor laaggeschoolden begrijpelijke taal is eveneens een zeer belangrijk aandachtspunt.

Deze elementen neemt het College van Ombudsmannen mee bij het opstellen van de nieuwe visie voor de Ombudsdienst Pensioenen.

2. Oproep van de Ombudsman Pensioenen aan de Federale Pensioendienst om spontaner voorschotten toe te kennen op de Inkomensgarantie voor Ouderen bij gebrek aan informatie niet te wijten aan de IGO-genieter

DOSSIER 34519

De feiten

De dochter van de heer Laci klaagt bij de Ombudsdienst Pensioenen over het feit dat haar vader sedert het overlijden van zijn echtgenote op 11 juli 2019 enkel een maandelijks Belgisch pensioen ontvangt van 51,06 euro. Ondanks verschillende vragen aan de Federale Pensioendienst om zo spoedig mogelijk bovenop dit pensioen een Inkomensgarantie voor Ouderen toe te kennen blijft een beslissing uit.

In haar klacht meldt de dochter: "Een maand geleden werd aan mij telefonisch gemeld dat de pensioendienst die IGO zou toekennen. Maar vandaag verneem ik, nadat ik zelf het initiatief had genomen om terug te bellen, dat mijn vader nog altijd geen Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) ontvangen heeft, dat de IGO toch niet zou toegekend worden omdat ze toch wachten op de beslissing van Albanië."

Teneinde te kunnen overleven wordt de heer Laci financieel ondersteund door zijn beide kinderen. Aangezien de diverse tussenkomsten bij de Federale Pensioendienst zonder gevolg blijven, roepen zij dan ook de hulp in van de Ombudsdienst Pensioenen aangezien deze financiële ondersteuning van hun vader ook voor hen ondraaglijk wordt.

DOSSIER 34744

De feiten

Mevrouw Stancu werd geboren in 1951 en woont in België bij haar dochter en schoonzoon. Zij dient in mei 2019 een aanvraag tot het bekomen van een IGO in. Na meer dan een jaar werd er nog geen beslissing genomen.

De FPD haalt als reden aan dat de Roemeense pensioendienst niet antwoordt op zijn vraag om inlichtingen die meermaals werd verstuurd. Mevrouw Stancu geniet immers een Roemeens rustpensioen dat in aanmerking moet genomen worden bij de vaststelling van het bedrag van de IGO.

De FPD heeft inderdaad meermaals de Roemeense pensioendienst ondervraagd zonder enige reactie. De FPD stelt geen enkel alternatief voor aan mevrouw Stancu. Hij herhaalt dat hij moet wachten op het antwoord van de bevoegde buitenlandse diensten.

Bedenkingen

De Inkomensgarantie voor Ouderen is geen pensioen, maar een bijstandsregeling waarvoor er geen bijdragen werden betaald. Voor de berekening van de Inkomensgarantie voor Ouderen moet er rekening worden gehouden met alle pensioenen en alle bestaansmiddelen. Die bestaansmiddelen komen o.a. voort uit onroerende goederen, liggende gelden, belegde gelden, verkopen van onroerende goederen,...

Daarenboven bepaalt de wetgeving dat de Inkomensgarantie voor Ouderen slechts kan worden toegekend nadat alle pensioenrechten zijn uitgeput. Artikel 12 van de Wet 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen bepaalt immers dat *“Bij het in aanmerking nemen van de pensioenen wordt rekening gehouden met hun werkelijk uitgekeerd bedrag en met alle andere voordelen die werden toegekend aan de betrokkene en/of aan de echtgenoot of de wettelijk samenwonende waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, hetzij met toepassing van een Belgische wettelijke pensioenregeling ingesteld door of krachtens een wet, met inbegrip van de onvoorwaardelijke pensioenen betaald krachtens artikel 37 van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust en overlevingspensioen der zelfstandigen, een provinciaal reglement of door HR Rail, hetzij bij toepassing van een buitenlandse verplichte pensioenregeling, hetzij bij wijze van vergoedingen, bijlagen of pensioenen toegekend als vergoeding of schadeloosstelling aan oorlogsslachtoffers of hun rechtverkrijgenden”*.

Uit het dossier van de heer Laci blijkt dat hij, naast zijn Belgisch en Albanees rustpensioen (dat volgens betrokkene niet uitbetaald wordt), eveneens aanspraak zou kunnen maken op een overlevingspensioen ten laste van Albanië. De FPD heeft dan ook aan de bevoegde Albanese instelling de noodzakelijke gegevens opgevraagd. Tot op heden heeft de Federale Pensioendienst deze nog niet ontvangen.

Op basis hiervan oordeelde de FPD dan ook terecht dat er nog geen definitieve beslissing kon worden getroffen inzake zijn rechten op een IGO.

Echter de wetgeving inzake de Inkomensgarantie voor Ouderen voorziet ook dat er in dergelijke gevallen een voorschot kan worden toegekend.

Immers artikel 11 van het Koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen bepaalt dat *“De Dienst kan voorschotten uitbetalen wanneer uit het onderzoek van de rechten op inkomensgarantie, zowel administratief als gerechtelijk, blijkt dat er nog geen definitieve beslissing kan worden genomen.*

De Dienst stelt het bedrag van de voorschotten vast op grond van de bewijsstukken waarover hij beschikt. Met een mededeling die niet vatbaar is voor beroep, stelt de Dienst de gerechtigde ervan in kennis dat voorschotten zullen worden uitbetaald”.

Wij hebben dan ook aan de FPD gevraagd om na te gaan of er aan de heer Laci voorschotten kunnen worden toegekend.

De Federale Pensioendienst bezorgde ons volgende antwoord: *“In dit dossier is er nog geen beslissing IGO getroffen omdat wij nog wachten op een antwoord van Albanië omtrent een eventueel Albanees overlevingspensioen waar betrokkene recht op zou kunnen hebben. Uit de gegevens waarover we beschikken blijkt dat zijn overleden echtgenote ongeveer 14 jaar heeft gewerkt als secretaresse voor een overheidsinstantie in Albanië. We kennen soms voorschotten IGO toe in afwachting van het bedrag van het buitenlands pensioen, die toekenning van voorschotten wordt streng beoordeeld omdat er veel problemen zijn met de terugvorderingen op het moment dat het buitenlandse pensioen bekend is. In dit dossier ben ik dan ook van oordeel dat de kans op een terugvorderingsprocedure groot is. We verwijzen de mensen door naar het OCMW als ze onvoldoende inkomen hebben. Het OCMW kan dan voorschotten verlenen op de IGO”*.

Vooreerst dient opgemerkt te worden dat de dochter van de heer Laci aan ons meldt dat ze aan het wachten waren op een beslissing aangaande de IGO daar de FPD telefonisch zou beloofd hebben deze te versturen.

Het is dan ook logisch dat de betrokkene het OCMW nog niet gecontacteerd heeft. Anderzijds dient opgemerkt te worden dat de FPD geen brief aan de heer Laci gestuurd heeft met de melding dat hij best voorschotten zou vragen bij zijn OCMW. Of dit al dan niet telefonisch verteld is aan de klager is door ons niet te verifiëren.

Indien er geen voorschot op de IGO kan toegekend worden lijkt het ons aangewezen om spontaan de potentiële IGO-genieter te informeren over de stappen die kunnen ondernomen worden om alsnog een levenswaardig inkomen te bekomen. De FPD mag immers niet uitgaan van de financiële zelfredzaamheid van een potentiële IGO-genieter. Voor hen is het risico om zonder hulp van een overheidsinstantie in een uitzichtloze financiële situatie te belanden immers reëel.

Doch in casu zijn wij de mening toegedaan dat een doorverwijzing naar het OCMW onnodig is aangezien er een wettelijke bepaling is die de Federale Pensioendienst toelaat om voorschotten toe

te kennen op basis van de beschikbare bewijsstukken. Het van het kastje naar de muur doorsturen dient immers vermeden te worden. De kernhouding dient te zijn zoveel mogelijk ondersteuning en begeleiding aan te bieden.

Indien betrokkene van het OCMW een terugvorderbaar voorschot zou krijgen², zou dit ook impliceren dat hij geen attest kan bekomen voor volgende voordelen:

- een vrijstelling van betaling van de jaarlijkse heffing op het afvalwater;
- een vrijstelling van de abonnementsvergoeding en de saneringsbijdrage bij de drinkwatermaatschappij;
- een vervoersgarantie-abonnement (verminderd tarief) bij de Lijn;
- het sociaal tarief inzake gas;
- het sociaal tarief inzake elektriciteit.

Wij drongen dan ook verder aan bij de FPD op het toekennen van voorschotten.

Als gevolg hiervan deelde de FPD ons mee: *“We zullen een voorlopige beslissing IGO treffen voor betrokkene. Bij deze toekenning hebben we voor het verklaarde aantal jaren buitenland een aftrek gedaan voor het toekomstig buitenlands pensioen op basis van het Belgisch gewaarborgd minimumpensioen: 45 x aantal jaren buitenland”*.

Ondanks het feit dat de Federale Pensioendienst inging op onze vraag om een voorschot toe te kennen waren wij nog niet tevreden met dit antwoord. Echter rekening houden met de hoogte van een Belgisch gewaarborgd minimumpensioen om een schatting van een Albanees overlevingspensioen te maken leek ons overdreven. Het is algemeen geweten dat de pensioenen in Albanië lager zijn dan de Belgisch pensioenen.

Immers het Albanees rustpensioen van de man is gelijk aan 39,48 euro per maand voor een loopbaan van ongeveer 8 jaar. Het leek ons dan ook niet meer dan logisch dat de FPD zich op dit bedrag zou baseren om een schatting te maken van het eventueel recht op een Albanees overlevingspensioen. Indien we puur wiskundig het eventuele recht op een overlevingspensioen ten laste van Albanië zouden bekijken zou er eventueel een recht kunnen zijn op een maandelijks overlevingspensioen van $(39,48 \text{ euro} / 8) \times 14 = 69,09 \text{ euro}$. En dit dan nog in de veronderstelling dat de hoogte van het overlevingspensioen gelijk is aan dit van een rustpensioen.

Wij stelden dan ook aan de FPD voor om bij de berekening van het voorschot op de IGO rekening te houden met een Albanees overlevingspensioen dat geschat kon worden op ongeveer 100 à € 150,00 euro per maand. Op deze wijze is enerzijds de kans op een latere terugvordering zo goed als onbestaande en anderzijds ontvangt belanghebbende een menswaardig inkomen.

Uiteindelijk deelde de FPD ons mee dat hij zich hiermee akkoord kon verklaren en dat er een voorlopige beslissing inzake de Inkomensgarantie voor Ouderen werd getroffen. De Federale Pensioendienst kende de heer Laci met terugwerkende kracht tot 1 augustus 2019 een maandelijks voorschot op de IGO toe van 906,13 euro per maand. De achterstallige bedragen van 11.085,65 euro voor de periode van augustus 2019 tot en met juli 2020 (met inbegrip van de COVID-19 premie vanaf juli 2020) werden in de loop van de maand juli 2020 op zijn rekening overgeschreven. Vanaf augustus 2020 ontvangt de heer Laci nu maandelijks 1.035,58 euro i.p.v. 51,06 euro.

Na onze succesvolle bemiddeling aangaande het verlenen van een voorschot aan de heer Laci hebben wij eveneens, teneinde te helpen om zijn pensioendossier te deblokken, contact opgenomen met de bevoegde Ombudsman in Albanië. Immers naast het ontbreken van een beslissing over zijn eventueel Albanees overlevingspensioen bleek uit de door de dochter van belanghebbende verstrekte informatie nog dat, ondanks het feit dat de Albanese pensioendienst reeds had meegedeeld dat de heer Laci een rustpensioen ontving van Albanië, haar vader nog nooit enige betaling van Albanië had ontvangen.

Bij het verschijnen van dit Jaarverslag hebben wij hierop echter nog geen antwoord terzake ontvangen.

Verder hebben wij de heer Laci er ook op gewezen dat het sociaal tarief voor een aantal nutvoorzieningen (zoals gas en elektriciteit) normaal automatisch wordt toegekend. Veiligheidshalve hebben wij hem erop gewezen dat gelet op de bijzonderheid van de terugwerkende kracht tot de

² Merk wel op dat indien het OCMW een terugvorderbaar leefloon zou toekennen de attesten die bij de toekenning van een leefloon verstrekt worden (o.a. sociaal tarief) wel overgemaakt worden.

ingangsdatum van de IGO hij ook een papieren attest kan aanvragen dat hij zelf kan overmaken bij de betrokken instantie waar hij het sociaal tarief wenst te bekomen.

Op 27 juli 2020 heeft betrokkene telefonisch dit attest gevraagd. Dezelfde dag nog heeft de FPD deze attesten bezorgd. Op deze attesten staat duidelijk vermeld waarvoor zij dienstig kunnen zijn. Zo lezen wij: “ Met het attest inkomensgarantie voor ouderen kan u onder meer vrijstelling krijgen van betaling van de jaarlijkse heffing op het afvalwater, vrijstelling van de abonnementsvergoeding en de saneringsbijdrage bij de drinkwatermaatschappij, en ook een vervoersgarantie-abonnement (verminderd tarief) bij de Lijn, en het sociaal tarief inzake gas en elektriciteit verkrijgen.”

Dit is een mooi voorbeeld van het aanbieden van begeleiding en ondersteuning aan IGO-genieters.

Tevens merkten we op dat het IGO-voorschot met terugwerkende kracht tot 1 augustus 2019 werd toegekend en uitbetaald, doch niet met terugwerkende kracht vanaf de maand volgend op de leeftijd van 65 jaar. Ook het onderzoek naar de IGO werd verricht vanaf 1 augustus 2019 (de maand volgend op het overlijden van de echtgenote van de heer Laci) en niet vanaf de maand volgend op de leeftijd van 65 jaar. Daar waar artikel 10 van het Koninklijk Besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de IGO stelt dat voor wie een pensioen als werknemer geniet en de wettelijke pensioenleeftijd bereikt de FPD ambtshalve dient over te gaan tot het onderzoek van de IGO met als ingangsdatum de eerste dag van de maand volgend op deze waarin de pensioenleeftijd bereikt wordt.

De FPD antwoordt dat hij om een IGO voor een samenwonende (op 1 januari 2019 was de echtgenote van de heer Laci nog niet overleden) te kunnen berekenen, een aangifte van de bestaansmiddelen van beide echtgenoten nodig heeft. Omdat hij geen aangifte heeft van de ondertussen overleden huwelijkspartner en deze ook niet meer kan worden bezorgd ingevolge het overlijden is het voorschot op de IGO slechts toegekend vanaf 1 augustus 2019. Artikel 15 van het KB van 23 mei 2001 voorziet immers dat ingeval van samenwoning in het kader van het onderzoek naar de bestaansmiddelen de aanvrager en de echtgenoot of de wettelijk samenwonende een formulier van aangifte van bestaansmiddelen moeten indienen.

In reactie hierop vroeg de Ombudsdienst Pensioenen bij gebrek aan het formulier van aangifte van bestaansmiddelen, wat veroorzaakt werd door het feit de FPD bij het bereiken van de pensioenleeftijd aan de heer Laci en zijn echtgenote dit formulier ten onrechte niet verstuurd heeft, zich te baseren op de aangifte van de bestaansmiddelen van de echtgenote uit 2015 (naar aanleiding van het onderzoek naar een IGO bij het bereiken van haar pensioenleeftijd: een onderzoek dat tot een weigering van de IGO leidde gelet op de nationaliteit van de echtgenote van de heer Laci), de verklaring van de successierechten, het feit dat de echtgenote van de heer Laci voor haar overlijden enkel een uitkering ingevolge invaliditeit genoot en de door haar ingediende belastingaangiften.

Op deze vraag antwoordde de Federale Pensioendienst ons op 10 augustus 2020 dat *“Na overleg met de hiërarchie wordt voor dit dossier een uitzondering gemaakt. Wij zullen de IGO toekennen in voorschotten vanaf 1.1.2019. We zullen wel eerst nog Financiën contacteren om na te gaan of de huwelijkspartner in de afgelopen 10 jaar geen schenkingen, verkopen of andere bestaansmiddelen gehad heeft”*.

Op 14 januari 2021 stelden wij vast dat de Federale Pensioendienst, ondanks zijn uitdrukkelijke belofte, deze voorschotten vanaf 1 januari 2019 nog steeds niet had toegekend.

Na een nieuw contact met de Federale Pensioendienst op 14 januari 2021 werden op 19 januari 2021 uiteindelijk deze voorschotten toch toegekend. Als reden voor deze vertraging deelde de Federale Pensioendienst ons mee dat er omwille van technische redenen in een dossier slechts één voorlopige beslissing IGO (voorschotten) kan getroffen worden. Om deze reden werd dan ook op 19 januari 2021 een definitieve beslissing getroffen met als ingangsdatum 1 januari 2019. Een beslissing die kan worden herzien wanneer de gegevens van het Albanees pensioen gekend zijn.

De heer Laci ontving hierdoor opnieuw een bedrag van meer dan 5.000 euro aan achterstallende voor de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 juli 2019.

Opnieuw hebben wij de heer Laci er ook op gewezen dat hij veiligheidshalve aan de FPD kan vragen een nieuw attest voor het sociaal tarief voor nutsvoorzieningen (gas en elektriciteit) aan hem over te maken met ingangsdatum 1 januari 2019. Een attest dat hij kan overmaken aan de desbetreffende instanties.

Uit een later telefonisch onderhoud met de heer Laci bleek dit echter overbodig was aangezien hij voor deze periode (januari 2019 tot en met 31 juli 2019) reeds beschikte over dergelijk attest en dit uit hoofde van de vergoedingen als minder-valide die wijlen zijn echtgenote op dat ogenblik genoot.

In het tweede geval (dossier 34744) geniet mevrouw Stancu wel degelijk een rustpensioen uit Roemenië. Dit pensioen wordt maandelijks op haar rekening gestort. Zij kan dit bewijzen aan de hand van haar rekeninguittreksels.

Wij vroegen bijgevolg aan betrokkene om ons die rekeninguittreksels toe te sturen. Wij maakten deze over aan de FPD. De FPD aanvaardde deze uittreksels en stuurde aan mevrouw Stancu op 14 oktober 2020 een verklaring betreffende de bestaansmiddelen om in te vullen.

Het onderzoek naar haar rechten op een IGO kon op die manier verder gezet worden en op 20 oktober 2020 heeft de FPD een voorlopige beslissing genomen. Vanaf juni 2019 bekomt mevrouw Stancu een voorschot op de IGO van 915,43 euro per maand.

De achterstallen over de periode van 1 juni 2019 tot en met 31 oktober 2020 bedroegen 16.065,23 euro. Deze werden half november 2020 gestort.

Conclusie

We begrijpen dat de Federale Pensioendienst de nodige voorzichtigheid aan de dag legt bij het toekennen van een voorschot op de Inkomensgarantie voor Ouderen en dit om de latere eventuele terugvorderingen zoveel mogelijk te beperken.

Doch we stellen vast, niet alleen in dit dossier, dat de FPD de lat hierbij extreem hoog legt en slechts na herhaaldelijk aandringen van ofwel belanghebbende of de Ombudsdienst Pensioenen overgaat tot het toekennen van een voorschot.

Een jaar lang iemand met maar net iets meer dan € 50 per maand laten leven is onmenselijk. Als iemand in financiële problemen niet snel en adequaat geholpen wordt, worden de problemen alsmaar groter. Ook de dochter en de zoon van de potentiële IGO-genieter dreigden in zware financiële problemen te komen.

Daarenboven is correcte informatieverstrekking en transparantie erg belangrijk. Een melding dat de IGO uiteindelijk toch niet zou toegekend worden in afwachting van informatie uit Albanië had spontaan door de pensioendienst dienen verstrekt te worden. Tevens had betrokkene dan moeten ingelicht worden over welke stappen hij kon ondernemen om alsnog een levenswaardig inkomen te bekomen.

In de meeste gevallen gaat het hierbij over mensen die een loopbaan hebben in een land waarbij de uitwisseling van informatie niet vlot verloopt. Doch ook in andere gevallen waarbij de niet-toekenning van de IGO niet het gevolg is van de niet-medewerking van de IGO-aanvrager bij het onderzoek dienen voorschotten toegekend te worden.

Door deze eerder starre houding van de FPD worden deze mensen verder in de armoede geduwd en dit terwijl de ganse wetgeving inzake de IGO precies het tegenovergestelde voor ogen heeft.

Wij roepen dan ook de Federale Pensioendienst op om spontaner voorschotten inzake de Inkomensgarantie voor Ouderen toe te kennen op basis van de beschikbare informatie wanneer er informatie ontbreekt die niet te wijten is aan de niet-medewerking van de IGO-aanvrager.

3. In meer gevallen het recht op IGO automatisch onderzoeken

Door een verhoging van het minimumpensioen zelfstandige op 1 juli 2019 krijgt een gepensioneerd een paar euro meer pensioen per maand, hierdoor verliest hij de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) en de daarbij horende sociale tarieven voor gas, water, elektriciteit en telefoon. Door een verhoging van het bedrag IGO op 1 januari 2020 kan de gepensioneerd terug aanspraak maken op de IGO ... maar om de IGO ook effectief toegekend te krijgen moet hij deze zelf wel terug aanvragen. De Ombudsman Pensioenen stelt vast dat de meeste gepensioneerden niet weten vanaf wanneer ze terug aanspraak maken op de IGO. Laat staan dat ze weten dat de maand hieraan voorafgaand een aanvraag moeten ingediend worden om het IGO bedrag niet mis te lopen.

DOSSIER 34889

De feiten

Mevrouw Vandermeulen is 80 jaar. Zij stuurt aan de Ombudsdienst Pensioenen op 31 januari 2019 een klachtenformulier waarin zij een omstandige uitleg geeft over haar financiële toestand. Zij had recht op een inkomensgarantie voor ouderen, doch deze is weggefallen als gevolg van de verhoging van haar pensioen.

We citeren uit haar klacht:

Over welke handeling of werking wenst u te klagen?	Ik heb gedurende een korte periode een IGO toegekend gekregen ten bedrage van 4,43 euro per maand. Dit gaf mij recht op sociale tarieven waardoor ik zeer hoge kortingen kreeg op o.a. gas en elektriciteit, watervoorziening, telefonie e.a. Het maandelijks bedrag dat ik ontvang van de pensioendienst was nauwelijks toereikend om als alleenstaande zonder andere bezittingen of inkomen rond te komen.
Over welke beslissing wenst u te klagen?	In 2018 heb ik enkele euro's meer pensioen gekregen waardoor volgens mijn berekening ik op jaarbasis 2 euro meer inkomen had. Wel ontnamen mij de IGO en dus ook het recht op sociale tarieven. Ik heb nu mijn factuur met de jaarafrekening gas en elektriciteit ontvangen. Het te betalen bedrag is bijna het dubbele als ik het vergelijk met de vorige jaren, dit niettegenstaande ik er in geslaagd was mijn verbruik te doen dalen. Momenteel ontvang ik maandelijks 1235,24 euro per maand en kan ik die hoge bedragen niet meer betalen.
Waarom wenst u daarover te klagen?	Daar ik alleenstaande ben, ga ik in financiële problemen komen. Ik vraag me af of het mogelijk is opnieuw in aanmerking te komen voor IGO.
Reeds geprobeerd:	Ter plaatse
Wat was de reactie van de pensioendienst op uw klacht?	Dat ik 2 euro teveel pensioen krijg op jaarbasis! Dat zoiets bestaat is onbegrijpelijk en daarenboven schokkerend.

Na ontvangst van deze klacht, heeft de Ombudsman Pensioenen het pensioendossier nagekeken en vastgesteld dat de inkomensgarantie voor ouderen al eens eerder geschorst werd als gevolg van de verhoging van het werknemerspensioen in de maand januari 2017.

Mevrouw Vandermeulen klaagde hier bij de Ombudsdienst Pensioenen over begin 2019. Wij hebben toen bemiddeld bij de Federale Pensioendienst en, gelet op de verhoging van de basisbedragen, verkregen dat haar inkomensgarantie met terugwerkende kracht toegekend werd vanaf september 2018.

In oktober 2020 wordt zij geconfronteerd met hetzelfde probleem. Zij ontvangt een brief van haar energieleverancier dat zij tot nu toe het sociaal tarief gas en elektriciteit kreeg, doch dat de leverancier in januari 2020 het nodige attest niet ontvangen heeft. Dit maakt dat zij kan geconfronteerd worden met de betaling van een achterstallige energierekening.

Zij had reeds in januari 2020 een tweetal keer gebeld naar de Federale Pensioendienst en ook in oktober en begin november 2020 vroeg zij aan de FPD het nodige attest.

Zij neemt nadien (november 2020) telefonisch contact met de Ombudsdienst Pensioenen. Het is volle Corona-periode en het is voor haar niet gemakkelijk om dit schriftelijk aan te kaarten. Zij stuurt ons het klachtenformulier met een verwijzing naar het telefoongesprek.

Bedenkingen

Wij hebben haar pensioendossier opnieuw nagekeken. In onze uiteenzetting zullen wij ons beperken tot de tweede klacht van mevrouw Vandermeulen. Deze is immers exact dezelfde als deze in 2019.

Wij stellen vast dat voor wat betreft de berekening van de betaling van het gedeelte IGO er geen andere bestaansmiddelen dan het wettelijk pensioen van mevrouw in aanmerking genomen worden. De berekening is dus eenvoudig, namelijk de betaling inkomensgarantie = het (verhoogd) basisbedrag IGO - 90% pensioenbedrag.

Het bedrag van haar wettelijke pensioenen (werknemer en zelfstandige) had op 1 juli 2019 terug die welbepaalde drempel bereikt waardoor betrokkene geen aanspraak meer maakte op een IGO.

De Federale Pensioendienst had op dat ogenblik³ het recht op de IGO herzien vanaf de maand volgend op de verhoging.

Volgens de geldende reglementering (zie lager – Conclusie 2) dient de betrokken gepensioneerde dan, om het recht op de IGO terug te laten onderzoeken, een nieuwe aanvraag in te dienen. Een ambtshalve onderzoek is in deze situaties niet ingeschreven in de wetgeving.

Wij kunnen niet anders dan vaststellen dat de reglementering in verband met de IGO hier correct toegepast werd, namelijk de toekenning van de IGO diende hier ambtshalve ingetrokken te worden en de FPD heeft geen wettelijke basis om de IGO, ingeval het bedrag van het pensioen dit terug toelaat, terug ambtshalve toe te kennen en uit te betalen.

Mevrouw Vandermeulen diende dus in principe, op het ogenblik dat de IGO terug zou kunnen toegekend worden, een officiële aanvraag hiervoor in te dienen.

Na verder onderzoek stelden wij vast dat de IGO terug betaalbaar had kunnen zijn vanaf 1 januari 2020. Op dat ogenblik werden de basisbedragen van de IGO immers verhoogd.

Wij hebben hiervoor direct (en opnieuw, analoog aan haar klacht in 2019) schriftelijk bemiddeld bij de Federale Pensioendienst.

De FPD heeft zeer snel gereageerd en zich terug soepel opgesteld. Als gevolg van onze interventie heeft de Federale Pensioendienst op 12 november 2020 een beslissing getroffen waarmee de IGO met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2020 toegekend werd ten belope van 5,78 euro per maand⁴. De soepele opstelling van de FPD in deze dossiers is er gekomen doordat wij verwezen hebben naar de vorige, min of meer vergelijkbare, geslaagde bemiddeling die wij tevens uitgebreid besproken hebben in ons Jaarverslag 2016, p. 45.

Bijkomend werd haar een maandelijkse (tijdelijke⁵) premie Covid-19 toegekend van 50 euro per maand vanaf juli 2020.

Dit resulteerde in *een achterstallig bedrag van 314,66 euro voor de periode van 1 januari tot 30 november 2020*. De Covid-19 premie werd in de betaling van haar IGO opgenomen vanaf de maand december 2020. In totaal heeft zij door het opnieuw toekennen van de IGO tijdens het jaar 2020 370,76 euro extra.

3 Art. 22. van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen: Bij het in mindering brengen van de pensioenen op het bedrag van de inkomensgarantie wordt rekening gehouden met 90 % van de in artikel 12 van de wet bedoelde voordelen waarop de aanvrager en/of [1 de echtgenoot of de wettelijk samenwonende]¹ waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, gerechtigd zijn.

4 Als gevolg van de indexaanpassing bedraagt deze vanaf maart 5,90 euro per maand.

5 Het koninklijk besluit nr. 47 van 26 juni 2020 kent gerechtigden op bepaalde sociale bijstandsuitkeringen een maandelijkse premie van 50 euro toe voor de maanden juli 2020 tot en met december 2020. Deze tijdelijke premie is bedoeld om de negatieve gevolgen en bijkomende kosten op te vangen die de COVID-19-pandemie voor deze kwetsbare categorieën veroorzaakt.

Het attest sociaal tarief (voor 2020) werd haar zeer snel, ook op onze vraag, toegestuurd met Bpost op 13 november 2020. Dit papieren attest kan zij o.a. voorleggen aan haar energieleverancier.

Wij stelden bijkomend vast dat mevrouw Vandermeulen 4 maal telefonisch contact opgenomen had met de Federale Pensioendienst: twee keer in de maand januari 2020 en op 26 oktober 2020 en 9 november 2020. Er werd haar geen enkele keer aangeraden een nieuwe aanvraag tot toekenning van de IGO in te dienen.

Conclusie 1

We hebben de pensioenbetalingen (rechten) van mevrouw Vandermeulen en alle aanpassingen sinds december 2016 hieronder weergegeven. We bespreken dit chronologisch na de tabel.

Maand. rechten vanaf	december 2016	januari 2017	juni 2017	sept. 2017	januari 2018	sept. 2018	maart 2019	juli 2019	augustus 2019	januari 2020	april 2020	juli 2020
Rust-pensioen werknemer	723,49	728,56	743,13	750,55	755,77	770,89	776,18	783,94	783,94	783,94	799,62	799,62
Rust-pensioen zelfstandige	441,12	441,12	449,94	454,44	454,44	463,53	463,53	463,53	467,17	467,17	476,51	476,51
IGO	4,43					7,39	2,62			5,78	5,90	5,90
OR	0,79	0,79	0,80	0,80	0,80	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,83	0,83
Premie Covid-19												50,00
Totaal belastbaar	1169,83	1170,47	1193,87	1205,79	1211,01	1242,63	1243,15	1248,29	1.251,93	1257,71	1282,86	1332,86

- December 2016 was de IGO nog toekenbaar en betaalbaar.
- Januari 2017 (geel ingekleurd = wegvallen recht IGO) de IGO was niet langer toekenbaar wegens een verhoging van het klein gewaarborgd minimumpensioen (+ 0,7%).
- Juni 2017 is er een indexaanpassing (index = blauw).
- September 2017 is er een aanpassing met 1% van het werknemer en zelfstandige pensioen gekoppeld aan de ingangsdatum van het pensioen (namelijk in het jaar 2000).
- Januari 2018 werd het werknemerspensioen terug aangepast aan de verhoging van het klein gewaarborgd minimum.
- September 2018 is er een indexaanpassing (+ 2% = blauw), *doch ook een verhoging van het basisbedrag IGO met als gevolg dat het recht op een IGO terug (= groen) geopend wordt.*
- Maart 2019 is er een verhoging van het klein gewaarborgd minimumpensioen werknemer met als gevolg een daling van het bedrag van de IGO.
- Juli 2019 opnieuw een aanpassing van het klein gewaarborgd minimumpensioen met thans als gevolg dat de IGO niet langer betaalbaar/toekenbaar is.
- Augustus 2019 is er een aanpassing van het zelfstandige pensioen gekoppeld aan de ingangsdatum van het pensioen (jaar 2000).
- In januari 2020 verhoogt het basisbedrag van de IGO en kan deze terug toegekend worden.
- April 2020 is er een indexaanpassing.
- Vanaf juli 2020 is er een tijdelijk recht op een Covid-19 premie die voorlopig loopt tot en met december 2020.

Het is voor de Ombudsdienst Pensioenen al een huzarenstukje om al deze verhogingen in kaart te brengen en vooral om deze te plaatsen in de juiste context.

De verhogingen kunnen door de gepensioneerde in kwestie in principe opgevolgd worden in het detail van de pensioenbetaling op zijn "Mypension". Wellicht zal deze ook kunnen vaststellen dat de IGO bij sommige aanpassingen van het wettelijk pensioen vermindert tot deze uiteindelijk geschorst wordt. Doch de verschillen in het totaal pensioenbedrag zijn zeer miniem (zie tabel december 2016 – januari 2017) zodat die gemakkelijk onopgemerkt kunnen passeren.

Maar weten vanaf wanneer het recht op de IGO opnieuw ontstaat door de verhogingen van de basisbedragen IGO, dat lijkt ons zo goed als onmogelijk te zijn voor de betrokken gepensioneerde. En, moest de gepensioneerde hier toch in slagen, dan dient de betrokken gepensioneerde volgens de wettelijke bepalingen ter zake een maand voorafgaand aan de verhoging van de basisbedragen ook nog een nieuwe aanvraag in te dienen.

Wij begrijpen dat het voor de leek niet mogelijk is om, na de schorsing van de IGO als gevolg van de verhoging van het wettelijk pensioen, het tijdstip van het opnieuw aanspraak maken op de IGO te detecteren. Temeer omdat wettelijk⁶ gezien de gepensioneerde de maand voorgaand op de mogelijke herneming een aanvraag zou moeten indienen.

Zeer spijtig wel, want moest mevrouw Vandermeulen geen contact genomen hebben met de Ombudsdienst Pensioenen, dan zou zij tijdens het Covid-jaar 2020 370,76 euro minder ontvangen hebben en dan spreken wij hier nog niet van de voordelen sociaal tarief gas-elektriciteit, water, telefoon, ... die zij als IGO-gerechtigde kan genieten.

Conclusie 2

De problematiek van het automatisch wegvallen van de IGO, doch het niet automatisch hernemen ervan als het recht terug zou kunnen toegekend worden, hebben wij reeds eerder uitgebreid besproken⁷.

Wel was het destijds zo dat zowel de verhoging van het pensioen (die ook toen eerst plaats vond) als de verhoging van de inkomensgarantie voor ouderen in hetzelfde koninklijk besluit werden gepubliceerd waardoor wij concludeerden dat de FPD reeds bij de verhoging van het pensioen (destijds in casu in juni 2015) ervan op de hoogte was dat er opnieuw een recht op de IGO zou zijn vanaf de verhoging van het basisbedrag IGO (destijds in casu 1 september 2015). Hierdoor waren wij de mening toegedaan dat de FPD in het kader van zijn adviesplicht verwoord in het Handvest van de Sociaal Verzekerde belanghebbende betrokkene op de hoogte had moeten brengen dat hij de maand voor de verhoging van het basisbedrag een aanvraag tot het opnieuw toekennen van de IGO moest indienen ten einde zijn rechten op de IGO te vrijwaren. Daar dit niet gebeurd was in combinatie met het feit dat het wegvallen van de IGO nooit officieel betekend is geweest aan de gepensioneerde heeft de FPD de IGO met terugwerkende kracht toegekend.

Destijds hadden wij bekomen dat de Federale Pensioendienst de belofte deed dat voor gelijkaardige dossiers wanneer hieromtrent enige melding ontvangen wordt (schriftelijk en zelfs telefonisch) de rechten op de Inkomensgarantie voor Ouderen met terugwerkende kracht zouden worden herzien.

In dit welbepaalde dossier hebben wij kunnen vaststellen dat mevrouw Vandermeulen tot vier keer toe telefonisch contact nam met de FPD. Dit resulteerde niet in een advies om opnieuw de IGO aan te vragen. In dit dossier is dit zelfs tot 2 maal toe niet gebeurd (eerste klacht van 2019).

De Ombudsdienst Pensioenen maakt zich geen bedenkingen bij de goede intenties van de FPD en ook niet bij de competentie en goodwill van de FPD-medewerkers aan de telefoon. Het is ook voor deze mensen immers zeer moeilijk om een correct advies te geven.

Bovendien dient de FPD de wettelijke bepalingen ter zake te volgen: hij kan enkel de IGO opnieuw toekennen⁸ als er een aanvraag is.

Het is belangrijk te weten dat het wegvallen van het recht op IGO ten gevolge van de verhoging van het pensioenbedrag niet gebeurt door middel van een toekenningsbeslissing. De betrokken gepensioneerde krijgt hiervan namelijk geen officiële toekenningsbeslissing toegestuurd. Er kan dan ook juridisch geargumenteed worden dat het recht op IGO niet effectief weggevallen is. Vandaar ook de soepele opstelling met betrekking tot het opnieuw toekennen van de IGO.

⁶ De wetgeving bepaalt dat de inkomensgarantie voor ouderen pas kan ingaan de maand volgend op de aanvraag ervan.

⁷ *JV 2016 deel II p. 45*

⁸ KB van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen, Art. 14, § 1. De Dienst kan van ambtswege de rechten op inkomensgarantie herzien wanneer hij één van de volgende feiten vaststelt: (...) 6° een wijziging in het bedrag van de pensioenen, die uitsluitend voortspuit uit een nieuwe toekenningsbeslissing; in dit geval wordt de beslissing herzien, rekening houdend met deze wijziging, zonder dat wordt overgegaan tot een nieuw onderzoek van de bestaansmiddelen.

Het recht op inkomensgarantie wordt, in voorkomend geval, herzien vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin de wijziging zich heeft voorgedaan.

Op het ogenblik dat de FPD, als gevolg van onze tussenkomst in dit geval, vaststelt dat de IGO terug kan toegekend worden, volgt er wel een nieuwe toekenningsbeslissing met terugwerkende kracht (soepele opstelling van de FPD) zonder over te gaan tot een nieuw onderzoek van de bestaansmiddelen.

Wij menen dat de wetgeving zo dient aangepast te worden dat de FPD bij de eerste verhoging van het bedrag IGO, na een verhoging van het pensioen waardoor de IGO wegviel, automatisch het recht op IGO terug zou moeten onderzoeken.

Wij formuleren derhalve een algemene aanbeveling aan de wetgever om artikel 14 van het KB van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen aan te vullen in die zin dat het recht op de IGO, dat weggevallen is ten gevolge van een verhoging van het pensioen (selectieve welvaartsaanpassing, aanpassing gewaarborgd minima, ...) automatisch terug zou kunnen onderzocht worden bij de eerst volgende verhoging van het bedrag IGO.

In de beleidsverklaring van de Minister van Pensioenen van 3 november 2020⁹ werd aangekondigd dat de minimumpensioenen en de IGO zouden opgetrokken worden.

In de programmawet van 25 november 2020¹⁰ lezen we dat de verhogingen van de verschillende minimumpensioenen stapsgewijze gedurende de volgende jaren telkens gelijktijdig (op 1 januari) zullen plaatsvinden. Dit in combinatie met het gegeven dat de procentuele verhoging van de IGO ook stapsgewijze gelijktijdig op 1 januari zal plaats vinden, en daarenboven dat deze verhoging procentueel groter is dan deze van de minimumpensioenen; dit alles heeft tot gevolg dat de kans dat de hoger genoemde problematiek zich zal voordoen aanzienlijk vermindert¹¹.

Dit onderwerp kan nog wel brandend actueel worden gezien de geplande verhogingen van de pensioenen aan de welvaartsaanpassingen.

Tot slot geeft dit dossier aanleiding om nogmaals erop te wijzen dat helaas bij verschillende gepensioneerden ten onrechte het idee leeft dat eens er een beslissing over de IGO genomen is, deze definitief is. Velen denken bovendien ten onrechte over de Inkomensgarantie voor ouderen: eens een weigering, altijd een weigering.

De vraag rijst dan ook hoe de 65-plussers die in armoede verkeren erop attent kunnen gemaakt worden dat ze vermoedelijk aanspraak maken op de IGO.

Wanneer de IGO geweigerd werd bij het automatisch onderzoek op de leeftijd van 65 jaar omdat de bestaansmiddelen van betrokkene te hoog waren, komt het vaak voor dat de bestaansmiddelen verminderen daar betrokkene deze nodig heeft om te voorzien in zijn levensstandaard. Dan kan de IGO later enkel op vraag toegekend worden.

De Ombudsman Pensioenen heeft aan de pensioendienst in 2010 de suggestie gedaan naar voorbeeld van de Sociale Verzekeringsbank in Nederland, die een campagne voerde onder de slogan “Wij doen er alles aan om niemand te missen die recht heeft op de aanvullende inkomensvoorziening voor ouderen (AIO)”, een grootschalige informatiecampagne op te starten om de IGO nog bekender te maken bij het grote publiek. Dit zou de aandacht trekken van de 65-plussers met een beperkt inkomen op het bestaan van dit pensioensupplement.

Wijlen de heer Daerden, destijds Minister van Pensioenen, heeft toen in een reactie op de suggestie van de Ombudsman Pensioenen als informatiecampagne een brief met de vraag de IGO beter bekend te maken onder hun leden gestuurd naar de mutualiteiten en vakbonden. Zo werd het middenveld nuttig ingeschakeld in de strijd tegen de armoede bij 65-plussers.

Ook de OCMW's werden aangeschreven. De FPD heeft toen een vernieuwde versie van de folder met nadere toelichting over de IGO gelanceerd.

9 Zie <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/1610/55K1610012.pdf>

10 Zie <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/1662/55K1662001.pdf>

11 In het verleden stelden we vast dat de wetgever wel eens opteede om eerst de minimumpensioen te verhogen en kort daarop de IGO te verhogen.

Gelet op deze vaststellingen nodigt de Ombudsman Pensioenen de politieke wereld uit om aandachtig te onderzoeken of een informatiecampagne –en dit maal echt grootschalig- niet nog een keer dient gevoerd te worden!

Daarenboven suggereert de Ombudsman Pensioenen periodiek een automatisch onderzoek naar de IGO te voeren. Dit kan bijvoorbeeld om de 5 jaar. Vlot hanteerbare selectiecriteria, zodat het automatisch onderzoek administratief voor de pensioendienst niet te belastend is, zijn aangewezen. Het periodiek ambtshalve onderzoek van de IGO is een maatregel die eveneens past in de wil van de wetgever die in artikel 8 van de wet van 11 april 1995 tot instelling van het “handvest” van de sociaal verzekerde stelt dat de sociale prestaties ambtshalve moeten toegekend worden telkens dit materieel mogelijk is.

Succesvolle bemiddelingen

Succesvolle bemiddelingen

Dit hoofdstuk bevat een aantal succesvolle bemiddelingen. Wij wensen de lezer erop te wijzen dat in de andere thematische hoofdstukken ook een aantal succesvolle bemiddelingen uiteengezet worden.

Het eerste bemiddelingsvoorbeeld toont het belang aan om door de ogen van de burger naar een probleem te kijken, dit teneinde een klacht op een klantvriendelijke manier te kunnen behandelen. In een tweede voorbeeld wordt duidelijk dat een correcte kwalificatie van buitenlandse sociale uitkeringen cruciaal kan zijn teneinde de Belgische pensioenrechten correct vast te stellen. In een derde bemiddeling wordt (nogmaals) het belang onderstreept van een goede coördinatie tussen de diensten van de FPD en een doorgedreven onderzoek zeker wanneer een (grote) schuld aan betrokkene wordt betekend.

1. Tijdens een pensioenconsultatie uit eigen beweging bijkomende inlichtingen verschaffen zodat de gepensioneerde met kennis van zaken een keuze kan maken over zijn pensioenrechten

DOSSIERS 33971 (MET VERWIJZING NAAR 32715)

De feiten

Mevrouw Tierenteyn werkt al jaar en dag bij de stad Gent als contractueel bediende.

Op 1 juli 2019 werd zij 65 jaar.

De FPD heeft het onderzoek naar haar pensioenrechten ambtshalve opgestart in de loop van het jaar 2018. De eerste inlichtingen werden aan mevrouw Tierenteyn toegestuurd in de maand juli 2018. Hierin wordt haar meegedeeld dat haar pensioenrechten als werknemster zullen onderzocht worden en zullen/kunnen ingaan op 1 augustus 2019.

Zij had eerder al aan de Stad Gent een verlenging gevraagd van haar contract als werknemster na haar 65ste. Er werden haar door de Stad twee verlengingen van 6 maanden toegestaan.

Bij ontvangst van de formulieren eerste inlichtingen vraagt ze zich af of ze wel met pensioen kan gaan gelet op de twee contractverlengingen.

Door de stad Gent werd haar verkeerdelijk meegedeeld dat zij haar pensioen niet kon combineren met een tewerkstelling bij de stad. Deze mededeling kwam wellicht voort uit het idee dat een statutair ambtenaar inderdaad de mogelijkheid om het pensioen te cumuleren met een wedde niet heeft.

Met dit idee is zij persoonlijk naar het gewestelijk kantoor van de FPD gegaan en heeft ze daar ter plaatse, zich verder van geen kwaad bewust, een document tot verzaking aan het pensioenonderzoek ondertekend op 13 september 2018.

Zij werd er door de medewerker van de FPD niet attent op gemaakt dat een werknemerspensioen vanaf 1 januari van het jaar waarin betrokkene 65 jaar wordt onbepaald kan gecumuleerd worden met beroepsinkomsten¹.

¹ Om het pensioen ook effectief toe te kennen vanaf 1 januari van het jaar waarin betrokkene 65 jaar werd, is een pensioenaanvraag vereist: het betreft immers een vervroegd pensioen. Een vervroegd pensioen kan ten vroegste -indien aan de loopbaanvoorwaarde in combinatie met de leeftijdsvoorwaarde in een bepaald jaar voldaan is- ingaan de maand volgend op de aanvraag. Betrokkene had geen aanvraag ingediend om een vervroegd pensioen te bekomen.

Op 7 november 2018 neemt de FPD een beslissing waarbij haar meegedeeld wordt dat het ambtshalve onderzoek naar de pensioenrechten als werknemer stopgezet werd omdat zij schriftelijk heeft verklaard dat zij verzaakt aan haar rechten op pensioen.

In december 2019 verneemt zij van een collega, die zich in exact dezelfde situatie bevindt, dat zij haar pensioen geniet en dit cumuleert met inkomsten uit een beroepsactiviteit vanaf de maand volgend op de wettelijke pensioenleeftijd.

Zij is er het hart van in dat zij al die maanden haar recht op haar pensioen misgelopen heeft. Zij heeft het gevoel in september 2018 niet geholpen te zijn door de medewerker van de FPD omdat deze haar niet volledig geïnformeerd heeft aangaande de wetgeving van onbeperkt bijverdienen naast het pensioen.

Zij nam onmiddellijk telefonisch contact op met de Ombudsdienst Pensioenen op 9 december 2019. De Ombudsman Pensioenen raadt haar aan om contact op te nemen met de pensioendienst en al onmiddellijk een nieuwe pensioenaanvraag in te dienen om haar pensioenrechten te vrijwaren.

Mevrouw Tierenteyn neemt op 10 december 2019 contact op met de FPD en dient een nieuwe pensioenaanvraag in waarop ze vermeldt dat zij haar rustpensioen met terugwerkende kracht wenst op de oorspronkelijk voorziene ingangsdatum (1 augustus 2019). Men laat haar in het ongewisse of dit kan.

Mevrouw Tierenteyn neemt ontgoocheld op 8 januari 2020 schriftelijk contact op met de Ombudsdienst Pensioenen en vraagt om te bemiddelen.

Bedenkingen

Mevrouw Tierenteyn werkt als contractueel bij de stad Gent. Vermits ze niet vastbenoemd is geweest kan ze hiervoor pensioenrechten als werknemer krijgen. Het onderzoek naar deze pensioenrechten werd ambtshalve opgestart om in te gaan vanaf 1 augustus 2019.

Volgens de pensioenwetgeving kan mevrouw Tierenteyn onbeperkt de inkomsten uit beroepsactiviteit cumuleren met haar werknemerspensioen.

Doch op een bepaald ogenblik werd haar door de stad Gent verkeerdelijk meegedeeld dat zij haar pensioen niet kon combineren met een tewerkstelling bij de stad. Deze mededeling kwam wellicht voort uit het idee dat een statutair inderdaad de mogelijkheid om het pensioen te cumuleren met een wedde niet heeft.

Mevrouw Tierenteyn is met dit idee naar het kantoor van de FPD in Gent gegaan en heeft daar ter plaatse, als gevolg van dit misverstand -zich verder van geen kwaad bewust- een document tot verzaking aan het pensioenonderzoek ondertekend.

Wij vermoeden dat zij inderdaad verkeerd geïnformeerd werd door de stad Gent voor wat betreft de mogelijkheid om onbeperkt de inkomsten uit haar beroepsactiviteit te kunnen cumuleren met haar pensioen.

Doch het lijkt ons eigenaardig dat zij door de medewerker van de FPD op het moment dat zij een verzakingsverklaring kwam afleggen niet grondig geïnformeerd werd over de wetgeving. Mevrouw Tierenteyn kon op dat moment immers onbeperkt een beroepsactiviteit als werknemer cumuleren met haar pensioen.

Artikel 3 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde stelt dat de instelling van sociale zekerheid verplicht is uit eigen beweging de sociaal verzekerde alle bijkomende informatie te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn verzoek of het behoud van zijn rechten. Hierbij is niet vereist dat de verzekerde haar voorafgaandelijk schriftelijk een informatie met betrekking tot zijn rechten en verplichtingen heeft gevraagd (Cass. 23 november 2009, S.07.0115.F, JTT 2010, 68, andersluidende concl. J. LECLERCQ; zie ook Arbh. Bergen 14 december 2016, JTT 2017, 173).

Dit was voor ons het doorslaggevend argument om een bemiddeling op te starten.

Wij maken een beschrijving van de klacht, doch gezien vanuit het oogpunt van de gepensioneerde (hoe zij de pensioenconsultatie ervaren heeft en welke gevolgen dit veroorzaakt heeft) en maken dit

over aan de pensioendienst met de vraag een oplossing aan te reiken en verwijzen bijkomend naar de gelijklopende klacht van de heer Vandamme (dossier 32715) die wij ontvingen en waarvoor wij reeds eerder tijdens ons werkingsjaar 2019 bemiddeld hadden met een positief resultaat.

Conclusie

De FPD antwoordde ons dat in het dossier een document zit dat werd opgesteld tijdens haar bezoek aan het gewestelijk kantoor van de FPD naar aanleiding van het ambtshalve onderzoek van de pensioenrechten op de leeftijd van 65 jaar waarin betrokkene verklaarde te verzaken aan haar pensioen omdat ze nog bijkomende pensioenrechten wou opbouwen.

Doch, als gevolg van onze uiteenzetting waarbij een beschrijving van de klacht gegeven werd bekeken door de ogen van de burger, begrijpt de FPD dat het om een mis begrepen verzaking gaat.

De FPD is bereid om een nieuwe beslissing te treffen waarbij het pensioen met terugwerkende kracht zal toegekend worden vanaf 1 augustus 2019.

Ingevolge onze bemiddeling treft de FPD een beslissing waarbij mevrouw Tierenteyn met terugwerkende kracht vanaf 1 augustus 2019 (in plaats van te verwachten 1 januari 2020) gerechtigd werd op een rustpensioen als werknemer van 1.835,89 euro bruto.

Het vertrouwen in haar pensioenadministratie had een serieuze deuk gekregen, doch werd door deze opstelling hersteld.

Als gevolg van onze interventie ontvangt mevrouw Tierenteyn begin februari 2020 een saldo van 11.015,34 euro bruto (augustus 2019 tot en met januari 2020). Vanaf februari 2020 wordt haar pensioen maandelijks uitbetaald.

Had mevrouw Tierenteyn geen contact opgenomen met de Ombudsdienst Pensioenen (en had zij dus 2 keer 6 maanden verder gewerkt als contractueel) dan had zij een jaar pensioenrecht van bruto 22.030,68 euro (1.835,89 x 12) misgelopen. Zij zou immers haar pensioen dan pas aangevraagd hebben om te laten ingaan vanaf 1 augustus 2020.

Een jaar bijkomende pensioenopbouw kon in het beste geval zorgen voor een verhoging van haar bruto jaarlijks pensioenbedrag met ongeveer 700 euro. Bij benadering zorgt dit ervoor dat betrokkene pas na 31 jaar (of op de leeftijd van 97 jaar) het verlies van een jaar pensioenrecht zou goedge maakt hebben.

2. Foutieve kwalificatie van vervangingsinkomen uit Duitsland rechtgezet na bemiddeling

DOSSIER 33789

De feiten

De heer Marcelis woont in Duitsland en geniet een Belgische invaliditeitsuitkering en daarnaast ook een Duits vervangingsinkomen. Hij wordt 65 jaar op 23 juni 2019.

Hij wendt zich tot de Ombudsdienst Pensioenen omdat hij vanaf juli 2019 geen invaliditeitsuitkering meer heeft ontvangen.

Zijn mutualiteit deelde hem mee dat hij vanaf de leeftijd van 65 jaar geen invaliditeitsuitkering meer kan ontvangen en dat een mutualiteit geen pensioenen uitkeert.

Bedenkingen

Wij stellen vast dat de heer Marcelis zijn pensioenaanvraag in toepassing van de Europese verordeningen ingediend had bij de Duitse pensioendienst. De Duitse pensioendienst lichtte de FPD hierover in en vroeg in januari 2020 om inlichtingen.

Op 14 januari 2020 drongen wij er bij de FPD op aan om het pensioendossier zo snel mogelijk verder te behandelen. De FPD vroeg verdere inlichtingen aan de heer Marcelis.

Op 17 februari 2020 heeft de FPD een pensioenbeslissing genomen. Hij kent het Belgische pensioen toe vanaf 1 maart 2020.

De FPD stelde deze ingangsdatum vast op basis van de informatie die de heer Marcelis en de Duitse pensioendienst aan de FPD bezorgden.

Wij hadden evenwel een bedenking bij de vaststelling van de ingangsdatum van het Belgische pensioen.

Wij stelden vast dat de FPD meende dat de heer Marcelis een ziekte-uitkering genoot in Duitsland tot eind februari 2020.

Artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 betreffende het rust-en overlevingspensioen voor werknemers bepaalt dat: *“Uitgezonderd in de gevallen en onder de voorwaarden door de Koning bepaald zijn het rust- en overlevingspensioen slechts uitbetaalbaar zo de gerechtigde geen beroepsarbeid uitoefent en zo hij geen vergoeding wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid bij toepassing van een Belgische of van een buitenlandse wetgeving inzake sociale zekerheid, noch een uitkering wegens loopbaanonderbreking (, wegens tijdskrediet,) of wegens het verminderen van de arbeidsprestaties, noch een aanvullende vergoeding, toegekend in het kader van een conventioneel brugpensioen, geniet.”*

Het pensioen is daarentegen wel cumuleerbaar met een buitenlands invaliditeitspensioen in toepassing van artikel 64quater van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers. Dit artikel luidt: *“Voor de toepassing van de artikelen 20, eerste lid en 25 van het koninklijk besluit nr. 50 en van de bepalingen van artikel 3 § 5, 6 en 7 van de wet van 20 juli 1990 (en artikel 5 § 5, 6 en 7 van het koninklijk besluit van 23 december 1996), wordt het invaliditeitspensioen of een als zodanig geldende uitkering toegekend krachtens een regeling van een vreemd land of een regeling van toepassing op het personeel van een volkerenrechtelijke instelling als een als rustpensioen geldende uitkering beschouwd.”*

Dit betekent dat er moet onderzocht worden of de heer Marcelis in Duitsland een ziekte-uitkering dan wel een invaliditeitsuitkering ontvangen heeft tot eind februari 2020.

Omdat de FPD het Duitse vervangingsinkomen van de heer Marcelis beschouwde als een ziekte-uitkering en niet als invaliditeitsuitkering kon het pensioen dus niet samen genomen worden met dit Duitse vervangingsinkomen en kon het Belgische rustpensioen slechts toegekend worden vanaf 1 maart 2020, de datum waarop het Duitse vervangingsinkomen werd stopgezet.

De Duitse pensioendienst had volgende informatie aan de FPD bezorgd:

8.			
8.1	Der Versicherte	hat folgende Leistungen beantragt:	bezieht folgende Leistungen:
8.2	Lohnfortzahlung im Krankheitsfall	()	()
8.3	Geldleistungen der Krankenversicherung wegen Arbeitsunfähigkeit	()	()
8.4	Geldleistungen bei Rehabilitation	()	()
8.5	Invaliditätsrente	()	(X)
8.6	Altersrente	(X)	()
8.7	Hinterbliebenenrente	()	()
8.8	Rente wegen Arbeitsunfalls oder Berufskrankheit	()	()
8.9	Aus Kfz-Haftpflichtversicherung zu zahlende rentenartige Leistung (Verkehrsunfallentschädigung)	()	()
8.10	Leistungen wegen Arbeitslosigkeit oder Vorruhestandsleistung	()	()
8.11	Familienbeihilfen	()	()
8.12	Beitragserstattung	()	()
8.13	Übertragung von Beiträgen	()	()
8.14	Sonstige Leistungen (welche?)	(X) Ja	() Nein
	Leistung des Fürsorgeträgers		
8.15	Träger, die die unter 8.3 bis 8.11 aufgeführten Leistungen schulden (Bezeichnung, Anschrift, Nummer der Leistung)		
8.5	Deutsche RV Rheinland Königsallee 71 DE 40215 Düsseldorf		
8.6	Deutsche RV Rheinland Königsallee 71 DE 40215 Düsseldorf		
8.14	<i>Gemeinde Lückede</i> <i>Soziale Sicherheit</i> <i>Hauptstr. 81</i> <i>D-58739 Lückede</i>		
8.			

Op basis van deze informatie vroegen wij ons af of de uitkering die de heer Marcelis uit Duitsland ontving een invaliditeitsrente was. De Duitse invaliditeitsrente is immers wel cumuleerbaar met het Belgische rustpensioen.

Nadat de FPD ons een eerste keer bevestigde dat de heer Marcelis een Duitse ziekte-uitkering ontving, vroegen wij nogmaals een nader onderzoek. Immers, wij zagen op het formulier E202D de term “invaliditeitsrente”(8.5) staan, wat volgens ons niet hetzelfde is als een ziekte-uitkering (“Geldleistungen der Krankenversicherung” 8.3).

Uit het bijkomend nazicht van het dossier besluit de FPD dat de heer Marcelis inderdaad een Duitse invaliditeitsrente genoot tot einde februari 2020. Omdat deze cumuleerbaar is met het Belgische rustpensioen stelde de FPD de ingangsdatum van het pensioen vast op 1 juli 2019, dit is de maand volgend op de 65ste verjaardag.²

Conclusie

Een correcte kwalificatie van buitenlandse sociale uitkeringen kan cruciaal zijn teneinde de Belgische pensioenrechten correct vast te stellen. Een doorgedreven onderzoek waarbij nadere informatie bekomen wordt over de aard, de achterliggende filosofie en de bestaansreden van de buitenlandse sociale uitkering kan hiertoe vereist zijn.

Na het doorgedreven onderzoek –dat er gekomen is door de bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen- van de inlichtingen die de Duitse pensioendienst aan de FPD bezorgde kon een correcte kwalificatie van de buitenlandse voordelen gemaakt worden.

Het resultaat hiervan was dat het pensioen met terugwerkende kracht aan de heer Marcelis kon toegekend worden. De ingangsdatum werd met 8 maanden vervroegd. De heer Marcelis ontving zo’n 2.800 euro bruto achterstallen.

De heer Marcelis genoot tot eind juni 2019 een Belgische en Duitse invaliditeitsuitkering, beide proportioneel aan het aandeel van de tewerkstelling in het betreffende land in de totale tewerkstelling. De Europese verordeningen bepalen immers dat de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen proportioneel worden toegekend. Door deze proportionaliteit ontving de heer Marcelis tot eind juni een vervangingsinkomen voor zijn volledige tewerkstelling.

Door de stopzetting van de Belgische invaliditeitsuitkering op 65 jaar in toepassing van de Belgische wetgeving en het niet toekennen van het Belgische pensioen vanaf die leeftijd ingevolge een verkeerde kwalificatie viel een aanzienlijk inkomen voor betrokkene weg. De door Duitsland toegekende uitkering stemde immers niet overeen met een dekking voor zijn volledige tewerkstelling.

Door de correcte kwalificatie van het Duitse voordeel als een invaliditeitsrente kon dit samen met het Belgische pensioen genoten worden. De heer Marcelis genoot hierdoor opnieuw een vervangingsinkomen voor zijn totale tewerkstelling (tot eind februari 2020 de Duitse invaliditeitsrente en zijn Belgisch pensioen; vanaf 1 maart 2020 een Duits pensioen en een Belgisch pensioen).

3. Ten onrechte van gepensioneerde teruggevorderde pensioenschuld van 35.539 euro na bemiddeling vernietigd

DOSSIER 34150

De feiten

Mevrouw Deleeuw is weduwe geworden in juni 1996 en sindsdien in het genot van een overlevingspensioen als werknemer. Zij zet haar werkzaamheden als vastbenoemd ambtenaar verder. Zij beperkt haar inkomsten tot het wettelijk toegelaten grensbedrag.

Met ingang van 1 september 2007 neemt ze haar rustpensioen overheid op daar ze haar beroepsactiviteit als ambtenaar heeft stopgezet. De toekenning van het rustpensioen had vanaf hetzelfde ogenblik

² Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 18 bis (*De aanvraag om rustpensioen van de personen die reeds de pensioenleeftijd bedoeld in de artikelen 2, § 1, en 3 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 hebben bereikt, wordt geacht te zijn ingediend op de eerste dag van de maand waarin zij bedoelde pensioenleeftijd hebben bereikt.*)

in toepassing van de cumulatieregels ter zake een vermindering moeten inhouden van het overlevingspensioen werknemer.

Dit gebeurde echter niet. Het overlevingspensioen wordt onveranderd verder uitbetaald door de toenmalige Rijksdienst voor Pensioenen. Het rustpensioen overheid werd uitbetaald door de toenmalige Centrale Dienst voor Vaste Uitgaven (CDVU).

In de loop der jaren wordt de betaling van de overheidspensioenen overgenomen door de Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS). Na de fusie van de PDOS met de RVP³ worden op 1 januari 2019 beide pensioenen samen uitbetaald door de FPD in de “unieke betaling”.

In het kader van het project “unieke betaling” stelt men een aantal anomalieën vast aangaande de toepassing van de cumulatieregel overlevingspensioen werknemer met rustpensioen overheid. In juli 2019 stelt men vast dat bij mevrouw Deleeuw de cumulatieregel niet correct is toegepast.

Er vertrekt vanuit de dienst “conformiteit rechten” een interne nota naar de toekenningsdienst werknemerspensioenen met de vraag om een nieuwe beslissing overlevingspensioen werknemer te nemen.

De betalingen van het overlevingspensioen werknemer worden intussen vanaf de maand augustus 2019 aangepast door de dienst betalingen zelf, zoals hieronder te zien is in de betalingshistoriek (enkel van de bruto bedragen).

Maand	06/2019	07/2019	08/2019	09/2019
Overlevingspensioen werknemer	1837,49	1837,49	580,18	580,18
Rustpensioen overheid	1674,33	1674,33	1674,33	1674,33
Totaal bruto pensioenbedrag	3511,82	3511,82	2254,51	2254,51

De FPD toekenningsdiensten neemt een nieuwe beslissing waardoor het overlevingspensioen werknemer met terugwerkende kracht verminderde vanaf 1 september 2007 in functie van de cumulatie met het rustpensioen overheid. De driejaarlijkse verjaringstermijn wordt hierbij geadviseerd.

Op 17 februari 2020 wordt aan betrokkene de terugvordering van een bedrag van 35.539,49 betekend. Op deze beslissing staat vermeld: “De onverschuldigde betalingen zijn het gevolg van het ontbreken van een verklaring die is voorgeschreven door een wets- of verordenende bepaling of van een verklaring die volgt uit een vroeger aangegane verbintenis.” Hierdoor wordt een verjaringstermijn van 3 jaar weerhouden. Dit houdt in dat ze alle onverschuldigd ontvangen betalingen gedurende de laatste drie jaar moet terugbetalen.

Mevrouw Deleeuw meent echter dat zij steeds ter goeder trouw gehandeld heeft. Zij meent in maart 2007 alle formulieren correct en eerlijk te hebben ingevuld bij het onderzoek naar de rechten op haar rustpensioen overheid. Zij herinnert zich dat ze haar dossierbeheerders destijds op de hoogte gebracht heeft van het feit dat ze een overlevingspensioen als werknemer genoot. In de nota’s die zij maakte van haar gesprekken met de FPD staat zelfs vermeld dat zij zelfs een tweede keer aan een medewerkster van de FPD gemeld heeft dat ze reeds een overlevingspensioen in het stelsel der werknemers genoot.

Zij heeft haar bevindingen telefonisch gemeld bij de pensioendienst. De medewerker van het contactcenter afdeling betalingen die ze aan de lijn kreeg heeft de eerste keer getracht de persoon van het Bureau voor Internationale Overeenkomsten die het dossier moest herbekijken door te verbinden. De FPD erkent dat de doorschakeling mislukt was ingevolge de overbelasting van de lijn bij het Bureau voor Internationale overeenkomsten waardoor de verbinding verbroken werd. Betrokkene probeert nog een tweede en een derde keer opnieuw.

3 Fusie van de RVP met de PDOS tot de Federale Pensioendienst op 1 april 2016.

Betrokkene schrijft in haar klacht : “Ik heb reeds meerdere keren telefonisch contact gehad met de FPD maar de juiste persoon nog niet aan de lijn gekregen wegens afwezig of in vergadering.” In het laatste telefoongesprek was beloofd dat de persoon van het Bureau voor Internationale Overeenkomsten die het dossier moest herbekijken haar zou terugbellen. Doch deze belofte werd niet gevalideerd.

Betrokkene kan er niet van slapen dat ze zo'n grote schuld heeft die te wijten is aan het feit dat zij niet de nodige verklaringen heeft afgelegd. En dit net nu ze zich in een moeilijke periode bevindt gezien haar revalidatie na een zware operatie. Ze zou graag snel een antwoord krijgen gezien ze zich hierdoor onrustig voelt. Ze neemt dan ook contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Bij een grondig nazicht van het pensioendossier vinden wij een schriftelijke en ondertekende verklaring terug van betrokkene waarin zij duidelijk stelt dat zij vanaf 1 september 2007 een rustpensioen overheid zal ontvangen.

Blijkbaar werd deze verklaring, ondanks het schriftelijk antwoord van de FPD van 22 februari 2007 destijds, niet doorgestuurd naar de toekenningsdiensten voor een aanpassing van het overlevingspensioen.

Gelet op het feit dat mevrouw Deleeuw de nodige verklaringen duidelijk en tijdig afgelegd heeft is de Ombudsdienst Pensioenen van mening dat de onrechtmatige betaling van het overlevingspensioen op een te hoge basis vanaf 1 september 2007 berust op een administratieve vergissing.

De FPD was immers tijdig op de hoogte van het rustpensioen overheid en heeft toen nagelaten een beslissing ter zake te nemen.

Wij vroegen derhalve aan de FPD of hij een nieuwe terugvorderingsbeslissing kon nemen met toepassing van artikel 21 bis, derde lid van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers:

“Wanneer vastgesteld wordt dat aan de administratieve beslissing een juridische of materiële vergissing kleeft, treft de Rijksdienst een nieuwe beslissing ter verbetering van deze juridische of materiële vergissing.

De nieuwe beslissing heeft uitwerking op de datum waarop de verbeterde beslissing had moeten ingaan.

Onverminderd de toepassing van § 2 van dit artikel of van artikel 21 van de wet van 13 juni 1966 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, bedienden, zeevarenden onder Belgische vlag, mijnwerkers en vrijwillig verzekerden, zal, als de vergissing aan de administratie te wijten is, de nieuwe beslissing evenwel uitwerking hebben op de eerste dag van de maand na de kennisgeving, als het recht op de uitkering kleiner is dan het recht dat eerst werd toegekend.

Wanneer de Rijksdienst vaststelt dat de juridische of de materiële vergissing een hogere betaling dan het recht op de uitkering heeft veroorzaakt, kan hij de betaling bij bewarende maatregel beperken tot het bedrag dat hij als wettelijk verschuldigd beschouwt. In dit geval heeft, ondanks de bepalingen van het vorig lid, de verbeterende beslissing die het bedrag van de uitkering beperkt, uitwerking de eerste dag van de maand waarin de bewarende maatregel werd toegepast.”

De FPD deelde ons mee dat hij zich akkoord verklaarde met onze analyse. Een paar dagen later ontvangt mevrouw Deleeuw een brief waarin haar meegedeeld werd dat de initiële schuld van 35.539,49 euro vervalft en niet zal teruggevorderd worden.

Conclusies

Een beslissing waarbij een grote schuld van meer dan 35.000 euro van een gepensioneerde teruggevorderd wordt en waarbij deze verweten wordt niet de nodige verklaringen afgelegd te hebben dient meer nog dan andere brieven steeds nauwkeurig nagekeken te worden vooraleer verstuurd te worden. Dergelijke beslissingen hebben immers een enorme impact op de schuldenaar.

Een goede samenwerking en coördinatie tussen de verschillende diensten binnen de FPD is onontbeerlijk. Beloftes gedaan door de frontoffice dienen nagekomen te worden door de back-office. Wij herhalen hier dan ook onze suggestie uit het jaarverslag 2019 op pagina 53 en volgende om iemand verantwoordelijk te maken voor het volledig klantencontact.

*Onderzoek naar
de billijkheid van de wetgeving*

HOOFDSTUK
9

Onderzoek naar de billijkheid van de wetgeving

In dit hoofdstuk wordt het onderzoek naar de billijkheid van een wettekst besproken.

De Ombudsman Pensioenen stelt zich de vraag of het ontbreken van een pensioenverzekering voor de niet gehuwde helper voor 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag nog te rechtvaardigen is nu de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld is aan het bewijs van een voldoende lange loopbaan. Om de betaalbaarheid van de pensioenen in de toekomst te garanderen wil de huidige pensioenwetgeving langer werken aanmoedigen. Teneinde deze doelstelling te realiseren is de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld aan de voorwaarde een voldoende lange loopbaan te bewijzen. Een toekomstig gepensioneerd deed zijn beklag bij de Ombudsman Pensioenen dat ondanks dat hij op jonge leeftijd beginnen werken is als helper van een zelfstandige hij niet vervroegd met pensioen kan gaan. Reden: er bestaat geen pensioenverzekering voor niet gehuwde helpers voor 1 januari van het jaar van hun 20ste verjaardag. De jaren dat betrokkene als niet gehuwde helper gewerkt heeft voor 1 januari van het jaar van zijn 20ste verjaardag tellen niet mee in het kader van de loopbaanvoorwaarde voor het vervroegd pensioen daar hij geen sociale bijdragen betaald heeft. Doch hij kon geen sociale bijdragen betalen.

In een tweede geval roept de Ombudsman Pensioenen de wetgever op om bij de berekening van het pensioen als zelfstandige te opteren voor ofwel een definitieve pensioenberekening waarbij voor de laatste loopbaanjaren geopteerd wordt om rekening te houden met een al dan niet weerlegbaar vermoeden zodat voor de ingangsdatum van het pensioen een definitieve beslissing kan getroffen worden en die later niet meer moet herzien worden (tenzij bij een weerlegbaar vermoeden op uitdrukkelijke vraag van de gepensioneerd). Ofwel voor een systeem waarbij voor de ingangsdatum van het pensioen een voorlopige pensioenbeslissing getroffen wordt waarbij voor de laatste loopbaanjaren de berekening plaats vindt op basis van de inkomsten dienstig voor voorlopige bijdragen, die later herzien wordt op basis van de werkelijk verdiende inkomsten wanneer deze gekend zijn. Het huidige systeem waarbij het pensioen voor het ingangsjaar ongeveer 4 jaar na pensionering herzien wordt op basis van een fictief inkomen is niet redelijk te verantwoorden.

1. Geen toegang tot pensioenverzekering voor niet gehuwde helpers voor 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag - Verenigbaar met toegang tot het vervroegd pensioen afhankelijk van een voldoende lange loopbaan?

Om de betaalbaarheid van de pensioenen in de toekomst te garanderen wil de huidige pensioenwetgeving langer werken aanmoedigen. Teneinde deze doelstelling te realiseren is de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld aan de voorwaarde een voldoende lange loopbaan te bewijzen. Een toekomstig gepensioneerd doet zijn beklag dat ondanks dat hij op jonge leeftijd begonnen is met werken als helper van een zelfstandige hij niet vervroegd met pensioen kan gaan. Reden: er bestaat geen pensioenverzekering voor niet gehuwde helpers voor 1 januari van het jaar van hun 20ste verjaardag. De jaren dat betrokkene als niet gehuwde helper gewerkt heeft voor 1 januari van het jaar van zijn 20ste verjaardag tellen niet mee in het kader van de loopbaanvoorwaarde voor het vervroegd pensioen daar hij geen sociale bijdragen betaald heeft. Doch hij kon geen sociale bijdragen betalen. Vraag is of het ontbreken van een pensioenverzekering voor de niet gehuwde helper voor 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag nog te rechtvaardigen is nu de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld is aan een voldoende lange loopbaan?

DOSSIER 34555

De heer Tilborgs, een boerenzoon geboren op 27 januari 1960, begint in september 1975 (op 15-jarige leeftijd) met een leercontract op het landbouwbedrijf van zijn vader. Na het afronden van zijn studies op

18-jarige leeftijd werkt hij als helper tot en met 2 september 1979. Van 3 september 1979 tot en met 2 juli 1980 vervult hij zijn legerdienst. Na het beëindigen van zijn legerdienst vat hij een beroepsactiviteit aan in Nederland van 27 oktober 1980 tot en met 1 mei 1990. Gedurende 199 dagen in 1990 en gedurende het volledige jaar 1991 werkt hij als werknemer in België. In januari 1992 is hij 23 dagen werkzaam in België als werknemer, om nadien van 30 januari 1992 tot en met 31 december 2006 te werken in Nederland. Van 2017 tot en met 2020 is hij werkzaam als werknemer in België.

De heer Tilborgs had gehoopt op de leeftijd van 60 jaar, dus vanaf 1 februari 2020, met pensioen te kunnen gaan.

In Nederland kan de heer Tilborgs pas op 67 jaar en 3 maanden zijn AOW-pensioen krijgen. Dus op 27 januari 2027. Er bestaat in Nederland geen mogelijkheid tot vervroegd opnemen van het AOW-pensioen.

In België daarentegen is het wel mogelijk om onder bepaalde voorwaarden vervroegd met pensioen te gaan.

Om aanspraak te kunnen maken op een vervroegd pensioen in België vanaf 1 februari 2020 (de eerste dag van de maand die volgt op zijn 60e verjaardag) moet hij een loopbaan bewijzen van 44 jaren. Aangezien hij op dat ogenblik slechts 40 jaar bewijst kan hij op 1 februari 2020 geen aanspraak maken op een vervroegd pensioen.

Vanaf 1 mei 2022 kan hij wel zijn rustpensioen als werknemer vervroegd opnemen omdat hij dan minstens 61 jaar is en 43 loopbaanjaren heeft (dit alles natuurlijk ervan uitgaande dat hij zijn huidige tewerkstelling ongewijzigd verderzet en ervan uitgaande dat de wetgeving niet wijzigt). Betrokkene is reeds op 15 jarige leeftijd beginnen werken en heeft dus een lange loopbaan. Hij vindt het onrechtvaardig dat hij ondanks zijn lange loopbaan –volgens betrokkene wel reeds een loopbaan van 44 jaren op 1 februari 2020- niet vervroegd met pensioen kan gaan. Waarom kan hij toch niet vervroegd met pensioen op 1 februari 2020?

Leercontract

Wat betreft de periode van leercontract is het zo dat er destijds geen stortingen gebeurden voor het pensioen. Bijgevolg komen de tijdens deze periode geleverde prestaties niet in aanmerking voor de berekening van het rustpensioen als werknemer en worden ze evenmin in aanmerking genomen voor de toegang tot het vervroegd pensioen.

De filosofie hierachter was -en is nog steeds- dat het leercontract (ook gekend als de “leertijd”) een systeem is dat werken en leren combineert. Leerjongeren krijgen de kans al doende een beroep te leren. Dit komt dan ook eerder in grote lijnen, zeker wanneer gelegen in een periode dat er nog leerplicht is, overeen met een normale schoolopleiding dan met een tewerkstelling met een arbeidscontract.

Het is dan ook niet onlogisch dat een leercontract -zeker gelegen in een periode dat er nog leerplicht is- niet in aanmerking genomen wordt in het kader van de loopbaanduur vereist voor de toegang tot het vervroegd pensioen.

Sedert januari 2004 is er een gehele of gedeeltelijke onderwerping aan het sociale zekerheidsstelsel voor een periode van leercontract; doch in functie van de leeftijd (gedeeltelijke onderwerping aan de sociale zekerheid¹ tot het einde van het jaar van de 18de verjaardag, volledig vanaf 19 jaar²). De filosofie dat een leercontract geen pensioenrechten opent wanneer deze nog ligt in een periode van leerplicht, blijft gehandhaafd.

Daarenboven is in de nieuwe wetgeving op de regularisatie van de studieperiodes, met name in artikel 3 § 1, 4) van de wet van 2 oktober 2017 bepaald dat de studieperiodes tijdens dewelke de betrokkene onder een leerovereenkomst viel, slechts kunnen worden geregulariseerd vanaf het jaar van de achttiende verjaardag (en slechts voor maximum één jaar).

De ingebouwde restrictieve voorwaarde dat het studiejaar ten vroegste een aanvang neemt in het

¹ Verplichte bijdragen gelden voor de jaarlijkse vakantie, de arbeidsongevallen en de beroepsziekten

² Deze onderwerping geldt voor volgende leercontracten: ♦ leercontract in het kader van een opleiding van middenstand; ♦ stageovereenkomst in het kader van een opleiding tot bedrijfsleider; ♦ industrieel leercontract; ♦ beroepsinlevingsovereenkomst

jaar waarin de betrokkene achttien jaar wordt, wordt verklaard door het feit dat alhoewel bepaalde overeenkomsten kunnen worden gesloten vanaf de leeftijd van 15 jaar het niet de bedoeling is om regularisatie mogelijk te maken van studie jaren waarin de betrokkene nog leerplichtig is.

Kortom, de Ombudsman Pensioenen heeft aan betrokkene uitgelegd dat de periode van leercontract terecht niet in aanmerking genomen wordt voor de toegang tot het vervroegd pensioen. De filosofie hierachter is dat studeren op werken primeert. Een studieperiode komt immers evenmin in aanmerking voor de toegang tot het vervroegd pensioen.

Niet gehuwde helper van een zelfstandige in de periode voorafgaand aan 1 januari van het jaar waarin de 20ste verjaardag valt

Wat betreft de periode als helper bij een zelfstandige komen voor het vaststellen van de beroepsloopbaan die pensioenrechten opent (en die in aanmerking komt voor de toegang tot het vervroegd pensioen) vanaf 1957 de jaren en kwartalen in aanmerking waarvan bewezen is dat er bijdragen betaald werden.

Artikel 15 § 1, 3° van het KB nr. 72 bepaalt dat het bewijs van een activiteit als helper van een zelfstandige vanaf 1968 geleverd wordt door de betaling der bijdragen verschuldigd krachtens het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen. Artikel 13 van het KB van 22 december 1967 preciseert dat deze bijdragen in hoofdsom en toebehoren dienen betaald te zijn.

De toegang tot een vervroegd pensioen als werknemer wordt geregeld door artikel 4, § 2, eerste lid van het KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenen. Een vervroegde pensionering is *“onderworpen aan de voorwaarde dat de belanghebbende een loopbaan bewijst van een bepaald aantal kalenderjaren waarvoor pensioenrechten kunnen worden geopend krachtens dit besluit, (...) of iedere buitenlandse regeling waarop de Europese verordeningen betreffende sociale zekerheid of een door België gesloten overeenkomst betreffende sociale zekerheid van toepassing is.”*

Artikel 4 § 2, tweede lid stelt: *“De in het eerste lid bedoelde kalenderjaren worden, naar gelang het geval, in aanmerking genomen op voorwaarde dat:*

1° in de regeling voor zelfstandigen:

- de jaren gelegen vóór 1957 recht kunnen openen op pensioen;*
 - de jaren gelegen na 1956 tenminste twee kwartalen omvatten die recht kunnen openen op pensioen;*
- 2° in de werknemersregeling en in de andere regelingen de pensioenrechten betrekking hebben op een tewerkstelling die overeenstemt met ten minste (één derde) van een voltijdse arbeidsregeling. Wanneer de tewerkstelling niet het volledige kalenderjaar omvat, is aan deze voorwaarde voldaan indien voor het kalenderjaar tenminste het equivalent van de vermelde minimumduur van tewerkstelling wordt bewezen.”*

Doch aangezien de heer Tilborgs 20 jaar was in 1980 en daarenboven op dat ogenblik nog niet gehuwd was kon hij voor de jaren voorafgaand aan het jaar van zijn 20ste verjaardag geen bijdragen als helper betalen. Er was -en is- geen enkele wettelijke verplichting om bijdragen te betalen voor 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag.

De filosofie van de wetgeving was dat de pensioenleeftijd 65 jaar was, een volledige loopbaan 45 jaar was en dus de loopbaan ten vroegste aanvang op 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag (65 jaar - 45 loopbaanjaren).

Dat de heer Tilborgs over originele documenten beschikt dat hij tijdens deze betwiste periode helper was verandert hier niets aan. Immers om pensioen te krijgen moeten er bijdragen betaald worden, doch hij kon geen bijdragen betalen als helper.

Kortom er bestond en bestaat geen pensioenverzekering voor niet gehuwde helpers voor 1 januari van het jaar van hun 20ste verjaardag.

De verplichting voor zelfstandigen en helpers om vóór het jaar van de 20ste verjaardag pensioenbijdragen te betalen is trouwens geleidelijk aan ingevoerd. Zo is de verplichting stortingen te verrichten wat de zelfstandigen betreft ingetreden op 1 juli 1963 (artikel 4 van de wet van 31 augustus 1963). De helpers en helpsters moesten noch moeten vóór 1 januari van het jaar van hun 20ste verjaardag bijdragen betalen, tenzij zij reeds gehuwd zijn en dit sedert 1 juli 1970 (artikel 2 van

de wet van 9 juni 1970) voor de helpers en sedert 1 januari 1985 (artikel 1, 1°, van de wet van 13 juni 1985) voor de helpsters³.

Anderzijds moedigt de huidige pensioenwetgeving teneinde de betaalbaarheid van de pensioenen in de toekomst te garanderen langer werken aan.

Teneinde deze doelstelling te realiseren is de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld aan de voorwaarde een voldoende lange loopbaan te bewijzen.

Deze voorwaarden werden nog verstrengd door de wet van 10 augustus 2015 tot verhoging van de wettelijke leeftijd voor het rustpensioen en tot wijziging van de voorwaarden voor de toegang tot het vervroegd pensioen en de minimumleeftijd voor het overlevingspensioen.

Tijdens de bespreking van deze wet stelde de Minister van Pensioenen, de heer Bacquelaire, dat “het pensioenbeleid sterk gebonden is aan het werkgelegenheidsbeleid. Het pensioen is de weergave van een loopbaan... De duur van de loopbaan is één van de belangrijkste factoren voor het pensioenbeleid dat samen met de vastgestelde pensioenleeftijd moet gezien worden⁴.”

De vraag of het ontbreken van een pensioenverzekering voor de niet gehuwde helper voor 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag nog te rechtvaardigen is en of het nog wel billijk is nu de toegang tot het vervroegd pensioen gekoppeld is aan een voldoende lange loopbaan kan hier dus opgeworpen worden.

2. Hoe de beroepsinkomsten van de laatste loopbaan jaren als zelfstandige opnemen in de pensioenberekening? Op basis van een vermoeden waarbij onmiddellijk een definitieve pensioenbeslissing kan getroffen worden of wachten tot de beroepsinkomsten definitief gekend zijn alvorens de pensioenbeslissing definitief is.

Een gepensioneerde die op 1 juni 2016 met pensioen gaat, ontvangt 4 maanden voor de ingangsdatum van zijn pensioen een pensioenbeslissing waarbij voor zijn tewerkstelling als zelfstandige tijdens het ingangsjaar van zijn pensioen het pensioen berekend wordt op basis van de inkomsten voor de voorlopige bijdragen betaald voor het jaar 2015; dit vermits op dat moment zijn inkomsten als zelfstandige van 2015 nog niet gekend zijn.

Wanneer hij bijna 4 jaar met pensioen is ontvangt hij een nieuwe pensioenbeslissing waarbij zijn pensioenbedrag daalt met ongeveer 20 euro per maand. Tevens moet hij ongeveer 200 euro teveel ontvangen pensioen terugbetalen. Eveneens ontvangt hij het bedrag aan teveel betaalde sociale bijdragen voor het jaar 2015 terug. Bij deze nieuwe pensioenberekening worden voor het jaar 2015 de werkelijke inkomsten die lager liggen dan de inkomsten op basis waarvan de voorlopige sociale bijdragen betaald zijn in aanmerking genomen. Doch bij deze nieuwe pensioenbeslissing wordt voor het ingangsjaar van het pensioen rekening gehouden met zijn inkomsten van 2015 en niet met de opmerkelijk hogere werkelijke inkomsten van 2016 waarop hij sociale bijdragen heeft moeten betalen. Betrokkene begrijpt niet dat wanneer men zijn pensioenberekening 4 jaar nadat hij met pensioen is gegaan toch nog aanpast, deze aanpassing dan niet op de werkelijke beroepsinkomsten van het ingangsjaar plaats vindt doch op basis van een fictief beroepsinkomen waarbij men rekening houdt met de werkelijke inkomsten van het jaar voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen. De Ombudsman Pensioenen stelt vast dat de wetgeving correct is toegepast door de pensioendienst van het RSVZ. Hij roept de wetgever in het pensioenstelsel van de zelfstandigen op te opteren voor ofwel een definitieve pensioenberekening waarbij voor de laatste loopbaanjaren geopteerd wordt om rekening te houden met een al dan niet weerlegbaar vermoeden aan beroepsinkomsten zodat voor de ingangsdatum van het pensioen een definitieve beslissing kan getroffen worden die later niet meer moet herzien worden (tenzij bij een weerlegbaar vermoeden op uitdrukkelijke vraag van de gepensioneerde). Ofwel voor een systeem waarbij voor de ingangsdatum van het pensioen een voorlopige pensioenbeslissing getroffen wordt waarbij voor de laatste loopbaanjaren de berekening plaats vindt op basis van de inkomsten dienstig voor de laatst gekende voorlopige bijdragen, die later herzien wordt op basis van de werkelijk verdiende inkomsten wanneer deze gekend zijn.

³ Het motief van de wetgever voor deze uitzondering is dat een gehuwde helper pensioenrechten moeten kunnen opbouwen voor het overlevingspensioen van zijn langstlevende echtgenoot. Doch het nut van deze uitzondering kan gelet op dit motief in vraag gesteld worden daar de leeftijd om een overlevingspensioen te verkrijgen geleidelijk aan opgetrokken wordt. In 2020 dient de langstlevende echtgenoot reeds de leeftijd van 47 jaar en 6 maanden bereikt te hebben om een overlevingspensioen te komen. We zijn nu op het moment beland dat er nog maar zeer weinig helpers zijn die gehuwd zijn met iemand die de leeftijd bereikt heeft om een overlevingspensioen te bekomen. Bijgevolg stelt zich de vraag of niet iedere helper -dus ook voor de leeftijd van 20 jaar pensioenrechten- moet kunnen opbouwen in plaats van enkel zij die pensioenrechten moeten kunnen opbouwen voor het overlevingspensioen van de langstlevende echtgenoot.

⁴ Parl. Document 54K1180/004 van 17 juni 2015, p. 83

De feiten

De mandataris van de heer Vanhasselt neemt contact op met de Ombudsdienst aangaande de door zijn mandant ontvangen nieuwe beslissing inzake de berekening van zijn rustpensioen als zelfstandige.

De heer Vanhasselt geniet sinds 1 juni 2016 een rustpensioen voor zijn zelfstandige activiteit. Begin juni 2020 ontving hij een herberekening van zijn rustpensioen. Zijn toekomstig rustpensioen zou ongeveer 20 euro per maand minder gaan bedragen, en er staat ook nog een schuld open van ongeveer 200 euro, dit ten gevolge van de regularisatie over het jaar 2015 en 2016.

Hij contacteerde zijn sociaal verzekeringsfonds omdat hij zag dat in deze nieuwe pensioenbeslissing voor het eerste kwartaal 2016 hetzelfde inkomen werd gebruikt als voor 2015. Dit leek hem niet correct gezien 2015 voor hem uitzonderlijk een minder jaar was.

Zijn sociaal verzekeringsfonds meldde hem dat de definitieve inkomsten van 2016 nooit doorgestroomd waren naar de loopbanendatabank E-Clipz. Verder meldde het sociaal verzekeringsfonds dat dit werd rechtgezet.

Hij verwachtte dus dat er opnieuw een herberekening zou volgen en dat de vermindering van het rustpensioen en de schuld net iets kleiner zou worden (er zou nog steeds een vermindering zijn ingevolge de regularisatie voor het jaar 2015).

Het RSVZ deelde hem echter mee dat het de definitieve inkomsten van 2016 niet nodig had om een pensioenbeslissing te treffen. De beslissing bleef bijgevolg behouden en het RSVZ verwees hiervoor naar de wettelijke bepalingen ter zake.

De heer Vanhasselt is hiermee echter niet akkoord aangezien hij voor het eerste kwartaal 2016 wel degelijk bijdragen betaalde op een inkomen van € 30.759,50 euro (lees zijn inkomen van 2016). Hij betaalde hiervoor sociale bijdragen aan 20,50 %. Zijn pensioen blijft echter berekend op een inkomen van € 12.870,43 (lees zijn inkomen van 2015). Hij neemt dan ook, via zijn mandataris, contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Eerst en vooral moeten wij opmerken dat voor zowel de werknemers- als de zelfstandigenpensioenen die ingegaan zijn tot en met december 2014 er geen rekening werd gehouden met de tewerkstelling voor het jaar van de ingangsdatum. De in aanmerking te nemen beroepsloopbaan werd immers afgesloten op 31 december van het jaar dat vooraf ging aan het jaar van de ingangsdatum.

In ons Jaarverslag 2009 (pagina 48 en volgende) riepen wij op om de prestaties van het jaar waarin het pensioen ingaat ook in aanmerking te nemen voor de pensioenberekening.

Aan deze oproep werd gehoor gegeven: in 2014 werden de wettelijke bepalingen zodanig gewijzigd. Voor de pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2015 wordt ook rekening gehouden met de prestaties in het jaar van de ingangsdatum van het pensioen.

Dit gebeurde in de pensioenregeling voor werknemers door de publicatie in het Belgisch Staatsblad op 7 mei 2014 van de Wet van 19 april 2014 tot wijziging van het KB nr.50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

Gelet op het tijdstip van de registratie van de hiervoor noodzakelijke loopbaangegevens in het stelsel der werknemers⁵ zou hierdoor het tijdig treffen van een pensioenbeslissing in het gedrang kunnen komen. Daarom heeft de wetgever een oplossing gezocht die geen extra vertraging veroorzaakte bij de afhandeling van de pensioendossiers in het stelsel der werknemers.

In de pensioenregeling voor werknemers komt het erop neer dat de tewerkstelling (en/of gelijkstelling) van het jaar van de ingangsdatum van het pensioen wordt berekend op basis van een fictief loon dat overeenkomstig de wettelijke bepalingen wordt bekomen. Dit fictief loon heeft als basis het dagelijks

⁵ De volledige loongegevens zijn in principe in het begin van het volgende jaar beschikbaar terwijl de gegevens in verband met de gelijkgestelde dagen slechts later in dat jaar beschikbaar zijn.

gemiddelde van de werkelijke, forfaitaire en fictieve lonen van de werknemer met betrekking tot het voorgaande kalenderjaar, of bij gebrek aan deze referentiegegevens, het dagelijks gemiddelde van de werkelijke en forfaitaire lonen met betrekking tot het lopende jaar, of nog, bij ontstentenis van dergelijk loon voor het lopende jaar, het dagelijks gemiddelde van de lonen met betrekking tot het eerste jaar dat volgt op de periode van inactiviteit en waarin arbeidsprestaties als werknemer werden verricht⁶. Dit fictief loon wordt vermenigvuldigd met een breuk. Deze breuk heeft als teller het aantal maanden van het kalenderjaar waarin het pensioen ingaat die voorafgaan aan de maand tijdens dewelke het pensioen ingaat en als noemer twaalf⁷.

Aangezien in de pensioenregeling voor werknemers het jaar voorafgaand aan het jaar waarin het pensioen ingaat in aanmerking komt op basis van het totaal loon van het daaraan voorafgaand jaar, kan men vereenvoudigd stellen dat de pensioenopbrengst voor het jaar van de ingangsdatum van het pensioen gelijklopend is aan de opbrengst met het tweede voorafgaand jaar.

Voor wat betreft de pensioenregeling voor de zelfstandigen is het rekening houden met de prestaties in het jaar van de ingangsdatum van het pensioen er gekomen door de wet van 24 april 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie⁸.

In de pensioenregeling voor zelfstandigen zijn de beroepsinkomsten die dienstig zijn voor de pensioenberekening veel later gekend dan bij de werknemers. Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat de exacte beroepsinkomsten die als vertrekbasis dienen voor de pensioenberekening slechts gekend zijn nadat de fiscus de beroepsinkomsten definitief heeft vastgesteld.

Dit heeft tot gevolg dat in de praktijk⁹ de pensioenberekening plaats vindt in twee fasen. Ten eerste gebeurt een voorlopige berekening -al wordt op de pensioenbeslissing niet vermeld dat dit een voorlopige berekening betreft- op het moment van de pensionering en dit op basis van de beroepsinkomsten waarop effectief voorlopige bijdragen werden betaald voor de kwartalen waarvoor de referentie-inkomsten nog niet definitief gekend zijn. Vervolgens volgt een definitieve pensioenberekening wanneer alle loopbaangegevens (bijdragen) definitief vastgelegd zijn. Van zodra de verschuldigde bijdragen voor de laatste jaren voorafgaand aan het pensioen gekend en betaald zijn, gaat het RSVZ over tot de definitieve pensioenberekening. Het aldus bekomen definitieve bedrag wordt toegekend met terugwerkende kracht tot de ingangsdatum van het pensioen.

In tegenstelling tot de regeling voor werknemers wordt het zich baseren op loonbaangegevens uit een voorafgaand jaar echter enkel toegepast op het jaar van de ingangsdatum. De pensioenwetgeving voor zelfstandigen bepaalt immers in artikel 5, § 2quinquies van het KB van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese en Monetaire Unie, dat *“In afwijking van § 2, moet voor de kwartalen die gelegen zijn in het jaar waarin het pensioen ingaat, onder beroepsinkomsten begrepen worden de beroepsinkomsten die in aanmerking genomen werden met het oog op de inning, voor de kwartalen van het voorafgaande jaar, van de bijdragen verschuldigd krachtens het koninklijk besluit nr. 38. Deze inkomsten worden niet in aanmerking genomen voor het gedeelte dat het bedrag overschrijdt bedoeld in artikel 12, § 1, eerste lid, 1°, van het koninklijk besluit nr. 38, zoals het wordt aangepast aan de schommelingen van het indexcijfer der consumptieprijzen voor het betrokken jaar. Bij gebrek aan kwartalen van beroepsbezigheid als zelfstandige tijdens het jaar dat de ingangsdatum van het pensioen voorafgaat, worden de beroepsinkomsten in aanmerking genomen die bedoeld zijn in artikel 12, § 1, tweede lid, van het koninklijk besluit nr. 38”*.

6 Artikels 23 van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers (Belgisch staatsblad van 16 januari 1968).

7 Koninklijk besluit van 29 juni 2014 tot wijziging van artikel 23 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

8 Gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 6 juni 2014

9 Verslag Algemeen Beheerscomité van het RSVZ van 30 januari 2020, “De nieuwe berekeningswijze van de sociale bijdragen voor zelfstandigen”, uitgebracht in navolging van de wet houdende hervorming van de berekening van de sociale bijdragen voor zelfstandigen, p. 19.

Het komt er dus op neer dat alhoewel belanghebbende zijn bijdragen kan en moet regulariseren¹⁰ voor de ganse periode er toch voor het jaar van de ingangsdatum rekening wordt gehouden met de inkomsten van het voorgaande jaar.

In casu van de heer Vanhasselt wordt zijn pensioen voor het jaar van de ingangsdatum (2016) dus berekend rekening houdend met de inkomsten van het (geregulariseerd) voorafgaand jaar (2015). In casu zijn de effectieve beroepsinkomsten zelfs gekend wanneer het RSVZ zijn herzieningsbeslissing treft. In casu is het voor belanghebbende nadelig aangezien het beroepsinkomen voor het laatste volledig jaar uitzonderlijk lager was.

Wel moeten we vaststellen dat de uiteindelijke definitieve pensioenbeslissing die door het RSVZ in het geval van de heer Vanhasselt genomen werd correct is. Het te veel betaalde pensioen werd terecht teruggevorderd met toepassing van een verjaringstermijn van 6 maanden.

Conclusie

De berekening van het pensioen als zelfstandige op basis van de laatst gekende voorlopige bijdragen lijkt ons logisch aangezien de juiste gegevens slechts zeer laattijdig bekend zijn.

Doch stellen we ons de vraag waarom de pensioenberekening na de ingangsdatum van het pensioen nog berekend moet worden op een fictief beroepsinkomen? Kan men dan ook niet beter wachten tot ook de beroepsinkomsten van het ingangsjaar effectief gekend zijn?

Wat betreft de bijdragen heeft de wetgever er immers als principe voor gekozen om de sociaal verzekeringsbijdragen voor een bepaald jaar te heffen op de netto beroepsinkomsten die zelfstandigen hebben verdiend in datzelfde jaar. Waarom het pensioen dan ook niet op deze inkomsten berekenen?

Hoe sterker de inkomensevolutie tussen het jaar voorafgaand aan het pensioen en het ingangsjaar van het pensioen, hoe groter de discrepantie wat betreft het pensioenbedrag. Dit fenomeen zal zich bijvoorbeeld sterker manifesteren wanneer er een grotere inkomensevolutie is tussen het referentejaar dienstig voor de berekening van het pensioenbedrag en de inkomsten waarop de bijdrageberekening plaats vond: bijvoorbeeld indien het referentejaar een jaar betreft waarin zich een crisis heeft voorgedaan (bijvoorbeeld coronacrisis in 2020).

De Ombudsman Pensioenen roept de wetgever in het pensioenstelsel van de zelfstandigen op te opteren voor ofwel een definitieve pensioenberekening waarbij voor de laatste loopbaanjaren gekozen wordt om rekening te houden met een al dan niet weerlegbaar vermoeden zodat voor de ingangsdatum van het pensioen een definitieve beslissing kan getroffen worden die later niet meer moet herzien worden (tenzij bij een weerlegbaar vermoeden op uitdrukkelijke vraag van de gepensioneerde). Ofwel voor een systeem waarbij vóór de ingangsdatum van het pensioen een voorlopige pensioenbeslissing getroffen wordt waarbij voor de laatste loopbaanjaren een berekening plaats vindt op basis van de inkomsten dienstig voor laatst gekende voorlopige bijdragen, die later herzien wordt op basis van de werkelijk verdiende inkomsten wanneer deze gekend zijn.

¹⁰ Er is een uitzondering mogelijk voor zelfstandigen die vóór 1 januari 2019 op pensioen gaan. Als de datum van pensionering gelegen was voor 1 januari 2019 dan had men de keuze om te verzaken aan de regularisaties. Met andere woorden: Men kon ervoor kiezen om voor die laatste jaren als zelfstandige geen definitieve bijdragen meer te betalen. Dit was mogelijk indien:

- de aanvraag om te verzaken aan de regularisaties moest worden ingediend ten laatste op de ingangsdatum van het pensioen;
- elke zelfstandige activiteit moest ten laatste op de ingangsdatum van het pensioen stopgezet zijn;
- de aanvraag geldt enkel voor het jaar waarin het pensioen ingaat en voor de drie jaren daarvoor;
- bovendien geldt de aanvraag alleen voor sociale bijdragen die op de ingangsdatum van het pensioen nog niet werden geregulariseerd;
- de aanvraag kon alleen worden ingediend als er voor geen enkele van deze jaren een vermindering van de voorlopige bijdrage was aangevraagd en verkregen.
- de aanvraag geldt voor alle nog te regulariseren bijdragejaren samen. Men kon dus niet kiezen om één jaar wel en een ander jaar niet te laten herrekenen.

*In de toekomst opnieuw verzenden
van pensioenbeslissing van het
overlevingspensioen als werknemer
aan alle langstlevende echtgenoten*

10 HOOFDSTUK

In de toekomst opnieuw verzenden van pensioenbeslissing van het overlevingspensioen als werknemer aan alle langstlevende echtgenoten

Bij het overlijden van hun echtgenoot ontvangen heel wat gepensioneerden al geruime tijd geen pensioenbeslissing van het overlevingspensioen als werknemer meer. Hierdoor hebben zij geen zicht op hoe het overlevingspensioen berekend werd. Er wordt hen niet gewezen op de mogelijkheid naar de arbeidsrechtbank te stappen indien ze het niet eens waren met de pensioenbeslissing. Ook wordt hen niet meer attent gemaakt op welke beroepsactiviteiten zij nog moeten meedelen indien ze deze zouden aanvatten.

Het niet meer verzenden van pensioenbeslissingen is daarenboven niet conform het Handvest van de Sociaal Verzekerde dat een leidraad is over de rechten die een sociaal verzekerde, en dus ook een gepensioneerde, kan doen gelden. De Ombudsman Pensioenen heeft de Federale Pensioendienst kunnen overtuigen de nodige stappen te zetten om in de toekomst deze beslissingen opnieuw te versturen.

Daarenboven droomt de Ombudsman Pensioenen ervan dat in (de uitvoeringsbesluiten van) het Handvest van de Sociaal Verzekerde de figuur en de bevoegdheden van de Ombudsman geïntegreerd wordt en dat de verplichting om op alle beslissingen in de pensioensector de Ombudsman te vermelden ingevoerd wordt.

DOSSIER 33704

De feiten

Op 27 mei 2019 sterft de echtgenoot van mevrouw Goetschalckx. Deze was net zoals mevrouw Goetschalckx zelf in het genot van een rustpensioen als werknemer.

Op 15 juni 2019 ontving mevrouw Goetschalckx een brief met daarop de melding “uw maandelijks pensioenbedrag is aangepast vanwege een wijziging van uw rechten”. In dit document is te lezen dat haar rustpensioen als werknemer ten bedrage van 1.441,38 euro bruto vanaf juni 2019 niet wijzigt. Wel heeft ze vanaf juni 2019 recht op een overlevingspensioen van 543,77 euro en een pensioenbonus horend bij dat overlevingspensioen van 68,67 euro per maand. Na afhouding van de bijdrage voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de bedrijfsvoorheffing ontvangt zij vanaf juni 2019 1.660,39 euro netto per maand.

Mevrouw Goetschalckx zou graag een beslissing ontvangen waarin de berekening van haar overlevingspensioen is uiteengezet. Ze neemt hiervoor op 27 juni 2019 telefonisch contact op met de FPD. Daar antwoordt men -en we citeren hier letterlijk uit de klacht-: “we hebben het verzenden van een pensioenbeslissing aan de langstlevende echtgenoot stopgezet daar de meeste mensen deze beslissing niet begrepen.”

Mevrouw Goetschalckx kan geen vrede nemen met dit antwoord. Gezien ze zelf geen computer heeft en bijgevolg ook geen e-mailadres stapt ze op 12 augustus 2019 naar de pensioenservice van haar mutualiteit om in haar naam een mail naar de FPD te sturen met de vraag haar per post de beslissing met daarin de berekening van het overlevingspensioen te bezorgen. Dezelfde dag nog verstuurt de medewerkster van de pensioenservice van haar mutualiteit een mail naar de FPD met de vraag een pensioenbeslissing aan betrokkene te verzenden.

Op 8 oktober laat betrokkene aan de medewerkster van de pensioenservice van haar mutualiteit weten dat ze nog altijd geen pensioenbeslissing ontvangen heeft. Deze laatste dient de volgende dag een

klacht in bij de Ombudsdienst Pensioenen teneinde te bemiddelen om een pensioenbeslissing te bekomen.

Wij citeren uit de klacht: *“Het lijkt me vreemd dat men bij een nieuwe betaling niet de uitleg krijgt van de berekening. Zeker bij een overlijden. Er komen zo veel zaken op jou af. Hoe kun je nu gerust en zeker zijn dat alles in orde is en komt wanneer men niet eens de moeite neemt om jou op de hoogte te brengen van aanpassingen?”*

Bemiddeling

Curatief: een oplossing voor de klager

Wij hebben in eerste instantie kunnen vaststellen dat de FPD inderdaad enkel en alleen een afrekening toestuurde van het nieuwe maandbedrag van het pensioen.

Omdat het toegekende overlevingspensioen een nieuw recht betreft hebben wij aan de FPD gevraagd om, gelet op artikel 13 en volgende van het Handvest van de Sociaal Verzekerde (zie verder) een gemotiveerde beslissing toe te sturen.

De FPD heeft als gevolg van onze bemiddeling op 17 oktober 2019 een beslissing overlevingspensioen werknemer aan mevrouw Goetschalckx verstuurd waarin de berekening van het te betalen overlevingspensioen en de pensioenbonus overlevingspensioen wordt toegelicht.

Op basis van de pensioenbeslissing hebben wij de berekening van het pensioenbedrag kunnen nakijken. We hebben vastgesteld dat de betaling van het overlevingspensioen als werknemer evenals de pensioenbonus conform de wettelijke bepalingen is berekend.

Preventief: Wanneer worden nog pensioenbeslissingen van het overlevingspensioen werknemer verstuurd?

Omdat de Ombudsdienst Pensioenen niet enkel curatief doch ook preventief werkt hebben we aan de FPD gevraagd welke categorieën van langstlevende echtgenoten geen beslissing inzake overlevingspensioen meer ontvangen en wat de redenen zijn dat er geen beslissingen meer verstuurd worden.

De Federale Pensioendienst deelde ons mee dat voor de pensioendossiers waarvoor het computerprogramma automatisch een berekening van het overlevingspensioen maakt op basis van de gegevens van het rustpensioen van de overleden persoon er geen pensioenbeslissingen meer verstuurd werden.

Dit reeds sinds oktober 2012.

Het besluit van het management van de FPD om geen pensioenbeslissingen te treffen werd genomen gelet op de grote achterstand die er destijds was bij de afdeling van de FPD die hiervoor bevoegd was.

Argumenten/voordelen van het versturen van een pensioenbeslissing:

1. Een wettelijke verplichting

Vooreerst is het een wettelijke verplichting om een pensioenbeslissing te versturen wanneer een nieuw pensioenrecht wordt toegekend. Deze is opgelegd door artikel 7 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde dat stelt: *“De instellingen van sociale zekerheid en de diensten belast met de betaling van sociale prestaties zijn gehouden de belanghebbenden, uiterlijk op het moment van de uitvoering, in kennis te stellen van iedere hen betreffende gemotiveerde beslissing. De kennisgeving moet bovendien de bestaande mogelijkheden tot beroep vermelden, alsmede de vormen en termijnen die ter zake moeten worden nageleefd.(...)”*

2. Duidelijkheid verschaffen over hoe de pensioenberekening tot stand gekomen is

De motiveringsplicht is belangrijk om aan de gepensioneerde rechtszekerheid te verschaffen en biedt transparantie over hoe de beslissing tot stand gekomen is. Dit zijn trouwens ook de redenen waarom deze verplichting opgelegd wordt door artikel 13 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde dat luidt als volgt: *“De beslissing tot toekenning van een recht, van een aanvullend recht, van de regularisatie van een recht of tot weigering van sociale prestaties [...] moeten met redenen worden omkleed. Als de beslissingen betrekking hebben op geldsommen, moeten ze de wijze vermelden waarop die berekend zijn. De mededeling van de berekeningswijze geldt als motivering en kennisgeving (...)”*

Kijken we naar de concrete klacht. Op de pensioenbeslissing is te lezen dat betrokkene geen aanspraak

kan maken op het volledige overlevingspensioen dat normaal 80 % bedraagt van het rustpensioen van de overleden echtgenoot berekend aan het gezinsbedrag.

Daar betrokkene zelf in het genot is van een rustpensioen moet het overlevingspensioen beperkt worden. Het overlevingspensioen mag immers maar samen met één of meer rustpensioenen worden genoten tot de cumulatiegrens. Die cumulatiegrens bedraagt 110 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan. Het bedrag van een overlevingspensioen voor een volledige loopbaan wordt berekend door het bedrag van het toegekende overlevingspensioen te vermenigvuldigen met het omgekeerde van de loopbaanbreuk die gebruikt werd voor de berekening van het overlevingspensioen.

Kortom door de motivering is het duidelijk dat betrokkene niet op het volledige overlevingspensioen aanspraak maakt.

Het weze duidelijk dat de motivering dient te gebeuren in een voor het publiek begrijpelijke taal. In artikel 6 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde staat dan ook vermeld: *“De instellingen van sociale zekerheid moeten zich in hun betrekkingen met de sociaal verzekerde, in welke vorm deze ook plaatsvinden, in een voor het publiek begrijpelijke taal uitdrukken.”*

Geen evidente zaak daar de pensioenwetgeving een complexe materie is die zich niet altijd in een begrijpelijke taal laat vatten. Aldus bestaat het gevaar dat de gepensioneerde met een ingewikkelde en onbegrijpelijke terminologie te woord wordt gestaan ofwel net het tegenovergestelde, met name dat zijn rechten en verplichtingen simplistisch worden omschreven. Doch de Ombudsman Pensioenen stelt vast dat de FPD zich wat de beslissing inzake overlevingspensioen betreft (voor de gevallen waarin deze nog verstuurd wordt) de gulden middenweg tussen beide heeft gevonden.

3. Een opportuniteit om de gepensioneerde te wijzen op een aantal van zijn plichten

Deze pensioenbeslissing is eveneens de opportuniteit voor de FPD om de gepensioneerde langstlevende echtgenoot te wijzen op een aantal verplichtingen zoals de FPD verwittigen wanneer betrokkene een beroepsactiviteit in het buitenland gaat uitoefenen, een politiek of ander mandaat gaat uitoefenen, een wetenschappelijke of artistieke activiteit gaat uitoefenen, een vervangingsuitkering ontvangt die niet is toegekend door de FPD (werkloosheid, werkloosheid met bedrijfstoelage, loopbaanonderbreking, tijdscrediet en vermindering van arbeidsprestaties) of een opzegvergoeding, afscheidsvergoeding of ontslagvergoeding, waarvan de opzegperiode doorloopt tijdens het genot van het pensioen, zou ontvangen.

4. Informatie verschaffen over de mogelijkheden om bij een rechtbank de pensioenbeslissing aan te vechten

In een pensioenbeslissing wordt de gepensioneerde erop gewezen dat hij de mogelijkheid heeft een rechtszaak aan te spannen tegen de pensioendienst bij de bevoegde rechtbank wanneer deze de pensioenbeslissing zou betwisten.

Dit wordt opgelegd door artikel 7, lid 1, tweede zin van het Handvest van de Sociaal Verzekerde dat luidt: *“De kennisgeving moet bovendien de bestaande mogelijkheden tot beroep vermelden, alsmede de vormen en termijnen die ter zake moeten worden nageleefd.”*

Het adres van de bevoegde rechtbank wordt ook vermeld. Er wordt ook meegegeven dat dit dient te gebeuren binnen de 3 maanden na de datum van de kennisgeving van de pensioenbeslissing. Verder wordt vermeld dat dit kan gebeuren bij een verzoekschrift maar eveneens per aangetekende brief. De gerechtskosten worden door de pensioendienst gedragen, behalve wanneer de rechtbank zou oordelen dat de rechtszaak roekeloos en tergend is.

Ook deze elementen is de FPD overigens verplicht te melden op de pensioenbeslissing. Dit overeenkomstig artikel 14 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde. In dit artikel is immers te lezen: *“De beslissingen tot toekenning of weigering van de prestaties moeten de volgende vermeldingen bevatten :*
1° *de mogelijkheid om voor de bevoegde rechtbank een voorziening in te stellen;*
2° *het adres van de bevoegde rechtscolleges;*
3° *de termijn om een voorziening in te stellen en de wijze waarop dit moet gebeuren;*

4° de inhoud van de artikelen 728 en 1017 van het *Gerechtelijk Wetboek (...)*.”

Conclusie 1

Rekening houdend met deze argumenten erkent de FPD dat hun huidige werkwijze inderdaad niet strookt met de regelgeving ter zake. De Federale Pensioendienst zal de nodige stappen ondernemen opdat er in de toekomst een geautomatiseerde beslissing overlevingspensioen zou kunnen toegestuurd worden aan de belanghebbenden.

Conclusie 2

De verschillende verplichtingen die door het Handvest van de Sociaal Verzekerde en zijn uitvoeringsbesluiten in de pensioensector worden opgelegd worden nog steeds veel gebruikt ter staving van bemiddelingsvoorstellen door de Ombudsman. Zo worden de pensioendiensten door de Ombudsman regelmatig gewezen op de verplichtingen die hen opgelegd worden door het Handvest en waakt de Ombudsman erover dat deze verplichtingen ook in de praktijk ook effectief nageleefd worden.

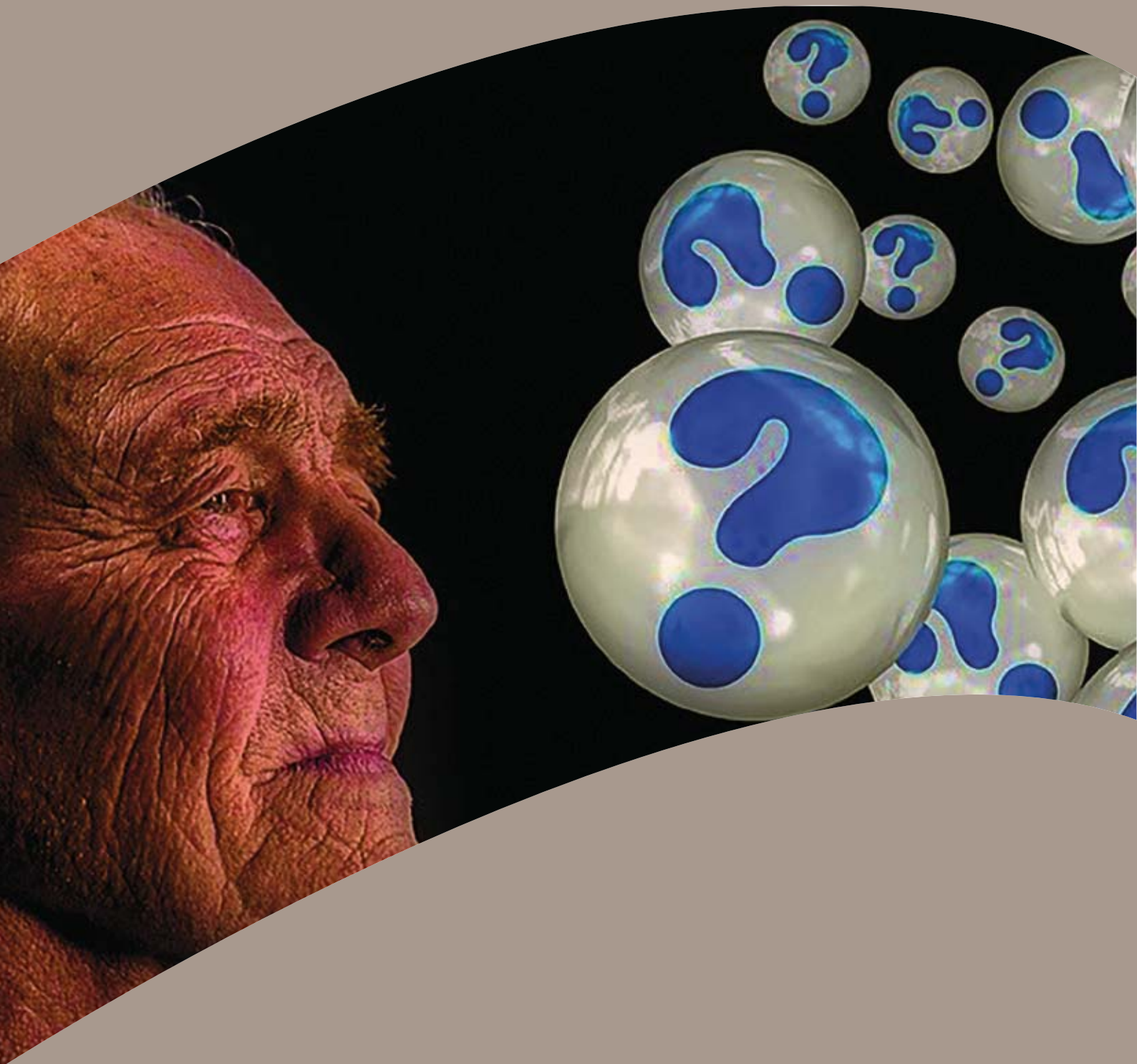
Nochtans moet worden opgemerkt dat het Handvest van de Sociaal Verzekerde nog geen melding maakt van het instituut Ombudsman dat in 1995, toen het Handvest van de Sociaal Verzekerde werd uitgevaardigd, nog niet bestond. En dit ondanks dat de rol, die de Ombudsman sinds 1995 vervult, alleen maar aan belang heeft toegenomen.

Bekeken vanuit de pensioensector stellen wij ons de volgende vragen. Zou het niet gepast zijn om een kwart eeuw later de specifieke aard en werkzaamheden van de Ombudsman op te nemen in de referentietekst, die het Handvest van de sociaal Verzekerde en zijn uitvoeringsbesluiten in de pensioensector zeker zijn?

Waarom zou het Handvest of zijn uitvoeringsbesluiten bijvoorbeeld niet kunnen opleggen dat de pensioendiensten in al hun kennisgevingen naast informatie over de gerechtelijke beroepsmogelijkheden, ook informatie geven over de niet-contentieuze (en gratis) beroepsmogelijkheden zoals die van de Ombudsman?

Deze bescheiden verbetering zou er op pensioenvlak voor kunnen zorgen dat iedere burger die het nodig zou kunnen hebben, op de hoogte is van het bestaan van een kosteloos alternatief voor het laten onderzoeken van zijn klacht door een onafhankelijke autoriteit en haar deskundigen.

Daarom droomt de Ombudsman Pensioenen ervan dat in (de uitvoeringsbesluiten van) het Handvest van de Sociaal Verzekerde de figuur en de bevoegdheden van de Ombudsman geïntegreerd wordt en dat de verplichting om op alle beslissingen in de pensioensector de Ombudsman te vermelden ingevoerd wordt.

*Foutieve communicatie
over de betaaldata van pensioenen
per overschrijving in het buitenland*

11
HOOFDSTUK

Foutieve communicatie over de betaaldatum van pensioenen per overschrijving in het buitenland

Een gepensioneerde woonachtig in het buitenland gaat op zoek naar de datum waarop hij zijn pensioen zal ontvangen. Op de betaalkalender op de website van de FPD staat als betaaldatum 20 mei 2020 vermeld. Op mypension in de rubriek “Mijn betalingen” staat eveneens 20 mei 2020 vermeld. Doch op de verklarende brief ingevolge de wijziging van zijn pensioenbedrag die in mypension te vinden is onder de rubriek “Mijn dossier” staat dan weer “rond de 14de van elke maand” vermeld. Kortom naargelang welk communicatiemiddel men consulteert vindt men een andere betaaldatum. De gepensioneerde ontvangt het pensioengeld op zijn rekening op 18 mei 2020.

De Ombudsman Pensioenen roept de FPD op de communicatie over de betaaldatum op punt te zetten.

DOSSIERS 34319 – 34349 – 34386 - ...

De feiten

De heer Klaes woont in Spanje. Zijn pensioen wordt betaald per overschrijving op een Spaanse rekening.

Op 17 januari 2020 klaagt hij bij de Federale Pensioendienst dat de betaling van zijn pensioen van januari nog steeds niet op zijn Spaanse zichtrekening overgeschreven is. In “mypension” heeft hij immers onder de rubriek “Mijn dossier” gevonden dat zijn pensioen rond de 14de van elke maand zal betaald worden. Hij stelt dat hij iedere maand 3 tot 5 dagen moet wachten op de betaling van zijn pensioen.

De FPD antwoordt hem op 22 januari 2020 door een betaalkalender op te sturen. In deze kalender is te zien dat de betaling van zijn pensioen pas voorzien is op 20 januari 2020. De FPD verduidelijkt in het antwoord tevens dat het pensioen moet overgeschreven worden op een buitenlandse rekening en dat hierdoor het kan zijn dat het bedrag pas een dag later beschikbaar is.

Ook in de volgende maanden ontvangt hij zijn pensioen rond de 18de van de maand terwijl hij dus in mypension onder de rubriek “Mijn dossier” gevonden heeft dat zijn pensioen rond de 14de van elke maand zal betaald worden.

Daarom doet de heer Klaes op 17 april 2020 zijn beklag bij de Ombudsdienst Pensioenen dat zijn pensioen iedere maand 3 tot 5 dagen te laat betaald wordt.

Bedenkingen

De pensioenen in het buitenland worden door de FPD overgeschreven op verschillende data. Het pensioen van de heer Klaes wordt in betaling gegeven volgens het betaalschema met de naam “LIQ3”¹. Dit is volgens de betaalkalender te vinden op de website van de FPD rond de 20ste van elke maand (zie tabel hieronder). De informatie bij betrokkene op mypension vermeld onder de rubriek “Mijn betalingen” is dezelfde datum als de toegestuurde kalender.

¹ Hiermee wordt de derde LIQuidatie bedoeld. Voor overschrijvingen in het buitenland is er ook nog LIQ1 en LIQ4.

Januari 2020	Juli 2020
20/01/2020	20/07/2020
Februari 2020	Augustus 2020
20/02/2020	20/08/2020
Maart 2020	September 2020
19/03/2020	18/09/2020
April 2020	Oktober 2020
20/04/2020	20/10/2020
Mei 2020	November 2020
20/05/2020	19/11/2020
Juni 2020	December 2020
18/06/2020	18/12/2020

Op 21 april 2020 antwoordt de Ombudsdienst Pensioenen aan de heer Klaes dat zijn klacht in onderzoek is en of hij kan melden wanneer hij exact de betaling ontvangen heeft. Uit een telefonisch onderhoud met de heer Klaes vernemen wij later dat hij zijn pensioen ontvangen heeft op 18 april 2020.

Het pensioen is dus op de rekening toegekomen 2 dagen voorafgaand aan de in de kalender voorziene betaaldatum.

Bij een wijziging van het pensioenbedrag (welvaartsaanpassing of vakantiegeld bijvoorbeeld) wordt er een geautomatiseerde verklarende brief door de FPD toegestuurd aan de pensioengerechtigden. Deze is te vinden via mypension in de rubriek "Mijn dossier" onder de naam "Maandelijks betaling van uw rechten FPD". Bij nazicht van deze geautomatiseerde brieven of ook "COMPERS" genoemd -in mei 2020 ontving betrokkene immers weer een geautomatiseerde brief daar naast zijn pensioen ook vakantiegeld uitbetaald wordt- blijkt dat deze een andere betaaldatum vermelden dan vermeld in de betaalkalender. Zo staat er bij de heer Klaes vermeld dat zijn pensioenbedrag zal uitbetaald worden rond de 14de van elke maand.

Maandbedrag van uw pensioen

Geachte heer,

Uw maandelijks pensioenbedrag is aangepast vanwege:

- de betaling van uw Vakantiegeld.

In de onderstaande tabel vindt u de berekening van het bedrag dat u verschuldigd is in mei 2020.

	Maandbedrag van april 2020 (EUR)	Maandbedrag van mei 2020 (EUR)
Rustpensioen Werknemer	544,22	544,22
Vakantiegeld	0,00	705,68
Totaal brutobedrag	544,22	1 249,90
Nettobedrag	544,22	1 249,90
Aan u te betalen	544,22	1 249,90

De Federale Pensioendienst zal u uw maandbedrag uitbetalen rond de 14e van elke maand op het bankrekeningnummer ES[...].

Hoogachtend,

Uit een verder nazicht blijkt dat alle brieven die in mypension in de rubriek “Mijn dossier” onder de naam “Maandelijks betaling van uw rechten FPD” gepubliceerd worden een andere datum vermelden dan wat in de betaalkalender voorzien wordt.

In andere klachtendossiers met andere betalingsschema's (LIQ1 en LIQ4) vinden wij dezelfde problematiek terug.

• **Voorbeeld LIQ 1 waarvan de betaling voorzien is rond de 12de van elke maand:**

30/03/2020

Maandbedrag van uw pensioen

Geachte,

Uw maandelijks pensioenbedrag is aangepast vanwege: een wijziging in uw rechten.

In de onderstaande tabel vindt u de berekening van het bedrag dat u verschuldigd is vanaf april 2020.

	Maandbedrag van maart 2020 (EUR)	Maandbedrag van april 2020 (EUR)
Rustpensioen Werknemer	418,13	426,49
Totaal brutobedrag	418,13	426,49
Nettobedrag	418,13	426,49
Aan u te betalen	418,13	426,49

De Federale Pensioendienst zal u uw maandbedrag uitbetalen rond de 6e van elke maand op het bankrekeningnummer [...].

Hoogachtend,

• **Voorbeeld LIQ4 waarvan de betaling voorzien is rond de 30ste van elke maand:**

14/05/2019

Maandbedrag van uw pensioen

Geachte heer,

Uw maandelijks pensioenbedrag is aangepast vanwege: de betaling van uw Vakantiegeld.

In de onderstaande tabel vindt u de berekening van het bedrag dat u verschuldigd is in mei 2019.

	Maandbedrag van april 2019 (EUR)	Maandbedrag van mei 2019 (EUR)
Rustpensioen Werknemer	961,80	961,80
Rustpensioen Zelfstandige	164,88	164,88
Vakantiegeld	0,00	814,22
Totaal brutobedrag	1 126,68	1 940,90
Belastbaar bedrag	1 126,68	1 126,68
Nettobedrag	1 126,68	1 940,90
Invordering voor derden [RVA Hasselt]	- 112,67	- 194,09
Aan u te betalen	1 014,01	1 746,81

De Federale Pensioendienst zal u uw maandbedrag uitbetalen rond de 24e van elke maand op het bankrekeningnummer [...].

Hoogachtend,

Samengevat

- Voorbeeld 1 - het dossier van de heer Klaes met een betaling in Spanje in LIQ 3. De betaalkalender voorziet een betaling in Spanje (in dit geval) rond de 20ste. De algemene brieven (zie bijlagen LIQ3) duiden evenwel op een betaling rond de 14de
- Voorbeeld 2 - betreft een betaling aan mevrouw Coetzee in Zuid-Afrika in LIQ1. De betaalkalender voorziet een betaling rond de 12de . De algemene brieven (zie bijlagen LIQ1) duiden evenwel op een betaling rond de 6de
- Voorbeeld 3 - een betaling in Chili aan mevrouw Kloostermans in LIQ4. De betaalkalender voorziet een betaling rond de 30ste. De algemene brieven (zie bijlagen LIQ4) duiden evenwel op een betaling rond de 24ste

Voor de duidelijkheid van onze uiteenzetting gaan wij verder met de klacht van de heer Klaes.

De betaalkalender voorziet de betaling rond de 20ste. De brieven geven een betaling aan rond de 14de. In realiteit wordt het pensioen van de heer Klaes betaald rond de 18de van elke maand.

Wij nemen contact met de FPD.

De FPD antwoordde ons dat deze problematiek intern geanalyseerd werd. Het probleem inzake de geautomatiseerde brieven COMPER Vakantiegeld, is hem gekend, geanalyseerd en opgenomen als te realiseren verbeterement in de lijst van aanpassingen.

Wij wijzen de FPD er nog bijkomend op dat het niet enkel gaat over de brieven met het detail van de betaling van het vakantiegeld, ook geautomatiseerde brieven met betrekking tot een herneming van een betaling (na ontvangst levensbewijs) of een welvaartsaanpassing van het pensioen (buiten de index) vermelden de verkeerde betaaldatum.

De Ombudsman Pensioenen roept de FPD dan ook op de communicatie over de betaaldatum op punt te zetten.

Aanbeveling om de wetgeving aan te passen zodat het effectief totaal ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) niet onder het drempelbedrag ZIV-bijdrage duikt

12 HOOFDSTUK

Aanbeveling om de wetgeving aan te passen zodat het effectief totaal ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) niet onder het drempelbedrag ZIV-bijdrage duikt

De hier genoemde gevallen zijn weliswaar niet legio, maar kunnen een sterk gevoel van onrechtvaardigheid veroorzaken bij de gepensioneerden die eronder te lijden hebben: het gaat om gepensioneerden wier wettelijk pensioen rond de minimumgrens van de ZIV-bijdrage van 3,55% ligt en die een bescheiden kapitaal of een kleine pensioenrente ontvangen.

Bij de uitbetaling van een aanvullend pensioen in kapitaal dient hierop door de verzekeraar of het pensioenfonds 3,55% Ziekte- en invaliditeitsbijdrage te worden ingehouden aan de bron. Op het wettelijk pensioen dient ook een inhouding van 3,55% ZIV-bijdrage verricht te worden wanneer het globaal pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) een drempelbedrag overschrijdt. Er bestaan gevallen waarbij in deze bepaalde situatie de FPD geen rekening houdt met de inhouding die het pensioenfonds op het kapitaal verricht heeft.

De Ombudsman Pensioen beveelt de wetgever dan ook aan de wetgeving zo te formuleren dat er geen onduidelijkheid meer bestaat of het totaal effectief ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) al dan niet onder het drempelbedrag mag duiken.

Voorwoord

In het jaarverslag 2019 op pagina 145-155 werd de vraag opgeworpen of het wel te rechtvaardigen is dat het totaalbedrag aan extra ZIV-inhouding ingevolge het genot van een klein kapitaal na een aantal jaren hoger kan zijn dan het kapitaal van het aanvullend pensioen. In het jaarverslag 2019 maakten we reeds op pagina 155 melding van een geval waarbij de FPD geen rekening houdt met de inhouding die het pensioenfonds op het kapitaal verricht heeft waardoor het globaal ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) onder het drempelbedrag komt te liggen. De Ombudsdienst Pensioenen ontving nog een klacht over dit item. Reden om nu nader toelichting te geven bij deze zeer technische problematiek.

DOSSIER 32237

Met zijn e-mail van 4 oktober 2018 klaagt de heer Desmedt bij de Ombudsdienst Pensioenen over de inhouding van de ZIV-bijdrage op zijn wettelijk pensioen.

De wetgeving bepaalt dat er een ZIV-afhouding moet plaatsvinden op de wettelijke pensioenen. De ZIV-afhouding financiert de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Voor wat betreft de inhoudingen ervan baseert de FPD zich op de Wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen en op zijn uitvoeringsbesluit, namelijk het koninklijk besluit van 8 december 2013 tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen.

Uit deze wetgeving blijkt dat om de correcte ZIV te kunnen vaststellen, er rekening moet worden gehouden met *alle bruto* pensioeninkomsten die éénzelfde gerechtigde ontvangt, ongeacht hun aard.

Dit wil zeggen zowel wettelijke (werknemers, zelfstandigen, openbare dienst,..), de buitenlandse, als aanvullende pensioenen (groepsverzekeringen, pensioenfondsen)¹.

Alle pensioenvoordelen² die een gepensioneerde ontvangt worden opgeslagen in het zogenaamde 'Pensioenkadaster'. Dit kadaster wordt bijgewerkt wanneer er zich wijzigingen in de pensioentoestand voordoen.

De uitwisseling van gegevens tussen de pensioendiensten en dit pensioenkadaster en tussen de pensioendiensten onderling moet gebeuren via de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid.

Voor de inhouding van de ZIV-bijdrage bedroeg de wettelijke drempel³ voor een pensioen als alleenstaande op 1 september 2018 € 1.500,36. Dit wil zeggen dat wanneer het totaal van *alle pensioeninkomsten* deze drempel overstijgt er in principe een inhouding van 3,55 % op het wettelijk pensioen moet gebeuren.

De aanvullende pensioenen die geheel of gedeeltelijk onder de vorm van kapitaal werden uitgekeerd, worden omgezet naar een fictieve rente⁴. Kapitalen moeten immers ook beschouwd worden als een pensioenvoordeel.

De omzetting van een kapitaal naar een fictieve rente gebeurt door het bruto bedrag van het kapitaal te delen door de coëfficiënt die, volgens de van kracht zijnde sterftetafels⁵ (zie ook lager), overeenstemt met de leeftijd van de betrokkene op de dag van de betaling van het kapitaal.

Deze fictieve rente vertegenwoordigt het maandelijkse inkomen dat men zou ontvangen hebben (intrest en kapitaal) indien de uitbetaling in kapitaal niet was gebeurd of onmogelijk zou zijn geweest. De fictieve rente wordt dus vastgesteld op basis van sterftetabellen die door verzekeringen gebruikt worden. Het is geen intrest op kapitaal, doch een fictieve gespreide maandelijkse terugbetaling van een gevestigd kapitaal.

De heer Desmedt geniet een rustpensioen als werknemer van maandelijks € 1.534,75 bruto.

Uit de gegevens van het pensioenkadaster blijkt dat hij op 1 september 2016 een kapitaal van € 1.044,57 van zijn pensioenfonds ontvangen heeft. Op dat moment werd er door het pensioenfonds reeds 3,55% ZIV-bijdrage ingehouden op dit kapitaal.

In principe diende de Federale Pensioendienst vanaf deze datum (1 september 2016) rekening te houden met dit ontvangen kapitaal om de ZIV-inhouding op zijn wettelijk pensioen te bepalen.

Aangezien het pensioenfonds deze gegevens slechts in augustus 2018 heeft overgemaakt aan het Pensioenkadaster kon de Federale pensioendienst slechts vanaf 1 september 2018 met deze gegevens rekening houden voor de inhouding van de ZIV-bijdrage.

De ZIV-bijdrage die de FPD voor de periode van 1 september 2016 tot en met 31 augustus 2018 op een te lage basis heeft berekend en dus te weinig heeft ingehouden wordt niet meer ingevorderd. Artikel 14 van het Koninklijk Besluit van 8 december 2013 bepaalt immers dat indien door de FPD wordt vastgesteld dat bij de bepaling van de inhouding een materiële vergissing werd begaan, hij ambtshalve de vergissing rechtzet. Indien de vergissing aanleiding heeft gegeven tot een onvoldoende inhouding dan past de FPD het bedrage van de inhouding aan vanaf de eerste betaling die volgt op de datum waarop aan betrokkene het bedrag van de nieuwe inhouding en de berekeningswijze ervan werd meegedeeld.

De omzetting van dit kapitaal in een fictieve rente gebeurt door het delen van het bedrag van het bruto kapitaal door de coëfficiënt die volgens de mortaliteitstabel (zie hieronder), overeenstemt met de leeftijd op de dag van de betaling van het kapitaal.

1 Artikel 3 en 4 van de wet van 13 maart 2013.

2 Artikel 1, b van het KB van 8 december 2013.

3 Artikel 1, d van het KB van 8 december 2013.

4 Artikel 5 van het KB van 8 december 2013.

5 Bijlage bij het koninklijk besluit van 25 april 1997 (Belgisch Staatsblad van 29 mei 1997)

Leeftijd van de begunstigde	Omzettings-coëfficiënt	Leeftijd van de begunstigde	Omzettings-coëfficiënt
20 jaar	19,92	56 jaar	14,82
21 jaar	19,85	57 jaar	14,58
22 jaar	19,78	58 jaar	14,32
23 jaar	19,71	59 jaar	14,07
24 jaar	19,63	60 jaar	13,80
25 jaar	19,55	61 jaar	13,53
26 jaar	19,47	62 jaar	13,26
27 jaar	19,39	63 jaar	12,97
28 jaar	19,30	64 jaar	12,69
29 jaar	19,21	65 jaar	12,40
30 jaar	19,11	66 jaar	12,10
31 jaar	19,01	67 jaar	11,80
32 jaar	18,90	68 jaar	11,49
33 jaar	18,79	69 jaar	11,18
34 jaar	18,68	70 jaar	10,87
35 jaar	18,56	71 jaar	10,55
36 jaar	18,44	72 jaar	10,23
37 jaar	18,31	73 jaar	9,91
38 jaar	18,18	74 jaar	9,59
39 jaar	18,04	75 jaar	9,27
40 jaar	17,90	76 jaar	8,95
41 jaar	17,75	77 jaar	8,62
42 jaar	17,60	78 jaar	8,30
43 jaar	17,44	79 jaar	7,98
44 jaar	17,28	80 jaar	7,66
45 jaar	17,11	81 jaar	7,34
46 jaar	16,93	82 jaar	7,03
47 jaar	16,75	83 jaar	6,72
48 jaar	16,56	84 jaar	6,41
49 jaar	16,36	85 jaar	6,11
50 jaar	16,16	86 jaar	5,81
51 jaar	15,95	87 jaar	5,52
52 jaar	15,74	88 jaar	5,24
53 jaar	15,52	89 jaar	4,96
54 jaar	15,29	90 jaar	4,69
55 jaar	15,06	91 jaar	4,43

Aangezien de heer Desmedt op het ogenblik van de uitbetaling van het kapitaal 61 jaar oud was, moet de fictieve rente als volgt berekend worden:

$$€ 1.044,57 / 13,53 = € 77,20 / 12 = € 6,56 \text{ bruto per maand.}$$

Het totaal van de in aanmerking te nemen voordelen is bijgevolg:

voordelen uitgekeerd door de FPD :	€ 1.534,75 bruto per maand;
fictieve rente:	€ 6,56 bruto per maand;
	€ 1.541,31 bruto per maand.

Vermits het totaal van de in aanmerking te nemen voordelen (€1.541,31 bruto) hoger is dan het drempelbedrag (€ 1.500,36) zou er in principe een ZIV-bijdrage van 3,55 % moeten worden ingehouden op zijn wettelijk pensioen.

De ZIV-bijdrage zou dus gelijk zijn aan : € 1.534,75 x 3,55 % = € 54,48.

De wetgeving voorziet echter ook dat de inhouding van de ZIV-bijdrage niet tot gevolg mag hebben dat het globaal maandbedrag van de pensioenvoordelen (wettelijk pensioen en fictieve rente) lager komt te liggen dan het wettelijk bepaald grensbedrag.

Hierdoor heeft de FPD de ZIV-inhouding beperkt tot € 1.541,31 - € 1.500,36 = € 40,95.

Dit bedrag wordt door de FPD vanaf 1 september 2018 ingehouden op zijn wettelijk pensioen.

Doch de Ombudsdienst Pensioenen heeft hier evenwel een aantal bedenkingen bij die wij reeds meermaals aangekaart hebben bij de FPD.

Op het ogenblik dat de drempel van het totaal van de pensioenvoordelen overschreden wordt, dient er effectief een ZIV van 3,55 % ingehouden te worden op het wettelijk pensioen.

Hier dient toepassing gemaakt te worden van artikel 7 van KB van 8 december 2013 tot uitvoering van artikel 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55% ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen.

Wij citeren dit artikel:

“ § 1. Elke uitbetalingsinstelling die pensioenen uitkeert, verricht van ambtswege de inhouding op het globaal bedrag van de door hem aan eenzelfde persoon betaalde pensioenen en pensioenvoordelen voor zover dit bedrag de drempel overschrijdt.

§ 2. Elke uitbetalingsinstelling die pensioenvoordelen toekent is verplicht de inhouding te verrichten op de door hem betaalde voordelen zonder dat met de drempel rekening wordt gehouden.

§ 3. Wanneer aan eenzelfde persoon één of meer pensioenen worden toegekend waarop de inhouding van ambtswege niet overeenkomstig paragraaf 1 is verricht, maar waarvan het totaal bedrag, eventueel verhoogd met het bedrag van de pensioenvoordelen en van de pensioenen of pensioenvoordelen, toegekend door buitenlandse instellingen en/of instellingen van internationaal publiek recht, hoger is dan de drempel, geeft de Rijksdienst de uitbetalingsinstellingen die niet bedoeld zijn in paragraaf 8 de opdracht de inhouding te verrichten. Deze inhouding, waarvan het percentage lager is dan of gelijk aan 3,55 %, wordt verricht vanaf de eerste betaling die volgt op de mededeling van de Rijksdienst.

De Rijksdienst controleert of de in het eerste lid en de in paragraaf 8, eerste lid, bedoelde opdracht daadwerkelijk wordt uitgevoerd door de uitbetalingsinstellingen.(...)

§ 6. Indien na inhouding het totaal bedrag van de pensioenen en de pensioenvoordelen dat aan eenzelfde persoon is uitbetaald, lager is dan de drempel, betaalt de Rijksdienst de onverschuldigde inhoudingen van ambtswege terug aan de begunstigde.

In afwijking van paragraaf 2 kan de Rijksdienst eveneens de instellingen opdracht geven geen inhouding te verrichten op de betaalde pensioenen en pensioenvoordelen.”

Voegen we hier ter vervollediging nog aan toe: In artikel 1 c) van het KB van 8 december 2013 wordt gesteld dat “onder “inhouding” de inhouding bedoeld in artikel 191, eerste lid, 7°, eerste lid, van de voornoemde wet van 14 juli 1994” moet verstaan worden.

In artikel 191, eerste lid, 7°, eerste lid, van de wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994 wordt gesteld dat “de opbrengst van een inhouding van 3,55 % verricht op de wettelijke ouderdoms-, rust-, anciënniteits- en overlevingspensioenen of op elk ander als zodanig geldend voordeel, of op de overgangsuitkeringen, ten laste van een Belgisch pensioenstelsel, van een buitenlands pensioenstelsel of van een pensioenstelsel van een internationale instelling, alsmede op elk voordeel, bedoeld als aanvulling van zo'n pensioen, zelfs als dit laatste niet is verworven en toegekend hetzij bij toepassing van wettelijke, reglementaire of statutaire bepalingen, hetzij bij toepassing van bepalingen die voortvloeien uit een arbeidscontract, een ondernemingsreglement, een collectieve ondernemingsovereenkomst of een collectieve sectoriële overeenkomst. Deze inhouding wordt

eveneens verricht op het voordeel dat als een pensioen geldt of een pensioen aanvult, dat wordt toegekend aan een zelfstandige krachtens een collectieve overeenkomst of een individuele toezegging van een pensioen afgesloten door de onderneming alsmede op de aanvullende pensioenen bepaald in artikel 42, 1°, van de programmawet (I) van 24 december 2002 en in artikel 2, 1°, van de wet van 18 februari 2018 houdende diverse bepalingen inzake aanvullende pensioenen en tot instelling van een aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijke persoon, voor de meewerkende echtgenoten en voor de zelfstandige helpers en in artikel 2, 1°, van de wet 6 december 2018 tot instelling van een vrij aanvullend pensioen voor de werknemers en houdende diverse bepalingen inzake aanvullende pensioenen of op elk gelijkaardig voordeel dat een pensioen aanvult.”

Samengevat betekent dit dat als het bekomen resultaat van de inhouding op het wettelijk pensioen met de ZIV bijdrage lager is dan de drempel, er dan een terugbetaling moet gebeuren.

Doch de vraag rijst hoe “Indien na inhouding” dient gelezen te worden: “Indien na inhouding op het wettelijk pensioen” of “Indien na inhouding op het wettelijk en aanvullend pensioen”. Volgens de FPD wordt bedoeld “na inhouding op het wettelijk pensioen”.

Op het kapitaal werd aan de bron reeds door het pensioenfonds een ZIV-bijdrage van 3,55 % ingehouden, die niet door de FPD terugbetaald werd (en ook niet diende terugbetaald te worden).

Het is hier waar het schoentje wringt.

In se gaat het er immers over dat aan de bron op het bruto kapitaal (waar de fictieve rente op berekend werd) reeds 3,55 % ingehouden werd. Het logische gevolg kan zijn dat er zich in de fictieve rente, die berekend werd op het bruto-kapitaal, een (tweede keer) ZIV afhouding bevindt.

Dit is niet meer dan een regel van drie.

Namelijk, als er op een bruto kapitaal van € 1.044,57 aan de bron een ZIV moet afgehouden worden, en de fictieve rente is berekend op het bruto, dan zit er in de fictieve rente van 6,56 euro een ZIV bijdrage vervat van 0,23 euro (= 6,56 x 3,55%). Deze inhouding maakt dan dat het totaal van de pensioenvoordelen zich onder de drempel zou bevinden.

De FPD argumenteert dat er in de wetgeving niet staat dat men bij de in aanmerking te nemen fictieve rente rekening moet houden met het feit dat op het kapitaal dat omgezet wordt in een fictieve rente reeds een inhouding ZIV heeft plaats gevonden.

Merk wel op dat in artikel 8 KB van 8 december 2013 tot uitvoering van artikel 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55% ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen is bepaald dat *“Als de pensioenen of de pensioenvoordelen in de vorm van een kapitaal uitbetaald worden, stort de FPD aan de begunstigde de inhouding terug indien, bij de eerste uitbetaling van het definitief bedrag van een pensioen die volgt op de uitbetaling van een kapitaal, het gecumuleerde maandelijkse brutobedrag van de pensioenen en pensioenvoordelen kleiner is dan de drempel.”* Hier wordt gesproken over een “bruto” totaalbedrag van wettelijk pensioenen of de pensioenvoordelen in de vorm van een kapitaal daar waar artikel 7 § 6 spreekt over een uitbetaald totaal bedrag aan wettelijke pensioenen en pensioenvoordelen. Dient uit “uitbetaald” niet afgeleid te worden dat men wel rekening dient te houden met het feit dat op het kapitaal bij de uitbetaling reeds een ZIV-bijdrage werd ingehouden?

De Ombudsdienst Pensioenen merkt verder nog op dat de interpretatie van de FPD tot gevolg heeft dat er een verschil is in inhouding ZIV op het wettelijk pensioen tussen een gepensioneerde die zijn aanvullende pensioen laat uitbetalen in kapitaal en een gepensioneerde die zijn aanvullend pensioen laat uitbetalen in rente.

Wij illustreren dit met een fictief voorbeeld.

We vergelijken een pensioengerechtigde met dezelfde pensioenvoordelen, doch met een verschil in de uitbetaling, namelijk zijnde in kapitaal of in een maandelijkse effectieve rente:

1. Met een kapitaal omgezet in een fictieve rente

Drempelbedrag : 1.470,90 euro

Bruto wettelijk pensioenbedrag: 1.250 euro

Een fictieve rente van 260 euro per maand die berekend werd op een extra-legaal kapitaal (op 62 jaar) van 41.371,20 euro⁶ waarvan er reeds (x 3,55 %) 1.468,68 euro ZIV ingehouden werd aan de bron.

Omdat er 3,55 % ZIV ingehouden werd aan de bron (zie hierboven) kunnen we stellen dat er in de 260 euro fictieve rente, die berekend werd op het bruto kapitaal, een ZIV afgehouden werd van $260 \times 3,55\% = 9,23$ euro (of ook $1.468,68 : 13,26 : 12$)

<i>Uitbetaling in kapitaal</i>	zonder de fictieve rente	met de fictieve rente
Berekening ZIV	$1.250 \times 3,55\% = 44,38$ euro	$1.250 \times 3,55\% = 44,38$ euro
Beperking tot drempelbedrag	Beperking tot 1.470,90 = Geen ZIV bijdrage in te houden	Beperking tot 1.470,90 : $1.510 - 1.470,90 = 39,10$
Netto = bruto – totale ZIV inhouding	1.250 euro	$1.250 + 260 - 39,10 - 9,23$ (aan de bron op het kapitaal) = 1.461,67 wat lager is dan de drempel!!!

De fictieve rente heeft hier als doel het bepalen van de afhouding van de beperkte ZIV-bijdrage, zijnde 39,10 euro per maand.

2. Een maandelijkse uitbetaalde effectieve rente

Drempelbedrag : 1.470,90 euro

Bruto wettelijk pensioenbedrag: 1.250 euro

Effectieve rente die 260 euro per maand bedraagt. Deze rente wordt uitbetaald door de pensioeninstelling (verzekeraar of pensioenfonds) van de pensioengerechtigde en deze houdt aan de bron maandelijks een ZIV af van 9,23 euro, namelijk $260 \times 3,55\%$

<i>Geen uitbetaling in kapitaal – wel maandelijkse rente</i>	zonder rekening te houden met de maandelijkse rente	betaling FPD rekening gehouden met de maandelijkse rente
Berekening ZIV	$1.250 \times 3,55\% = 44,38$ euro	$1.250 + 260 = 1.510 \times 3,55\% = 53,61$ euro
Beperking tot drempelbedrag	Beperking tot 1.470,90 = NIHIL	Beperking tot 1.470,90 : $1.510 - 1.470,90 = 39,10$
Netto = bruto – totale ZIV inhouding	1.250 euro	$1.250 + 260 - 39,10 - 9,23$ (reeds aan de bron) = 1.461,67

De FPD zal een terugbetaling doen van de door de pensioeninstelling reeds ingehouden 9,23 euro per maand (ZIV-inhouding) en zal in principe de opdracht geven aan de pensioeninstelling (uitbetaler van de extra-legale rente) om geen ZIV meer in te houden op de effectieve rente. De reden hiervan is dat de FPD de volledige weliswaar beperkte afhouding van 39,10 euro per maand voor zijn rekening zal nemen.

In deze laatste situatie heeft de effectieve rente hetzelfde doel als de fictieve rente, namelijk het bepalen van bedrag van de beperkte ZIV-afhouding dat in beide gevallen exact hetzelfde resultaat geeft, met dit verschil dat bij de fictieve rente aan de bron (= op het kapitaal) reeds 3,55 % ingehouden werd.

Conclusie

Het is een zeer ingewikkeld mechanisme dat zich enkel voordoet ingeval er een **beperkte** ZIV-bijdrage is die het rechtstreeks gevolg is van de invloed van een fictieve rente op een kapitaal.

In het voorbeeld dat de Ombudsman aanhaalt, wordt er als gevolg van de effectieve en ook de fictieve

⁶ Berekening fictieve rente op kapitaal = $41.371,20 : 13,26 : 12 = 260$ euro per maand.

rente jaarlijks een extra ZIV op het pensioen ingehouden van 39,10 euro per maand of 469,20 euro per jaar.

Dit is correct: in beide gevallen dient de rente eigenlijk enkel om de inhouding ervan te beperken tot de drempel, ware het niet dat er op het kapitaal ook al een ZIV van 3,55 % aan de bron ingehouden werd. Degene wiens groepsverzekering uitbetaald werd in kapitaal lijkt ons dus benadeeld. Dient de reeds ingehouden ZIV-bijdrage op het in fictieve rente omgerekende kapitaal hier niet gedeeltelijk (9,23 euro per maand) terugbetaald te worden?

Er bestaan zonder twijfel gevallen waarbij dit wel het geval is als gevolg van het feit dat de FPD geen rekening houdt met de inhouding die het pensioenfonds op het kapitaal verricht heeft.

Dit betekent dat er een verschil in inhouding ZIV op het wettelijk pensioen is tussen een gepensioneerde die zijn aanvullende pensioen laat uitbetalen in kapitaal en een gepensioneerde die zijn aanvullend pensioen laat uitbetalen in rente.

In de situaties waarin het totaal van de voordelen net boven de minimumdrempel voor de ZIV-bijdrage liggen, is de behandeling in ieder geval verschillend, en momenteel in het nadeel van de gepensioneerde die een (klein) kapitaal met inhouding van een ZIV-bijdrage aan de bron heeft ontvangen.

Met andere woorden, naargelang de lezing van de wet door de FPD wordt de fictieve rente alleen gebruikt om het percentage te bepalen, en wordt de werkelijke rente gebruikt om het percentage te bepalen én om de in te houden bijdrage te berekenen.

Vermits in artikel 7 § 6 van KB van 8 december 2013 de term *“totaal uitbetaald bedrag aan pensioenen”* – en niet *“totaal toegekend bedrag aan pensioenen”* – gebruikt wordt menen wij dat het bedoeling van de wetgever is dat de inhouding ZIV-bijdrage op het wettelijk pensioen niet tot gevolg mag hebben dat het globaal door de gepensioneerde ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) lager komt te liggen dan een wettelijk vastgesteld drempelbedrag.

De FPD meent evenwel dat de wetgeving niet uitdrukkelijk bepaalt dat het totaal ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) niet onder de drempel mag duiken.

De Ombudsman Pensioenen beveelt de wetgever dan ook aan de wetgeving zo te formuleren dat er geen onduidelijkheid meer bestaat of het totaal effectief ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) al dan niet onder het drempelbedrag mag duiken.

*Te lange behandelingstermijn
van de aanvragen tot regularisatie
van de studieperioden
bij de Nederlandstalige
sector ambtenaren FPD*

13 HOOFDSTUK

Te lange behandelingstermijn van de aanvragen tot regularisatie van de studieperioden bij de Nederlandstalige sector ambtenaren FPD

De Ombudsdienst Pensioenen ontving meerdere klachten over de lange behandelingstermijn van aanvragen tot regularisatie van studieperiodes bij de FPD sector ambtenaren in het kader van de nieuwe wetgeving die vanaf 1 december 2017 in voege getreden is. Vaak is de oorzaak van de lange behandelingstermijn te wijten aan het ontbreken van loopbaangegevens die de overheidswerkgever moet verstrekken aan de pensioendienst. In dit kader blijft de Ombudsman Pensioenen de FPD Nederlandstalige sector ambtenaren oproepen hierover de toekomstig gepensioneerde in te lichten. Voor de andere gevallen roept de Ombudsman Pensioenen de FPD de Nederlandstalige sector ambtenaren op verder de nodige maatregelen te blijven treffen teneinde de achterstand weg te werken.

Voorbeelden

DOSSIER 34557

Mevrouw De Weerdts dient haar aanvraag tot regularisatie in op 8 februari 2020. Op 7 juli 2020 klaagt mevrouw De Weerdts er bij de Ombudsdienst Pensioenen over dat ze na 5 maanden nog geen beslissing ontvangen heeft. Ze zou graag weten of ze haar studieperiode kan regulariseren daar ze van plan is haar pensioen aan te vragen. Ze meldt dat haar aan de telefoon bij de FPD geantwoord werd: “We kunnen er niks aan doen, we hebben het te druk”. Na bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen bekomt ze op 15 juli 2020 de bevestiging dat ze haar studieperiode kan regulariseren.

DOSSIER 33955

De heer Luyckx doet op 5 juni 2019 een aanvraag tot regularisatie van de studieperiode. Hij vraagt naar de stand van zaken op 19 juni 2019, 2 juli 2019, 18 augustus 2019 en op 11 september 2019. Na nog 6 maanden te vergeefs te wachten op een antwoord neemt hij op 29 december 2019 contact op met de Ombudsdienst Pensioenen. De Ombudsdienst Pensioenen start bij de begin van het jaar 2020 een bemiddeling op. Op 9 januari 2020 ontvangt hij de bevestiging dat hij de studieperiode kan regulariseren.

DOSSIER 34301

Op 29 oktober 2018 dient de heer Derwaele een aanvraag in tot regularisatie van de studieperiode. Op 22 april 2019 dient hij een tweede keer een aanvraag in tot regularisatie van de studieperiode daar hij nog geen beslissing ontvangen heeft.

Op 4 juni 2019 mailt hij naar de FPD: “Ik heb reeds tweemaal een aanvraag tot regularisatie van de studieperioden ingediend (op 29 oktober 2018 en op 22 april 2019) doch telkens zonder antwoord. Graag kreeg ik een antwoord. Ik denk dat ik daar recht op heb.”

Bijna een maand later (op 3 juli 2019) krijgt hij het antwoord dat de FPD zijn aanvraag goed ontvangen heeft en dat er enige achterstand is gelet op de vele aanvragen. Hij wordt gerust gesteld dat ondanks de lange verwerkingstermijn hij nog wel van het voordeeltarief van de regularisatiebijdragen kan genieten daar de aanvraagdatum hiervoor bepalend is. De belofte wordt gedaan dat hij in de loop van de volgende maanden meer nieuws zal ontvangen.

Meer dan 9 maanden lang hoort de heer Derwaele niets van de FPD ondanks de belofte in de loop van de volgende maanden nieuws te zullen ontvangen.

Op 4 april 2020 heeft hij nog steeds geen bevestiging of zijn studieperiode al dan niet kan geregulariseerd worden.

Betrokkene wenst snel te weten of er al dan niet kan geregulariseerd worden daar hij meent dat hij dit

moet aangeven op zijn fiscale aangifte die in papieren vorm ten laatste op 30 juni 2020 moet ingediend worden (via taxonweb moet de aangifte ten laatste op 16 juli 2020 ingediend worden).

Op 9 april 2020 contacteert hij de Ombudsdienst Pensioenen daar hij al 16 maanden wacht op de beslissing of hij al dan niet zijn studieperiode kan regulariseren. Dezelfde dag nog start de Ombudsdienst Pensioenen het onderzoek op.

Wij stellen vast dat de FPD pas in maart 2020 de overheidswerkgever ondervraagd heeft over de noodzaak van zijn diploma voor een vaste benoeming. Hierop antwoordde de overheidswerkgever meteen.

Op 16 april 2020 krijgt de heer Derwaele de melding dat zijn tweede diploma niet aan de FPD via Capelo is doorgegeven door zijn overheidswerkgever waardoor zijn regularisatiedossier niet kan afgewerkt worden.

De Ombudsdienst Pensioenen stelt betrokkene gerust wat betreft de fiscale aangifte. De regularisatiebijdrage die een ambtenaar betaalt is een persoonlijke sociale zekerheidsbijdrage en dus fiscaal aftrekbaar. Doch de in 2020 betaalde regularisatiebijdragen dienen pas aangegeven te worden bij de aangifte 2021 (aanslagjaar 2021 – inkomsten 2020).

Op 12 mei 2020 ontvangt de heer Derwaele de melding dat hij een deel van zijn studieperiode gratis opgenomen krijgt in zijn pensioen als ambtenaar (44 maanden van het diploma Licentiaat in de Rechten) en dat hij een deel kan regulariseren (16 maanden van het diploma Licentiaat in de Rechten en 12 maanden van het diploma Bijzonder diploma in de audiovisuele communicatiemediën).

Op 15 mei 2020 bij het verzenden van de raming van de impact van het regulariseren van de studieperiode op de pensioenrechten als ambtenaar biedt de FPD op vraag van de Ombudsdienst Pensioenen zijn verontschuldiging aan de heer Derwaele aan voor de veel te lange behandelingstermijn.

Conclusie

Bovengenoemde klachten tonen de lange wachttijd voor dossiers regularisatie studieperiode bij de FPD sector ambtenaren aan.

Doch niet alleen dient de burger regelmatig te lang te wachten op de beslissing inzake regularisatie van de studieperiode. Een bijkomend probleem is dat de burger niet op de hoogte gebracht wordt indien er zich een probleem voordoet op het niveau van het verzamelen van de loopbaangegevens waarvoor de overheidswerkgever verantwoordelijk is.

De FPD is immers vaak afhankelijk van informatie van derden (bijvoorbeeld loopbaangegevens die door de overheidswerkgever in Capelo dienen ingevoerd te worden of het ministerie van landsverdediging).

De Ombudsman Pensioenen stipte deze problematiek reeds kort aan in het Jaarverslag 2019 in het hoofdstuk participatie op pagina 48-52 (lees vooral klacht 4, 5 en 6 die handelden over een te lange wachttermijn voor de regularisatie van de studieperiode bij de FPD sector ambtenaren). De Ombudsman concludeerde “vaak ontbreekt het aan een degelijke melding aan de burger van de opvolging van de stand van zaken”. Deze oproep wordt hier herhaald.

De parlementsleden Lanjri en Bertels ondervroegen op 11 december 2019 de Minister van Pensioenen in de Commissie Sociale Zaken van het Parlement eveneens over deze problematiek. De Minister van Pensioenen kwam tot dezelfde conclusie als de Ombudsman en stelde: “Ik ben van plan om aan de FPD te vragen om voortaan in een communicatie voor de burger te voorzien met uitleg over de redenen van de vertraging van de behandeling van het dossier”¹.

Tevens stelde de Minister van Pensioenen dat hij opnieuw aan de FPD gevraagd had om snel de nodige maatregelen te treffen om deze aanvragen binnen een correcte termijn te behandelen. In dit kader stelde de Minister van Pensioenen dat de FPD 22 medewerkers heeft kunnen aanwerven voor de behandeling van de aanvragen van de regularisatie studieperiode.

¹ Integraal verslag Commissie voor Sociale Zaken, werk en pensioenen van de Kamer van 11 december 2019 (CRIV 55 COM 071) p. 1-10

Op 13 mei 2020 vroeg de Ombudsdienst Pensioenen, vermits er toen nog klachten over dit item de Ombudsdienst Pensioenen bereikten, aan de FPD sector ambtenaren of er nog steeds een achterstand was in het behandelen van de regularisatieaanvragen.

Deze bevestigde dat behalve bij de afdeling onderwijs, er veel achterstand is bij de behandeling van de regularisatieaanvragen bij de Nederlandstalige FPD sector ambtenaren. Ondertussen was er wel één bijkomend personeelslid effectief ingezet zodat langzaam maar zeker de achterstand weggewerkt wordt.

De Ombudsman Pensioenen roept de FPD sector ambtenaren dan ook op de nodige maatregelen te treffen teneinde de achterstand weg te werken.

Alternatieve oplossingen bij geschillen

*Ombudsman
als alternatieve wijze
bij geschillenbeslechting*

14 HOOFDSTUK

Ombudsman als alternatieve wijze van geschillenbeslechting

In dit hoofdstuk bespreken we hoe door toedoen van de Ombudsman Pensioenen de FPD een verbeterde pensioenbeslissing trof met terugwerkende kracht tot de initiële ingangsdatum van het pensioen, in plaats van de eerder getroffen beslissing die inging vanaf de maand volgend op de nieuwe pensioenaanvraag. Immers ten tijde van de eerste pensioenbeslissing was het onderzoek naar de pensioenrechten niet correct gevoerd. De FPD had niet alle noodzakelijke informatie teneinde een correcte pensioenbeslissing te kunnen treffen opgevraagd bij de gepensioneerde. Dit resulteerde in de uitbetaling van achterstallige pensioenbedragen van in totaal 7.487,72 euro.

De maatschappelijk werkster bij wie de gepensioneerde aanklopte raadde deze aan in plaats van een rechtszaak in te spannen tegen de FPD, beroep te doen op de Ombudsman Pensioenen. De Ombudsman Pensioenen kan immers een belangrijke rol spelen als vorm van alternatieve wijze van geschillenbeslechting.

De laatste jaren zien we dat de politiek inzet op de bevordering van alternatieve wijzen van geschillenbeslechting, zoals de bemiddeling; dit om de rechtbanken te ontlasten.

Wie het niet eens is met een beslissing omtrent zijn pensioen kan in de plaats van een beroep in te stellen bij de rechtbank een beroep doen op de Ombudsdienst Pensioenen om via bemiddeling rechtsherstel te krijgen.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft zonder twijfel verschillende troeven: de kosteloosheid, het minder formele karakter, de creativiteit in het zoeken naar de oplossing en de kortere behandelingsduur in vergelijking met een gerechtelijke procedure zijn redenen om te kiezen voor een niet-contentieuze procedure. De expertise van de Ombudsdienst Pensioenen, die absoluut vereist is voor een materie met dergelijke complexiteit zoals de pensioenmaterie, versterkt deze troeven.

DOSSIER 34786

De feiten

Mevrouw Vandenberg ontvangt op 15 september 2020 een beslissing aangaande de herziening van haar pensioenrechten. Hierin wordt haar meegedeeld dat als gevolg van de ontvangen loopbaangegevens van Nederland zij vanaf 1 juli 2019 recht heeft op een bijkomend supplement als grenswerknemer en een pensioenbonus.

Zij vraagt zich af hoe het komt dat dit supplement en ook de pensioenbonus haar niet eerder toegekend werden. Immers haar pensioenrechten als werknemer werden reeds eerder onderzocht en toegekend op haar 60ste verjaardag met als ingangsdatum van haar pensioen 1 januari 2013. Toen werd haar enkel een nationaal Belgisch pensioenrecht toegekend.

Bij navraag bij de FPD wordt haar meegedeeld dat zij bij haar initiële pensioenaanvraag haar tewerkstelling in Nederland nooit heeft aangegeven en dat zij bovendien ook geen beroep heeft ingediend tegen de initiële pensioenbeslissing in 2012.

Dit vindt mevrouw Vandenberg eigenaardig. Daarom wendt zij zich tot de maatschappelijk werkster van haar gemeente. Na enkele telefonische contacten met de FPD, die niet het verhoopde resultaat opleverden, dient deze een verzoek in bij de Ombudsdienst Pensioenen om dit te onderzoeken.

De maatschappelijk werkster van de gemeente specificeert in het bijzonder dat zij op deze manier

een beroepsprocedure wil vermijden en vraagt of er een rechtzetting zou kunnen gebeuren met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2013 van het supplement grenswerknemer en eventueel ook van de pensioenbonus.

Wij citeren een gedeelte van de klacht:

“Ik nam contact op met de FPD en men volgt mijn redenering. Men heeft de herziening echter laten ingaan op 1.7.2019 naar aanleiding van de aanvraag in functie van het AOW die mevrouw indiende op 6.6.2019. Men vertelde me dat men niet teruggaat met terugwerkende kracht tot 1.01.2013, aangezien mevrouw bij ontvangst van de kennisgeving van 26.02.2012 niet gereageerd heeft. Zij had toen een rechtzetting moeten vragen en nu is dit te laat.

Mij lijkt het echter billijk dat het dossier met terugwerkende recht met ingang van 1.01.2013 wordt rechtgezet. Om een beroepsprocedure te vermijden, wil ik via uw dienst nagaan of er een rechtzetting kan gebeuren.”

Bedenkingen

Eerst een korte verduidelijking van het begrip supplement grensarbeid.

Een Belg die in de Europese Economische Ruimte (lees Nederland) werkzaam was en bovendien bij de grensarbeiders kan ingedeeld worden, heeft een vrij complexe pensioenberekening.

In toepassing van de Europese verordening EU nr. 883/2004 en 987/2009, genomen ten voordele van de werknemers die zich binnen de grenzen van de Europese Unie verplaatsen, moeten eerst verschillende pensioenberekeningen plaatsvinden, waarna dan de voordeligste toestand moet toegekend worden.

1. Vooreerst wordt het nationaal pensioen berekend, dit is enkel op basis van de tewerkstelling in België.
2. Dan wordt een theoretisch pensioen berekend op basis van de totale tewerkstelling in alle betrokken lidstaten alsof deze volledige tewerkstelling in België had plaats gehad. Het theoretisch pensioen is louter een stap in de berekening. De lonen voor de tewerkstelling in het buitenland worden hier forfaitair toegekend.
3. Het theoretisch bedrag moet vervolgens evenredig herleid worden met de werkelijke tewerkstelling in België. Men vermenigvuldigt dus het theoretische pensioenbedrag met een breuk waarvan de teller het aantal dagen omvat van tewerkstelling in België en de noemer het totaal aantal dagen van de tewerkstelling in de verschillende landen. Dit is het evenredig pensioen. Uiteindelijk ontvangt de gepensioneerde het meest voordelige bedrag, dit is ofwel het nationaal pensioen ofwel het evenredig pensioen. Hij kan uiteraard nooit minder ontvangen dan het nationaal pensioen.

Een grensarbeider krijgt bovenop een berekening volgens de Europese verordeningen nog een extra pensioenberekening.

De berekening van het “intern recht” pensioen en het eventueel toekenbaar supplement grenswerknemer is een Belgisch bijkomend pensioenvoordeel dat gebaseerd is op buitenlandse tijdvakken van tewerkstelling als grensarbeider. Het is een voordeel dat vrij uniek is in Europa.

Dit supplement is bedoeld om hen een bedrag te verzekeren gelijk aan datgene dat zij zouden bekomen hebben indien zij dezelfde activiteit in België hadden uitgeoefend. Dit gegarandeerd pensioensupplement wordt steeds berekend op grond van een forfaitair loon.

Concreet betekent dit dat de jaren als grens- of seizoenarbeider moeten opgenomen worden in de berekening van het Belgisch pensioen. Dit pensioen noemt men het “intern recht”.

Is er nog geen toekenning van dit buitenlands voordeel, dan wordt dit supplement aan 100 % uitbetaald. Op het ogenblik dat het buitenlands pensioen voor de bewuste periode wordt toegekend, dan wordt dit in mindering gebracht van het supplement.

De pensioenwetgeving in verband met de toekenning en berekening van het grensarbeiderspensioen (of het intern recht pensioen)¹ werd door de Programmawet van 19 december 2014 grondig gewijzigd voor de pensioenen die ten vroegste kunnen ingaan vanaf 1 januari 2016.

1. Zie verder ook onze bespreking JV 2016, deel II, Klachten van algemene strekking, p. 87 en volgende.

Het is een uitstervend voordeel, doch in het dossier van mevrouw Vandenberg was het nog toekenbaar op de ingangsdatum van het pensioen.

Mevrouw Vandenberg vraagt haar Belgische pensioenrechten aan op 20 januari 2012. In haar aanvraag maakt zij geen melding van een tewerkstelling als grensarbeider in Nederland tijdens de periode van 9 oktober 1968 tot 28 november 1970

Als gevolg van haar pensioenaanvraag van 20 januari 2012 heeft de FPD op 26 juni 2012 aan mevrouw Vandenberg een rustpensioen werknemer toegekend van 1.039,35 euro met ingang vanaf 1 januari 2013.

Op 6 juni 2019 doet mevrouw Vandenberg haar aanvraag voor het Nederlandse AOW-pensioen via de Federale Pensioendienst. Deze stuurt de aanvraag samen met de nodige info over de Belgische tewerkstelling door naar de Sociale Verzekeringsbank.

Op 3 september 2019 neemt de Sociale Verzekeringsbank een beslissing met betrekking tot de rechten op een Nederlands AOW-pensioen voor wat betreft de tewerkstelling van mevrouw Vandenberg in Nederland. Het AOW-pensioen wordt haar met terugwerkende kracht toegekend vanaf 9 oktober 2018.

Zoals voorgeschreven in de Europese verordeningen stuurt de SVB een afschrift van deze beslissing naar de FPD.

Het is dus pas vele jaren later en als gevolg van de aanvraag van het Nederlandse AOW-pensioen dat de FPD in kennis gesteld wordt van de tewerkstelling in Nederland van mevrouw Vandenberg.

Hij onderzoekt de rechten in toepassing van de Europese verordeningen² en vraagt aan mevrouw Vandenberg bijkomende info over haar Nederlandse tewerkstelling.

Uit haar antwoord blijkt dat zij grensarbeider geweest was. De FPD treft een nieuwe beslissing op 15 september 2020 met als (vroegst mogelijke) ingangsdatum 1 juli 2019, zijnde de maand volgend op haar aanvraag van het AOW-pensioen.

Vanaf 1 juli 2019 wordt zij gerechtigd op een maandelijks “intern-recht” pensioen van 1.215,75 euro en een pensioenbonus van 46,32 euro per maand.

Deze herziening, en dus het in rekening brengen van de Nederlandse tewerkstelling levert een hoger Belgisch pensioenrecht op en tevens een pensioenbonus. De periode grensarbeid telt immers ook mee voor de opbouw van een kleine pensioenbonus.

De berekening van het complement wordt gedetailleerd weergegeven in de bijlage 2 bij de kennisgeving:

Bijlage 2: Berekening van het complement voor grens- of seizoenarbeid in het buitenland	
U hebt als grens- of seizoenwerknemer in het buitenland gewerkt. Daarom hebt u bij uw pensioenrecht mogelijk recht op een complement.	
De hiernavolgende tabel geeft u inzicht in de berekeningswijze van dit complement	
	Aan het persoonlijk bedrag
(a) Uw totaal gewaarborgd rustpensioen voor uw Belgische tewerkstelling en uw tewerkstelling als gewezen grens- of seizoenwerknemer	15.196,38 EUR
(b) Verminderd met het pensioen voor de Belgische tijdvakken als werknemer	- 14.520,99 EUR
(c) Verminderd met het buitenlands pensioen voor de grens- of seizoenarbeid	- 607,44 EUR
Complement rustpensioen voor grens- of seizoenarbeid in het buitenland	67,95 EUR
(a) Het totaal gewaarborgd rustpensioen voor uw Belgische tewerkstelling en uw tewerkstelling als gewezen grens- of seizoenwerknemer is een Belgische pensioenberekening waarbij aan de dagen grens- en seizoenarbeid een forfaitair dagloon wordt toegewezen. U vindt de berekeningstabel hierna.	
(b) Het pensioen voor de Belgische tijdvakken als werknemer werd in voorgaande bijlagen toegelicht.	
(c) Het buitenlands pensioen voor de grens- of seizoenarbeid is het buitenlands pensioenbedrag.	

2. Zie ook onze bespreking in ons JV 2013, p. 40 e.v.

Concreet wordt haar vanaf 1 juli 2019 een Belgisch intern recht pensioen toegekend van 15.196,38 euro per jaar (= 1.266,37 euro per maand).

Verminderd met het nationaal rustpensioen van 14.520,99 per jaar³ (1.210,08 euro per maand) en met het AOW van 607,44 per jaar levert dit haar nog een klein complement rustpensioen op van 67,95 euro per jaar of 5,66 euro per maand. Samen met de pensioenbonus ten bedrage van 46,32 euro per maand heeft zij dus vanaf 1 juli 2019 een bruto verhoging van haar pensioen met 51,98 euro (46,32 euro + 5,66 euro) per maand.

De FPD rechtvaardigt de latere ingangsdatum (vanaf 1 juli 2019 in plaats van 1 januari 2013) van dit verhoogde pensioenrecht door aan te geven dat betrokkene de Nederlandse tewerkstelling nooit heeft aangegeven en dat zij blijkbaar ook akkoord was met de initiële beslissing omdat zij er geen beroep heeft tegen aangetekend.

In principe en ook volgens de vigerende wetgeving dient de FPD aan de toekomstig gepensioneerde bijkomende inlichtingen te vragen met betrekking tot o.a. de beroepsloopbaan.

Dit blijkt duidelijk uit artikel 19 bis van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, dat als volgt luidt: *“De Rijksdienst voor pensioenen eist van de aanvrager de nodig geoordeelde inlichtingen, documenten of bewijsstukken.*

Zo de aanvrager ondanks aangetekend toegezonden herinnering gedurende méér dan één maand nalaat de gevraagde inlichtingen te verschaffen, mag de Rijksdienst beslissen op grond van de gegevens waarover hij beschikt, tenzij de aanvrager de Rijksdienst schriftelijk ervan in kennis stelt dat de gevraagde inlichtingen niet binnen de gestelde termijn kunnen worden verstrekt.”

In de praktijk gebeurt deze vraag om informatie door aan betrokkene de vragenbundel *“eerste inlichtingen”* toe te sturen na ontvangst van de pensioenaanvraag. Hierin wordt onder meer ook gevraagd naar een mogelijke beroepsloopbaan in het buitenland.

Bij een grondig nazicht bleek evenwel dat deze noodzakelijke inlichtingen nooit toegestuurd werden aan mevrouw Vandenberg.

De Ombudsdienst Pensioenen was bijgevolg van mening dat de FPD hier niet voldaan had aan de bepalingen van artikel 21 quater, eerste en tweede alinea van het Algemeen Reglement⁴, wij citeren: *“Binnen de vier maanden na de ontvangst van de aanvraag deelt de Rijksdienst voor pensioenen aan de aanvrager mee dat het onderzoek van zijn dossier is gestart, het adres van de dienst die het dossier behandelt en, in voorkomend geval, of inlichtingen werden gevraagd aan andere Belgische of buitenlandse instellingen of administraties.*

Indien inlichtingen worden gevraagd aan de aanvrager zelf is voldaan aan de bepaling van het voorgaand lid.”

Mevrouw Vandenberg had dus destijds, tijdens het onderzoek van haar pensioenrechten, de mogelijkheid niet gehad om aan te geven dat er een tewerkstelling geweest was als grensarbeider. Dit lag aan de basis van de laattijdige toekenning van het grenswerknemerspensioen en bovendien kon een mogelijke toekenning pensioenbonus met terugwerkende kracht thans ook niet meer gebeuren.

Wij hebben de FPD hierop gewezen en op 20 oktober 2020 gevraagd om aan mevrouw alle wettelijke pensioenrechten toe te kennen met terugwerkende kracht⁵ vanaf 1 januari 2013.

Conclusie 1

De FPD heeft een positief gevolg gegeven aan onze interventie. De beslissing van 26 juni 2012 waarbij er een maandbedrag toegekend werd van 1.039,35 euro werd aangepast.

Op 27 oktober 2020 heeft hij 2 nieuwe beslissingen genomen:

3. Wat reeds in betaling was.

4. Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement (AR) betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

5. In het kader van art. 21 bis van het AR: *“Wanneer vastgesteld wordt dat aan de administratieve beslissing een juridische of materiële vergissing kleeft, treft de Rijksdienst een nieuwe beslissing ter verbetering van deze juridische of materiële vergissing. De nieuwe beslissing heeft uitwerking op de datum waarop de verbeterde beslissing had moeten ingaan.”*

- Toekenning van een maandelijks bruto pensioenbedrag van 1.109,47 euro en een maandelijks pensioenbonus van 43,65 euro met ingang van 1 januari 2013;
- Toekenning van een maandelijks bruto pensioenbedrag van 1.196,39 euro en een maandelijks pensioenbonus van 46,32 euro met ingang van 1 november 2018.

Dit resulteerde in de uitbetaling van achterstallige pensioenbedragen van in totaal 7.487,72 euro.

Conclusie 2

In het dossier van mevrouw Vandenberg kan er sprake zijn van een nalatigheid vanwege de FPD.

Later contact met de FPD van de gepensioneerde zelf en ook van de maatschappelijk werkster van de gemeente brachten geen oplossing en er werd terecht overwogen om een beroep tegen de laatste beslissing in te stellen, vooral dan voor wat betreft de retroactiviteit ervan.

Amper *één week* na de interventie van de Ombudsdienst Pensioenen *mét juridische argumentatie* was er al een nieuwe beslissing.

Het is onmiskenbaar dat deze manier van werken een enorm voordeel inhoudt voor beide betrokken partijen.

Eenzijds de klager die een gepast maar wellicht kostelijk juridisch advies zal uitsparen en anderzijds de FPD die een rechtszaak en de daarmee gepaard gaande werklast en gerechtskosten uitspaart.

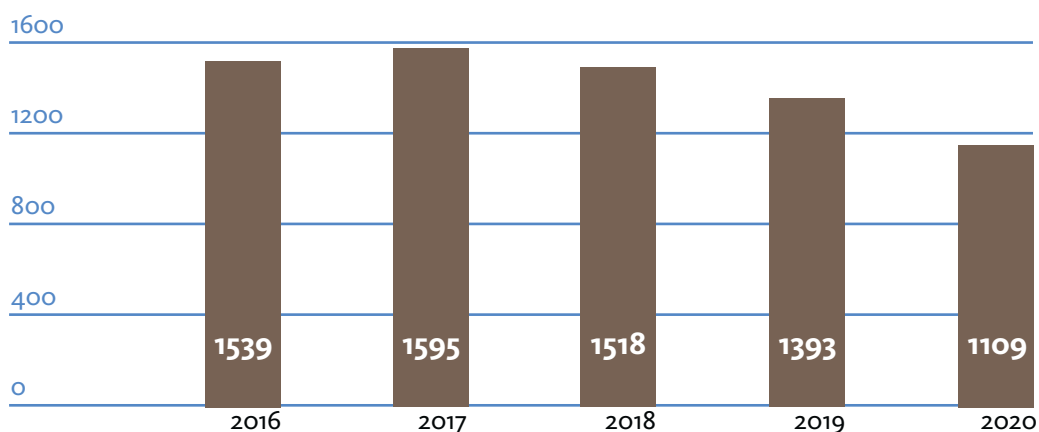
De cijfers van 2020

15 HOOFDSTUK

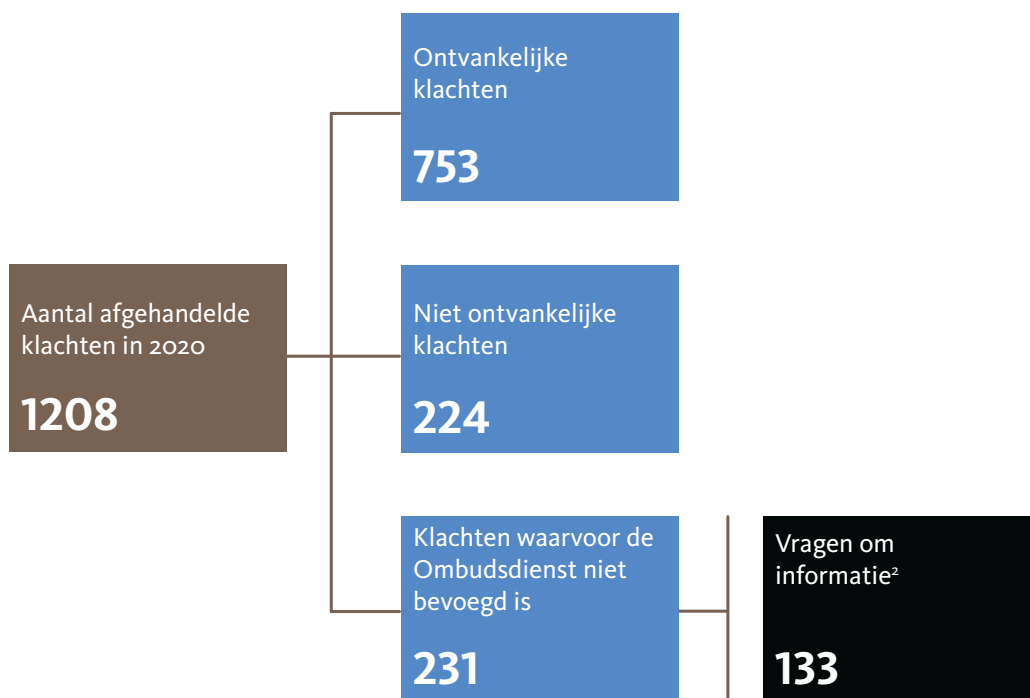
De cijfers van 2020

1. De verzoeken

De evolutie van de verzoeken vanaf 2016

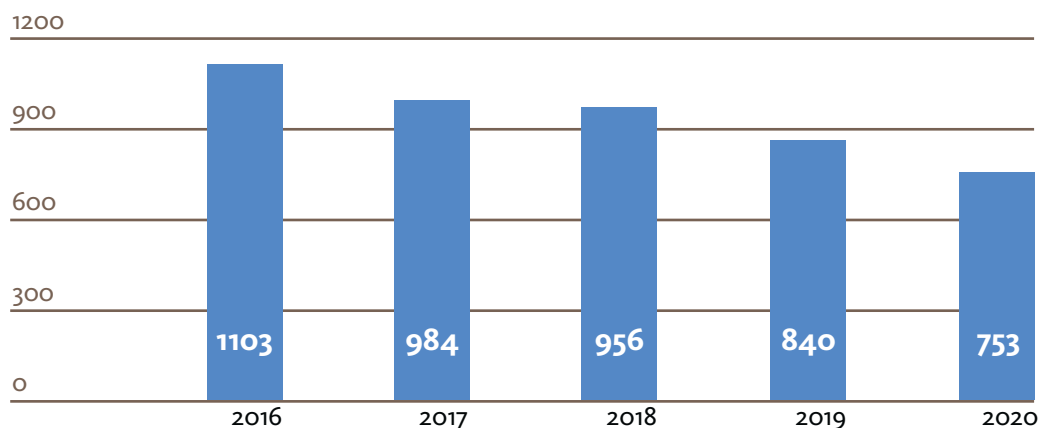

Afgehandelde klachten in 2020¹

1. Het onderscheid tussen verzoeken en klachten ontstaat aangezien een verzoek (een dossier) klachten kan bevatten over meer dan 1 pensioen-administratie.
 2. Vragen om informatie zijn geen klachten.

De evolutie van het aantal ontvankelijke klachten vanaf 2016

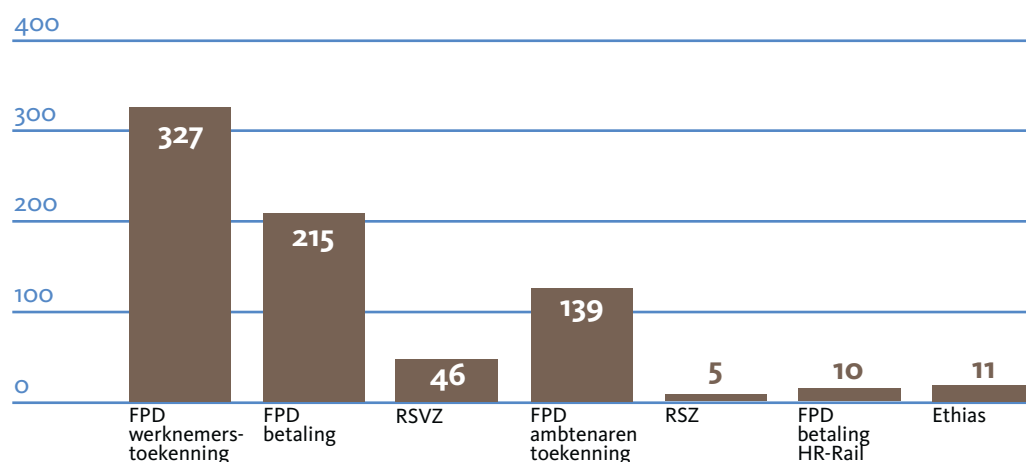
2. De klachten

Het voorwerp van de ontvankelijke klachten

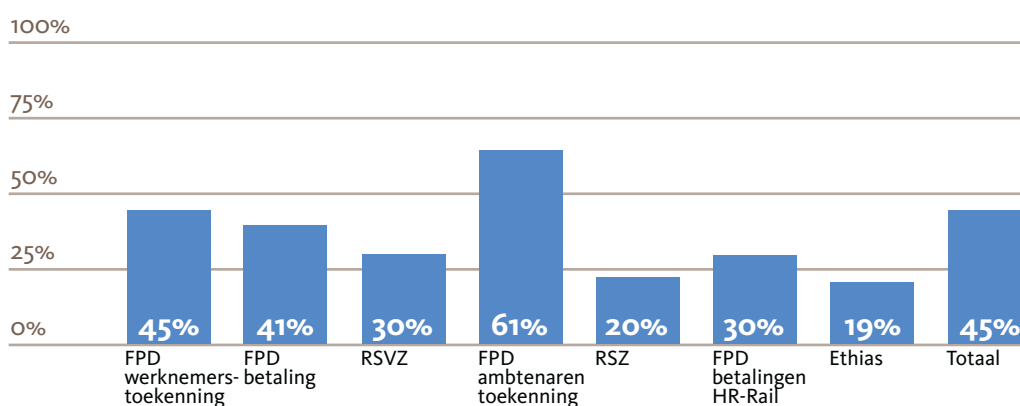
De top drie klachten in 2020:

1. Toekenningsvoorwaarden pensioen (betwisting loopbaangegevens, loopbaanvoorwaarde, berekeningswijze)
2. Inkomensgarantie voor Ouderen (toekenningsvoorwaarden, in aanmerking te nemen bestaansmiddelen,...)
3. Regularisatie studieperiode (termijn, te valideren diploma's, ...)

De betrokken pensioendiensten - nominale cijfers

Gegrontheid van de ontvankelijke klachten per pensioendienst

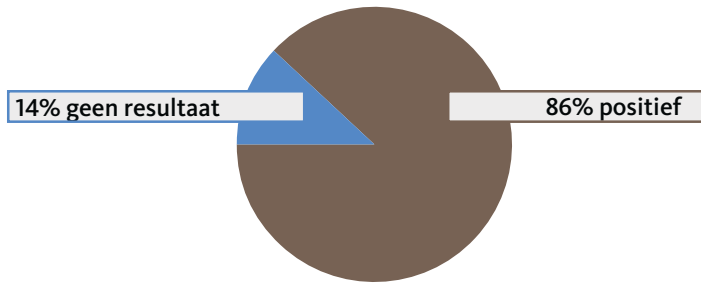
Redenen voor de gegrontheid van de klachten: de ombudsnormen³

Top 3 van de geschonden ombudsnormen per pensioendienst

FPD werknemers Toekenning	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zorgvuldigheid 2. Passieve informatieverstrekking 3. Redelijke termijn
FPD betaling	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zorgvuldigheid 2. Passieve informatieverstrekking 3. Redelijke termijn
RSVZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Passieve informatieverstrekking 2. Zorgvuldigheid 3. Redelijke termijn
FPD ambtenaren toekenning	<ol style="list-style-type: none"> 1. Redelijke termijn 2. Zorgvuldigheid 3. Passieve informatieverstrekking
RSZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zorgvuldigheid 2. Coördinatie
FPD betalingen – HR-Rail	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coördinatie 2. Zorgvuldigheid
Ethias	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coördinatie 2. Zorgvuldigheid

3. Zie de bijlagen op www.ombudsmanpensioenen.be – De Ombudsnormen van de Ombudsdienst Pensioenen

Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten

Enkele gegevens over de verzoekers

 TAAL VAN DE VERZOEKERS		 GESLACHT VAN DE VERZOEKERS		 WOONPLAATS VAN DE VERZOEKERS		 WIJZE VAN INDIENEN VAN DE VERZOEKEN	
Nederlands	62 %	Vrouwen	39 %	België	75 %	Schriftelijk ⁵ :	99 %
Frans	34 %	Mannen	61 %	Buitenland	25 %	Mondeling ⁶ :	1 %
Duits	1 %						
Andere talen ⁴	3 %						

3. De klachtenbehandeling

De behandelingsduur

ONTVANKELIJKE KLACHTEN 72 dagen	ONBEVOEGDHEID EN ONONTVANKELIJKE KLACHTEN 4 dagen
--	--

Verzoeken in behandeling op 31 december 2020

Aantal maanden in behandeling	Verzoek ingediend in	Aantallen
Minder dan 1 maand	December 2020	22
1 maand en minder dan 2	November 2020	6
2 maanden en minder dan 3	Oktober 2020	4
3 maanden en minder dan 4	September 2020	1
4 maanden en minder dan 5	Augustus 2020	2
5 maanden en minder dan 6	Juli 2020	0
6 maanden en minder dan 7	Juni 2020	2
7 maanden en minder dan 8	Mei 2020	0
8 maanden en minder dan 9	April 2020	0
9 maanden en minder dan 10	Maart 2020	0
10 maanden en minder dan 11	Februari 2020	1
11 maanden en minder dan 12	Januari 2020	0
Meer dan 12 maanden	Vóór januari 2020	0
Totaal		38

4. Andere talen: Engels, Spaans, Italiaans, Pools, ...
 5. Per post, per mail, via het webformulier
 6. Op het kantoor van de Ombudsdienst of op een zitdag

*Klachten over het pensioenbeleid,
vragen om informatie, klachten over
buitenlandse pensioeninstellingen en klachten
waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen
niet bevoegd is*

16 HOOFDSTUK

Klachten over het pensioenbeleid, vragen om informatie, klachten over buitenlandse pensioeninstellingen en klachten waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is

Er zijn eveneens verzoeken waarvoor wij ons onbevoegd moeten verklaren. Deze verwijzen of zenden wij waar mogelijk door naar de meest aangewezen instelling of dienst. Er zijn ook verzoeken waarvoor wij niet bevoegd zijn en die wij niet kunnen doorverwijzen of doorzenden.

Er bestaan vier categorieën van klachten waarvoor wij niet bevoegd zijn:

- de klachten van algemene strekking die handelen over het pensioenbeleid zelf en de politieke keuzes die daarbij gemaakt zijn;
- de vragen om informatie;
- de klachten over buitenlandse pensioeninstellingen;
- de klachten waarvoor wij niet kunnen doorverwijzen of doorzenden.

1. Klachten van algemene strekking

Deze klachten handelen niet over de werking of de beslissingen van de pensioendiensten.

De verzoekers zijn het oneens met de bestaande pensioenregeling. Zij richten zich tot ons in de hoop dat wij zouden tussenkomen om de wetgeving te laten wijzigen.

Dikwijls is het louter ongenoegen over het pensioenbedrag het onderliggend motief. Soms wordt de wetgeving als onrechtvaardig of discriminerend aangevoeld.

Alleen een wijziging in de wetgeving of de reglementering kan aan deze klachten tegemoet komen. Dit impliceert de politieke wil van de wetgever of de regering.

In de mate dat dergelijke klachten louter handelen over het pensioenbeleid en de politieke keuzes nemen wij ze niet in behandeling. Tussenkomen in het pensioenbeleid overschrijdt onze bevoegdheid en brengt ontegensprekelijk onze onafhankelijkheid en onpartijdigheid in het gedrang.

Wij wijzen de klagers hierop en verwijzen hen in het kader van onze bemiddelingstaak en verzoenende opdracht tussen de burgers en de overheid door naar de wetgevende macht, zijnde meestal de Kamer van Volksvertegenwoordigers of uitvoerende macht, zijnde meestal de Minister van Pensioenen of de Minister van Middenstand bevoegd voor de zelfstandigenpensioenen. Wanneer wij verwijzen naar de Kamer delen wij de klager mee welke de gekijkte procedures zijn om een verzoekschrift in te dienen.

2. De informatiebehoeften

Ongeveer de helft van de telefonische oproepen zijn vragen om inlichtingen over de wettelijke pensioenen of regelingen waarvan de mensen denken dat ze met de pensioenen te maken hebben. Hetzelfde geldt ook voor ongeveer 11% van de dossiers.

Het merendeel van de vragen om informatie handelt over de pensioenwetgeving en de toepassing ervan, met name over de vroegst mogelijke pensioendatum, de berekening van het pensioenbedrag, de betaling van het pensioen, de moeilijke bereikbaarheid van de FPD vanuit het buitenland en over

de soms elkaar tegensprekende inlichtingen die verschillende bronnen verstrekken.

Wij zijn niet bevoegd om op deze informatie vragen te antwoorden of juridische raad te geven. In het kader van onze algemene verwijzingsopdracht zenden wij of verwijzen wij deze vragen door naar de meest aangewezen dienst(en).

Mensen die telefonisch inlichtingen vragen, helpen wij met het telefoonnummer, het adres en steeds meer het e-mailadres en de website van de diensten die best geplaatst zijn om de gezochte inlichtingen te geven.

Soms helpen wij de vraag te herformuleren om de kans op een zo volledig en precies mogelijk antwoord te vergroten.

Het gebeurt ook, doorgaans bij hoogbejaarde of zieke gepensioneerden, dat de telefonische doorverwijzing problematisch is. In dat geval vragen wij hen naar een vertrouwenspersoon die de gewenste informatie kan inwinnen en contacteren deze dan ook. Zorg voor onmiddellijke dienstverlening in alle omstandigheden en met de best mogelijke begeleiding van de betrokkene is immers een element van de meerwaarde van de ombudswerking.

De schriftelijke vragen om informatie over de pensioenen sturen wij door naar de bevoegde pensioendienst. De doorzending gebeurt niet zonder de toestemming van betrokkene indien ook maar de geringste kans op schending van de privacy bestaat. De vragen over andere materies verwijzen wij door naar de bevoegde administraties.

De pensioendiensten waarmee wij een protocolakkoord hebben afgesloten, hebben zich geëngageerd om de behandeling van de door ons doorgestuurde vragen om informatie te verzekeren.

Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt overigens dat iedere sociaal verzekerde die er schriftelijk om verzoekt, binnen de 45 dagen nauwkeurig en volledig ingelicht moet worden ten einde hem toe te laten al zijn rechten uit te oefenen en verplichtingen te vervullen.

Daarenboven moeten de instellingen van sociale zekerheid betreffende de materies die hen aanbelangen, aan iedere sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad geven in verband met die uitoefening van zijn rechten en het naleven van zijn verplichtingen.

De doorzending van de schriftelijke vragen, waar mogelijk, in de plaats van een loutere doorverwijzing is een bewuste keuze. Ook in het geval van onbevoegdheid van de Ombudsdienst wordt de verzoeker efficiënt geholpen.

Onze ervaring gedurende de voorbije jaren leert ons dat deze methode doeltreffend is. Slechts een verwaarloosbaar aantal (toekomstig) gepensioneerden contacteert ons opnieuw nadat wij ze telefonisch hebben doorverwezen of hun schriftelijke vraag om informatie hebben doorgezonden.

3. Klachten over buitenlandse pensioeninstellingen

Deze klachten handelen over de handelingen en werking van de buitenlandse pensioendiensten of over de pensioenwetgeving in het buitenland. Een groot deel van deze klachten betreft het niet doorzenden van buitenlandse pensioeninformatie aan een Belgische pensioendienst waardoor deze de vroegst mogelijke pensioendatum niet kan vaststellen of geen definitieve pensioenbeslissing treffen.

De Ombudsmannen maken de klachten over aan een collega Ombudsman in het buitenland –zo er een collega van de IOI bestaat die bevoegd is– die hiermee aan de slag gaat. In andere gevallen maken zij gebruik van hun netwerkcontacten bij de buitenlandse pensioendienst. Indien de klager in een ander EU-land last heeft van extra obstakels waardoor een buitenlandse pensioendienst de EU-wetgeving niet naleeft zenden de Ombudsmannen de klacht door naar Solvit.

4. Andere verzoeken waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is

Deze verzoeken kunnen niet ondergebracht worden bij de klachten met een algemene strekking, noch bij de vragen om informatie, noch bij klachten over buitenlandse pensioeninstellingen.

De gepensioneerde heeft een reëel probleem en weet niet bij wie hij hiermee moet aankloppen.

De Ombudsmannen gaan op zoek naar zo veel mogelijk informatie rond het gestelde probleem. Zij maken hiertoe gebruik van hun netwerkcontacten in de Belgische overheidsinstellingen en de internationale organisaties. Op die manier kunnen zij een luisterend oor bieden, basisinformatie verstrekken en meestal nuttige adressen doorgeven.

*Middelen en werking
van de Ombudsdienst Pensioenen*

17 HOOFDSTUK

Middelen en werking van de Ombudsdienst Pensioenen

1. Personeelsbestand

Het College van de Ombudsmannen bestaat uit de Nederlandstalige Ombudsman, Tony Van Der Steen, en de Franstalige Ombudsman, Jean Marie Hannedouche. Elke Ombudsman is een deskundige in het pensioenrecht en is beslagen in het sociale zekerheidsrecht in het algemeen.

Het College stippelt het beleid van de Ombudsdienst uit en draagt de eindverantwoordelijkheid voor de klachtenbehandeling.

Het College werkt in volle onafhankelijkheid. Die onafhankelijkheid wordt gewaarborgd door verschillende bepalingen in het oprichtingsbesluit van de Ombudsdienst Pensioenen. (beschikbaar op onze website www.ombudsmanpensioenen.be).

Naast het College van Ombudsmannen bestond het effectieve personeelsbestand van de Ombudsdienst in 2020 uit 5 klachtenbehandelaars, waarvan 2 Franstalige (beiden niveau A: universitair niveau) en 3 Nederlandstalige (waarvan 1 met een universitaire opleiding). Eén Franstalige klachtenbehandelaar had een tewerkstelling van 9/10.

De klachtenbehandelaars zijn gespecialiseerd in het pensioenrecht. Zij hebben eveneens een grote kennis van de overige sociale zekerheidstakken. En even belangrijk in een Ombudsdienst, zij zijn luistervaardig en hebben een groot inlevingsvermogen ten aanzien van de klager.

In juni 2020 werd de vacature voor een medewerker die verantwoordelijk is voor de front-office, het secretariaat, het kennismanagement en de communicatie van de Ombudsdienst Pensioenen open gesteld. Zoals bepaald in het Koninklijk Besluit van 15 maart 1999 tot uitvoering van het artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 27 april 1997 tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen dat de

ter beschikking stelling van het personeel van de Ombudsdienst Pensioenen regelt kunnen enkel vastbenoemde federale ambtenaren zich kandidaat stellen. Geen enkele kandidatuur werd voor deze job ontvangen.

In juni 2020 werd tevens een vacature voor een Franstalige pensioenspecialist met een grondige kennis van de werknemerspensioenen gelanceerd. De enige kandidaat slaagde niet in de selectie.

In september 2020 werden beide vacatures opnieuw gelanceerd. Opnieuw diende maar één Franstalige specialist met een grondige kennis van de werknemerspensioenen zijn kandidatuur in. Deze slaagde niet in de selectie. Een verantwoordelijke voor de front-office slaagde in de selecties en vervoegt de Ombudsdienst Pensioenen vanaf 1 januari 2021.

2. Financiële middelen

Het budget van de Ombudsdienst is ingeschreven op de begroting van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid.

Bij de beslissingen over de bestedingen zijn wij gehouden aan de regels die gelden voor alle federale overheden. Zo hebben wij plichtsbewust rekening gehouden met de algemene besparingen die in de vorige jaren aan het federaal openbaar ambt opgelegd worden.

Van de 120.000 euro werkingsbudget van de Ombudsdienst Pensioenen voor het jaar 2020 diende 22.701,15 euro besteed te worden aan de aanwervingsprocedure van het College van de Ombudsmannen teneinde de selectieprocedure zoals opgelegd door het Koninklijk Besluit van 1 mei 2006 na te leven; dit nadat er in 2019 reeds 53.208,29 euro aan deze aanwervingsprocedure besteed werd.

3. Informatica

Normaal bestaat de mogelijkheid om twee dagen per week aan telewerk te doen. Vanaf de lockdown werd het advies van de Nationale Veiligheidsraad opgevolgd om telewerk als norm te hanteren.

4. Huisvesting

De Ombudsdienst is gehuisvest op de 27ste verdieping van het World Trade Center (WTC) III in Brussel. Het WTC III ligt op wandelafstand van het Noordstation met trein-, tram- en bushaltes. De Ombudsdienst is dus vlot bereikbaar met het openbaar vervoer.

Voor wie met de wagen komt, is er mits reservatie, ondergronds ruime en gratis parkeermogelijkheid.

5. Lidmaatschap van Ombudsmanorganisaties

De Ombudsdienst Pensioenen is lid van volgende organisaties:

1/ Het Permanent Overleg Ombudslui (POOL)

POOL is een Belgisch netwerk waarbij alle institutionele Belgische Ombudsmannen zijn aangesloten. Ook een aantal Ombudsmannen uit de privésector zijn lid van POOL.

POOL streeft ernaar om informatie te geven over wat er zich afspeelt in de Belgische Ombudswereld. Bovendien heeft POOL een aantal basisprincipes opgesteld waaraan een onafhankelijke Ombudsman of -vrouw zich houdt.

POOL wil ook de bekendheid van en de toegang tot de Ombudsdiensten verbeteren. Daarom is, met gemeenschappelijke inspanning van alle leden, de portaalsite ombudsman.be en de gelijknamige folder gecreëerd.

2/ Internationaal Instituut voor Ombudsmannen (IIO, www.theioi.com)

Dit instituut groepeerde wereldwijd alle Ombudsmannen die voldoen aan de internationaal erkende standaarden voor de onafhankelijke uitoefening van de ombudsfunctie.

3/ Europees Ombudsman Instituut (EOI, www.eoi.at)

Dit instituut streeft er naar om vanuit een wetenschappelijk oogpunt het concept van de ombudsmanfunctie te promoten en te verspreiden in Europa.

4/ Association des Ombudsmans et Médiateurs de la Francophonie (AOMF, www.aomf-ombudsmans-francophonie.org)

De AOMF groepeerde de Ombudsmannen en de Ombudsdiensten in de francofone wereld en heeft als eerste doel het respect voor de rechten van de burgers, de dienstverlening aan de burgers en goed democratisch bestuur van de openbare diensten te verbeteren. In tweede instantie wil het AOMF de kwaliteit van de dienstverlening van de Ombudsmannen en Ombudsdiensten in de francofone ruimte ondersteunen.

6. Samenwerking met de universitaire wereld

Op 14 en 15 mei 2020 heeft de Nederlandstalige Ombudsman 15 digitale werkcolleges van telkens 30 minuten gegeven aan de Katholieke Universiteit Leuven (KUL) voor de studenten Master in de Rechten in het kader van de werkcolleges over de sociale zekerheid. Per werkcollege participeerden 7 studenten. De werkcolleges vonden dit jaar digitaal plaats gelet op de coronacrisis. De thema's die behandeld zijn komen uit het rijk klachtenarsenaal van de Ombudsdienst Pensioenen. Kwamen onder andere aan bod:

- de berekening van het Belgische pensioen voor iemand met een tewerkstelling in een ander land van de Europese Unie;
- de berekening en uitbetalingsvoorwaarden van de IGO;
- werken naast het pensioen.

105 studenten die later vaak terecht komen in organisaties en diensten die beroep kunnen doen op of raakvlakken hebben met de werking van de Ombudsman Pensioenen (we denken hierbij aan advocatenkantoren, vakbonden, studiediensten van politieke partijen, onderwijsinstellingen, instellingen van sociale zekerheid en zelfs pensioendiensten) maken op deze manier kennis met de taken en de werking van de Ombudsdienst Pensioenen.

Daarenboven is het mooi meegenomen dat dit bijdraagt aan de versterking van de morele autoriteit van de Ombudsdienst Pensioenen.

Tijdens het tweede semester van het academiejaar begeleidde de Nederlandstalige Ombudsman

Pensioenen, een Masterstudente Rechten van de KU Leuven, Margot Derie, bij het project PrakSiS. Dit project, dat werd ingericht ter vervanging van de Masterproef, heeft als doel om een student kennis te laten maken met de juridische praktijk, waarbij de student actief meewerkt om een probleem ingebed in de sociale zekerheid op te lossen.

Het gekozen project betrof “De terugvordering van onverschuldigd betaalde pensioenen: bruto of netto?”. De studente heeft zich gebogen over de vraag of de bedrijfsvoorheffing samen met het onrechtmatig uitgekeerde pensioen al dan niet mee mag teruggevorderd worden door de Federale Pensioendienst.

7. Publicatie van “ombudsjurisprudentie”

Op basis van de ontvangen klachten start de Ombudsdienst Pensioenen bemiddelingen op bij de pensioendiensten teneinde een oplossing te bekomen waarin zowel de gepensioneerde als de pensioendienst zich kunnen vinden. Op deze manier wordt een geschil curatief opgelost.

Doch gaat de Ombudsdienst Pensioenen een stap verder. Men tracht te voorkomen dat gelijkaardige problemen zich in de toekomst nog voordoen. Dit kan doordat de pensioendiensten hun instructies aanpassen of doordat de (toekomstig) gepensioneerde op de hoogte is van hoe hij moet handelen om bepaalde problemen te voorkomen. Kortom de Ombudsdienst Pensioenen tracht ook preventief tewerk te gaan.

In deze context is het ook van belang dat, net zoals bij rechtspraak, de bemiddelingsresultaten in de juridische wereld gekend zijn. Deze kunnen immers een bron van inspiratie zijn voor andere toekomstige geschillen.

Hierop inspeland wordt in het juridisch tijdschrift “Nieuwsbrief Leergang Pensioenrecht” in elke editie een korte juridische toelichting van de Ombudsman Pensioenen bij een interessant dossier dat behandeld werd door de Ombudsdienst Pensioenen gegeven.

Dit jaar zijn volgende teksten verschenen in dit tijdschrift:

- in de 3de Nieuwsbrief van het academiejaar 2019-2020 wordt de aanbeveling om duidelijk te definiëren hoe het verblijf in het buitenland van ten hoogste 29 dagen voor IGO-genieters dient geteld te worden verduidelijkt.
- in de 4de Nieuwsbrief van het academiejaar 2019-2020 wordt toelichting gegeven bij de bemiddeling van de Ombudsman waardoor, vanaf de maand volgend op het bereiken van de pensioenleeftijd, een rustpensioen als werknemer wordt toegekend voor personen die een invaliditeitsuitkering genieten en die 15 maanden voor het bereiken van de pensioenleeftijd niet in België wonen.
- in de 1ste Nieuwsbrief van het academiejaar 2020-2021 worden de argumenten uiteengezet die de Ombudsdienst Pensioenen heeft overgemaakt aan de Federale Pensioendienst teneinde de foutieve berekening uit hoofde van een persoonlijk rustpensioen werknemer voor iemand die tevens een overlevingspensioen met een pensioencomplement uit hoofde van een activiteit als hypotheekbewaarder geniet te doen rechtzetten.
- in de 2de Nieuwsbrief van het academiejaar 2020-2021 wordt de bemiddeling toegelicht waardoor het grenscomplement voortaan voor grenswerknemers die voor 1 december 2015 niet vervroegd met pensioen gingen in België - ook al konden ze vervroegd met pensioen gaan- en terecht kwamen in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage toch wordt toegekend.
- in de 3de Nieuwsbrief van het academiejaar 2020-2021 wordt de bemiddeling toegelicht waarbij een bigaam huwelijk dat in het buitenland volgens de wetgeving van dat land wettelijk voltrokken was, dit bigaam huwelijk niet zichtbaar geweest is (in casu was er enkel tijdens een periode van feitelijke

scheiding met de eerste echtgenote van een bigaam huwelijk sprake) en dit bigaam huwelijk dateert uit een ver verleden (in casu meer dan 30 jaar geleden) en niet meer bestaat op het ogenblik van het ontstaan van het recht op pensioen, na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen niet langer als onbestaanbaar wordt verklaard met de Belgische internationale openbare orde waardoor het gezinspensioen kan toegekend worden.

Op 27 mei 2020 organiseerde de KU Leuven het actualiteitscollege “De impact van de coronacrisis op de pensioenvorming”. De Nederlandstalige Ombudsman Pensioenen gaf tijdens dit college een toelichting bij de impact van de coronacrisis op de wettelijke pensioenen. De Ombudsman Pensioenen maakte van dit forum gebruik om twee reeds in vorige jaarverslagen besproken items en de daarbij horende tips aan de toekomstig gepensioneerden terug opnieuw onder de aandacht te brengen omdat deze gelet op de coronacrisis opnieuw brandend actueel geworden zijn.

Gelet op de coronacrisis was het college gratis digitaal te volgen via een livestream. Meer dan 300, hoofdzakelijk professionals in de pensioensector zoals vakbondsmedewerkers, medewerkers van sociale verzekeringsfondsen, advocaten, medewerkers van pensioenfondsen, mutualiteiten, rechters en arbeidsauteurs, volgden dit college.

8. Permanente vorming

De Ombudsdienst Pensioenen hecht veel belang aan permanente vorming. Deze situeert zich in uiteenlopende gebieden die alle te maken hebben met de vereisten van de ombudsfunctie in de pensioensector: de maatschappelijke en juridisch-technische evoluties in de sociale zekerheid en specifiek in de pensioensector, kwaliteitsvolle dienstverlening en praktische opleidingen.

De budgetpost “vorming” maakt het mogelijk dat alle medewerkers de kans krijgen om zich in te schrijven in een voortdurend vormingsproces. Overigens maken wij zoveel mogelijk gebruik van elk vormingsaanbod dat gratis wordt aangeboden door diverse overheidsdiensten.

De Ombudsmannen en de medewerkers hebben deelgenomen aan de volgende opleidingen, studiedagen, congressen en colloquia:

- Actualiteitscollege van de Leergang Pensioenrecht “De impact van de coronacrisis op de pensioenvorming” georganiseerd door de KU Leuven op 27 mei 2020;
- “De eerste Belgische Verantwoordingsdag” georganiseerd door Itinera op 30 juni 2020;
- “De effectiviteit van het sociaal recht”, een webinar georganiseerd door het Belgisch genootschap voor arbeids- en sociale zekerheidsrecht (Begasoz) op 16 oktober 2020;
- Gastcollege “wettelijke pensioenen: analyse door Johan Janssens, adjunct-administrateur-generaal van de Federale Pensioendienst” van de Leergang Pensioenrecht georganiseerd door de KU Leuven op 19 november 2020;
- The Ombudsperson & Covid 19: rising the challenge of a pandemic: een internationaal webinar georganiseerd door de Ombudsman van Israël op 24 november 2020.

9. Bekendmaking jaarverslag

Het Jaarverslag van de Ombudsdienst Pensioenen is gericht aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Minister van Pensioenen en aan de Federale Adviesraad voor Ouderen (FAVO). Het Jaarverslag 2019 werd voorgesteld aan de Federale Pensioendienst op 5 oktober 2020.

Het Jaarverslag is tevens beschikbaar op de site www.ombudsmanpensioenen.be. Een papieren versie wordt op vraag overgemaakt aan iedere geïnteresseerde.

Op 24 november 2020 heeft de Ombudsdienst Pensioenen aan het Secretariaat-generaal van het Beneluxparlement een nota overgemaakt met de meest markante pensioenklachten met een grensoverschrijdend probleem waarbij Nederland of Luxemburg betrokken waren.

10. Samenwerking met collega's Ombudsmannen

Naast onze intensieve relaties met de pensioendiensten onderhouden wij ook regelmatig contact met de collega's Ombudsmannen en -vrouwen in binnen- en buitenland. Deze relaties met onze collega's zijn een bijzonder waardevolle hulp om onze dienstverlening aan de klager te optimaliseren.

Het gebeurt dat wij een gezamenlijk onderzoek voeren met onze collega's in een klachtendossier, in het bijzonder wanneer er sprake is van elkaar aanvullende en/of samenhangende bevoegdheden.

Die collega's zijn hoofdzakelijk de Federale Ombudsman (problemen met andere sociale zekerheidsuitkeringen, de invoer van loopbaangegevens in Capelo, betwistingen over de betaalde sociale bijdragen als zelfstandige aan een Sociaal verzekeringsfonds, ...), de Waalse Ombudsdienst (vooral de invoer van loopbaangegevens in Capelo), de Vlaamse Ombudsdienst (vooral de invoer van loopbaangegevens in Capelo), de Ombudsvrouw voor de postsector (problemen met betalingen uitgevoerd door Bpost in opdracht van de FPD sector ambtenaren, toepassing van de nieuwe controleprocedure van de Inkomensgarantie voor ouderen), Ombudsfin (extralegale voordelen zoals de tweede pijler), en de Ombudsman voor Telecommunicatie (bijvoorbeeld voor problemen betreffende de telefonische bereikbaarheid van de pensioendiensten in het buitenland).

Pensioenklachten zijn soms gerelateerd aan andere federale, gemeenschaps- of gewestmateries (vooral loopbanen van het overheidspersoneel) of buitenlandse regelgeving (buitenlandse pensioenrechten en internationale overeenkomsten). In sommige gevallen zijn ook lokale instanties zoals de OCMW's betrokken bij de gesignaleerde problematiek (leefloon, voorschot op pensioen). Om dergelijke dossiers op te lossen is het onontbeerlijk dat de Ombudslui intens samenwerken en de klacht, elk binnen hun bevoegdheidsterrein, samen behandelen. Meestal gebeurt de co-instructie in alle fases van de klachtenbehandeling hetzij door middel van werkvergaderingen, hetzij bij het afsluiten van het onderzoek door bijvoorbeeld de uitwisseling van de afsluitende brieven of een aanbeveling.

Correcte doorverwijzing naar de bevoegde Ombudsman, ook in het buitenland, is een ander voorbeeld van hoe door de goede samenwerking onze dienstverlening aan de gepensioneerde geoptimaliseerd wordt. Vice versa geldt dit ook. Bij andere Ombudsdiensten, leden van het Permanent Overleg Ombudslui (POOL), worden soms ook pensioenklachten opgevangen en naar ons doorgestuurd of worden onze contactgegevens doorgegeven.

Meer nog, in samenwerking met de Ombudsvrouw van de stad Gent organiseren wij maandelijks een zitdag in haar kantoren.

Meer en meer mensen, werkende en gepensioneerde, verhuizen binnen Europa en soms nog verder. De loopbaan van die mensen speelt zich dus af in verschillende landen. In die context gebeurt het af en toe dat een doorzending of een contact met de bevoegde collega in het buitenland het klachtendossier deblokkeert.

11. De Ombudsdienst Pensioenen in Coronatijden

De Ombudsdienst Pensioenen staat ten dienste van alle burgers die problemen ondervinden met de pensioendiensten. Tijdens de Coronacrisis was het doel van de Ombudsdienst Pensioenen, meer dan ooit, om beschikbaar te zijn en te blijven voor de burger.

De technische middelen (in het netwerk van de FOD Sociale zekerheid) boden aan het College van de Ombudsmannen en de personeelsleden van de Ombudsdienst Pensioenen reeds de mogelijkheid om te telewerken. De interne organisatie was steeds gericht naar een optimale bereikbaarheid en naar ruime mogelijkheden om van thuis uit dezelfde prestaties te kunnen doen en dezelfde kwaliteit te kunnen leveren als in de kantoren in Brussel. In de coronatijd heeft deze aanpak zijn nut bewezen: er kon vlot overgeschakeld worden naar permanent telewerken voor iedereen.

Vanaf de lockdown werden de adviezen van de Veiligheidsraad strikt opgevolgd. Zo werd er overgegaan naar vijf dagen telewerk. Er werd afgesproken dat ongeveer één keer per week iemand naar het kantoor in Brussel ging. Voor wat betreft de telefonische bereikbaarheid was er geen enkele wijziging. Iedereen kan de oproepen die hij ontvangt van thuis uit beantwoorden, de (sporadische) briefwisseling werd doorgestuurd door Bpost naar het thuisadres van een medewerker.

Eén verschilpunt: er konden geen afspraken meer gemaakt worden in de kantoren en er was geen zitdag meer in Gent.

Om de burgers die niet beschikken over een computer of hiermee niet vlot overweg kunnen en die door angst of hun fysieke of mentale gezondheid in die bijzondere tijd het huis niet konden of durfden verlaten toch te helpen heeft de Ombudsdienst Pensioenen in die uitzonderlijke gevallen, en enkel in die gevallen, beslist om de telefonische klacht te aanvaarden en te onderzoeken.

13. Nieuwe “Visie 2025”

Inleiding

De creatie van een eerste visie in het jaar 2010 bood de Ombudsdienst Pensioenen een formidabel instrument waarmee hij zijn ontwikkeling bijna tien jaar lang kon begeleiden. Hierdoor was het gemakkelijker om op te volgen of onze dienst vooruitgang boekte en nog belangrijker of we de goede richting uitgingen.

Na een decennium was er een dringende, bijna vitale behoefte om werk te maken van een nieuwe visie. In dit proces is ervoor gekozen om de oude visie niet te hergebruiken, maar schoon schip te maken en bovendien een methodiek te gebruiken die significant verschilt van die gebruikt bij de eerste visie.

Methodologie

De eerste stap bestond uit het zo volledig mogelijk inventariseren van alle stakeholders waarmee de Ombudsdienst Pensioenen in contact staat. Elke stakeholder werd vervolgens onderworpen aan een becommentarieerde analyse en beoordeling van de aard van zijn banden met de Ombudsdienst Pensioenen en, dus van zijn relatieve belang.

De tweede stap bestond erin om voor elke stakeholder de verwachtingen en behoeften op te sommen die hij zou kunnen hebben met betrekking tot de Ombudsdienst Pensioenen en tegelijkertijd de verwachtingen en behoeften van de Ombudsdienst Pensioenen te specificeren met betrekking tot elke stakeholder.

In een derde stap heeft de Ombudsdienst Pensioenen elke stakeholder individueel ondervraagd over zijn behoeften en verwachtingen met betrekking tot de Ombudsdienst Pensioenen om de uitgedrukte behoeften te vergelijken met de veronderstelde behoeften. De respons die we kregen was nogal mager.

Deze eerste drie stappen, aangevuld met een PESTEL-reflectie, maakten het mogelijk om de elementen van een SWOT voor te bereiden, met volgende richtlijnen.

Swot analyse

Strengths/ Sterktes

De Ombudsdienst Pensioenen is een centrum van unieke kennis en expertise waarvan het moreel gezag erkend is.

Zijn kracht ligt enerzijds in de wettelijk vergunde volledige toegang tot de computerprogramma's (pensioenberekening en -betaling, loopbaan) van de drie belangrijkste pensioenregelingen en tot mypension van elke individuele klager.

Anderzijds zit zijn kracht in de kwaliteit van de relaties met de pensioendiensten, geconsolideerd door samenwerkingsprotocollen. De verkregen resultaten bevestigen de vitaliteit van de samenwerking. Deze resultaten komen voornamelijk tot uiting in de correcties die werden doorgevoerd in individuele dossiers (verhogingen van pensioen of IGO, achterstanden en mogelijke intresten), door de verbeteringen die werden aangebracht aan de praktijken van de pensioendiensten en door de impact op de goede werking van de pensioendiensten.

Bovendien geldt deze kwaliteit van de relaties ook voor de gepensioneerden die door het onthaal en het luisterend oor dat geboden wordt door de Ombudsdienst Pensioenen genieten van een optimale persoonlijke aanpak van hun problemen.

Weaknesses / Zwaktes

De Ombudsdienst Pensioenen ondervindt momenteel twee belangrijke valkuilen.

De eerste is de vergrijzing van het personeel. Ondanks een permanent structurele inkrimping van het personeelsbestand met 40%, was zijn stabiliteit in het verleden zijn kracht. Het uitblijven van verjonging is tegenwoordig een zwakte, net als het onvoldoende aantal medewerkers.

De tweede valkuil ligt in de verouderde database voor het opzoeken van dossiers en het opmaken statistische gegevens.

Aan de andere kant is de Ombudsdienst Pensioenen in zijn communicatie te weinig aanwezig op sociale netwerken en is zijn communicatie niet deze die men kan verwachten in de 21ste eeuw.

Bovendien ontdekken de pensioendiensten de resultaten van de eindanalyse, en dit enkel voor de belangrijkste klachten, hoofdzakelijk pas bij de publicatie van het jaarverslag. Het feit dat de Ombudsdienst Pensioenen de resultaten van zijn analyse niet eerder en regelmatig aan de pensioendiensten doorgeeft, vormt een handicap.

Op verschillende andere gebieden, hoewel minder essentieel, zijn ook de volgende zwakke punten het vermelden waard:

- het bijna onbestaande beroep op benchmarking met de talrijke collega's, die toch met dezelfde problemen kampen en ook lid zijn van de Belgische netwerk van ombudsmannen (POOL: Permanent Overleg van ombudslui) en ombudsdiensten in andere landen;
- het ontbreken van regelmatige en systematische monitoring- en evaluatiemaatregelen voor geplande acties;
- het ontbreken van een methode om het potentieel van het bij de medewerkers en leden van de Ombudsdienst Pensioenen aanwezig initiatief en out-of-the-box denken verder te benutten bij de behandeling van zijn dossiers en bij het verbeteren van zijn bekendheid.

Ten slotte is een gebrek aan een volledig transparante toegang tot een idealiter gestructureerde en alomvattende jurisprudentie van de pensioenrechtzaken ook een zwak punt, die een efficiënte behandeling van sommige klachten, met name de meest specifieke klachten, kan belemmeren.

Opportunities / Kansen

Ten eerste- en dit is positief- is de Ombudsdienst Pensioenen een actor die wordt erkend door alle stakeholders en in het bijzonder door de belangrijkste (pensioendiensten, de politieke wereld, de media, het Rekenhof, enz.). Mutualiteiten, vakbonden, OCMW's, advocaten, justiehuizen, advocatenkantoren, enz... maken er duidelijk ook deel van uit. Zij hebben de bijzonderheid dat zij voor de Ombudsdienst Pensioenen een belangrijk rol kunnen spelen als vertegenwoordiger van gepensioneerden, en in het bijzonder IGO-genieters, met problemen.

Bovendien heeft enerzijds de verdere ontwikkeling van de tool mypension, met name omdat deze toegankelijk is vanaf het begin van een professionele carrière, een verjonging van het potentiële publiek van de Ombudsdienst Pensioenen tot gevolg.

Aan de andere kant zal de ontwikkeling van Artificiële Intelligentie (AI) waarschijnlijk nieuwe perspectieven openen binnen de Ombudsdienst Pensioenen, bijvoorbeeld op het vlak van het beheer van de schat aan informatie en kennis die is verzameld sinds de oprichting van de dienst.

Threats / Bedreigingen

Het voortdurend ingewikkelder worden van de pensioenreglementering en het niet systematisch vermelden van het bestaan van de Ombudsdienst Pensioenen in de communicatie van de pensioendiensten (enkel vermelding op de documenten van de klachtendienst) vormen een aanzienlijke bedreiging voor de Ombudsdienst Pensioenen.

Echter, de veroudering van de wet, en van al haar uitvoeringsbesluiten, tot oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen (het koninklijk besluit dat de dienst oprichtte dateert van 27 april 1997 en werd bij wet bevestigd op 12 december 1997), vormen zo'n groot gevaar dat het een prioriteit krijgt in het memorandum dat aan de nieuwe minister van Pensioenen werd bezorgd na haar aantreden. De verouderde formulering van dit oprichtingsbesluit brengt het beheer van het personeel en de toegewezen budgetten in het gevaar.

DE VISIE doorheen de ontwikkelsleutels van de Ombudsdienst Pensioenen

Op basis van de SWOT-benadering kunnen vier type strategische keuzes worden onderscheiden: offensief, defensief, reorganisatie en overleving. De inhoud van de vier strategische keuzes wordt bepaald door de verschillende factoren van de analyse te combineren op basis van de onderstaande tabel:

	STERKTES	ZWAKTES
KANSEN	Offensieve Strategie	Reorganisatiestrategie
BEDREIGINGEN	Defensieve Strategie	Overlevingsstrategie

De strategieën die worden behouden, zijn deze die het belangrijkst zijn voor de toekomst van de Ombudsdienst Pensioenen en de cruciale rol die hij zal moeten blijven vervullen. Het doel is om ze allemaal in 2025 geïmplementeerd te hebben.

Offensief

- **Optimalisering van de relaties met pensioendiensten**

De Ombudsdienst Pensioenen zal een echte partner zijn van de pensioendiensten waaraan hij regelmatig en transparant feedback geeft over de uiteindelijke analyse van significante klachten en eventuele gerelateerde suggesties en aanbevelingen.

De Ombudsdienst Pensioenen zal zijn contacten met de pensioendiensten verder uitbouwen zodat in de documenten van de pensioendiensten de coördinaten van de Ombudsdienst Pensioenen waar dit nuttig is vermeld wordt.

- **Optimalisering van de relaties met stakeholders die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen**

De Ombudsdienst Pensioenen zal de nodige contacten leggen met de vertegenwoordigers van de verschillende stakeholders uit het middenveld (onderlinge maatschappijen, vakbonden, advocatenkantoren, enz.) om hen het nut te doen inzien klachten van hun aangeslotenen door de Ombudsdienst Pensioenen te laten behandelen. Hij zal zo zijn sociale rol versterken.

- **Voldoen aan de behoeften van een nieuw publiek**

De bekendheid van de Ombudsdienst Pensioenen verbeteren bij het grote publiek en in het bijzonder bij degenen die nog geen 55 jaar oud zijn en die mypension (loopbaangegevens, pensioendatum, simulaties) raadplegen of die studieperiodes willen regulariseren. Dit omvat ook het ontwikkelen van aanwezigheid op sociale netwerken.

Defensief

Het opwaarderen van de rol van de Ombudsdienst Pensioenen, in het bijzonder naar politieke besluitvormers en de strategische cellen van de ministers die verantwoordelijk zijn voor pensioenen. Dit impliceert dat de Ombudsdienst Pensioenen bij deze autoriteiten, gelet op zijn ervaring, een beargumenteerd dossier zal indienen met betrekking tot de wijzigingen die aan de pensioenwetgeving moeten worden aangebracht, alsook een dossier tot de wijziging van de wetgeving met betrekking tot de Ombudsdienst Pensioenen zelf (dit met het oog op zijn verder kwalitatief bestaan, inclusief de hiermee gepaard gaande budgettaire aspecten).

Reorganisatie

- Versterking van de samenhang van de interne organisatie
De verdere verbetering van de tevredenheid en het welzijn van de medewerkers, het stimuleren van hun creativiteit en zorgen voor ontmoetingsmomenten tussen de medewerkers om hun onderlinge band te versterken.
- Ontwikkel intelligente ICT
De Ombudsdienst Pensioenen zal er alles aan doen om een optimale ICT-infrastructuur in gebruik te nemen, waarbij voor zover mogelijk enerzijds meer verbinding tussen de databases wordt gelegd en anderzijds de mogelijkheden van artificiële intelligentie (AI) worden benut.
De Ombudsdienst Pensioenen zal de vooruitgang op dit vlak beoordelen en nagaan of de ICT infrastructuur beantwoordt aan de behoeften van de burgers en de stakeholders, evenals tegemoet komt aan een interne goede functionering van de dienst.

Overleving

- De kwalitatieve toekomst van de dienst consolideren
De Ombudsdienst Pensioenen zal jaarlijks een personeelsplan opstellen en actualiseren in overeenstemming met de verwezenlijking van de in plan gedefinieerde strategie. De Ombudsdienst Pensioenen streeft er voortdurend naar om bij aanwervingen te waken over een evenwichtige balans tussen jonge en ervaren medewerkers in de dienst en ervoor te zorgen dat medewerkers de erkenning krijgen die ze verdienen.

De onvermijdelijke acties in het licht van deze visie

Deze verschillende sleutels zijn onderverdeeld in ongeveer vijftien acties, geformuleerd volgens het SMART-principe.

De waarden die de strategie ondersteunen

Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid is ons kostbaarste bezit. Deze onafhankelijkheid is drievoudig: ze manifesteert zich ten aanzien van klagers, ten aanzien van de diensten waarvoor de Ombudsman bevoegd (pensioendiensten) is en ten aanzien van de instantie die de ombudsman instelt (politiek). Bij de uitoefening van zijn taak ontvangt de Ombudsman geen bevelen van enige instantie.

Deze onafhankelijkheid garandeert zijn morele autoriteit en draagt bij tot een neutrale, onpartijdige en eerlijke analyse van klachten.

Respect

De Ombudsman probeert voortdurend in gedachten te houden dat er achter elk dossier dat hij behandelt een mens schuilt. Wie hij ook voor zich heeft, hij toont respect voor de verschillen en meningen van iedereen.

Dit respect vertaalt zich in het op de meest humane wijze verwelkomen van de klager, het oor hebben voor klagers. Dit respect vertaalt zich eveneens in het waken over de hoogst mogelijke professionaliteit bij het aanknopen van contacten met de pensioendiensten en met alle andere stakeholders evenals in het waken over een constante nauwkeurigheid bij alle aspecten van de dossierbehandeling.

Zelfs bij onenigheid blijft de communicatie beleefd, respectvol en hartelijk.

Uitmundendheid

In alle aspecten van zijn functioneren streeft de Ombudsman er voortdurend naar om de geïnitieerde processen en acties te optimaliseren.

Door een gestructureerde aanpak, een niet-aflatend doorzettingsvermogen en bijna systematische feedback zorgt hij dat de behandeling van de dossiers leidt tot een relevant resultaat voor de burger. Deze aanpak leidt eveneens tot een verbetering van zijn eigen werking.

De Ombudsman zorgt er ook voor dat alle stakeholders weten hoe wij werken en de bekendheid van zijn dienst bij de stakeholders.

Creativiteit

Het potentieel van het bij de medewerkers en leden van de Ombudsdienst Pensioenen aanwezig initiatief en out-of-the box denken wordt optimaal benut. Dit gebeurt zowel bij het zoeken naar oplossingen en antwoorden op de problemen van burgers als bij de analyse van de suggesties en aanbevelingen die hij richt tot pensioendiensten en de politieke wereld evenals bij elk ander probleem waarmee hij wordt geconfronteerd.

Hierbij is hij voorstander van het gebruik van verbindende communicatie teneinde te komen tot een werksfeer die nog meer gekenmerkt wordt door welwillendheid en solidariteit. Dit leidt tevens tot nadenken over de kwaliteit van de communicatie met de klagers en de stakeholders.

Transparantie

Al deze waarden moeten kunnen gedijen in totale transparantie, zowel in het werk van de Ombudsman als in het functioneren van zijn dienst.

Ook in de relaties met zijn medewerker, burgers, pensioendiensten en alle stakeholders is de Ombudsman voorstander van het promoten van transparantie.

Dit ligt immers in de lijn van de principes van de Open Government Partnership die “transparantie en verantwoording” wil bevorderen.

13. Kennismakingsgesprek met de nieuwe Minister van Pensioenen

Op 19 november 2020 vond op uitnodiging van de nieuwe Minister van Pensioenen, mevrouw Lalieux, een digitaal kennismakingsgesprek plaats met de Ombudsmannen Pensioenen. Tevens werd een memorandum met een aantal belangrijke aanbevelingen van de Ombudsdienst Pensioenen aan de Minister overhandigd.

14. Algemene aanbeveling

Dringende herziening van de reglementering betreffende de inrichting en werking van de Ombudsdienst Pensioenen die volledig achterhaald is (wet van 1997).

Om een goede dienstverlening aan de burgers te kunnen waarborgen is vereist dat de Ombudsman Pensioenen in alle onafhankelijkheid zijn werkzaamheden kan verrichten, autoriteit heeft, onpartijdig is, beleidsadviezen kan formuleren en beschikt over een zeer gedegen vakkennis.

Hij moet hierbij ondersteund worden door een team van medewerkers met een groot empathisch vermogen dat tevens over een zeer grondige vakkennis beschikt.

Hiervoor is het van belang dat de wetgeving betreffende de inrichting en de werking van Ombudsdienst Pensioenen en het statuut van de Ombudsman de nodige waarborgen biedt.

De huidige wetgeving die deze aspecten regelt dateert nog uit 1997 toen de Ombudsdienst Pensioenen opgericht werd en is sindsdien nooit aangepast. Gelet op de maatschappelijke evoluties is deze wetgeving achterhaald.

De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook deze aan te passen aan de noden van de 21ste eeuw. Voor zover het nog nodig zou zijn kan ter staving hiervan verwezen worden naar een zeer recente VN-resolutie (op 30 december 2020) die het belang van de ombudsfunctie benadrukt (resolutie in het Engels: <https://undocs.org/en/A/RES/75/186>).

Voor de aanpassing bij de Ombudsdienst Pensioenen zijn onder andere volgende aspecten van belang:
-herdefiniëring van het concept “klager”: uitbreiding tot “toekomstig gepensioneerden” rekening houdend met de nieuwe tool mypension

-aanpassing van de wijze waarop een klacht kan ingediend worden: in behartenswaardige gevallen ook telefonisch zodat iedereen die er belang bij heeft op een laagdrempelige wijze toegang heeft tot de Ombudsdienst Pensioenen

-opschorting van de termijnen om een rechtszaak aan te spannen zolang de bemiddeling bij de Ombudsdienst Pensioenen loopt of het gelijktijdig verderzetten van de bemiddeling en de rechtszaak zolang er geen gerechtelijke uitspraak is zodat de Ombudsdienst Pensioenen ten volle de rol van ADR kan vervullen

-ruimere rekruteringsmogelijkheden voor de functie van medewerker bij de Ombudsdienst Pensioenen: niet meer beperkt tot vastbenoemde federale ambtenaren (doch ook contractuele werknemers)

-aanpassing van de verloning van de medewerkers teneinde de attractiviteit van de job te verhogen

-aanpassing van de verloning van de Ombudsman Pensioenen daar de huidige loonschaal sedert de oprichting van de dienst in 1997 nooit is aangepast en daarenboven ondertussen enerzijds niet meer bestaat en anderzijds niet meer beantwoordt aan het oorspronkelijke spanningsveld met de functie N-2!

-aanpassing maximumleeftijd voor het uitoefenen van de functie van Ombudsman Pensioenen gelet op de verhoging van de pensioenleeftijd

-aanpassing van de procedures voor de hernieuwing van het mandaat

-voorzien in een mechanisme dat een vergoeding garandeert in geval van niet-hernieuwing van het mandaat (zoals voorzien voor het merendeel van de collega's)

-bescherming van de titel "Ombudsman Pensioenen"

-een degelijk en realistisch budget waarborgen

Samenvatting aanbevelingen 2020

18 HOOFDSTUK

Samenvatting aanbevelingen 2020

Algemene aanbeveling 2020/1

Aanbeveling om het verschil in wetgeving tussen werknemers- en ambtenarenpensioenen betreffende de wijze waarop de door de gepensioneerde terug te betalen bedragen kunnen gecompenseerd worden met pensioenbedragen die door de pensioendienst met terugwerkende kracht uitbetaald worden te harmoniseren. (p.32)

Algemene aanbeveling 2020/2

Op basis van de ontvangen klachten beveelt de Ombudsman aan dat de wetgeving betreffende de controleprocedure wordt gewijzigd, in het bijzonder dat de gemeente zelf de FPD rechtstreeks op de hoogte brengt van de verschijning van de betrokkene. Dit om ongerechtvaardigde schorsingen te voorkomen zonder tijd te verspillen aan het verzenden en verwerken van het bewijs van verblijf. Dit bespaart de gepensioneerde ook een extra administratieve procedure. Tenslotte herhaalt de Ombudsman voor Pensioenen zijn aanbeveling om duidelijk te bepalen hoe de duur van het verblijf in het buitenland moet worden berekend en breidt hij deze aanbeveling uit tot de wetgeving inzake gegarandeerd inkomen. Hij beveelt ook aan de wetgeving op dit punt en de sanctie bij overschrijding van het maximale verblijf in het buitenland in de twee verordeningen te harmoniseren (blz. 78 e.v.).

Algemene aanbeveling 2020/3

Eveneens beveelt de Ombudsman Pensioenen aan wanneer de IGO weggevallen is door de verhoging van het pensioen (bijvoorbeeld verhoging van het minimumpensioen) de toekenning van de IGO opnieuw automatisch te onderzoeken bij de eerst volgende verhoging van het IGO-bedrag. (p 91).

Algemene aanbeveling 2020/4

Bij de uitbetaling van een extralegaal pensioen in kapitaal moet de verzekeraar of het pensioenfonds een bijdrage van 3,55% van de premies voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering (ZIV) aan de bron inhouden. Een bijdrage van 3,55% ZIV-bijdrage moet ook worden ingehouden op het wettelijk pensioen wanneer het totaalbedrag van het pensioen (wettelijk pensioen en extralegaal pensioenkapitaal) een drempelbedrag overschrijdt. In sommige gevallen vindt deze aftrek plaats zonder dat de FPD rekening houdt met de aftrek van deze bijdrage die de verzekeraar of het pensioenfonds reeds op het kapitaal heeft toegepast.

De Ombudsman beveelt daarom aan dat de wetgever de wetgeving aanpast om elke dubbelzinnigheid weg te nemen en om het gemakkelijker te maken om te bepalen of het totale bedrag van het werkelijk ontvangen pensioen (wettelijk pensioen en extralegaal pensioenkapitaal) al dan niet onder de drempel kan vallen. (p. 141 e.v.)

Algemene aanbeveling 2020/5

Dringende herziening van de statuten van de Ombudsdienst Pensioenen, die volledig achterhaald zijn (wet van 1997!) (blz. 181 e.v.)

Nuttige adressen

19
HOOFDSTUK

Nuttige adressen

MINISTER VAN PENSIOENEN

Karine Lalieux
Guldenvlieslaan 87
10de en 11de verdieping
1060 Brussel

Tel.: + 32 2 541 64 84

E-mail: info@lalieux.fed.be
www.lalieux.belgium.be

MINISTER VAN MIDDENSTAND, ZELFSTANDIGEN, KMO'S, LANDBOUW, INSTITUTIONELE HERVORMINGEN EN DEMOCRATISCHE VERNIEUWING

David Clarinval
Karmelietenstraat 15
6de verdieping

Tel.: + 32 2 277 69 79

E-mail: info@clarinval.belgium.be
www.clarinval.belgium.be

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
T.a.v. Steven Boelens (NL)
Kruidtuinlaan 50, bus 115
1000 Brussel

Tel.: + 32 2 528 63 55 of 02 509 80 17

E-mail: favo-ccfa@minsoc.fed.be
www.adviesraadouderen.belgium.be

UW PENSIOEN ON LINE AANVRAGEN

www.pensioenaanvraag.be

UW PENSIOENDOSSIER ONLINE CONSULTEREN

www.mypension.be

Deze site, die constant in evolutie is, laat onder andere voor werknemers, zelfstandigen en ambtenaren toe om de loopbaan en de P datum in de verschillende stelsels te consulteren. Verder kunnen zij er de briefwisseling met de FPD terugvinden en de betalingsgegevens van hun pensioen.

FEDERALE PENSIOENDIENST

Zuidertoren
Europaesplanade 1
1060 Brussel

Gratis nummer (vanuit België) Tel.: 1765
Vanuit het buitenland Tel.: +32 78 15 1765

Website: www.sfpd.fgov.be

U kan deze dienst via de beveiligde site [mypension](http://mypension.be) contacteren of via het contactformulier <https://www.sfpd.fgov.be/nl/contactformulier>

Om een zitdag, gewestelijk kantoor of pensioenpunt in uw buurt te vinden, bel het gratis nummer 1765 of consulteer de website www.sfpd.fgov.be, rubriek Contact.

Internationale zitdagen:

De FPD houdt zitdagen in Frankrijk en Duitsland.

De Duitse "Rentenversicherung", de Franse "Carsat" en de Nederlandse SVB houden zitdagen in de kantoren van de FPD.

RIJKSINSTITUUT VOOR DE SOCIALE VERZEKERINGEN DER ZELFSTANDIGEN

Willebroekkaai 35
1000 Brussel

Gratis nummer (vanuit België) Tel.: 1765
Vanuit het buitenland Tel.: +32 78 15 1765

of +32 2 546 42 11 (algemeen nummer)

Fax : +32 2 511 21 53

Website: www.rsvz.be
E-mail: info@rsvz-inasti.fgov.be

Om een zitdag, gewestelijk kantoor of pensioenpunt in uw buurt te vinden, bel het nummer 1765 of consulteer de website www.rsvz.be, rubriek Contact.

RIJKSDIENST VOOR DE SOCIALE ZEKERHEID

Victor Hortaplein 11
1060 Brussel
Bezoekers (tussen 09.00 en 12.00 uur)

Tel.: +32 2 509 59 59

Contactformulier: www.rsz.fgov.be/nl/contact
Website: www.rsz.fgov.be

HR-RAIL - PENSIOENDIENST (ex-NMBS)

Uitsluitend nog uitsluitend nog bevoegd voor de betaling van de begrafenisvergoeding.

Frankrijkstraat 85
1060 Brussel

Tel.: + 32 2 525 94 40

Website: <https://hr-rail.be>
E-mail: h-hr352@hr-rail.be

ETHIAS (wettelijke pensioenen openbare sector – lokale overheden)

Prins-Bisschopssingel 73
3500 Hasselt

Tel.: + 32 11 28 20 81
Fax: + 32 11 28 20 87

E-mail: clients-collectiviteiten-pub@ethias.be

ANDERE INSTITUTIONELE OMBUDSMANNEN

www.ombudsman.be

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	
Hot Topics in 2020	1
HOOFDSTUK 1	
Corona	7
Succesvolle bemiddelingen in verband met de coronacrisis	10
▪ RSZ - Levensbewijs	10
▪ FPD sector werknemers - Noodzakelijke informatie van de mutualiteit	10
▪ FPD sector ambtenaren - Weddengegevens niet beschikbaar voor berekening pensioen	11
▪ FPD - Fiscale fiche	12
▪ Levensbewijs - Op gemotiveerde manier duidelijkheid scheppen tijdens de klachtenbehandeling	14
Pensioen van de maand van overlijden: oproep tot onderzoek naar de mogelijkheid om de wetgeving aan te passen zodat de betaling mogelijk wordt in verhouding tot het aantal dagen dat de gepensioneerde in leven was in deze maand	17
Tips van de Ombudsman Pensioenen die aan belang winnen in coronatijden	20
▪ Let op wanneer je als zelfstandige een vrijstelling van bijdragen gevraagd en verkregen hebt ingevolge een tijdelijke moeilijke financiële situatie door corona. Hou er rekening mee dat deze periode geen pensioenrechten opent en niet in aanmerking komt om na te gaan of je vervroegd met pensioen kan gaan!	20
▪ Ben je na 65 jaar nog aan het werk zonder het pensioen op te nemen en ben je langer dan 6 maanden ziek ten gevolge van corona, vraag je pensioen tijdig aan!	22
HOOFDSTUK 2	
Onderlinge invloed op elkaar van pensioenen die zowel berekend als betaald worden door de FPD: oproep tot een onmiddellijke correcte berekening en betaling	25
1. Oproep om computerprogramma's aan te passen zodat de onderlinge invloed op elkaar van twee pensioenen die beide door de FPD berekend en betaald worden onmiddellijk berekend wordt	28
2. Aanbeveling om het verschil in wetgeving tussen werknemers- en ambtenarenpensioenen betreffende de wijze waarop de door de gepensioneerde terug te betalen bedragen kunnen gecompenseerd worden met pensioenbedragen die door de pensioendienst met terugwerkende kracht uitbetaald worden te harmoniseren	30
HOOFDSTUK 3	
Informatisering	37
1. Uitbetaling van het gezinspensioen indien er een feitelijke scheiding is door gezinshereniging	37

2. Controle toegelaten activiteit : beroepsinkomsten dienen vastgesteld te worden op basis van het fiscaal criterium (in plaats van het sociaal criterium) 40

3. Foutief attest inzake ziekte- en invaliditeit voor gerechtigden op een pensioen in het stelsel van de overzeese sociale zekerheid ten laste van de RSZ verstuurd door FPD 45

4. Ten onrechte geen wijziging van de bedrijfsvoorheffing bij de omzetting van een gezinspensioen naar een pensioen als alleenstaande gedurende de eerste maanden na de invoering van de unieke betaling (begin 2019) 47

HOOFDSTUK 4

Door de gepensioneerde terug te betalen onterecht ontvangen pensioenbedrag: netto of bruto? 55

HOOFDSTUK 5

Implementatie van nieuwe rechtspraak door toedoen van de Ombudsman Pensioenen 67

HOOFDSTUK 6

Controleprocedure op het verblijf in het buitenland voor genietters van een Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) en voor genietters van een Gewaarborgd Inkomen (GI) 73

1. De meest markante klachten sinds het in voege treden van de nieuwe controle procedure 76

1) Te lange termijn alvorens de Inkomensgarantie voor ouderen terug in betaling wordt gesteld nadat bleek dat deze ten onrechte geschorst was 76

2) Kinderziekte: technisch probleem bij het ontvangen van de ingezonden verblijfsbewijzen per mail 77

3) Vervallen identiteitskaart 77

4) Gepensioneerde bij te staan in het leveren van het bewijs bij een onterechte schorsing van de IGO 78

5) Hoe de dagen van verblijf in het buitenland tellen bij Inkomensgarantie voor Ouderen en bij Gewaarborgd Inkomen? 78

HOOFDSTUK 7

Strijd tegen de armoede 89

1. Samenwerking met het steunpunt tot bestrijding van armoede en met de ervaringsdeskundigen van de POD Maatschappelijke integratie 89

2. Oproep van de Ombudsman Pensioenen aan de Federale Pensioendienst om spontaner voorschotten toe te kennen op de Inkomensgarantie voor Ouderen bij gebrek aan informatie niet te wijten aan de IGO-genierter 90

3. In meer gevallen het recht op IGO automatisch onderzoeken 95

HOOFDSTUK 8	
Succesvolle bemiddelingen	103
1. Tijdens een pensioenconsultatie uit eigen beweging bijkomende inlichtingen verschaffen zodat de gepensioneerde met kennis van zaken een keuze kan maken over zijn pensioenrechten	103
2. Foutieve kwalificatie van vervangingsinkomen uit Duitsland rechtgezet na bemiddeling	105
3. Ten onrechte van gepensioneerde teruggevorderde pensioenschuld van 35.539 euro na bemiddeling vernietigd	107
HOOFDSTUK 9	
Onderzoek naar de billijkheid van de wetgeving	113
1. Geen toegang tot pensioenverzekering voor niet gehuwde helpers voor 1 januari van het jaar van de zoste verjaardag - Verenigbaar met toegang tot het vervroegd pensioen afhankelijk van een voldoende lange loopbaan?	113
2. Hoe de beroepsinkomsten van de laatste loopbaanjaren als zelfstandige opnemen in de pensioenberekening? Op basis van een vermoeden waarbij onmiddellijk een definitieve pensioenbeslissing kan getroffen worden of wachten tot de beroepsinkomsten definitief gekend zijn alvorens de pensioenbeslissing definitief is.	116
HOOFDSTUK 10	
In de toekomst opnieuw verzenden van pensioenbeslissing van het overlevingspensioen als werknemer aan alle langstlevende echtgenoten	123
HOOFDSTUK 11	
Foutieve communicatie over de betaaldata van pensioenen per overschrijving in het buitenland	129
HOOFDSTUK 12	
Aanbeveling om de wetgeving aan te passen zodat het effectief totaal ontvangen pensioenbedrag (wettelijk pensioen en kapitaal uit aanvullend pensioen) niet onder het drempelbedrag ZIV bijdrage duikt	135
HOOFDSTUK 13	
Te lange behandelingstermijn van de aanvragen tot regularisatie van de studieperioden bij Nederlandstalige sector ambtenaren FPD	145
HOOFDSTUK 14	
Ombudsman als alternatieve wijze van geschillenbeslechting	151

HOOFDSTUK 15	
De cijfers van 2020	159
1. De verzoeken	159
▪ De evolutie van de verzoeken vanaf 2016	159
▪ Afgehandelde klachten in 2020	159
▪ De evolutie van het aantal ontvankelijke klachten vanaf 2016	160
2. De klachten	160
▪ Het voorwerp van de ontvankelijke klachten	160
▪ De betrokken pensioendiensten	160
▪ Gegrondheid van de ontvankelijke klachten per pensioendienst	161
▪ Redenen voor de gegrondheid van de klachten: de ombudsnormen	161
▪ Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten	162
▪ Enkele gegevens over de verzoekers	162
3. De klachtenbehandeling	162
▪ De behandelingsduur	162
▪ Verzoeken in behandeling op 31 december 2020	162
HOOFDSTUK 16	
Klachten over het pensioenbeleid, vragen om informatie, klachten over buitenlandse pensioeninstellingen en klachten waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is	165
1. Klachten van algemene strekking	165
2. De informatiebehoeften	165
3. Klachten over buitenlandse pensioeninstellingen	166
4. Andere verzoeken waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is	167
HOOFDSTUK 17	
Middelen en werking van de Ombudsdienst Pensioenen	171
1. Personeelsbestand	171
2. Financiële middelen	172
3. Informatica	172
4. Huisvesting	173
5. Lidmaatschap van Ombudsmanorganisaties	173
6. Samenwerking met de universitaire wereld	173

7. Publicatie van “ombudsjurisprudentie”	174
8. Permanente vorming	175
9. Bekendmaking jaarverslag	175
10. Samenwerking met collega’s Ombudsmannen	176
11. De Ombudsdienst Pensioenen in Coronatijden	176
12. Nieuwe “Visie 2025”	177
▪ Inleiding	177
▪ Methodologie	177
▪ Swot analyse	177
▪ DE VISIE doorheen de ontwikkelsleutels van de Ombudsdienst Pensioenen	179
▪ De onvermijdelijke acties in het licht van deze visie	180
▪ De waarden die de strategie ondersteunen	180
13. Kennismakingsgesprek met de nieuwe Minister van Pensioenen	181
14. Algemene aanbeveling	181
 HOOFDSTUK 18	
Samenvatting aanbevelingen 2020	185
1. Algemene aanbeveling 2020/1	185
2. Algemene aanbeveling 2020/2	185
3. Algemene aanbeveling 2020/3	185
4. Algemene aanbeveling 2020/4	185
5. Algemene aanbeveling 2020/5	185
 HOOFDSTUK 19	
Nuttige adressen	189
 INHOUDSTAFEL	193

Ombudsdienst
Pensioenen

WTC III
Simon Bolivarlaan 30 bus 5
1000 Brussel
Tel. 02 274 19 80
klacht@ombudsmanpensioenen.be
www.ombudsmanpensioenen.be